

Esbo – Helsingfors – Grankulla – Kervo – Kyrklätt – Sibbo – Tusby – Vanda – Vichtis

Skärskild kommun- indelningsutredning för metropolområdets nio kommuner

METROPOL
UTREDNINGEN

Särskild kommunindelningsutredning för metropolområdets nio kommuner

Helsingfors 2014

FINANSMINISTERIET

PB 28 (Snellmansgatan 1 A) 00023 STATSRÅDET

Telefon 0295 16001 (växeln)

Internet: www.finansministeriet.fi

Layout: Pirkko Ala-Marttila /FM, informationen

ISBN 978-952-251-628-2 (pdf)

Förord

Vi fick i uppdrag att utreda kommunstrukturen inom Helsingfors metropolområde med hänsyn till områdets övergripande intresse. Det är viktigt för hela Finland att områdets vitalitet och konkurrenskraft säkras. Helsingfors metropolområde konkurrerar inte med de övriga stadsregionerna i Finland utan med andra metropolområden, särskilt i kringliggande länder. Som tidsmässig fokus har vi valt år 2030. Då det är fråga om regionala utvecklingstrender kunde år 2030 lika gärna vara i övermorgon.

Region- och samhällsstrukturutvecklingen påverkas förutom av ekonomin även i betydande mån av teknologiska, sociala och miljörelaterade förändringar. Urbaniseringen fortsätter världen över. Även finländarna flyttar in till stadscentra. Arbetsplatser uppstår särskilt i universitetsstäder och deras omgivning. Stadskulturen påverkar boendepreferenser i takt med att den vinner mark. Klimatförändringen framhäver behovet att utveckla stadsregionernas samhällsstruktur och trafiksystem ur ett övergripande perspektiv.

Det granskningsområde som gavs oss, nio kommuner i Helsingforsregionen, omfattar såväl områdets kärna som kommuner i kransområdet. Vi har under arbetets gång konstaterat att vi inom ramen för uppdraget bör fokusera framför allt på sammanhållandet och förstärkandet av kärnområdet. Dessutom har vi utvärderat läget i de kringliggande kommunerna i syfte att förstärka även kransområdet genom att dess resurser samlas.

Det förefaller oss synnerligen problematiskt att utvecklingsstrategierna för de tre stora städerna i huvudstadsregionen aldrig har utarbetats som en organisk helhet, med siktet inställt på allas intresse genom det gemensamma intresset. Inte heller kranskommunerna identifierar sig i tillräcklig mån som delar av metropolområdet.

Vi har preciserat målsättningarna för Helsingfors framtida metropol år 2030 enligt följande:

1. Tryggheten av servicen i ett läge med allt knappare offentliga resurser
2. En socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar metropol
3. En verksamhetsomgivning som säkerställer internationell konkurrenskraft
4. Ett metropolområde med en balanserad och välfungerande samhällsstruktur

Vår utredning är indelad i tre delar. Den första delen innehåller en omfattande genomgång av nuläget och utvecklingsutsikterna för de nio kommunerna i utredningsområdet. Den andra delen innehåller motiveringarna till våra riktlinjer. Där projiceras de ovan nämnda strategiska målsättningarna mot kommunstrukturen med hjälp av tolv kriterier i frågeform. I den tredje delen skisserar vi en bild av den nya kommunen, metropolstaden. På strateginivå förenar metropolstaden kärnområdet i regionen, samtidigt som staden struktureras till hemstäder som anpassas till invånarnas livsmiljöer. Service- och beslutsfattandestrukturen på två plan, ekonomin, förvaltningen, personalen, medborgarnas deltagnings- och inflytandemöjligheter samt de språkliga rättigheterna utgör de väsentliga aspekterna i granskningen. I slutledningarna gällande aspekterna beskrivs för- och nackdelarna i en förändring av kommunstrukturen. Vår framställning till ett sammanslagningsavtal som

gäller Esbo, Helsingfors, Grankulla, Sibbo och Vanda baserar sig på de aspekter, som presenterats i tredje delen av utredningen.

Vi har varit tvungna att utföra utredningsarbetet utan kännedom om det slutliga innehållet i lagen om ordnandet av social- och hälsovården, och samtidigt med beredningen av lagpaketet som gäller metropolförvaltningen.

Det verkar i skrivande stund att antalet produktionsområden för social- och hälsovårdstjänster skulle förbli mindre än ett tjugotal i form av samkommuner, eller i vissa fall även enligt ansvarskommunprincipen. Metropolstaden uppfyller enligt vår uppfattning alla kriterier som fastställts för produktionsorganisationer. Metropolförvaltningen har beretts under förutsättning att det inte sker betydande förändringar i kommunstrukturen. Som premiss kan antas, att grundandet av en metropolstad minskar behovet av en särskild metropolförvaltning. De flesta problem, som metropolförvaltningen avser lösa kan lösas inom den nya kommunen, samt genom avtalssamarbete med grannkommunerna.

Den metropolstad vi skisserat avviker i flera hänseenden från alla andra kommuner i Finland. Vi anser därför att det finns orsak att, i anslutning till grundandet av den nya kommunen, överväga instiftandet av en specifik lag som definierar metropolstadens särskilda ansvar för det nationella utvecklandet samt produktionen av social- och hälsovårdstjänsterna.

Bakgrundsuppgifterna till rapportens tredje del som gäller ekonomin har producerats av FCG, som även utarbetat parametrarna för verksamhetsomgivningen och personalen i den första delen av rapporten. ICT-förändringsstödrapporten för metropolstaden har publicerats som en skild bilaga. Sakkunniga utnämnda av Helsingfors, Grankulla och Vanda har deltagit i utarbetandet av rapporten, och med Gofore som konsult.

Vi har haft som mål att arbeta interaktivt med kommunerna i området. Under utredningens gång har det ordnats sammanlagt 48 kommuntillställningar och 43 olika arbetsgruppsmöten, utöver vilka man dessutom haft informella möten med olika intressegrupper. Samarbetet med kommunerna har skett inom uppföljningsgruppen, personalarbetsgruppen, genom kommundirektörmötena, nätverket för tjänsteinnehavare, ekonomigruppen och gruppen för IT-förändringsstöd. Esbo och Sibbo har deltagit fullt ut endast i de två förstnämnda gruppernas arbete. Vid dryftandet av framtiden har vi dessutom haft stöd av en från kommunerna fristående visionsgrupp bestående av toppexperter inom olika branscher.

Kommunikation med medborgarna har förverkligats bl.a. på projektets webbplats www.metropoliselvitys.fi, i samarbete med kommunikationsbyrån AC-Sanafor.

Vi tackar alla som deltagit i projektet i dess olika skeden och som deltagit i disussionen och bidragit till resultatet.

Vi vill särskilt tacka vår projektexpert, FM Maria Merisalo, vars hjälp vid behärskningen av den övergripande tidtabellen och insamlingen av dataunderlaget för utredningen varit ovärderlig, liksom även finansministeriets kommun- och regionförvaltningsavdelning för mångahanda praktiskt stöd under projektets gång.

Helsingfors, den 5 december 2014

Mikko Pukkinen

Cay Sevón

Matti Vatiolo

Av finansministeriet tillsatta kommunindelningsutredare

Innehåll

Förord	5
DEL I: UTGÅNGSPUNKTER FÖR UTREDNINGEN SAMT NULÄGET OCH TRENDEN FÖR METROLOMRÅDETS 9 KOMMUNER	11
1 Utgångspunkter för den särskilda kommunindelningsutredningen för metropolområdets 9 kommuner	11
1.1 Tillsättning av den särskilda kommunindelningsutredningen	11
1.1.1 Uppgift	11
1.1.2 Bakgrund	12
1.2 Utredningstid och organisering	12
1.3 Den särskilda kommunindelningsutredningens samband med andra utredningar	14
1.3.1 Förhandsutredningen om metropolområdet	14
1.3.2 Kommunernas egna kommunstrukturutredningar	16
1.3.3 Beredning av lagstiftning om metropolförvaltningen	18
1.3.4 Övriga centrala lagprojekt	19
2 De 9 kommunernas omvärld	21
2.1 Metropolområdets internationella konkurrenskraft	21
2.1.1 Vår metropol i den internationella konkurrensen	21
2.1.2 Utveckling av konkurrenskraften	23
2.2 Metropolområdets särdrag i fråga om samhällsstruktur och bostadsmarknad	26
2.2.1 Samhällsstrukturens nuläge	26
2.2.2 Kommungränsernas betydelse för samhällsstrukturens utveckling på metropolområdet	28
2.2.3 Bostadsmarknadens nuläge	29
2.2.4 Utveckling av markanvändning, boende och trafik på metropolområdet	32

2.3	Metropolområdets demografiska särdrag.....	34
2.3.1	Befolkningsutveckling och -struktur.....	34
2.3.2	Sysselsättning, arbetslöshet och ekonomisk försörjningskvot och bärkraft.....	41
2.3.3	Pendling, besöksstrafik och rörlighet.....	46
2.3.4	Flyttningsrörelser.....	51
2.3.5	Segregation	53
3	Förvaltning och ekonomi	59
3.1	Besluts- och förvaltningsorganisation	59
3.2	Ekonomiska nyckeltal	62
4	Service	71
4.1	Social- och hälsovårdssektorn.....	71
4.2	Bildningsväsendet.....	77
4.2.1	Bildningsväsendets organisationer i utredningskommunerna	77
4.2.2	Småbarnsfostran (dagvård).....	79
4.2.3	Grundläggande utbildning och andra stadiet.....	81
4.2.4	Kultur, bibliotek och fritt bildningsarbete	87
4.3	Markanvändning, boende, trafik och miljö	90
5	ICT-läget – informationsförvaltnings-modeller och nyckeltal	99
6	Kommunernas samverkan	103
7	Personal	107
7.1	Personalantal och yrkesgruppsfördelning.....	107
7.2	Personalens pensionsavgångar och rekryteringsbehov	108
8	Invånarnas möjligheter till deltagande och påverkan samt förverkligande av närdemokrati.....	113
8.1	Nordisk jämförelse	113
8.2	De nio kommunernas nuläge och utvecklingsplaner	114
9	Språkliga rättigheter	119
9.1	Nationalspråkens nuläge.....	119
9.2	Service på svenska i utredningsområdet.....	120
9.3	Flerspråkighet	122

DEL II: FÖRSLAG	123
10 Förslag till kommunstruktur	123
10.1 Förslagets formuleringsgrunder	123
10.2 Förslag	127
DEL III: PRINCIPER FÖR DEN NYA METROPOLSTADEN	129
11 Metropolstadens struktur	129
12 Service	133
12.1 Principer för ordnande och produktion av tjänster i metropolstaden	133
12.2 Ordnande av social- och hälsovård	134
12.3 Närservice och centraliserade tjänster	135
12.4 Slutsatser	136
13 Ekonomi	139
13.1 Kommunernas och kommunkoncernernas ekonomiska ställning före sammanslagningen	139
13.2 Tryck på anpassning av kommunernas ekonomi	149
13.3 Metropolstadens ekonomiska ställning och anpassningstryck	151
13.4 Servicekostnader med alternativa produktionssätt	154
13.5 Sammanfattning och slutsatser	160
14 Förvaltning	163
14.1 Principer för hur metropolstadens förvaltning organiseras	163
14.2 Organisering av metropolstadens ICT-funktioner	166
15 Personalen i metropolstaden	173
15.1 Personalantal, pensionsavgångar och rekryteringsbehov	173
15.2 Personalen i förändring	176
15.3 Slutsatser	177
16 Möjligheter till deltagande och påverkan samt närdemokrati	179
16.1 Delaktighet i metropolstaden	179
16.2 Invånarnas möjligheter till deltagande och påverkan samt förverkligande av närdemokrati i metropolstaden	179
16.3 Slutsatser	180

17	Språkliga rättigheter i metropolstaden	181
17.1	Förverkligande av de svenskspråkigas språkliga rättigheter i metropolstaden	181
17.2	Förverkligandet av språkliga rättigheter för personer med ett främmande modersmål i metropolstaden	182
17.3	Slutsatser	182
18	Sammanlagning i förhållande till samverkan	183
19	Sammanlagning i förhållande till behovet av en metropolförvaltning	185
	Källförteckning:	187
	Bilagor till kapitel 13	193
	Bilaga 1. Kommunernas skatteinkomster 2001–2013	193
	Bilaga 2. Metropolkoncernens balansräkning	194
	Bilaga 3. Kalkylerat tryck på kommunens ekonomi	195
	Bilaga 4. Kostnadsnivåjämförelser med olika städers kostnadsnivå	200

DEL I: UTGÅNGSPUNKTER FÖR UTREDNINGEN SAMT NULÄGET OCH TRENDEN FÖR METROLOMRÅDETS 9 KOMMUNER

1 Utgångspunkter för den särskilda kommunindelningsutredningen för metropolområdets 9 kommuner

1.1 Tillsättning av den särskilda kommunindelningsutredningen

1.1.1 Uppgift

Med stöd av 15 § i kommunstrukturlagen tillsatte finansministeriet 9.12.2013 en särskild kommunindelningsutredning för städerna Esbo, Helsingfors, Grankulla, Kervo och Vanda samt kommunerna Kyrkslätt, Sibbo, Tusby och Vichtis. Utredningsarbetet inleddes 16.12.2013 och avslutas senast 30.11.2014. Samtidigt tillsatte ministeriet vicehäradshövding Mikko Pukkinen, politices doktor Cay Sevón och arkitekt Matti Vatiolo som utredare. Vidare har filosofie magister Maria Merisalo fungerat som projektsakkunnig för utredningen.

Utredningen har genomförts enligt 16 § i kommunstrukturlagen. I utredningen har man tagit fram ett underlag för att kunna bedöma förutsättningarna för sammanslagning av de ovannämnda kommunerna eller vissa av dem till en eller flera kommuner. Utredningen har beaktat förhandsutredningens förslag till utredningsområden. Dessutom har alternativ med anslutning av kommuner utretts.

Utredningen har i enlighet med 4 e § 3 mom. i kommunstrukturlagen bedömt förhållandet mellan sammanslagning och behovet av en metropolförvaltning särskilt utifrån en enhetlig samhällsstruktur, kollektivtrafiken och den sociala bostadsproduktionen.

Utredarna har på grundval av utredningen ansett att det är nödvändigt att ändra kommunindelningen och lagt fram ett förslag om ändring i kommunindelningen för fullmäktige i de kommuner som berörs av ändringen. Utredarna har till sitt förslag fogat ett sammanslagningsavtal som avses i 8 § i kommunstrukturlagen. Vid behov kan utredarna lägga fram förslag om kommunal folkomröstning till ministeriet enligt 16 § i kommunstrukturlagen.

1.1.2 Bakgrund

Enligt 4 e § 1 mom. i kommunstrukturlagen ska kommunerna Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla, Kyrkslätt, Hyvinge, Borgnäs, Tusby, Kervo, Träskända, Nurmijärvi, Mäntsälä, Sibbo och Vichtis med avvikelse från vad som föreskrivs i 4 d § utreda en sammanslagning på områden som har ett betydande behov av en enhetligare samhällsstruktur på grund av en gemensam central tätort och dess tillväxttryck och som bildar en funktionell helhet samt är motiverade med avseende på områdets helhet.

Finansministeriet genomförde 3.7.2012–28.2.2013 en förhandsutredning om kommunstrukturen och metropolområdet som gällde de ovannämnda kommunernas område (läs mer i 1.3.1).

I regeringens strukturpolitiska program 29.8.2013 anges att 'metropolområdets konkurrenskraft säkerställs, segregation förhindras och markanvändningen, trafikplaneringen och förverkligandet av denna effektiviseras genom kommunsammanslagningar i området och genom sammansättande av en metropolförvaltning till stöd för det. Enligt programmet uppmuntras kommunerna att gå vidare med de utredningar om kommunsammanslagningar som de själva har inlett.

Finansministeriet tillsatte 4.10.2013 en arbetsgrupp för beredning av lagstiftning om metropolförvaltningen. Arbetsgruppens mål är att bereda lagstiftningsåtgärder som behövs för att inrätta en metropolförvaltning på området utifrån riktlinjerna i det strukturpolitiska programmet, utvecklingen av områdets kommunstruktur och förhandsutredningen om metropolområdet. Finansministeriet ansåg att en tillfredsställande kommunstrukturlösning utifrån metropolområdets helhetsintresse inte skulle komma till stånd utan en särskild kommunindelningsutredning för de ovannämnda kommunerna.

Städerna Hyvinge, Kervo och Träskända samt kommunerna Nurmijärvi, Mäntsälä, Borgnäs, Tusby och Sibbo har inlett en kommunindelningsutredning. Dessutom är kommunerna Sibbo och Borgnäs med i en kommunindelningsutredning för kommunerna Askola, Lapträsk, Mörskom samt städerna Lovisa och Borgå. Esbo, Grankulla, Kyrkslätt och Vichtis har också inlett en egen kommunindelningsutredning.

Med beaktande av utredningskriterierna enligt 4 e § i kommunstrukturlagen, förhandsutredningens förslag om utredningsalternativ och de kommunindelningsutredningar som kommunerna själva inlett ansåg finansministeriet det vara motiverat att genomföra en kommunindelningsutredning framförallt med avseende på städerna Helsingfors och Vanda, som inte är med i kommunernas frivilliga utredningar.

1.2 Utredningstid och organisering

Utredningsarbetet började i mitten av december 2013. Utredningen inleddes i januari 2014 genom möten med ledande förtroendevalda och kommundirektören i respektive kommun. Under våren 2014 beskrevs de 9 kommunernas omvärld och nuläge och det skapades en vision om den framtida kommunstrukturen på metropolområdet. I utredningsarbetet utnyttjades tidigare utredningar och kommunernas parallella utredningar.

Utredarna offentliggjorde sitt preliminära förslag 3.6.2014 om att bilda en metropolstad av städerna Esbo, Helsingfors, Grankulla och Vanda samt kommunen Sibbo. I syfte att stärka företagszonen Aviapolis föreslogs att en del av Tusby kommun som gränsar till Helsingfors-Vanda flygplats fogas till metropolstaden. Efter offentliggörandet fortsatte utredningsarbetet i enlighet med kommunstrukturlagen och fokus flyttades till beredningen av sammanslagningsavtalet. Förslaget och ett sammanslagningsavtal som avses i 8 § kommunstrukturlagen överlämnades till fullmäktige i de berörda kommunerna – Esbo, Helsingfors, Grankulla, Sibbo och Vanda den 5 december.

Utredningsorganisationen har bestått av utredarna samt fullmäktigeförsamlingarna, uppföljningsgruppen, arbetsgruppen med kommundirektörerna, nätverket av tjänsteinnehavare, kommuninvånare, personalen och visionsgruppen.

Fullmäktigeförsamlingarnas roll är att som beslutsfattare behandla förslaget. Utredarna presenterade utredningens aktuella läge för fullmäktige i mars–april och i september–oktober.

Uppföljningsgruppen bestod av fullmäktiges ordförande, stads-/kommunstyrelsens ordförande och stads-/kommundirektören från varje kommun, och för att säkerställa representativt deltagande vid behov ytterligare företrädare med centrala förtroendeuppdrag enligt kommunens prövning, samt personalföreträdare. Gruppen fungerade som ett forum för dialogen mellan kommunerna och utredarna om utredningens innehåll och utredningsprocessens förlopp. Dess uppgift var även att förmedla fullmäktigeförsamlingarnas och de förtroendevaldas förväntningar på utredningen och deras synpunkter på utredningens teman och slutsatser. Dessutom var uppgiften att bistå utredarna med lokal sakkunskap och kartläggning av det kommunalpolitiska läget. Uppföljningsgruppen sammanträdde tre gånger under våren och två under hösten.

Kommundirektörsarbetsgruppen utnämndes efter offentliggörandet av det preliminära förslaget. Dess uppgift var att under utredarnas ledning medverka i utarbetandet av utkastet till sammanslagningsavtal.

Tjänsteinnehavarnätverket bestod av kommunernas tjänsteinnehavare. Kommunerna utnämnde en sakkunnig/kontaktperson för följande områden: kommunal ekonomi; markanvändning; boende, trafik, miljö; bildning, social- och hälsovård; personal; demokrati och konkurrenskraft. Nätverkets syfte var att hjälpa utredarna med lokalkännedom på ovan nämnda områden och bidra till att utredarna får behövlig information. Det har också möjliggjort en adekvat dialog mellan utredarna och kommunorganisationerna vid beredningen av utredningen. Vidare har under hösten också en ekonomiarbetsgrupp och en arbetsgrupp för ICT-förändringstöd.

Under utredningens gång säkerställdes kommuninvånarnas möjligheter att få information och delta. På utredningens webbplats kunde kommuninvånarna följa med hur utredningen framskrider (www.metropoliselvitys.fi, www.metropolutredningen.fi). Informations- och diskussionsmöten ordnades för invånarna i alla kommuner, två i Helsingfors, Esbo och Vanda. Information om utredningen och mötena med invånarna har getts i sociala medier och till lokala massmedier. I maj–juni gjordes en elektronisk enkät om invånarnas synpunkter på kommungränsernas betydelse för deras vardag. Det kom in 274 svar (se enkätresultaten på utredningens webbplats).

Personalens delaktighet säkerställdes genom att utredarna under våren besökte samarbetsorganet i varje utredningskommun för att berätta om och diskutera utredningsprocessen och dess framskridande. Personalfrågor som berör utredningen bereddes i en personalarbetsgrupp med företrädare för huvudavtalsparten och arbetsgivarsidan från varje kommun. Efter offentliggörandet av det preliminära förslaget tillsattes en ömsesidig personalarbetsgrupp för de berörda kommunerna. Personalen har haft en egen företrädare i uppföljningsgruppen. Denne valdes bland personalarbetsgruppens personalföreträdare.

Visionsgruppen bestod av specialister inom olika områden som var fristående från kommunerna. Den fungerade som ett informellt diskussionsforum till stöd för utredarna genom att resonera om metropolområdets framtid bl.a. med avseende på konkurrenskraft, social sammanhållning, miljöns tillstånd och kulturen. Visionsgruppen hade två sammanträden under våren och ett under hösten.

1.3 Den särskilda kommunindelningsutredningens samband med andra utredningar

1.3.1 Förhandsutredningen om metropolområdet

Förhandsutredningen om metropolområdet blev klar 28.2.2013 och hade som mål att beskriva de väsentligaste förändringstrycken på området samt alternativ för reformering av strukturen. Förhandsutredningens omstruktureringsalternativ utgick från de metropolkriterier som fastställdes i utredningsuppdraget: internationell konkurrenskraft, markanvändning och planläggning, pendling, besöks trafik och mobilitet, boende och bostadsmarknad, flyttningsrörelser och metropolområdet samt social sammanhållning och segregation. Ytterligare bedömningskriterier som lyftes fram var aspekter kring primärkommunen, dess service, ekonomi, förvaltning och invånarnas delaktighet. Förhandsutredningen utarbetade ett förslag till kommande utredningsområden samt alternativa modeller för en metropolförvaltning.

Den tog fram två huvudalternativ till en helhetslösning för metropolområdet: *metropolförvaltning och starka primärkommuner* (rekommendation) samt *storkommuner och avtalsbaserat samarbete* (bilder 1 och 2). Modellerna sammanlänkande kommunstrukturen och metropolförvaltningen: ju starkare kommunstruktur, desto mindre behov av en stark metropolförvaltning.

Bild 1. Förhandsutredningens rekommenderade modell för kommunstrukturen på metropolområdet.

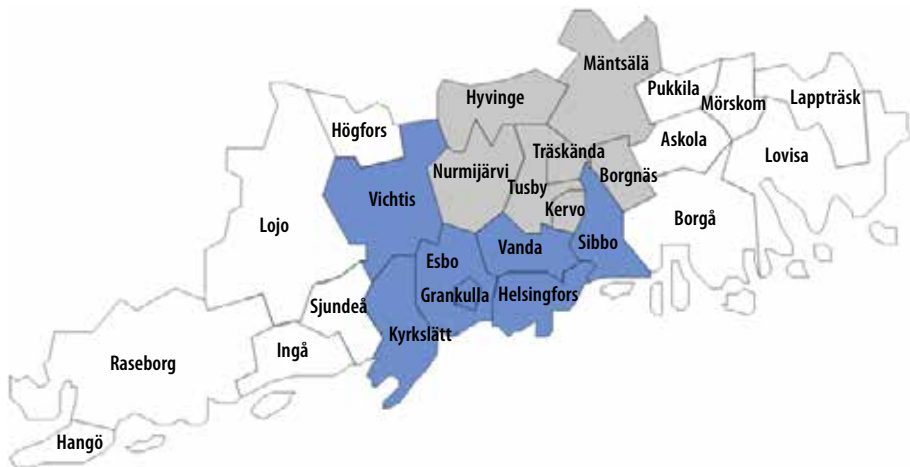

Bild 2. Förhandsutredningens andra huvudalternativ till modell för kommunstrukturen.

I sina utlåtanden ansåg kommunerna att de föreslagna utredningsområdena och metropolförvaltningsmodellerna inte var ändamålsenliga. Merparten (12 av 14 kommuner) var inte beredda att fortsätta beredningen utifrån de föreslagna modellerna. Kommunerna föreslog både alternativa utredningsområden och metropolförvaltningsmodeller (VM079:00/2012).

I utlåtandena betonades att sammanslagningar och sammanslagningsutredningar på området bör ske på frivillig basis. För många kommuner var fortsatt självständighet förstahandsalternativet. Den särskilda kommunindelningsutredningens 9 kommuner framförde följande i sina utlåtanden:

Esbo ansåg att man kan genomföra en kommunindelningsutredning med följande kommuner: 1. Esbo, Grankulla, Kyrkslätt, Vichtis, 2. Esbo, Kyrkslätt, Grankulla, 3. Esbo, Grankulla.

Helsingfors understödde i första hand en sammanslagningsutredning för huvudstadsregionens kommuner. I Helsingfors var man även beredda att delta i andra utredningar samtidigt. Om en utredning med Esbo, Vichtis och Kyrkslätt blir av, anser sig Helsingfors kunna delta i den och att då även Grankulla, Vanda och Sibbo är naturliga deltagare.

Grankulla ansåg att man kan delta i en sammanslagningsutredning med Esbo och Kyrkslätt och konstaterade att detta även diskuterats med Vichtis.

I Kyrkslätt är man beredda att utreda en sammanslagning med Esbo och Grankulla, eventuellt kompletterat med Vichtis.

I Vanda är man beredda att genomföra kommunindelningsutredning utifrån modell 2, dvs. sammanslagning av Vanda, Kervo och södra delen av Tusby. Därtill är man beredda att utreda en möjlig sammanslagning med mellannyländska kommuner och att utreda anslutning av kommundelar med Nurmijärvi och Tusby.

I Vichtis är man beredda att utreda en sammanslagning med Esbo, Grankulla och Kyrkslätt. Vichtis nämnde särskilt att man inte är beredda att utreda en sammanslagning med kommuner utanför metropolområdet 14 kommuner, vilket i praktiken avser Lojo, Högfors och övriga Västnyland.

Kervo, Hyvinge, Tusby, Nurmijärvi, Mäntsälä, Borgnäs, Sibbo och Träskända var beredda att inleda en sammanslagningsutredning med högst dessa åtta kommuner.

Sibbo deltar även i den östnyländska kommunindelningsutredningen.

1.3.2 Kommunernas egna kommunstrukturutredningar

Esbo – Kyrkslätt – Grankulla – Vichtis

Esbo, Grankulla, Kyrkslätt och Vichtis inledde en utredning i september 2013. Det primära målet är att utreda hur kommunernas samarbetsmöjligheter kan utvecklas för att främja invånarnas välfärd, trygga en bra livsmiljö och hållbar utveckling samt öka regionens konkurrens- och livskraft.

Utredningen sker utifrån kommunernas gemensamma beredning. Den beskriver nuläget och utreder en utveckling och fördjupning av kommunernas samarbetsmöjligheter samt för- och nackdelar med en eventuell sammanslagning. Kommunernas bedömning

och beslut avseende en eventuell beredning av ett sammanslagningsförslag och -avtal sker utifrån utredningen.

I anknytning till utredningen godkändes en rapport om kommunernas omvärld och utveckling i januari 2014. Utredningsarbetet framskrider när lagen om ordnande av social- och hälsovård trätt i kraft.

Åtta mellannyländska kommuners utredning

Sammanslagningsutredningen för Hyvinge, Träskända, Mäntsälä, Nurmijärvi, Borgnäs, Sibbo och Tusby inleddes i juni 2013. Målet för utredningen är en framställning om sammanslagning av kommunerna och ett tillhörande sammanslagningsavtal.

En halvtidsrapport blev färdig i december 2013. Den inkluderar en nulägesanalys av servicen, ett förslag till ny vision för staden och sakkunnigutredningar om ekonomin och servicenätet.

Utredningen fortsatte våren 2014 med urval av åtgärder för förnyelse av servicenätet i den nya staden och en modell för beslutsfattande och närdemokrati. Utredningens slutrapport blev klar i september 2014. Utredningen har tre konvergenskriterier som kommunerna ska godkänna för att visa sin vilja att fortsätta sammanslagningsprocessen. Konvergenskriterier:

1. Begränsa ökningen av kommunens (och kommunkoncernens) nettoupplåning
2. Resultat – säkerställa att finansieringen räcker (förändrat årsbidrag/avskrivningar)
3. Begränsa utgiftsökningen: skillnaden mellan kommunalskatten och fastighetsskattebasen och statsandels- och verksamhetsbidragsförändringen

Utredningens slutrapport behandlades i kommunernas fullmäktige i oktober 2014, varefter de kommuner som godkänner konvergenskriterierna fortsätter beredningen av sammanslagningsavtalet. Nurmijärvi beslutade att avstå från utredningen. Beslut om eventuell kommunsammanslagning fattas senast sommaren 2015.

Sju östnyländska kommuners utredning

Kommunerna Askola, Lappträsk, Lovisa, Mörskom, Borgnäs, Borgå och Sibbo beslutade år 2013 att göra en sammanslagningsutredning för Östra Nyland som en del av statens kommunreform. Målet för utredningen är en framställning om sammanslagning av kommunerna och städerna samt ett tillhörande sammanslagningsavtal.

Utredningens halvtidsrapport blev färdig 18.3.2014. Den bedömde nuläget för servicen och funktionerna, ekonomin och servicenätet samt framtidsbilden, om kommunerna förblir fristående eller slås samman. Halvtidsrapporten behandlades mellan de sju parterna under mars–april 2014. Kommunerna lämnade utlåtanden om halvtidsrapporten och svarade på frågor som ställdes i samband med den. Askola, Lappträsk, Lovisa, Mörskom, Borgå och Sibbo beslutade att fortsätta utredningen. Borgnäs avstod och fortsätter endast i den mellannyländska sammanslagningsutredningen.

I maj inleddes det andra skedet av utredningen med sex kommuner och konsulten FCG. Under hösten 2014 utarbetar FCG en slutrapport och ett utkast till sammanslagningsavtal, som kommunerna tar ställning till i januari 2015. Om kommunerna bestämmer sig för sammanslagning, förs sammanslagningsförhandlingar under våren 2015. En eventuell kommunsammanslagning sker 1.1.2017.

1.3.3 Beredning av lagstiftning om metropolförvaltningen

Finansministeriet tillsatte 4.10.2013 en arbetsgrupp för beredning av lagstiftning om metropolförvaltningen. Uppgiften baserar sig på regeringen Katainens riktlinjer för kommunreformen. Enligt regeringsprogrammet framhävs betydelsen av kommun- och servicestrukturlösningar, särskilt inom metropolområdet, och behovet av en särskild lag om metropolområdet ska utredas. Enligt regeringens riktlinjer 5.6.2012 behövs det ändringar i kommunstrukturen och någon typ av metropolförvaltning på området.

Arbetsgruppens arbete föregicks av en förhandsutredning 3.7.2012–28.2.2013 (se 1.3.1). Endast två av områdets kommuner (Helsingfors och Vanda) sade sig vara beredda att fortsätta beredningen utifrån förhandsutredningen, och många kommuner framförde att det behövs ytterligare utredningar av bl.a. alternativa finansieringssätt, uppgiftsöverföringar inklusive deras konsekvenser liksom behörighets- och arbetsfördelningsfrågor.

I regeringens strukturpolitiska program 29.8.2013 anges att en metropolförvaltning tillsätts, vars beslutande organ är ett fullmäktige som utses genom val. Metropolförvaltningen ska sköta konkurrenskraften för området, närings- och innovationspolitiken, markanvändningen, boendet och trafiken samt avgör regionala frågor om segregation, arbetskraft och invandring. Metropolfullmäktige godkänner metropolplanen och dess verkställighetsdel som styr kommunernas beslutsfattande i ärenden som gäller markanvändning, boende och trafik.

Beredningen av lagstiftning om metropolförvaltningen började i snabb takt parallellt med sammanslagningsutredningarna. Det exakta innehållet och omfattningen av metropolförvaltningens uppgifter är i enlighet med förhandsutredningen kopplade till hur omfattande och betydande kommunsammanslagningarna på området blir. Enligt regeringens riktlinjer fattas beslut om kommunsammanslagningarna och om helheten för den gemensamma förvaltningen före ingången av 2015 och den nya strukturen träder i kraft senast vid ingången av 2017.

Metropollagarbetsgruppens halvtidsrapport publicerades 1.4.2014. I rapporten föreslås två alternativa modeller: 1) påtvingad samkommun eller 2) självstyrelsemodell (tabell 1). I båda modellerna finns ett fullmäktige som utses i allmänna val, en metropolplan och ett metropolavtal med staten.

Tabell 1. De två modellerna i metropollagarbetsgruppens halvtidsrapport.

	Begränsade uppgifter (påtvungad samkommun)	Breda uppgifter (självstyrelse 121 § 4 mom. grundlagen)
Beslutsfattande	Fullmäktige utses i allmänna val: ett valdistrikt/ alternativ som betonar lokal representation	Fullmäktige utses i allmänna val: ett valdistrikt
Finansiering	Kommunernas betalningsandelar: uppskattning 25 €/inv/år eller cirka 5 % av kommunernas skatteintäkter	Beskattningsrätt: uppskattning 3-3,5 % metropolskatta
Avgränsning	Totalt 16 kommuner	Totalt 10 kommuner
Uppgifter:	Strategiska	Strategiska och operativa
> Markanvändning	Stark metropolplan (metropolavtal)	Stark metropolplan (metropolavtal)
> Boende	Uppförande av ARA-hyresbostäder	Uppförande och ägande av ARA-hyresbostäder
> Trafik	HRT:s uppgifter	HRT:s uppgifter och metro, jokerin, väghållning
> Miljö	HRM:s strategiska uppgifter	HRM helt
> Konkurrenskraft	In konkurrenskraft (metropolavtal)	In konkurrenskraft (metropolavtal)
> Segregation	Bostadslöshet (metropolavtal)	Bostadslöshet (metropolavtal) och utbildning på andra stadiet (?), sjuk- och hälsovård (?), problemungdomar
Samarbete med staten: metropolavtal	Med bindande än intentionsavtalet, parter: staten - metropolkommunerna	Med bindande än intentionsavtalet, parter: staten - metropol

Vid budgetmanglingen i augusti angav regeringen principerna för bildandet av en metropolförvaltning. Metropollagarbetsgruppen fortsätter beredningen utifrån dem. Enligt riktlinjerna omfattar metropolförvaltningen 14 kommuner i Helsingforsregionen, men dock så att även Lojo och Borgå kan välja att ingå i den. Metropolförvaltningen får uppgifter som främst gäller markanvändning, boende och trafik, t.ex. utarbetande av en metropolplan. Metropolförvaltningen är en samkommun med ett fullmäktige som utses i allmänna val. Målet är att regeringen lämnar en proposition till riksdagen senast 4.12.2014. Det är emellertid uppenbart att beredningen fortsätter in på år 2015.

1.3.4 Övriga centrala lagprojekt

Centrala element i kommunreformen är kommunstrukturlagen, lagen om ordnande av social- och hälsovården, reformeringen av kommunernas statsandels- och finansierings-system, översynen av kommunallagen, utvärderingen av kommunernas uppgifter och metropolområdets förvaltningslösningar.

Finansministeriet tillsatte 3.7.2012 en parlamentarisk arbetsgrupp för *översyn av kommunallagen*. Den lämnade sin rapport inklusive utkast till lag 8.5.2014. Utkastet beaktar de förändringsbehov som följer av bl.a. kommunalförvaltningens strukturer och kommunernas förändrade omvärld. Enligt beredningen är kommunallagen fortfarande en allmän lag om kommunernas förvaltning, beslutsförfaranden och ekonomi. Ett syfte är att minska behovet av speciallagstiftning.

Enligt utkastet till lag bör kommunens verksamhet och service styras som en samordnad helhet oberoende av hur de ordnas eller produceras. Syftet med den nya kommunallagen är att stärka den övergripande styrningen och förtydliga makt- och ansvarsförhållandena.

Förslagen om kommunernas ekonomi inkluderar bl.a. att ackumulerade underskott i balansräkningen ska täckas inom fyra år efter ingången av året efter det år då bokslutet fastställdes utan möjlighet att skjuta upp täckningen av underskottet till en senare tidpunkt. När lagen träder i kraft garanterar ikraftträdandebestämmelserna att kommuner med underskott får sex år på sig att täcka det. Skyldigheten att täcka underskott och kris-kommunförfarandet utvidgas till samkommunerna. Det föreslås också att kommunallagen ska begränsa kommunernas möjligheter att bevilja riskbärande borgen till företag som konkurrerar på marknaden.

Utkastet betonar kommuninvånarnas och användarnas rätt att delta i och påverka kommunens verksamhet. Kommunerna motiveras att erbjuda fler mångsidiga, effektiva och användarorienterade sätt för deltagande. Dessa kan t.ex. bestå av inkluderande budgetering, olika diskussionsmöten och medborgarråd.

Avsikten är att förslaget till ny kommunallag lämnas till riksdagen under november, varvid lagen kan träda i kraft under vårsessionen 2015.

Reformeringen av statsandelssystemet träder i kraft vid ingången av 2015. Enligt ministerarbetsgruppen för förvaltning och regionutveckling tillämpas minst fem års övergångstid på reformen, vilket syftar till att utjämna förändringen. De första åren blir den kommundspecifika förändringen högst 50 euro per invånare.

Systemet förtydligas och förstärks för att kunna trygga ordnandet av basservice överallt i Finland. Statsandelarna baseras även i fortsättningen mest på befolkningens åldersstruktur och sjukfrekvens. Kriterierna har uppdaterats utifrån den senaste statistiken och fokus har flyttats från kostnadsutjämning till inkomstutjämning.

Målet för reformen har varit att förenkla systemet genom en betydande minskning av antalet beräkningskriterier och eliminering av överlappningar i kriterierna. Det nya statsandelssystemet är i huvudsak sammanslagningsneutralt för kommunerna. Statsandelarna för kommunal basservice är cirka åtta miljarder euro och utgör i snitt 22 procent av kommunernas driftsinkomster.

Regeringspartierna och oppositionen träffade 23.3.2014 en uppgörelse om *reformering av social- och hälsovårdsservicen*. Syftet är att samla organiseringsansvaret för servicen hos fem social- och hälsovårdsområden jämfört med de många kommunala organisationer som finns i dag. Reformens utgångspunkt är att integrera social- och hälsovården på bas- och specialistnivå. Social- och hälsovårdsområdena bygger på dagens specialansvarsområden. De har samkommunen som förvaltningsmodell och finansieringen baseras på kommunens invånarantal, åldersstruktur och sjukfrekvens (viktad per capita). För att säkerställa regional jämlikhet och ekonomisk effektivitet stärks den nationella styrningen.

Områdena producerar inte tjänster utan ansvaret för produktion av social- och hälsovårdstjänsterna har de samkommuner och ansvars kommuner inom produktionsområdet, som definieras i social- och hälsovårdsområdets organiseringsbeslut. För produktionsansvar krävs funktionella och ekonomiska förutsättningar att svara för alla tjänster inom socialvård, primärvård och specialiserad sjukvård.

Lagförslagets remisstid löpte ut 14.10.2014. Beredningen siktar på att lagen ska kunna behandlas av riksdagen så att den kan träda i kraft första halvåret 2015. Avsikten är att de nya social- och hälsovårdsområdena inleder verksamheten 1.1.2017.

2 De 9 kommunernas omvärld

2.1 Metropolområdets internationella konkurrenskraft

2.1.1 Vår metropol i den internationella konkurrensen

Den offentliga makten kan inte identifiera eller välja framtidens vinnare utan har till uppgift att skapa förhållanden som föder konkurrenskraftig och tillväxtdriven företagsverksamhet. Likaså kan offentliga beslut stödja produktivitetens utvecklingen och bidra till ökat arbetskraftsutbud. Investeringarna styrs till områden där företagsverksamheten kan nå lönsam tillväxt (t.ex. Europeiska Kommissionen 2013).

Finlands konkurrenskraft framgår av hur Helsingfors metropolområde klarar sig i konkurrensen med andra metropoler, främst Tallinn, S:t Petersburg, Stockholm och Berlin. Alla tillväxtbranscher omfattas av global konkurrens redan hemma i Finland. Finlands hemmamarknad är Europa och Finland förankrar sig på den globala marknaden i huvudsak genom metropolerna.

I första skedet bygger metropolområdets attraktionskraft på Helsingfors kändhet och attraktivitet, tillgång till produktionsfaktorer och fungerande företagsklimat och infrastruktur. Etableringen kan ske som en investering i vilken som helst kommun på metropolområdet eller någon annanstans i Finland. Långsiktig uppbyggnad av attraktivitetsfaktorerna kräver att resurserna hos alla kommuner på metropolområdet samlas.

Finlands konkurrensstrategi kan delvis bygga på landets transportgeografiska läge. Närheten till S:t Petersburgsmarknaden och läget vid den kortaste flygförbindelsen mellan Europa och Fjärran Östern ger hela metropolområdet en betydande fördel i den internationella konkurrensen. Ett framgångsrikt innovationsklimat skapas i dialog med universiteten, städerna och näringslivets aktörer. Metropolerna kan vara en attraktiv miljö ifall området satsar tillräckligt på den digitala, fysiska och administrativa infrastrukturen.

Enligt arbets- och näringsministeriet (ANM) avser konkurrenskraften hos ett område alla de egenskaper som gör det till en attraktiv och utvecklande miljö för ekonomisk företagsamhet och arbetskraft. Enligt ANM ökar man konkurrenskraften framförallt genom en stark kunskapsbas, goda förutsättningar för företagsamhet och nätverk, fungerande innovations-, finansierings- och stödsystem samt arbetsmarknadens och infrastrukturens funktion och trivseln i boendet och livsmiljön. Enligt nobelpristagaren Paul Krugman realiserar konkurrenskraften som ökad produktivitet och därigenom som ökad välfärd (pro-

duktivitet > konkurrenskraft > välfärd). Konkurrenskraften är ett verktyg för att uppnå andra samhällseliga mål (Hautamäki 2010, Pajarinen & Rouvinen 2014).

IMD (Institute for Management Development) och World Economic Forum (WEF) är de ledande auktoriteterna i världen när det gäller att mäta konkurrenskraft. Pajarinen och Rouvinen (2014) definiera att IMD mäter nuläget och kortfristig konkurrenskraft i fråga om kostnader. Huvudfrågan är hur länder och företag som helhet utnyttjar sin förmåga att skapa välfärd eller vinster. Indexet bygger på företagsstrategiskt tänkande och dess viktigaste inspiratör är Michael Porter (1990, 1991). Pajarinen och Rouvinen (2014) kritiserar IMD bl.a. för att indexet blandar konkurrenskraftens delfaktorer och utfall. World Economic Forum mäter (WEF) långsiktig strukturell konkurrenskraft och fokuserar på landets potential. WEF:s konkurrenskraftsindikatorer:

1. institutioner
2. infrastruktur
3. makroekonomi
4. folkhälsa
5. grundläggande utbildning
6. högskoleutbildning
7. varu- och arbetsmarknadens effektivitet
8. finansmarknadens utveckling
9. teknologiska förutsättningar
10. marknadens storlek
11. affärsverksamhetens utvecklingsgrad
12. teknisk innovationsnivå.

Pajarinen och Rouvinen (2014) konstaterar att en bra placering i WEF:s eller IMD:s jämförelser av konkurrenskraften inte förutspår en god ekonomisk utveckling utan snarare en dålig framtid för landet. Däremot kan en förändring av placeringen signalera att den kommande utvecklingen går i samma riktning. I början av 2000-talet placerade WEF:s mätning Finland på första plats och i den senaste (2014) på fjärde plats (i de tre föregående på tredje plats). Finlands styrkor är framförallt ekonomins och samhällsinstitutionernas funktion, det goda tillståndet i fråga om hälsa, grundläggande utbildning och även högskoleutbildning samt innovation. Finlands svagheter handlar om marknadens storlek, svag makroekonomisk miljö och ineffektivt fungerande arbetsmarknad. IMD (2014) placerade Finland på 18:e plats i 2013 års mätning (de två föregående åren på 20:e och 17:e plats). I den senaste mätningen var Finlands nyckelfaktorer pålitlig infrastruktur, hög utbildningsnivå och kompetent arbetskraft. De viktigaste fränstötande faktorerna var en icke fungerande arbetsmarknadslagstiftning, bristande kunskaper inom offentlig förvaltning och modest konkurrenskraft i fråga om kostnaderna. Michael Porter m.fl. (Delgado, Ketels, Porter & Stern 2012) konstaterar att landets globala investerbarhet är bäst då dess kostnadsmässiga och strukturella konkurrenskraft är på topp samtidigt. För att landet ska dra till sig internationella investeringar behöver det erbjuda både konkurrenskraftiga strukturer och en konkurrenskraftig kostnadsnivå (Pajarinen & Rouvinen 2014).

Metropollagarbetsgruppens halvtidsrapport 1.4.2014 påpekar att Helsingforsregionens konkurrenskraftsutveckling inbegriper riskfaktorer trots att man placerat sig bra i många internationella jämförelser. Dess produktivitet släpar efter i en europeisk jämförelse, vilket delvis kan förklaras med en fragmenterad och ineffektiv samhällsstruktur. Inom EU är storstadsregionernas (34 regioner) produktivitet i snitt 1,6 gånger större än landets produktivitet. I Helsingforsregionen är talet 1,4. Regionens förmåga att dra till sig utländska investeringar, företag och specialister har inte varit särskilt bra, inte ens under de starka tillväxtåren. Utmaningen blir inte lättare av att tillväxtutsikterna försvagats kraftigt och att ICT-branschen är i omvandling. I finländsk skala förefaller Helsingfors centrum stort och tätbebyggt, men jämfört med andra storstäder är det litet och ineffektivt. I centrum, områden med högst produktivitet, har utbudet av lokaler varit otillräckligt och jobben har blivit färre i 30 år. Företag som utvecklat sin verksamhet har ofta tvingats expandera till områden med sämre produktivitet, utanför det primära centrumområdet (Helsingfors generalplan 2013).

Enligt den gemensamma strategin för de 14 metropolkommunernas konkurrenskraft (Elinvoimainen metropoli, Tulevaisuuden tekijät 2025) är metropolområdet konkurrenskraftigt, om det har attraktionskraft, goda förutsättningar för framgångsrik företagsverksamhet, ett aktivt kulturliv, hållbar ekonomisk tillväxt och råd att upprätthålla välfärdstjänsterna.

2.1.2 Utveckling av konkurrenskraften

Enligt strategin för konkurrenskraft är kommunernas uppgift att skapa bästa möjliga förhållanden för utveckling av konkurrenskraften och därmed goda förutsättningar för invånarnas välfärd och företagets framgång. Viktiga för metropolområdets konkurrenskraft är även av dess invånare, företag, staten, högskolor och forskningsinstitut.

Kommunernas viktigaste instrument för ökad konkurrenskraft är planer och beslut avseende markanvändning, offentliga upphandlingar, upprätthållande av en fungerande infrastruktur, marknadsföring av regionen till olika målgrupper samt att möjliggöra offentlig service som tillgodoser företagets och invånarnas behov, t.ex. utbildning, hälsovård och socialtjänster.

På några decennier har metropolområdet förvandlats från nationell tillväxtmotor i en sluten, stark och stadigt växande ekonomi till ett område som konkurrerar om begränsade resurser med liknande områden, utsätts för externa störningar och är allt mera beroende av företag som skapar arbetstillfällen och skatteinkomster. Samtidigt ökar metropolområdets befolkning och inflyttarna behöver erbjudas bostäder till skäliga priser och stimulerande arbete.

Den kommunala ekonomins hållbarhetsutmaningar gäller även metropolområdet. Trots att områdets kommuner i genomsnitt har en ekonomi i hyfsat skick är den ökande skuldsättningen en brännande utmaning för många kommuner. Kommunerna behöver större skatteinkomster för att täcka de växande välfärdsutgifterna och investeringsbehoven, men samtidigt minskar inkomsterna från samfundsskatten, arbetsmarknaden är osäker och det dyra boendet försämrar invånarnas köpkraft.

Kommunernas förmåga att förnya sig och minska kostnaderna i serviceproduktionen utan att sänka servicenivån eller användarnas nöjdhet spelar därför en nyckelroll när man försöker behålla konkurrenskraften. Kommunerna kan öka inkomsterna, men bara indirekt genom att områdets företag är framgångsrika och kan sysselsätta. Å andra sidan kan kommunerna skära i utgifterna, men att bara dra in på den nuvarande servicestrukturen utan att göra strukturella reformer är inte på något sätt en väg som främjar konkurrenskraften.

Enligt förhandsutredningen om metropolområdet har bara några av kommunerna i metropolområdet tillräckliga ekonomiska resurser och tillräcklig kompetens för att de på ett trovärdigt sätt ska kunna utveckla sin internationella konkurrenskraft. Många av kranskommunerna anser att denna uppgift ankommer på de största städerna. Enligt metropollagarbetsgruppens halvtidsrapport syns detta bl.a. i intentionsavtalet om konkurrenskraft åren 2010–2011 mellan staten och regionens kommuner. Enligt uppföljningen av avtalet finns det stora skillnader mellan olika kommuners och kommungruppers engagemang. Mycket av regionens potential förblir outnyttjad om varje kommun agerar separat och utifrån egna mål. Metropolområdet måste finna ett balanserat samarbete mellan kommuner, regionens näringsliv, högskolor och andra kommuner för att kunna utnyttja regionens fulla potential i den internationella konkurrensen. Detta kräver också förändringar i förvaltningsstrukturen.

Antti Hautamäki (2010) anser att näringspolitik inte är ett fristående politikområde utan snarare kan definieras som ett paraply för flera politikområden: utbildningspolitik, kulturpolitik, trafikpolitik etc. Det är endast deras samlade effekt som kan skapa bättre möjligheter för näringslivet att förnya sig och vinna framgång. Näringspolitikens delområden hör således till kommunernas primära uppgifter och kan endast skötas av kommunen. Om näringspolitiken sköts i samverkan mellan kommuner eller i metropolförvaltningen kan det endast handla om allmänna utvecklingsuppgifter och inte om att bygga en konkurrenskraftig miljö för den s.k. hårda sektorn. De 14 kommunernas gemensamma strategi för konkurrenskraft utgår från att strategin kompletterar kommunernas egna strategier och åtgärdsprogram för konkurrenskraft.

Globalt skapar metropoliseringen en s.k. agglomerationsfördel, som leder till en betydande ökning av produktiviteten i stadens ekonomiska aktivitet. En huvudkälla till agglomerationsfördelen är stordriftsfördelarna, som innebär att även antalet kunder ökar när storstädernas befolkning växer. Då ökar efterfrågan på produkter och tjänster, och det behövs allt mera produktion. Dessutom ökar efterfrågan på arbetskraft liksom lönerna, skatteinkomsterna och köpkraften. Ur företagets synvinkel förbättras arbetsmarknadens funktion betydligt när utbudet av arbetskraft, dess kvalitet, yrkeskompetens, specialisering och erfarenhet stärks. Ur arbetstagarnas synvinkel innebär ett växande antal företag på samma område mångsidigare möjligheter att finna ett lämplig arbete utifrån personens behov, utbildning och erfarenhet (Glaeser 2011, Helsingfors generalplan 2013).

När det finns förutsättningar för tillväxt tillförs företagen på många sätt ett mervärde samtidigt som konkurrensen håller kostnaderna i schack och kvaliteten hög. Koncentrationen av verksamheter och jobb har en betydande inverkan på företagets produktivitet. Företagets placering nära varandra i städernas centrum skapar en interaktion som ökar produktiviteten (Helsingfors generalplan 2013). Då ökar sannolikheten för t.ex. innovationer

och de sprids lättare när både stadsområdets storlek och dess sektorer växer och blir mera diversifierade. Man kan anta att faktorerna bakom agglomerationsfördelarna fungerar bättre och bättre ju tätare jobben och invånarna finns på området (Loikkanen & Susiluoto 2011).

Alla storstäder behöver lösa samma tre frågor: 1) Hur skapar man en mycket tät och tillräckligt stor koncentration av jobb som ger en hög urban produktivitet, 2) Hur skapar man ett tillräckligt bostadsutbud, helst nära områden med hög produktivitet så att bostadsmarknadens prisnivå förblir skälig, varvid även arbetskraftens prisnivå förblir skälig och 3) Hur skapar man en så god tillgänglighet för de mest produktiva arbetstillfällena och hela arbetsmarknadsområdet att bostads- och arbetsmarknaden fungerar väl på en hög produktivitetsnivå (Helsingfors generalplan 2013).

I Helsingfors–Vanda-utredningen 2009–2011 utreddes en eventuell sammanslagning av kommunerna bl.a. ur näringsverksamhetens perspektiv. Då identifierades möjligheter som t.ex. större resurser för utveckling av konkurrenskraften samt förstärkning av FoU-verksamheten. Effektivare koordinering av resurserna möjliggör växande volymer och eliminerar dubbelarbete i samband med att näringsverksamhetens funktioner omorganiseras för att bli mera effektiva samt ger möjlighet att ta i bruk nya verksamhetsmodeller och tjänster. En ytterligare möjlighet är att man kan stärka huvudstadsregionens internationella status och övergå från inbördes konkurrens till att bli en internationell spelare. Kommunsammanslagningen ansågs möjliggöra en bredare resursbas i olika internationella nätverk och organisationer vid metropolområdets internationella intressebevakning. Även i turistmarknadsföringen ser man att poolning av resurserna förbättrar potentialen i betydande grad.

SAMMANFATTNING – konkurrenskraft

• Konkurrenskraft

- » Näringspolitikens delområden (markanvändning, utbildning, infrastruktur) är centrala, primära uppgifter för kommunerna.
- » Den offentliga makten kan inte välja framtidens vinnare utan har till uppgift att skapa förhållanden som föder konkurrenskraftig och tillväxtdriven företagsverksamhet.
- » Agglomerationsfördelen är en "urban naturresurs" som endast storstadsutvecklingen kan skapa. I Helsingfors-regionen måste den här betydande produktivetskälan kunna utnyttjas för att öka hela regionens och landets livskraft.

2.2 Metropolområdets särdrag i fråga om samhällsstruktur och bostadsmarknad

2.2.1 Samhällsstrukturens nuläge

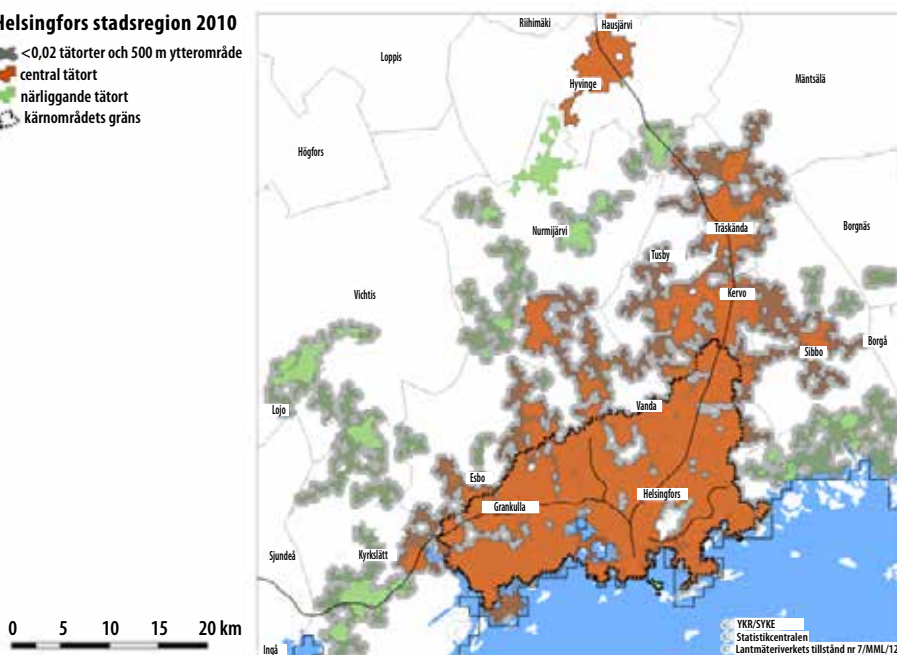
Helsingforsregionens urbaniseringsgrad framgår av tätortsområdenas omfattning och befolkningstätheten, som visar markanvändningens effektivitet. År 2013 var befolkningstätheten något under 400 invånare per kvadratkilometer. Den varierar dock betydligt i olika delar av regionen. Mest tätbefolkad av kommunerna är Helsingfors, som har nästan 2 900 invånare per kvadratkilometer. Näst mest tätbefolkad är Grankulla med knappt 1 600 invånare/km². Kervo och Träskända har cirka 1 100 invånare/km² medan Vanda och Esbo har klart under tusen invånare per kvadratkilometer. I Helsingforsregionens övriga kommuner ligger befolkningstätheten klart under snittet för landskapet Nyland, 174 invånare per kvadratkilometer.

Metropolområdet växer kraftigt både internt och genom territoriell expansion. Den sammanhängande tätortsstrukturen sträcker sig till kranskommunerna utanför huvudstadsregionens fyra städer (bild 3). Enligt tätortsklassificeringen i Finlands Miljöcentrals uppföljningssystem för samhällsstrukturen sträcker sig den sammanhängande centrala tätorten från huvudstadsregionen till Kyrkslätt i väst, till Nurmijärvi, Kervo, Tusby och Träskända i norr och till Sibbo i öst. Alla dessa kommuner har ett mycket stort ömsesidigt beroende, även i fråga om pendlings- och besöks trafik. Med undantag för Helsingfors har nästan hälften av regionens invånare sin bostad och sitt arbete i olika kommuner (se även 2.2.3). Kommungränserna har liten betydelse i människornas vardag.

Bild 3. Tätorter i Helsingfors stadsregion 2010. Källa: SYKE.

Helsingfors stadsregion 2010

- <0,02 tätorter och 500 m ytterområde
- central tätort
- närliggande tätort
- kärnområdets gräns

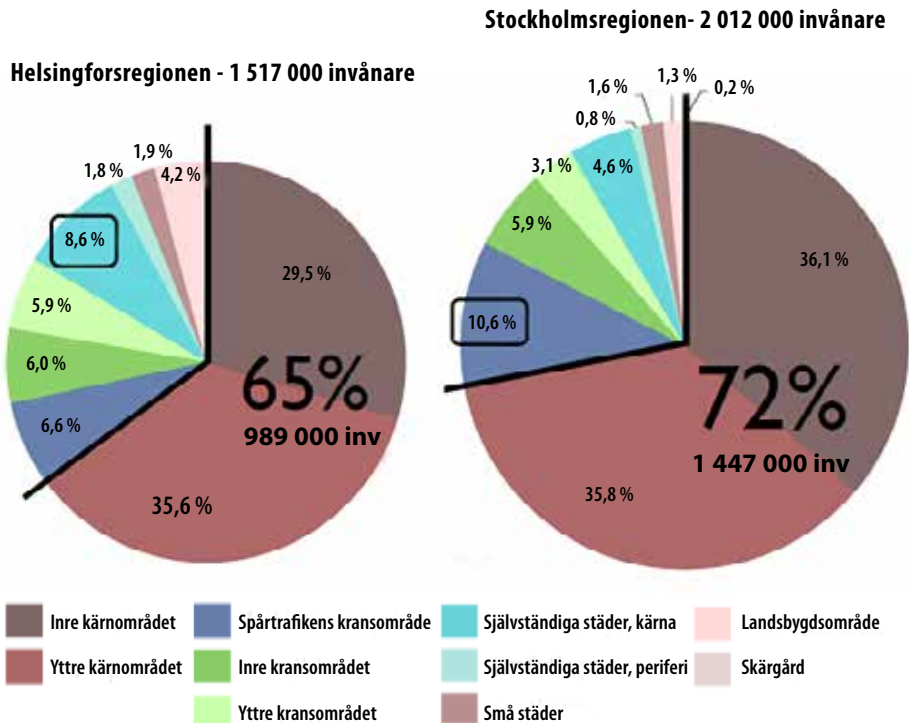

Enligt den stora Urban Zone-studien om samhällsstrukturens zoner har samhällsstrukturen en central inverkan på trafikvolymen och trafikbeteendet (Ristimäki m.fl. 2011, 2013). Koldioxidutsläppen från mobilitetsbeteendet för centra som är länkade till gångtrafik och effektiv kollektivtrafik är över 30 procent mindre än för områden baserade på privatbilism och med samma avstånd till metropolens centrum. Således har samhällsstrukturen en central betydelse för bekämpning av t.ex. klimatförändringarna när det är fråga om urbaniseringen på metropolområdet.

På våren 2014 slutfördes en jämförelse mellan utvecklingen i Helsingfors- och Stockholmsregionerna som beskriver samhällsstrukturen och utmaningarna på metropolområdet (Söderström, Schulman & Ristimäki 2014; se även Helminen m.fl. 2014; Ristimäki m.fl. 2013): Jämfört med Helsingforsregionen har Stockholmsregionen klart tydligare kunnat styra befolkningstillväxten och jobben till stadskärnan och till sekundära centra med effektiv kollektivtrafik.

Befolkningen i Stockholm finns klart närmare centrum än i Helsingfors (bild 4). På det inre kärnområdet, mindre än 8 km från centrum, har Stockholm nästan 300 000 fler invånare än vad som finns på motsvarande område i Helsingfors. Av Stockholmsregionens befolkningstillväxt under 2000-talet har inte mindre än 40 procent kommit på det inre kärnområdet medan endast 15 procent av Helsingforsregionens tillväxt kommit på motsvarande område. I Stockholm har tillväxten i framförallt den perifera zonen varit tongivande i kärnområdets utveckling.

Bild 4. Helsingfors- och Stockholmsregionernas befolkningsfördelning. Källa: Söderström 2014.

I Stockholm finns **jobben** tydligare inom fotgängarzonerna i centrum. Hälften av alla jobb i Stockholms stadsregion finns inom fotgängarzonen och den perifera zonen av centrum medan mindre än 40 procent av jobben i Helsingforsregionen finns i stadskärnan. I motsats till Stockholm har jobben blivit färre i flera av de största sekundära centrum i huvudstadsregionen. Den största tillväxten bland arbetsplatskoncentrationerna under 2000-talet har Kägeludden och Karamalmen (ICT) i Esbo samt vissa områden i närheten av Vanda flygplats (logistik) och Ring III (parti- och detaljhandel).

Trafikmässigt har kransområdenas glesbefolkade delar på många håll förtätats och blivit öar i bilstaden. I uppföljningen av samhällsstrukturen (YKR) identifieras dessa som tätorter med låg täthet. Invånarnas trafikprestation och mobilitetens koldioxidutsläpp är klart större i kransområdenas bilzoner än på stadsregionens kärnområde eller för boende på serviceområdena för spårbunden trafik (Ristimäki m.fl. 2013, 129). Bilismens utveckling visar på tydliga skillnader mellan Helsingfors- och Stockholmsregionerna. I Stockholm och i hela regionen stannade ökningen av bilismen runt millennieskiftet, och den har rent av minskat en aning de senaste åren. I Helsingforsregionen har däremot antalet personbilar i relation till befolkningen ökat stadigt sedan 1990-talets djupa recession. I Stockholmsregionen finns nu cirka 390 personbilar per tusen invånare medan de är över 470 i Helsingforsregionen.

Flerkärnig och nätverksliknande stadsstruktur är ett aktuellt tema i stadsplaneringen. Kort sagt har sekundära centra vuxit i Stockholm och stagnerat i huvudstadsregionen. Stadsregionernas största sekundära centra, Böle i Helsingfors, Stockholms traditionellt urbana Sundbyberg–Solna och IT-koncentrationen Kista har utvecklats till centra med tusentals jobb som spelar en viktig roll i regionernas flerkärniga struktur. Av Helsingforsregionens sekundära centra har endast Alberga haft en betydande tillväxt som arbetsplatsområde under 2000-talet och i motsats till Stockholm har jobben rent av blivit färre i flera av huvudstadsregionens största sekundära centra.

Kransområdets tillväxt har varit tongivande framförallt i Helsingforsregionen, där det inre (15–30 km) och yttre (30–50 km) kransområdet till och med blivit större än i Stockholmsregionen i absoluta tal. Utifrån analyserna förefaller samhällsstrukturs fragmentering under 2000-talet ha varit betydligt kraftigare i Helsingforsregionen än i Stockholmsregionen. Glesbefolkade områden utgör en klart större del i Helsingforsregionen (Ristimäki m.fl. 2013, 129). Höga bostadspriser på regionernas kärnområden, brist på småhustomter och ökad bilism påverkar kransområdenas attraktivitet och framförallt barnfamiljernas bostadspreferenser.

2.2.2 Kommungränsernas betydelse för samhällsstrukturs utveckling på metropolområdet

Det centrala problemet för samhällsstrukturs utveckling på metropolområdet är fragmenteringen. Kommunerna försöker upprätthålla sin ekonomiska bas, och då träffar kommunen sådana avgöranden i markanvändningspolitiken som är förstäliga ur kommunens synvinkel men problematiska ur hela regionens synvinkel. Av konkurrensskäl har kommunerna ibland anvisat trafikmässigt bra områden för byggnation men som samtidigt haft för låg effektivitet med tanke på regionens helhetsintresse. Å andra sidan har man av markägarskäl eller beroende på kommungränserna också styrt effektiv markan-

vändning på ett icke ändamålsenligt sätt med tanke på den långsiktiga utvecklingen av regionens samhällsstruktur (Arviointi maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta 2014). Bidragande orsaker till den fragmenterade samhällsstrukturen är att metropolområdet har brist på skäligt prissatta bostäder som motsvarar invånarnas behov och att kommunerna försöker påverka sin invånarstruktur genom markanvändnings- och bostadspolitiken (Aro & Laiho 2014).

Man har inte funnit effektiva metoder att stoppa fragmenteringen av samhällsstrukturen. Den styrande effekten av t.ex. landskapsplaner har riktat sig mer mot enskilda projekt eller teman än övergripande mot principerna för utveckling av regionens samhällsstruktur. Beslutsfattande som tryggt kommunala intressen i landskapsplanerna har ofta lett till att man inte kunnat prioritera alternativa tillväxtriktningar eller fastställa turordningar i genomförandet. Generalplanerna har inte alltid hållit jämna steg ens med kommunens egen samhällsutveckling. För några år sedan ändrades markanvändnings- och bygglagen genom att en gemensam generalplan för huvudstadsregionen blev förpliktande. Den började dock inte utarbetas eftersom lagen inte fastställde någon tidsfrist för detta (Arviointi maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta 2014).

Kommunerna befinner sig i olika skeden av utarbetandet av översiktliga planer, framförallt heltäckande generalplaner, vilket återspeglas i möjligheterna att styra hela regionens samhällsstruktur. Generalplanernas tidshorisont varierar. **Helsingfors** nuvarande *Generalplan 2002* vann laga kraft 2006. En ny generalplan bereds så att stadsfullmäktige kan fatta beslut om den senast 2016. Dess planeringsår är 2050. **Esbo** har tre omfattande generalplaner som vunnit laga kraft: *Esbos norra delar I och II* samt *södra Esbo*, vars planeringsår är 2030. Nyligen har en översyn av generalplanen för de norra och mellersta delarna inletts. På 2030 siktar även **Vanda** *Generalplan 2007*, som vann laga kraft 2010. **Kervos** nuvarande *Generalplan 2020* godkändes 2004 och har trätt i kraft steg 2004–2006. Den kommer att ersättas av *Generalplan 2035*, som är under arbete. **Kyrksläatts** *Generalplan 2020* godkändes 1997. Därefter har kommunen primärt fokuserat på delgeneralplaner över byar och kommunens centralort. **Sibbos** *Generalplan 2025* godkändes 2008 och vann laga kraft 2025. **Tusby** utarbetar just nu *Generalplan 2040* för att ersätta den nuvarande generalplanen, som saknar laga kraft. **Vichtis** godkände 1986 en generalplan som nu är föråldrad. Den översiktliga planeringen av markanvändningen är baserad på delgeneralplaner.

Den regionala planeringen av markanvändningen har hittills varit begränsad till främst landskapsplanläggning. **Nylands** tätortsstruktur styrs av 2. etapplandskapsplanen, som godkändes våren 2013 och fastställdes av miljöministeriet i oktober 2014. Helsingfors, Vanda och Sibbo arbetar just nu med en gemensam generalplan för Östersundom. Dessutom utarbetas de 14 kommunernas inofficiella regionala markanvändningsplan i anknytning till MBT-avtalet. Den ska ses över åren 2025 och 2050.

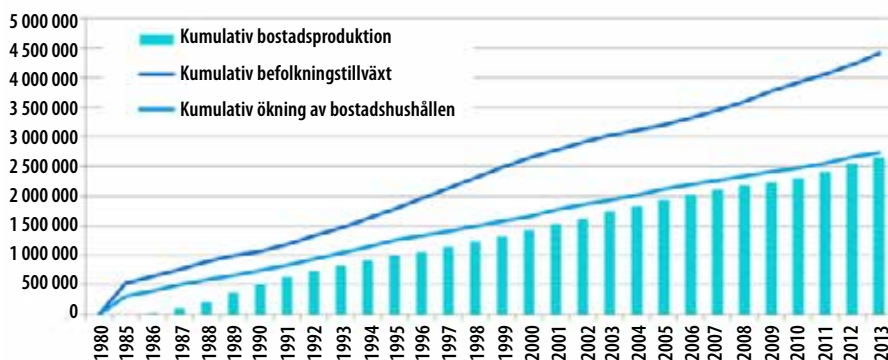
2.2.3 Bostadsmarknadens nuläge

I Helsingforsregionen (14 kommuner) finns en fjärdedel av Finlands bostäder och cirka 700 000 invånare. Enligt HRM:s (2012) bostadsrapport finns en tredjedel av bostäderna i småhus och två tredjedelar i flervåningshus. Över hälften (53 %) av bostäderna är ägar-

bostäder och drygt en tredjedel hyresbostäder. Huvudstadsregionen och framförallt Helsingfors är hyresbostadsdominerade medan kranskommunerna har en stor andel ägarbostäder. Nästan 60 % av regionens hyresbostäder finns i Helsingfors. Nästan hälften av huvudstadsregionens hyresbostäder är fritt finansierade. Regionen är småbostadsdominerad. Ettor och tvåor utgör nästan hälften av bostadsbeståndet. Den största andelen har dessa i Helsingfors, nästan 60 %.

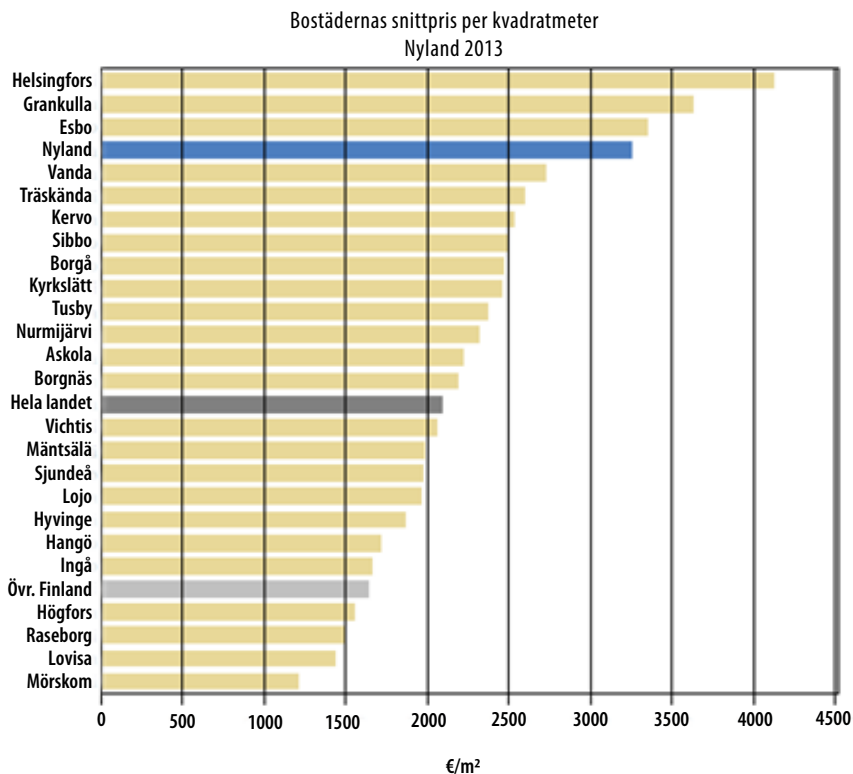
Metropolområdet utgör en klart avvikande helhet jämfört med övriga landet i fråga om bostadsmarknaden. Dess höga prisnivå är en konsekvens av regionens allmänna attraktions- och konkurrenskraft i förhållande till andra regioner. Regionens bostadsproduktion motsvarar inte efterfrågan, som ökar på grund av intern befolkningstillväxt och inflyttning. Särskilt svår är situationen i huvudstadsregionen. Ett otillräckligt bostadsutbud har lett till höga bostadspriser och på vissa ställen räcker inte ens medelinkomsthushållens betalningsförmåga. Första kvartalet 2014 kostade en begagnad bostad i ett flervåningshus 4 102 euro per kvadratmeter i Helsingfors, 3 109 euro i Esbo och 2 453 euro i Vanda (bild 6). I KUUMA-kommunerna kostade den 2 013 euro per kvadratmeter. Centralt belägna områden är i princip attraktivare både när man tittar på hela regionen och inom kommunerna. Metropolområdets tillväxt och bostadsprisernas uppgång framförallt i huvudstadsregionen har lett till en utveckling där arbets- och besöksresorna blivit längre och trafiken ökat kraftigt. Det rådande läget på bostadsmarknaden bromsar befolkningstillväxten, framdriven av regionens arbetskraftsbehov, och ökar samhällsstrukturens fragmentering.

Bild 5. Helsingforsregionens befolkning, bostadshushåll och bostadsproduktion, förändring 1930–2013. Källa: Utkast till bostadsstrategi för Helsingforsregionen 2025.

Källor: Områdesserier, Statistikcentralen och Helsingforsregionens kommuner

Bild 6. Bostadsproduktion/1 000 invånare. Källa: Nyland-databanken, Statistikcentralen.

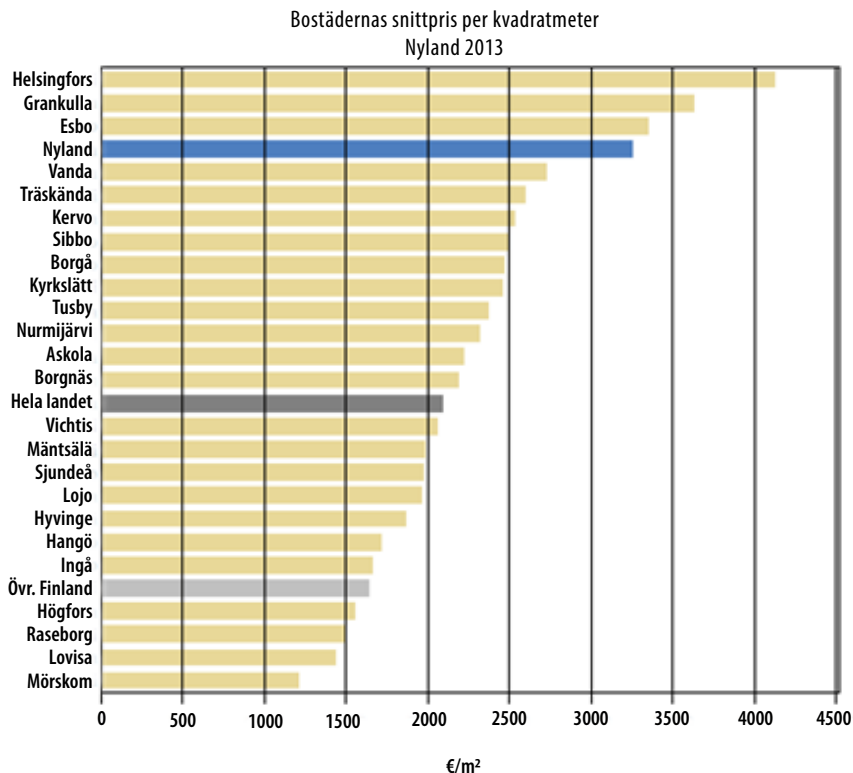
Kommunspecifika uppgifter som gäller färre än fem fall publiceras inte av dataskyddsskäl

Tillräckligt antal hyresbostäder och skälig hyresnivå spelar en nyckelroll när det gäller att integrera inflyttare och ungdomar på bostadsmarknaden. Kommunernas situation på hyresbostadsmarknaden varierar ganska mycket i regionen. Produktionen av hyresbostäder har varit otillräcklig under lång tid i förhållande till efterfrågan, vilket syns som dyrt boende i fritt finansierade hyresbostäder. På metropolområdet år 2012 var snitthyran per kvadratmeter ca 11 €/m²/månad för ARA-bostäder och 11–17 €/m²/månad för fritt finansierade hyresbostäder beroende på bostadens läge och standard. Nya hyreskontrakt för fritt finansierade bostäder på de mest attraktiva områdena har en hyresnivå på runt 20 €/m²/månad. I slutet av maj hade hyreshusbolagen i Esbo, Helsingfors och Vanda cirka 38 600 aktiva bostadsansökningar i sina register. 61 procent av ansökningarna var mycket brådskande.

MBT-intentionsavtalet (2012–2015) och det föregående intentionsavtalet om bostads- och tomtutbudet (2008–2011) hade som centralt mål att öka bostadsproduktionen, framförallt skäligt prissatt hyresbostadsproduktion. Målnivån har ansetts ligga på 12 000–13 000 bostäder, varav en femtedel s.k. ARA-hyresbostäder. Framförallt i huvudstadsregionen har man i viss mån fått upp produktionen, men det är ändå svårt att uppnå balans på bostadsmarknaden utan nya åtgärder, t.ex. en regionalt stark aktör. Detta beror delvis på att de kommunala aktörernas kapacitet inte räcker för att fylla igen underskottet som upp-

stätt när de största allmännyttiga byggherrarna minskat den nuvarande formen av statsunderstödd hyresbostadsproduktion i betydande grad.

Bild 7. Bostadsproduktion/1 000 invånare. Källa: Nyland-databanken, Statistikcentralen.

Kommunspecifika uppgifter som gäller färre än fem fall publiceras inte av dataskyddsskäl

2.2.4 Utveckling av markanvändning, boende och trafik på metropolområdet

Metropolområdets kommuner har identifierat behovet av regional styrning av samhällsstrukturen. Frivilligt samarbete har bedrivits mellan regionens 14 kommuner inom ramen för MBT-delegationen. Exempelvis godkände man 2010 gemensamma strategiska riktlinjer för markanvändning, boende och trafik. År 2011 utfördes ett konsultuppdrag som blev ett inlägg i debatten om framtidsbilden för samhällsstrukturen på metropolområdet och regionutvecklingen ("Rajaton metropoli"). Den första heltäckande trafikplanen, Helsingforsregionens trafiksystemplan HJL 2011 godkändes våren 2011.

Intentionsavtalet om markanvändning, boende och trafik 2012–2015 undertecknades av Helsingforsregionens kommuner, samkommunen Helsingforsregionens trafik och staten i juni 2012. Avtalet innehåller mål för bostadsproduktionen och planläggningen samt principer för utveckling av trafiksystemet och mål för en mer sammanhållen samhällsstruktur. Den förutsätter att man utarbetar en gemensam markanvändningsplan, som samord-

nar region- och samhällsstrukturen samt utvecklingsriktningarna för markanvändning, boende och trafik på metropolområdet. I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Stubbs regering har staten och Helsingforsregionens kommuner nyligen ingått ett avtal om stöd för stora infrastrukturprojekt och främjande av boende. Det sträcker sig till år 2019. Enligt avtalet ökar kommunernas planläggning av bostäder med en fjärdedel jämfört med intentionsavtalets målnivå.

I maj godkände Helsingforsregionens samarbetsmöte följande MBT-planeringskriterier, som bl.a. styr beredningen av markanvändningsplanen.

Centrala utgångspunkter:

- Markanvändningen ska i första hand komplettera den befintliga stadsstrukturen.
- Bostäderna i regionen placeras så att det bidrar till bättre tillgänglighet för servicen och arbetsplatserna, framförallt genom hållbara transportsätt.

Särskilt bra områden:

- Bättre förutsättningar för utveckling av kollektivtrafiken och servicen. Knutpunkternas kollektivtrafik, service- och bostadsproduktionsnivå ökar ändamålsenligt.
- Regionalt betydande och arbetsplatsintensiva områden planeras så att de har regionalt bra tillgänglighet med hållbara transportsätt.
- I markanvändningen stöds centrumens utveckling genom placering. Mobilitetsmiljön planeras så att den är behaglig för fotgängare och cyklister.

Preciserande planeringskriterier:

- Markanvändningen planeras så att den inte försämrar regionalt viktiga naturvärden.
- Regiondelarnas särprägel, miljöförutsättningarna, platsens atmosfär och historia beaktas som en del av den förändrade stadsstrukturen.
- Markanvändningen bidrar till utvecklingen av en socialt mer hållbar stadsstruktur.

Den regionala markanvändningsplanen (MASU) bygger på cirka 1 % befolkningstillväxt/kommun/år och produktion av cirka 12 500 bostäder per år i hela regionen. Ungefär 70 % av bostäderna ska byggas i regionala utvecklingszoner som fastställts i samband med MASU. I övrigt sker produktionen främst i lokala utvecklingszoner. Nästa års MASU är dock inte en plan med rättsverkan utan genomförandet beror på de enskilda kommunernas planbeslut.

Vid sidan av den regionala markanvändningsplanen har man berett ett utkast till bostadsstrategi för Helsingforsregionen 2025. Den uppställer mål för regionens 14 kommuner bl.a. i fråga om hur många och var bostäder byggs, bostadsproduktionens struktur, kompletterande bostadsproduktion och utveckling av gamla områden. Strategin tar även ställning till utveckling av landsbygdsområden, stödssystem för boendet och olika befolkningsgruppers bostadsbehov. Strategins mål skapar en bas för de två följande perioderna av intentionsavtalen mellan staten och regionen. Merparten av regionens bostäder bör pla-

ceras i regionens primära utvecklingszoner, som fastställs i samband med markanvändningsplanen. Bostadsstrategin blir färdig första halvåret 2015.

SAMMANFATTNING – samhällsstruktur och bostadsmarknad	
• Samhällsstruktur	» Regionen växer kraftigt både internt och genom territoriell expansion. Den sammanhängande tätortsstrukturen sträcker sig över hela utredningsområdet. » Det centrala problemet är samhällsstrukturens fragmentering och man har inte funnit effektiva metoder för att stoppa den.
• Bostadsmarknaden	» Regionens bostadsmarknad fungerar dåligt och det finns brist på skäligt prissatta bostäder framförallt i huvudstadsregionen. » Förfarandet med intentionsavtal har i viss mån skapat bättre förutsättningar för bostadsproduktionen som helhet, men graden av framgång varierar mellan kommunerna.

2.3 Metropolområdets demografiska särdrag

2.3.1 Befolkningsutveckling och -struktur

På utredningsområdet bor totalt 1,2 miljoner människor (tabell 2). År 2013 hade Helsingfors cirka 613 000 invånare, Esbo cirka 260 000 invånare och Vanda cirka 208 000 invånare. Tusby och Kyrkslätt har vardera cirka 38 000 invånare, Kervo 35 000, Vichtis cirka 29 000, Sibbo 19 000 och Grankulla cirka 9 000.

Befolkningen på metropolområdet (9 kommuner) har under 2001–2013 ökat med cirka 149 000 personer (tabell 2). Under 2000-talet har den största befolkningstillväxten skett i Helsingfors (cirka 53 000), men tillväxten har också varit betydande i Esbo (44 000) och Vanda (28 000). På hela metropolområdet (14 kommuner) ökade befolkningen med cirka 10 promille per år 2000–2013 (tabell 3). Av utredningskommunerna fanns den snabbaste årliga befolkningstillväxten i Kyrkslätt, cirka 18 promille under den aktuella perioden. Den årliga befolkningstillväxten i Esbo var knappt 15 promille, i Sibbo, Tusby och Vichtis cirka 14 promille, i Vanda cirka 11 promille, i Kervo 10 promille och i Helsingfors 7,2 promille. Befolkningstillväxten i Grankulla har varit avsevärt långsammare, 4 promille per år. Genom flyttningsöverskott mellan kommunerna har befolkningen ökat framförallt i Kyrkslätt, Sibbo, Tusby och Vichtis (läs mer om flyttningsrörelser i 2.3.5). Genom invandring har befolkningen ökat framförallt i Helsingfors, Esbo och Vanda.

Tabell 2. Befolkningsutveckling i absoluta tal 2001–2013.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Esbo	216 836	221 597	224 231	227 472	231 704	235 019	238 047	241 565	244 330	247 970	252 439	256 824	260 753
Helsingfors	559 718	559 716	559 330	559 046	560 905	564 521	568 531	574 564	583 350	588 549	595 384	603 968	612 664
Grankulla	8 543	8 582	8 622	8 465	8 457	8 469	8 511	8 545	8 617	8 689	8 807	8 910	9 101
Kervo	30 482	30 709	31 170	31 361	31 544	32 305	33 181	33 546	33 833	34 282	34 549	34 491	34 913
Kyrkslätt	30 274	30 937	31 695	32 772	33 581	34 389	35 141	35 981	36 509	36 942	37 192	37 567	37 899
Sibbo	17 760	18 177	18 397	18 444	18 719	19 060	19 470	19 886	18 036	18 253	18 526	18 739	18 914
Tusby	32 915	33 377	33 952	34 513	34 890	35 434	35 968	36 386	36 766	37 214	37 667	37 936	38 125
Vanda	179 856	181 890	184 039	185 429	187 281	189 711	192 522	195 419	197 636	200 055	203 001	205 312	208 098
Vichtis	24 214	24 732	24 954	25 561	25 935	26 427	27 040	27 628	27 869	28 311	28 581	28 674	28 929
Hela området	1 100 598	1 109 717	1 116 390	1 123 063	1 133 016	1 145 335	1 158 411	1 173 520	1 186 946	1 200 265	1 216 146	1 232 421	1 249 396

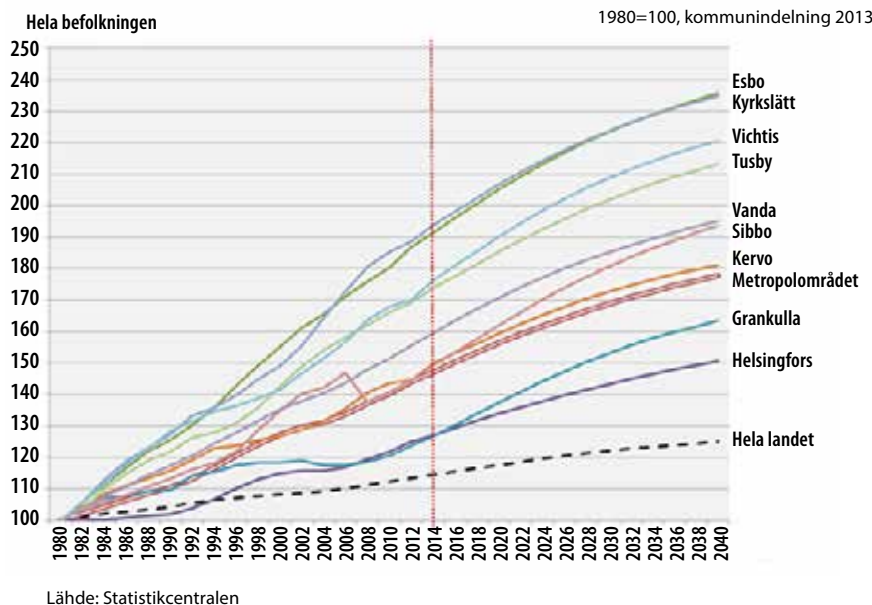
Källa: Statistikcentralen.

Tabell 3. Utredningsområdets relativa befolkningsutveckling 2000–2013 (promille per tusen invånare i medeltal och år). Källa: Aro och Laiho 2014 (Statistikcentralen, demografi).

Kommun	Naturlig befolknings- tillväxt, promille	Nettoinflyttning mellan kommuner, promille	Nettoinvandring, promille	Totalt, promille
Esbo	9,2	2,3	3,5	14,9
Helsingfors	2,3	1,0	3,9	7,2
Grankulla	1,3	1,0	1,7	4,0
Kervo	5,3	2,9	2,0	10,0
Kyrkslätt	8,9	6,7	2,1	17,7
Sibbo	4,3	9,3	0,6	14,3
Tusby	6,3	6,4	1,1	13,7
Vanda	7,8	0	3,4	11,3
Vichtis	6,1	6,8	1,4	14,2

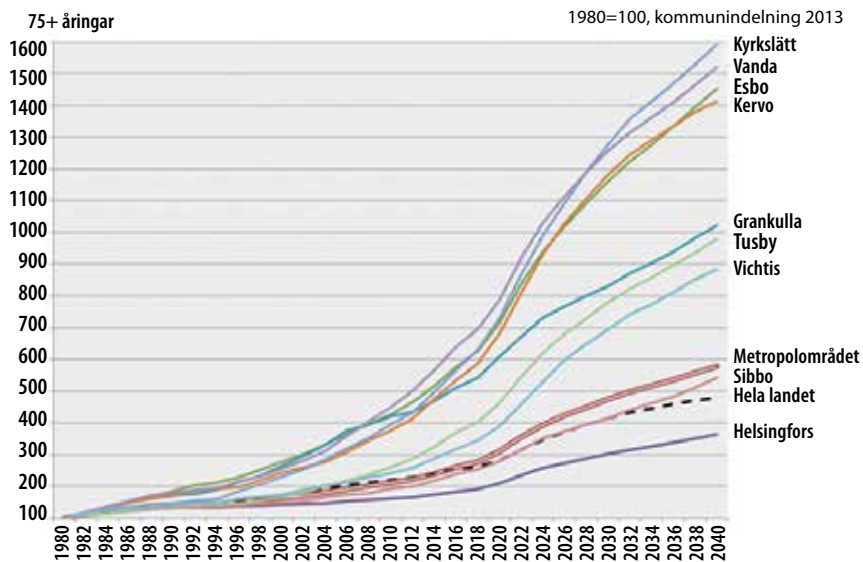
De senaste 30 åren har metropolområdets relativa befolkningsutveckling varit avsevärt snabbare än utvecklingen i hela landet (bild 8). Befolkningen på området bedöms fortsätta att växa kraftigare än i hela landet fram till år 2040. Den kraftigaste relativa befolkningsutvecklingen bedöms komma i Esbo, Kyrkslätt och Vichtis medan den är svagast i Helsingfors, Grankulla och Kervo. År 2040 bedöms utredningsområdet ha över 1,5 miljoner invånare.

Bild 8. Relativ befolkningsutveckling och -prognos 1980–2040. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.

Befolkningsprognoserna visar att andelen 75-åringar ökar snabbare på metropolområdet än genomsnittet för hela landet (bild 8). Den relativa ökningen är särskilt betydande i Kyrkslätt, Vanda, Esbo och Kervo. THL (2013) har bedömt att andelen personer över 75 år fördubblas i Helsingfors närregion (Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla, Kervo och Kyrkslätt) fram till år 2030, då de utgör cirka 11 procent av befolkningen (144 000). Med nuvarande servicenivå ökar hälso- och äldreomsorgskostnaderna med 1,2 miljarder euro mellan 2010 och 2030 enligt THL. Betydelsen av ökningen bland personer över 75 år framhävs när man jämför med befolkningstillväxten bland personer i arbetsför ålder: Fram till år 2040 ökar andelen personer i arbetsför ålder mer än 1,6 gånger jämfört med 1980 års nivå, men samtidigt ökar andelen personer över 75 år nästan 6 gånger och t.ex. i Kyrkslätt nästan 16 gånger (jfr med att andelen personer i arbetsför ålder fördubblas under samma tid).

Bild 9. Relativ befolkningsutveckling och -prognos för personer över 75 år 1980–2040. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.

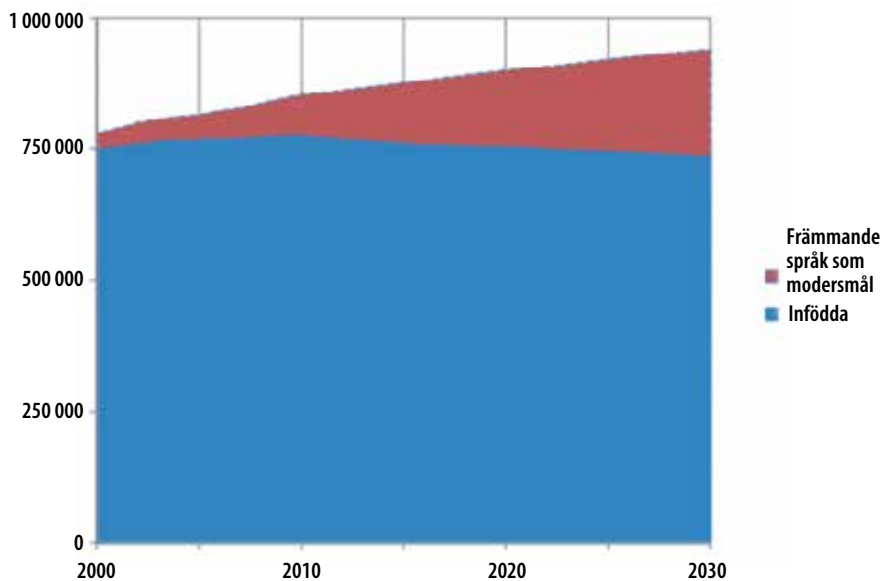
Källa: Statistikcentralen

Vid sidan av åldrandet är den snabba ökningen av antalet och andelen för personer med främmande modersmål en viktig demografisk trend (tabell 3). I huvudstadsregionen utgör invandrarna cirka 11 % av befolkningen, vilket är över tre gånger mer än i kranskommunerna, där invandrarna utgör cirka 3,4 % av befolkningen. Vid ingången av 2012 bodde 116 716 invandrare i huvudstadsregionen medan motsvarande siffra i kranskommunerna var 10 487 (Lönnqvist och Laakso 2012). Enligt prognoserna fördubblas andelen personer med främmande modersmål i Helsingforsregionen (14 kommuner) mellan 2013 och 2030 och utgör ca 18 % av befolkningen, dvs. (Helsingfors ... 2013). Av dem är då över 200 000 i arbetsför ålder. Fram till år 2030 ökar befolkningen i Helsingforsregionen framförallt genom att antalet personer med främmande modersmål växer (bild 8). Utan invandring skulle befolkningen i Helsingforsregionen börja minska inom den närmaste framtiden.

Tabell 4. Andel personer med främmande modersmål 1985–2012 och prognos 2013–2030.

(Källa: Helsingfors ... 2013).

Andel personer med främmande språk som modersmål 1.1. %							
	Hela regionen	Helsingfor	Esbo	Vanda	Grankulla	Regionen tot.	Kransområdet
1985	0,7	0,8	0,9	0,5	1,2	0,8	0,3
1990	1,0	1,3	1,1	0,8	1,2	1,2	0,5
1995	2,7	3,7	2,4	2,3	2,0	3,2	1,2
2000	4,0	5,4	3,8	3,9	3,0	4,7	1,6
2005	5,4	7,0	5,6	5,8	3,4	6,4	1,9
2010	8,1	10,2	8,7	9,1	3,8	9,6	2,8
2012	9,3	11,5	10,3	10,8	4,3	11,0	3,4
2013	9,9	12,1	11,0	11,6	4,5	11,7	3,7
2015	11,1	13,4	12,4	13,2	4,7	13,1	4,2
2020	13,7	16,3	15,5	16,8	5,2	16,1	5,2
2025	15,9	18,8	18,1	20,1	5,4	18,8	6,1
2030	18,1	21,2	20,5	23,3	5,6	21,3	7,0

Bild 10. Prognos fram till år 2030 över ökningen av antalet personer med främmande modersmål och infödda i Helsingforsregionen (14 kommuner). Källa: Helsingfors ... 2013).

Demografisk försörjningskvot beskriver demografin: kvoten anger hur många personer under 17 år och över 64 år (försörjda) det finns per person i arbetsför ålder (bild 11). Helsingfors har den lägsta försörjningskvoten på metropolområdet: fram till år 2020 ligger den kvar under 0,5. Detta betyder att det för varje person i arbetsför ålder finns mindre än 0,5 personer som är under 17 år eller över 64 år. I Grankulla, Vichtis, Sibbo och Kyrkslätt bedöms den demografiska försörjningskvoten bli högre än i hela landet fram till år 2040. Försörjningskvoten utjämnas av att personer med främmande modersmål har en yngre åldersstruktur än infödda. Prognosen för år 2030 är att försörjningskvoten blir 0,58 försörjda per person i arbetsför ålder. För infödda är försörjningskvoten 0,65 (bild 12, Helsingfors ... 2013). Vid sidan av den demografiska försörjningskvoten är det viktigt att granska den ekonomiska försörjningskvoten, som utöver åldersstrukturen beaktar andelen arbetslösa i relation till de sysselsatta (se 3.1.3).

Bild 11. Demografisk försörjningskvot 1980–2040. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.

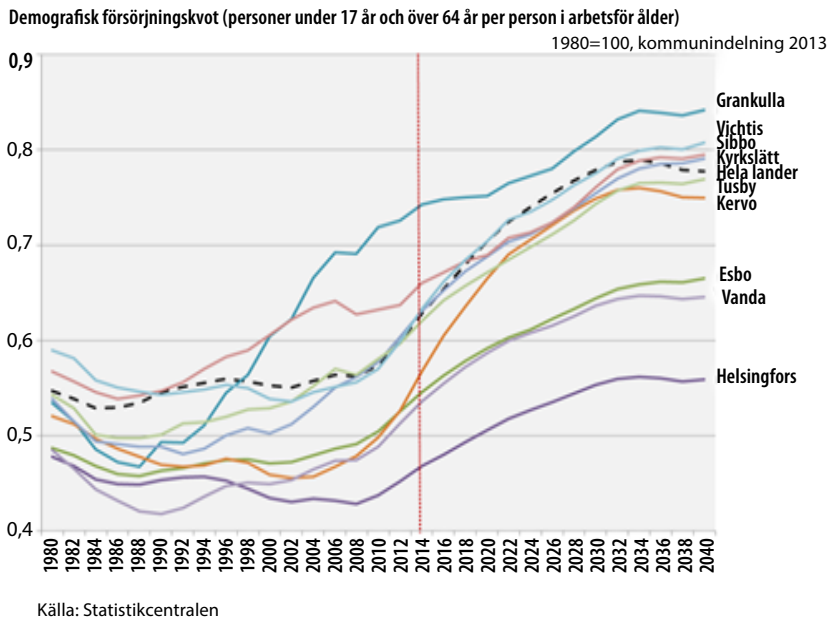
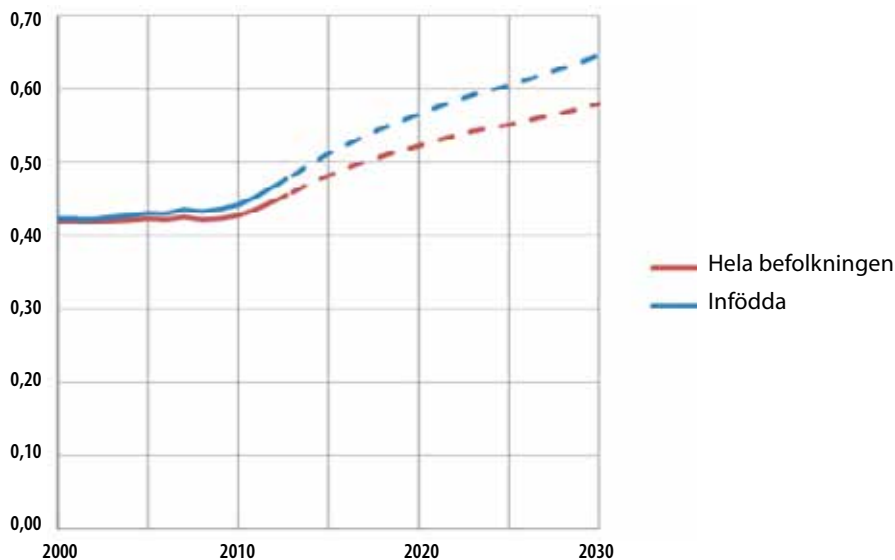

Bild 12. Demografisk försörjningskvot på metropolområdet (14 kommuner) för hela befolkningen och infödda. (Källa: Helsingfors ... 2013).

SAMMANFATTNING – demografiska särdrag

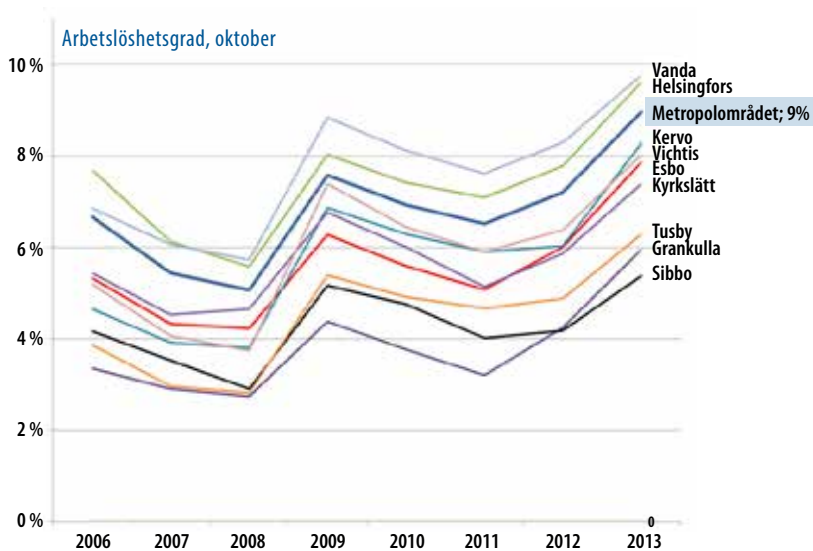
• Åldrandet	» Enligt bedömningar fördubblas andelen personer över 75 år i Helsingfors närregion (Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla, Kervo och Kyrkslätt) fram till år 2030, då de utgör cirka 11 procent av befolkningen (144 000).
• Antalet personer med främmande modersmål ökar	» För en fortsatt positiv befolkningstillväxt på metropolområdet är det nödvändigt att antalet personer med främmande modersmål ökar. » Enligt prognoserna fördubblas andelen personer med främmande modersmål i Helsingforsregionen (14 kommuner) mellan 2013 och 2030 och utgör cirka 18 % av hela befolkningen, dvs. 300 000.
• Demografisk försörjningskvot	» Den demografiska försörjningskvoten försämras när andelen äldre ökar. En ökad andel personer med främmande modersmål utjämnar den demografiska försörjningskvoten eftersom yngre åldersgrupper överväger bland invandrare

Tabell 5. Andelen sysselsatta på metropolområdet 2000–2011.

Tabellen producerad av FCG Konsultointi Oy.

	Sysselsatta											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Metropolområdet	554 296	559 690	558 069	554 820	557 991	560 232	572 851	591 075	601 257	585 868	592 254	602 038
Esbo	110 630	112 525	113 372	113 387	114 997	116 718	119 167	122 955	124 703	121 396	123 033	125 460
Helsingfors	278 792	280 725	277 967	273 680	274 072	274 127	279 757	288 522	294 982	288 559	290 835	295 312
Grankulla	3 900	3 897	3 813	3 766	3 704	3 630	3 662	3 711	3 768	3 686	3 686	3 755
Kervo	15 946	16 035	16 050	16 215	16 304	16 201	16 726	17 296	17 337	16 635	16 882	17 011
Kyrkslätt	15 082	15 454	15 562	15 857	16 399	16 540	17 145	17 717	18 115	17 700	17 862	18 073
Sibbo	8 455	8 575	8 718	8 885	8 868	8 940	9 149	9 482	8 769	8 587	8 703	8 883
Tusby	16 090	16 522	16 542	16 699	16 874	16 964	17 405	18 040	18 307	17 768	18 136	18 475
Vanda	93 568	94 005	93 914	94 186	94 239	94 544	96 889	99 875	101 539	98 370	99 594	101 348
Vichtis	11 833	11 952	12 131	12 145	12 534	12 568	12 951	13 477	13 737	13 167	13 523	13 721

I oktober 2013 hade utredningsområdets kommuner en arbetslöshetsgrad på 9 procent i genomsnitt (se bild 14 och tabell 6). Den högsta arbetslöshetsgraden hade Vanda (9,8 procent) och Helsingfors (9,6 procent). Under referensperioden 2006–2013 utvecklades arbetslöshetsgraden likartat i kommunerna, så att den år 2013 var större i alla kommuner jämfört med 2006 års nivå. Den största relativa ökningen under perioden hade Grankulla, Kervo och Esbo. Enligt Nylands NTM-central (2014) har arbetslösheten i Nyland börjat öka kraftigt. I januari 2014 hade arbetslösheten i Nyland ökat med 21 % jämfört med föregående år, vilket är mer än någon annanstans i landet. Arbetslösheten har framförallt ökat inom serviceyrken samt social- och hälsovården trots att Nyland samtidigt hade flest nya arbetstillfällen för yrkeskunniga inom hälso- och sjukvård. Detta förklaras delvis av matchningsproblem: trots att det fortfarande finns arbetstillfällen i huvudstadsregionen bromsas inflyttningen från övriga Nyland till Helsingforsregionen av de dyra bostadspriserna (NTM-centralen/HS 8.3.2014).

Bild 14. Arbetslöshetsgraden på metropolområdet 2006–2013. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.**Tabell 6. Arbetslöshetsgraden på metropolområdet 2006–2013.** Tabellen producerad av FCG Konsultointi Oy.

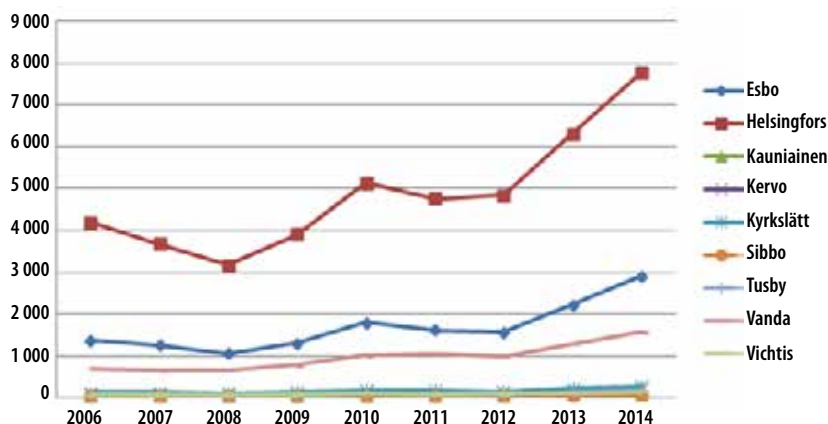
	Arbetslöshetsgrad, oktober							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	%							
Metropolområdet	6,7	5,4	5,1	7,6	6,9	6,5	7,2	9,0
Esbo	5,3	4,3	4,2	6,3	5,6	5,1	6,0	7,9
Helsingfors	7,7	6,1	5,6	8,0	7,4	7,1	7,8	9,6
Grankulla	3,4	2,9	2,7	4,4	3,8	3,2	4,2	6,0
Kervo	4,7	3,9	3,8	6,9	6,3	5,9	6,0	8,3
Kyrkslätt	5,5	4,5	4,7	6,8	6,0	5,1	5,9	7,4
Sibbo	4,2	3,5	2,9	5,2	4,8	4,0	4,2	5,4
Tusby	3,9	3,0	2,8	5,4	4,9	4,7	4,9	6,3
Vanda	6,9	6,1	5,7	8,8	8,1	7,6	8,3	9,8
Vichtis	5,2	4,1	3,7	7,4	6,4	5,9	6,4	8,0

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM)

Vuoden 2013 kuntajako.

Antalet arbetslösa högskoleutbildade har ökat i alla utredningskommuner under de senaste åren (bild 15 och tabell 7). Den relativt sett största ökningen av andelen arbetslösa högskoleutbildade i centralstäderna 2012–2014 hade Esbo (ca 85 %, förändring 2012–2014, jfr Helsingfors ca 61 % och Vanda ca 57 %) och i kranskommunerna Kyrkslätt och Tusby (87 % i båda 2012–2014).

Bild 15. Andel arbetslösa högskoleutbildade (lägre högskolenivå, högre högskolenivå och doktorandnivå) på utredningsområdet 2006–2014 (februari). Källa: Nylands NTM-central.

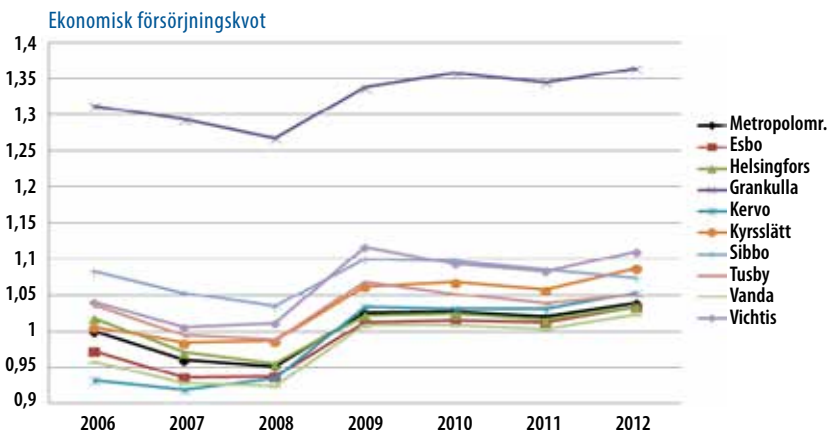
Tabell 7. Andel arbetslösa högskoleutbildade (lägre högskolenivå, högre högskolenivå och doktorandnivå) på utredningsområdet 2006–2014.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Esbo	1 379	1 258	1 059	1 306	1 795	1 612	1 570	2 221	2 912
Helsingfors	4 183	3 686	3 177	3 908	5 145	4 760	4 846	6 320	7 787
Grankulla	47	51	40	49	59	59	60	87	98
Kervo	94	80	73	92	138	95	125	162	212
Kyrkslätt	123	124	112	151	172	179	150	227	281
Sibbo	63	50	43	55	67	46	49	69	87
Tusby	64	61	52	59	113	96	86	129	161
Vanda	700	660	661	776	1 015	1 053	1 000	1 287	1 567
Vichtis	62	60	56	59	108	86	92	109	151

Källa: Nylands NTM-central.

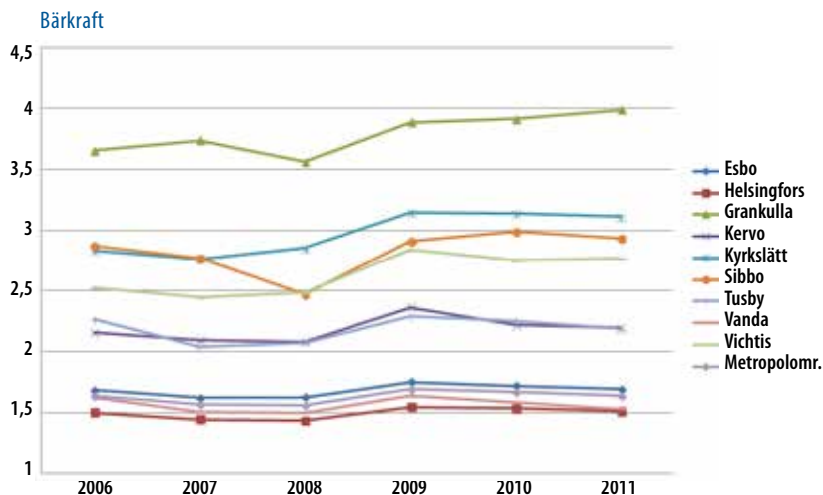
Ekonomisk försörjningskvot beskriver hur många personer utanför arbetskraften och arbetslösa det finns per sysselsatt (bild 16). Ju större kvoten är, desto fler personer utanför arbetskraften och arbetslösa finns det per sysselsatt. Metropolområdets högsta ekonomiska försörjningskvot har Grankulla, år 2012 var den 1,36. Samma år hade Esbo, Helsingfors och Vanda en kvot runt 1,0. Kvoten var något högre – runt 1,1 – i Tusby, Vichtis, Kervo, Kyrkslätt och Sibbo. Under 2006–2012 förändrades kvoten från <1 till >1 i Esbo, Vanda, Kervo, Kyrkslätt, Tusby och Helsingfors. Efter 2008 har ingen av metropolområdets kommuner haft en ekonomisk försörjningskvot under 1.

Bild 16. Ekonomisk försörjningskvot på metropolområdet 2006–2012 ([personer utanför arbetskraften + arbetslösa]/sysselsatta). Källa: Statistikcentralen 2014.

McKinsey (2010) har lanserat en kvot för ”bärkraft”, som beskriver den övriga befolkningen i proportion till alla som arbetar inom privat finansierade sektorer. Ju större kvoten är, desto fler sysselsatta utanför den privata sektorn finns det per sysselsatt inom den privata sektorn. Enligt McKinsey (2010) är bärkraften på en hållbar nivå när kvoten ligger runt 1,9–2,0. De senaste åren (2006–2011) har bärkraften varit under 2 i Esbo, Helsingfors och Vanda (bild 17). Kervo och Tusby hade 2011 en bärkraft något över 2 och i övriga kommuner på metropolområdet var den cirka 2,2 och i andra kommuner minst cirka 2,8. Detta betyder att större städer har en mer hållbar bärkraft jämfört med kranskommunerna. En förändring av kommunstrukturen skulle ge kranskommunerna möjlighet att förbättra sin bärkraft.

Bild 17. Bärkraft på metropolområdet 2006–2011 (bärkraft = personer utanför arbetskraften + arbetslösa + anställda i offentlig sektor [kommun + stat] / sysselsatta i privat sektor (inkl. företagare)). Obs! Kvoten är inte helt jämförbar med den som kalkylerats av McKinsey. Källa: Statistikcentralen.

SAMMANFATTNING – Sysselsättning, arbetslöshet och ekonomisk försörjningskvot och bärkraft

• Sysselsättning och arbetslöshet	» Arbetslöshetsgraden har ökat i alla metropolkommuner sedan 2011. Den har börjat stiga kraftigt i sådana branscher i Nyland där huvudstadsregionen har flest arbetstillfällen. Detta torde förklaras av matchningsproblem, t.ex. dyrt boende, vilket bromsar inflyttning till jobb
• Ekonomisk försörjningskvot och bärkraft	» De senaste åren har antalet sysselsatta minskat i relation till personer utanför arbetskraften och arbetslösa i alla metropolkommuner. De stora städerna, Helsingfors, Esbo och Vanda har en mer hållbar bärkraft jämfört med kranskommunerna. För hela metropolområdet är bärkraften fortfarande på en hållbar nivå.

2.3.3 Pendling, besöks trafik och rörlighet

Pendling

Med pendling avses resor mellan bostad och arbetsplats när de finns i olika kommuner. Fenomenet har samband med arbetsplatsernas läge och läges förändringar samt skillnader i bostadskostnader mellan centralstäderna och kranskommunerna.

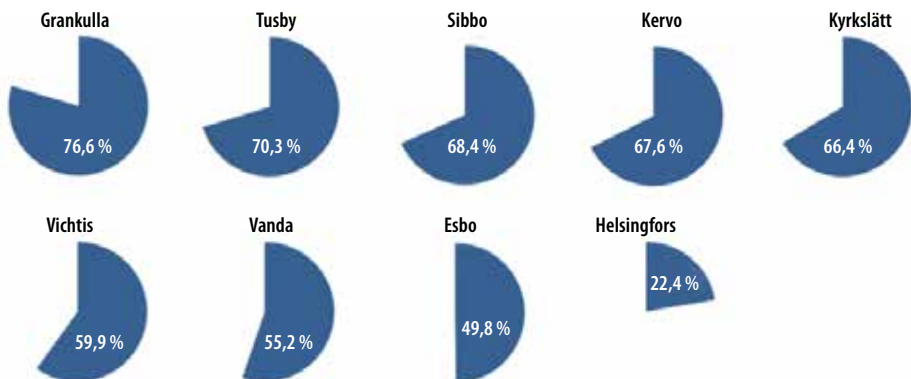
På metropolområdet är det endast helsingforsarna som till klart största del arbetar i den egna hemstaden (77,6 %) (tabell 8, bild 18 och 19). I Esbo arbetar något över hälften (50,2 %) i sin egen stad och en stor andel i Helsingfors (37,1 %). Även i Vanda arbetar man i den egna staden (44,8 %) och därtill främst i Helsingfors (39,8 %). I Grankulla och Sibbo arbetar en större andel i Helsingfors än i hemkommunen. Förutom den egna kommunen (40,1 %) består Vichtis pendlingsregion av Esbo (17,7 %) och Helsingfors (19,6 %). I Tusby arbetar man i den egna kommunen (29,7 %) och därtill främst i Helsingfors (27,8 %) och Vanda (17,8 %). Förutom den egna staden (32,4 %) består Kervos pendlingsregion av Helsingfors (30,9 %) och Vanda (17 %).

När man tittar på de tre centralstäderna som en helhet visar det sig att det finns en betydande procentuell inpendling från kranskommunerna: I Kyrkslätt pendlar 59,8 % av de sysselsatta till de tre centralstäderna, i Vichtis 44,4 %, Tusby 50,5 %, Sibbo 52 %, Kervo 52,4 % och Grankulla 72,6 % (se även Aro och Laiho 2014).

Tabell 8. Pendling på metropolområdet. Tabell producerad av FCG Konsultointi Oy

Bostads-kommun	Pendingskommun								
	Esbo	Helsing-fors	Gran-kulla	Kervo	Kyrkslätt	Sibbo	Tusby	Vanda	Vichtis
Esbo	62 945	46 565	766	265	1 558	81	355	8 386	336
Helsingfors	25 199	229 296	299	1 111	828	532	1 352	24 843	352
Grankulla	1 003	1 490	765	*	44	*	*	232	*
Kervo	759	5 261	*	5 504	20	145	989	2 894	20
Kyrkslätt	4 904	4 922	99	31	6068	*	40	1 002	143
Sibbo	361	3 003	*	319	10	2 808	189	1 254	*
Tusby	912	5 137	*	940	31	76	5 482	3 285	26
Vanda	7 957	40 290	72	1 265	262	277	1 561	45 375	136
Vichtis	2 430	2 690	38	40	244	*	70	979	5 497

Källa: Statistikcentralen

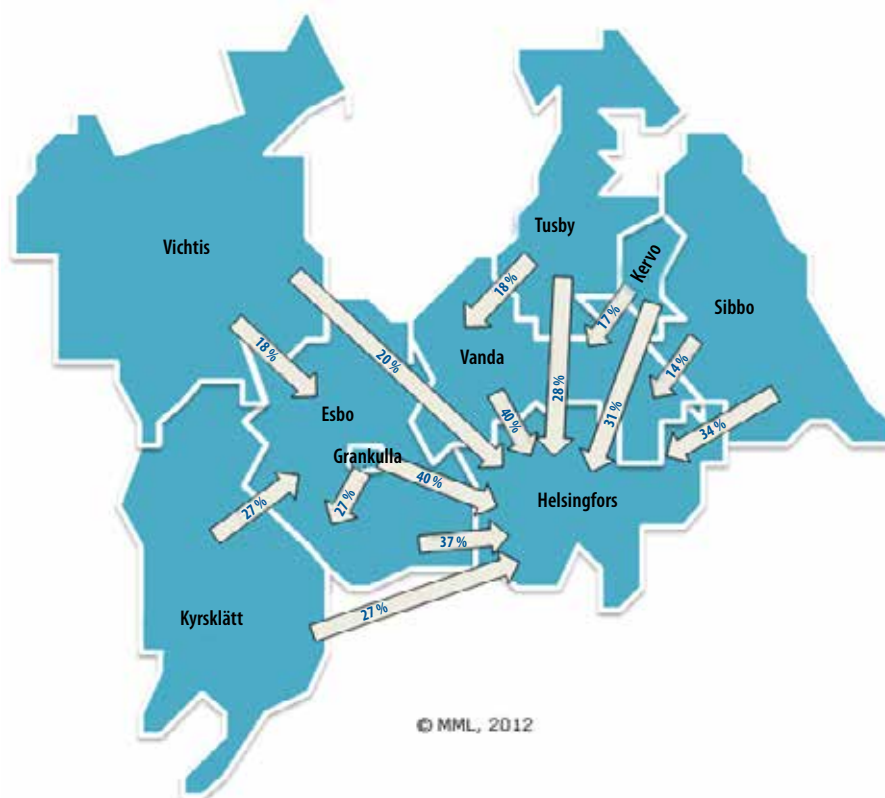
Bild 18. Andel utpendlare från kommunen. Källa: Statistikcentralen. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.

När man tittar på absoluta pendlingstal visar det sig att pendlingen mellan Esbo, Helsingfors och Vanda är ganska betydande: från Esbo till Helsingfors pendlar cirka 46 500 och från Vanda till Helsingfors cirka 40 000 (tabell 9). Från Esbo till Vanda pendlar cirka 8 400 och från Vanda till Esbo knappt 8 000. Trots att en relativt liten andel av de sysselsatta pendlar från Helsingfors till Esbo och Vanda innebär det i absoluta tal ändå en utpendling av cirka 25 000 sysselsatta från Helsingfors till de båda städerna.

Tabell 9. Absoluta pendlingstal (*=under 10 personer).

Bostads-kommun	Pendingskommun								
	Esbo	Helsing-fors	Gran-kulla	Kervo	Kyrkslätt	Sibbo	Tusby	Vanda	Vichtis
Esbo	62 945	46 565	766	265	1 558	81	355	8 386	336
Helsingfors	25 199	229 296	299	1 111	828	532	1 352	24 843	352
Grankulla	1 003	1 490	765	*	44	*	*	232	*
Kervo	759	5 261	*	5 504	20	145	989	2 894	20
Kyrkslätt	4 904	4 922	99	31	6068	*	40	1 002	143
Sibbo	361	3 003	*	319	10	2 808	189	1 254	*
Tusby	912	5 137	*	940	31	76	5 482	3 285	26
Vanda	7 957	40 290	72	1 265	262	277	1 561	45 375	136
Vichtis	2 430	2 690	38	40	244	*	70	979	5 497

Källa: Statistikcentralen.

Bild 19. Pendling över 10 % på metropolområdet. Källa: Statistikcentralen.

Besökstrafik

Vid sidan av arbetsresorna bildar besökstrafiken funktionella helheter runt vilka invånarnas vardagsliv kretsar oberoende av kommungränserna på metropolområdet. Genom besökstrafiken får man en bild av storleken på det område inom vilket människor anlitar privata eller offentliga tjänster. Till skillnad från pendling beskriver besökstrafiken också annan än de sysselsattas rörlighet på metropolområdet (FM 2012a, b).

Strafica (2012a, b) har modellerat rörlighetens orientering. I beräkningarna kombineras pendling, arbetsplatser inom utbildningssektorn, dagvård, inköpsresor och annan besökstrafik (tabell 10). Enligt dessa variabler är Vanda starkt orienterat mot Helsingfors medan Esbo, Grankulla, Kyrkslätt, Vichtis (och Sjundeå) dessutom är starkt orienterade mot Esbo. Kervo, Tusby, (Träskända och Borgnäs) har förutom inbördes interaktion en stark orientering mot huvudstadsregionen.

Tabell 10. Mobilitetens orientering (pendling, arbetsplatser inom utbildningssektorn, dagvård, inköpsresor och annan besökstrafik totalt).

Bostads-kommun	Besökskommun								
	Esbo	Helsing-fors	Gran-kulla	Kervo	Kyrkslätt	Sibbo	Tusby	Vanda	Vichtis
Espoo	52 %	37 %	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %	8 %	0 %
Helsinki	7 %	81 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	10 %	0 %
Kauniainen	44 %	35 %	13 %	0 %	1 %	0 %	0 %	6 %	0 %
Kerava	2 %	28 %	0 %	29 %	0 %	2 %	6 %	23 %	0 %
Kirkkonummi	38 %	21 %	1 %	0 %	29 %	0 %	0 %	5 %	3 %
Sipoo	1 %	29 %	0 %	12 %	0 %	16 %	4 %	22 %	0 %
Tuusula	2 %	19 %	0 %	10 %	0 %	1 %	20 %	22 %	0 %
Vantaa	6 %	42 %	0 %	3 %	0 %	1 %	2 %	44 %	0 %
Vihti	21 %	14 %	1 %	0 %	3 %	0 %	1 %	7 %	33 %

Källa: Strafica (2012).

Enligt SYKE (2012) hör Vichtis, Kyrkslätt, Esbo och Grankulla till samma besökstrafik-område inom specialvaruhandel. Vanda och Tusby hör till samma besökstrafikområde liksom Helsingfors och Sibbo. I Esbo, Vanda och Helsingfors sker minst 50 % av besökstrafiken till specialvaruhandeln inom den egna kommunen. I Vichtis sker under 50 % av besökstrafiken inom kommunen, vilket ändå är mer än andelen för någon annan enskild kommun. Inom restaurang och kultur hör hela utredningsområdet till ett gemensamt besökstrafikområde. På området är det endast i Helsingfors som över 50 % av besökstrafiken inom restaurang och kultur sker i den egna kommunen.

Rörlighet

Enligt Ristimäki m.fl. (2013) finns det stora skillnader mellan olika områden och zoner på metropolområdet när det gäller användning av kollektivtrafik och personbil. De mest gynnsamma områdena för gång- och cykeltrafik är framförallt den spårbundna trafikens

kransområde och andra självständiga stadsregioner vid bansträckningar samt andra självständiga städers inre kärnområden. På metropolområdet spelar kollektivtrafiken en stark roll på hela inre och yttre kärnområdet och på den spårbundna trafikens kransområde, där kollektivtrafikens andel av transportsätten överstiger 10 procent i alla zoner. På övriga områden ligger man klart under 10 procent. På den spårbundna trafikens kransområde är antalet transportkilometer (30–35 km/dygn) i samma storleksklass som på inre kransområdet, men järnvägens stora andel av kilometerantalet minskar klart kilometerantalet för personbilstransporter. De längsta personbilstransporterna förekommer på det yttre kransområdet, i småstädernas bilzoner och perifera landsbygdsområden.

De kortaste arbetsresorna i huvudstadsregionen förekommer i fotgängarzonen och dess gränsszon. Personer som bor i huvudstadsregionen har en genomsnittlig arbetsresa på cirka 11 km. De som bor i bilzonen utanför en tätort har en genomsnittlig arbetsresa som är cirka 20 % längre än för bosatta i fotgängarzonen. De som bor på den intensiva spårbundna trafikens kransområde har en genomsnittlig arbetsresa på cirka 21 km. Arbetsresorna är längre på kransområdena, där självförsörjningsgraden i fråga om arbetstillfällen är ganska liten och pendling till huvudstadsregionen vanligt förekommande (KM 2011).

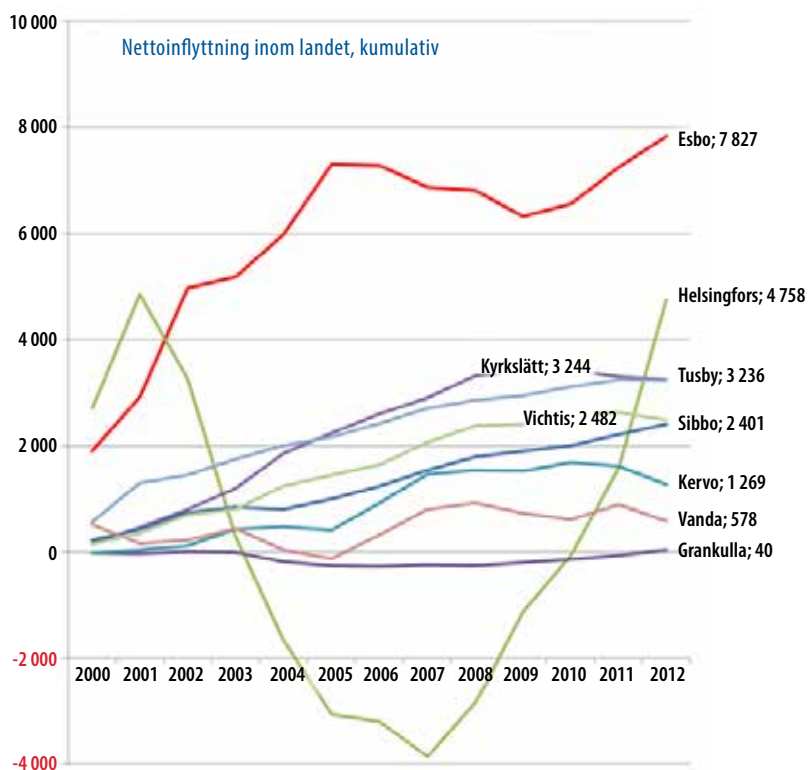
SAMMANFATTNING – pendling, besöks trafik och resvanor	
• Pendling	» Huvudstadsregionens kommuner utgör en intensiv pendlingsregion. Pendlingen är betydande i absoluta tal: Till Helsingfors pendlar cirka 40 000 från Vanda och cirka 46 000 från Esbo. Från Helsingfors till de båda städerna pendlar cirka 25 000 personer. Från Esbo till Vanda pendlar cirka 8 400 och från Vanda till Esbo knappt 8 000.
• Besöks trafik	» När arbetsresor och besöks trafik kombineras framgår det att Vanda är starkt orienterat mot Helsingfors. Esbo, Grankulla, Kyrkslätt och Vichtis är starkt orienterade mot Helsingfors och dessutom mot Esbo. Förutom inbördes interaktion är Kervo och Tusby starkt orienterade mot huvudstadsregionen. » När det gäller specialvaruhandeln hör Vichtis, Kyrkslätt, Esbo och Grankulla till samma besöks trafikområde liksom Vanda och Tusby samt Helsingfors och Sibbo. Inom restaurang och kultur hör hela utredningsområdet till samma besöks trafikområde.
• Resvanor	» Det finns stora skillnader mellan olika områden och zoner på metropolområdet i användningen av kollektivtrafik och personbil.

2.3.4 Flyttningsrörelser

Flyttningsrörelserna och deras regionekonomiska effekter har de senaste åren studerats relativt mycket på metropolområdet. De senaste årens förändringar i metropolområdets flyttningsrörelser avviker delvis från trenden under det första decenniet på 2000-talet.

Mellan 2000–2012 ackumulerade Esbo ett flyttöverskott inom landet på nästan 8 000 personer, för Helsingfors var siffran nästan 5 000 och för Vanda cirka 580. Kyrkslätt och Tusby hade 3 200 i flyttöverskott, Vichtis och Sibbo cirka 2 400 och Grankulla 40 (bild 20). Under 2000–2013 hade alla kranskommuner flyttöverskott mot alla centralstäder (exkl. Grankulla, som hade flyttunderskott mot alla centralstäder). Kranskommunernas största överskott var mot Vanda och det näst största mot Helsingfors. Av metropolområdets centralstäder hade Esbo flyttöverskott mot Helsingfors, Vanda och Grankulla. Helsingfors hade endast flyttöverskott mot Grankulla, och Vanda hade överskott mot Helsingfors och Grankulla (Aro & Laiho 2014). De senaste åren har invandringens betydelse för befolkningstillväxten varit relativt sett högst i Vanda och betydande även i Esbo, Helsingfors och Kervo. Naturliga demografiska förändringar har störst betydelse i Esbo, Kyrkslätt, Vichtis och Vanda (se mer om invandring och befolkningstillväxt 2.3.1).

Bild 20. Kumulativ nettoinflyttning inom landet. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.
Källa: Statistikcentralen.

Genom att titta på flyttningsrörelserna mellan 2012 och 2013 kan man tolka de senaste förändringarna i nettoinflyttningen. Enligt Laakso (2014) har det inte skett förändringar i Helsingfors tillväxttakt 2012–2013, i Esbo minskade tillväxten något och i Vanda och på kransområdet befastes tillväxten. Skillnaden mellan städerna och landsbygdskommunerna ökade. Städerna växte snabbare än landsbygdskommunerna, där den långsammare tillväxten speglade den svaga efterfrågan på småhusboende. I relativa tal ökade befolkningen snabbast i Grankulla, 2,1 %. Den relativa tillväxten var också snabb (1,2–1,5 %) i Esbo, Helsingfors, Vanda och Kervo.

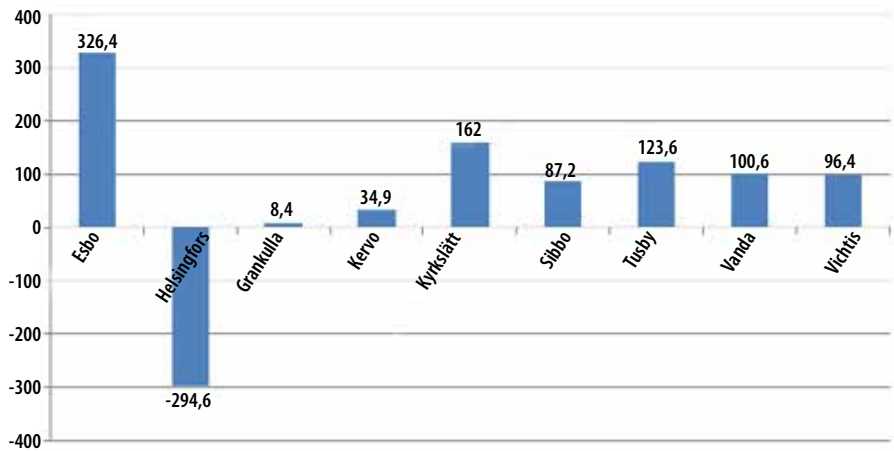
Laakso (2013) konstaterar att Helsingforsregionens centralstad Helsingfors, mellanzonen (Esbo, Grankulla och Vanda) samt den yttre zonen (kranskommunerna) spelar olika roller. Till Helsingfors flyttar unga 18–24-åriga vuxna från de andra zonerna i regionen, övriga landet och utlandet. De unga inflyttarna har ofta låg inkomstnivå i flyttskedet. När de blir äldre och kommer vidare i livscykelns höjs utbildningsnivån, sysselsättning blir vanligare och inkomstnivån ökar. För många innebär detta skede att man bildar familj och flyttar till stadsområdets yttre zoner, där det finns större och förmånligare bostäder. Detta har lett till ett flyttunderskott för Helsingfors, framförallt bland 25–44-åringar och småbarn. Flyttunderskottet bland denna typ av invånare var särskilt stort i början av förra decenniet. Man ska dock beakta att fenomenet avtog i styrka under decenniets sista år och de senaste åren har Helsingfors haft ett ganska litet flyttunderskott bland barnfamiljer (Laakso 2013).

Aro och Laiho (2014) bedömer flyttningsrörelsernas samband med den kommunala ekonomin genom in- och utflyttarnas inkomststruktur, medelinkomst och samlade inkomster 2000–2011. De samlade inkomsterna beskriver den totala inkomsten för varje in- och utflyttare under kalenderåret. Statistikcentralens statistik om in- och utflyttarnas bakgrund kommer med tre års fördröjning, så uppgifter för t.ex. 2012 är tillgängliga först i början av 2015. När man tittar på genomsnittliga inkomstskillnader och de samlade inkomsterna ska man därför tänka på att siffrorna inte beaktar de senaste förändringarna i flyttningsrörelsen.

Enligt Aros och Laihos (2014) beräkningssätt uppgick de samlade inkomsterna i flyttningsrörelsen för de nio kommunerna till 644,9 miljoner euro 2000–2011 (bild 21). För centralstädernas in- och utflyttare var de samlade inkomsterna 132,4 miljoner euro och för kranskommunernas 512,5 miljoner euro. Helsingfors var den enda kommunen på metropolområdet där in- och utflyttarnas samlade inkomst var negativ, -294,6 miljoner euro. Referensperiodens samlade inkomst uppgick till 326,4 miljoner euro i Esbo och till 100,6 miljoner euro i Vanda. In- och utflyttarnas samlade inkomst fördelad per invånare var högst i Kyrkslätt, Sibbo och Vichtis. Lägst var den i Helsingfors och därefter i Vanda, Grankulla och Kervo.

Seppo Laakso (2013) konstaterar att flyttningsrörelsens åldersselektivitet medfört att inflyttarna i Helsingfors under lång tid haft en lägre snittinkomst än utflyttarna. Skillnaden har just berott på skillnaderna i in- och utflyttarnas åldersstruktur. Däremot är inkomstnivåskillnaderna små mellan ut- och inflyttare i samma ålder. Trots att den samlade nettoinkomsten för in- och utflyttarna i Helsingfors varit kraftigt negativ under det senaste decenniet har helsingforsarnas inkomstnivå i förhållande till hela regionen befunnit sig på en rätt stabil nivå under det senaste decenniet. Av resultaten från Laaksos utredning kan man dra slutsatsen att den typ av åldersselektivitet som förekommit i flyttningsrörelsen de senaste åren inte äventyrar Helsingfors inkomstbas i förhållande till hela Helsingforsregionen.

Bild 21. Kalkyl över samlade inkomster för in- och utflyttare i metropolområdets kommuner (miljoner euro) åren 2000–2011. Källa: Aro & Laiho (2014).

SAMMANFATTNING – flyttningsrörelser

• Flyttningsrörelser

- » De nio kommunernas samlade inkomstflöde i flyttningsrörelsen 2000–2011 uppgick till 644,9 miljoner euro.
 - o För centralstädernas in- och utflyttare var de samlade inkomsterna 132,4 miljoner euro och för kranskommunernas 512,5 miljoner euro.
 - o Helsingfors är den enda kommunen på metropolområdet där den samlade inkomsten för in- och utflyttare var negativ, -294,6 miljoner euro. För Esbo var inkomsterna 326,4 miljoner euro och för Vanda 100,6 miljoner euro.
- » De senaste åren har det skett ett trendbrott i flyttningsrörelsen där Helsingfors underskott bland barnfamiljer blivit ganska litet mot övriga kommuner i regionen.

2.3.5 Segregation

Segregation är en företeelse som studerats mycket i världen. Den senaste publikationen som behandlar segregationsutvecklingen på metropolområdet är ”Erilaistuva pääkaupunkiseutu” (Vilkama m.fl. 2014) från Helsingfors Faktacentral 2014. Dessutom har t.ex. Bernelius 2013, Lönnqvist och Laakso 2012, Dhalmann 2011 och Vilkama 2011 studerat relaterade fenomen på metropolområdet. Ämnet har även behandlats i förhandsutredningen om metropolområdet (Asikainen m.fl. 2013) och i HRM:s bostadsrapport (HRM 2013). Även Kainulainen (2013) har undersökt segregationen på metropolområdet utifrån förebyggande och behövliga åtgärder.

Segregationsbegreppet har ett nära samband med regional differentiering, som oftast avser att städernas bostadsområden är differentierade enligt invånarnas inkomst- och förmögenhetsnivå, utbildning och ofta även åldersstruktur och etnisk bakgrund. Det handlar alltså om att samma typ av människor koncentreras till vissa bostadsområden och separeras från andra typer av människor (HRM 2013). Segregation förekommer när vissa grupper är under- eller överrepresenterade på ett visst område. Begreppet kan delas in socialt, demografiskt och etniskt. Olika former av segregation förekommer ofta parallellt och kan inte särskiljas helt (Dhalmann 2011).

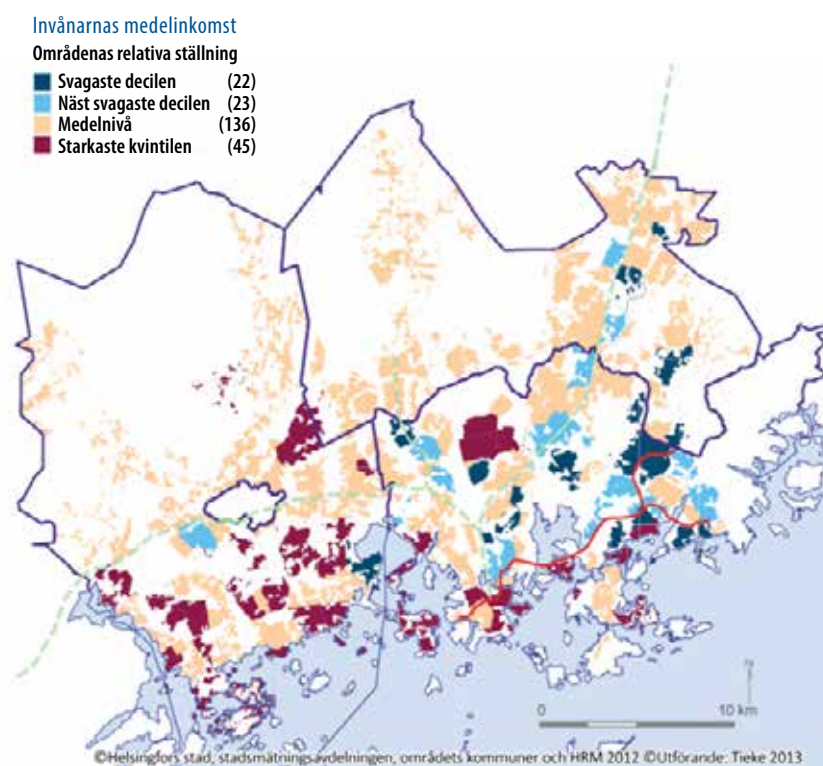
Vilkama m.fl. (2014) konstaterar att skillnaderna i bostadsområdenas struktur är ganska tydliga på metropolområdet och att företeelserna är likartade för samma typ av område. Snittinkomsten i statlig inkomstbeskattning för personer som fyllt 15 år är t.ex. tre gånger högre på ett höginkomstområde (högsta decilen) jämfört med ett låginkomstområde (lägsta decilen) (bild 22). När man tittar på andelen infödda med högre högskoleexamen är skillnaden mellan området med högst (högsta decilen) och lägst (lägsta decilen) utbildningsnivå ungefär sexfaldig och för grundexamen mer än fyrfaldig. Även i arbetslöshetsgrad och andelen personer med främmande modersmål finns det stora skillnader mellan områden med hög (högsta decilen) och låg andel (lägsta decilen): i arbetslöshetsgrad är de femfaldiga och i andel personer med främmande modersmål i genomsnitt niofaldiga (bild 23). Skillnaden i andelen barn med främmande modersmål är 26-faldig. Även Lönnqvist och Laakso (2012) konstaterar att invandrarna i huvudstadsregionen inte är jämnt fördelade över alla bostadsområdena. Som högst utgör invandrarna nästan 29 procent av befolkningen. Alla huvudstadsregionens kommuner har minst ett område där invandrarna utgör över 25 procent. Antalet områden med en andel över 20 procent år 2012 var nio i Helsingfors och fyra i Esbo och Vanda. Områden där invandrarna utgör under fem procent är med några få undantag småhusområden.

Vilkama m.fl. (2014) har granskat ett tioårsintervall (2002–2012) och sett tecken på att statusen för vissa områden i huvudstadsregionen försämrats relativt sett och att en liten grupp områden hamnat på efterkälken. Antalet områden som klarar sig sämst (svagaste decilen) ökade mellan 2002–2012 i de undersökta dimensionerna (arbetslöshetsgrad bland 25–64-åringar, andel infödda 25–64-åringar med endast grundexamen, snittinkomst i statlig inkomstbeskattning per invånare som fyllt 15 år och andel personer med främmande modersmål). Årsskiftet 2001/2002 fanns det fem områden i huvudstadsregionen där alla fyra variabler låg i den svagaste decilen (fyra i Helsingfors och ett i Vanda). Tio år senare hade antalet ökat till tio (Helsingfors sex och Vanda fyra).

Vilkama m.fl. (2014) konstaterar att skillnaderna mellan kommunerna är relativt tydliga i huvudstadsregionen: Esbo profilerar sig som mer välbeställt än Helsingfors och Vanda. Esbos bostadsområden har allmänt sett en medel- och höginkomstprofil med karaktär av hög utbildningsnivå och låg arbetslöshet. I Vanda har områdena en medelinkomstprofil där utbildningsnivån dock är lägre än i Helsingfors och Esbo. I Helsingfors framträder ytterligheterna tydligare än i Esbo och Vanda. När det gäller andelen personer med främmande modersmål är skillnaderna mellan kommunerna mindre än i övriga variabler. Trots

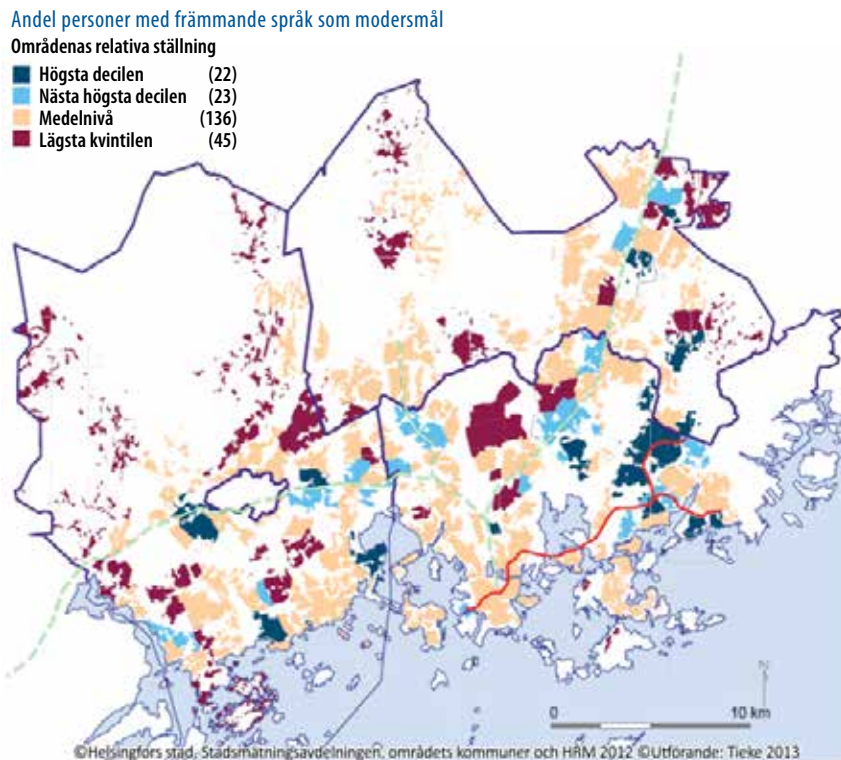
att städerna Helsingfors, Esbo och Vanda på landsnivå och delvis på regional nivå klarar sig genomsnittligt bättre än andra städer enligt många indikatorer är samtidigt de interna skillnaderna mellan kommunens bostadsområden ibland överraskande stora och inbegriper ofta flera differentieringsaspekter på samma gång.

Bild 22. Huvudstadsregionens områdestyper enligt snittinkomst i statlig inkomstbeskattning 31.12.2011. Källa: Vilkama m.fl. 2014.

Medelinkomst beräknad per invånare som fyllt 15 år (Data: Helsingforsregionens områdesserier).

Bild 23. Huvudstadsregionens områdestyper enligt andel personer med främmande modersmål 1.1.2012. Källa: Vilkkama m.fl. 2014.

(Data: Helsingforsregionens områdesserier).

Differentieringsorsaker och lösningsmodeller

Enligt Vilkkama m.fl. (2014) förklaras områdenas relativt permanenta differentiering i hög grad av skillnader i bostadsbeståndet och bostadsområdenas läge. Därtill kan 68 % av den regionala variationen i bostadsområdens socioekonomiska och etniska struktur förklaras med andelen ARA-hyresbostäder och flervåningshus, avståndet till centrum och lokaliseringskommunen. Bostadsbeståndets struktur förklarar cirka hälften (51 %) av den regionala variationen. Områden som tydligast förbättrat sig i differentieringsaspekterna är typiskt sådana där det under referensperioden skett förändringar till följd av stort bostadsbyggande. Möjligheterna som bostadsbeståndet ger har en stark koppling till inkomstnivå. Regionens problem är att bostadsproduktionen inte hållit jämna steg med suget från arbetsmarknaden, vilket genomgående höjt bostadskostnaderna och minskat andra konsumtionsmöjligheter. Skillnaderna i områdenas bostadspriser är ett tecken på deras differentiering.

Invandrarnas svagare ställning på arbetsmarknaden jämfört med den infödda befolkningen påverkar deras bostadskarriär. Beroendet av städernas hyresbostadsutbud och praxisen som reglerar fördelningen av hyresbostäder avspeglas särskilt i vissa invandrargrupper

regionala placering och flyttningsrörelser. I Helsingforsregionen bor 48 procent av invånarna med främmande språk som modersmål i stadens hyresbostäder medan motsvarande siffra för den infödda befolkningen är cirka 13 procent. I ägarbostadsdominerade Norge har invandrarna en likadan bostadskarriär som den infödda befolkningen: 75 procent av infödda och 63 procent av invandrare bor i ägarbostäder. I Helsingforsregionen bedöms koncentrationen av invandrare till hyresbostadsdominerade områden bli starkare i enlighet med den nuvarande trenden, om korrigerande åtgärder inte vidtas (Asikainen m.fl. 2013, cit. Virtanen 2005; Virtanen 2007; Andersson et al. 2010; Vilkkama 2011).

Enligt Kainulainen (2013) är det centrala i förebyggandet av segregation att undvika nya stora koncentrationer av social bostadsproduktion och balansera sådana som redan uppkommit. Att förebygga regional segregation är en del av bostadspolitiken, men segregationsproblemet kan inte lösas enbart genom bostadspolitik. Det behövs förvaltningsövergripande insatser som omfattar allt från markanvändnings- och planläggningslösningar, bostadsproduktion och boendeval till tjänster som skräddarsys och fokuseras områdesvis (Asikainen m.fl. 2013). Det väsentliga är att ta itu med inkomst- och arbetsmarknadsfrågorna, dvs. rikta hjälpen till dem som hamnat utanför arbetsmarknaden eller lever i permanent fattigdom (Vaattovaara & Kortteinen 2012). Det centrala är att olika förvaltningsnivåer och -sektorer ställer sig bakom målet att bryta differentieringstrenden. För att förebygga utslagning och utanförskap på metropolområdet behövs betydande strukturella reformer i samarbete mellan kommunerna, staten och organisationerna, åtgärder som kräver snabba reaktioner och förstärkning av civilsamhället (HRM 2013).

SAMMANFATTNING – segregation

• Segregation

- » Huvudstadsregionen har ganska stora skillnader i områdenas invånarstruktur. Även skillnaderna mellan regionens kommuner är relativt tydliga: Esbo profilerar sig som mer välbeställt än Helsingfors och Vanda.
- » Vid granskning av ett tioårsintervall (2002–2012) har man sett tecken på att statusen för vissa områden i huvudstadsregionen försämrats relativt sett och att en liten grupp områden hamnat på efterkälken. Antalet områden som klarar sig sämst (svagaste decilen) har ökat under åren 2002–2012.
- » Därtill kan 68 % av den regionala variationen i bostadsområdets socioekonomiska och etniska struktur förklaras med andelen ARA-hyresbostäder och flervåningshus, avståndet till centrum och lokaliseringsskiktet. Bostadsbeståndets struktur förklarar cirka hälften (51 %) av den regionala variationen.
- » Det centrala i förebyggandet av segregation är att undvika nya stora koncentrationer av social bostadsproduktion och balansera sådana som redan uppkommit.

3 Förvaltning och ekonomi

3.1 Besluts- och förvaltningsorganisation

Esbo stadsfullmäktige har 75 ledamöter (tabell 11). Staden har 11 nämnder och 3 direktioner. Stadens leds av en stadsdirektör och fyra sektorsdirektörer. Förvaltningsorganisationen består av koncernförvaltningen och fyra sektorer: social- och hälsovård, bildning, teknik och miljö och affärsverk. Koncernen omfattar 55 sammanslutningar: 26 dotterföretag, 19 intresseföretag och 10 samkommuner.

Helsingfors stadsfullmäktige har 85 ledamöter. Staden har 17 nämnder och 13 direktioner. Stadsdirektören leder stadens förvaltning, ekonomi och annan verksamhet, fyra biträdande stadsdirektörer har varsitt verksamhetsområde: byggnads- och miljöväsendet, stadsplanerings- och fastighetsväsendet, social- och hälsovårdsväsendet och bildningsväsendet. Det finns totalt 33 ämbetsverk. Koncernen omfattar 131 sammanslutningar, bl.a. 86 dotterföretag, 39 intresseföretag och 6 samkommuner.

Grankulla stadsfullmäktige har 35 ledamöter. Staden har 10 nämnder. Stadens leds av en stadsdirektör. Stadens funktioner är fördelade på fyra sektorer: allmän förvaltning (stadskansliet och drätseln), social- och hälsovård, samhällsteknik och bildning (finskspråkiga skolväsendet, svenskspråkiga skolväsendet, kultur- och fritidstjänster). Koncernen omfattar 19 sammanslutningar, varav 10 är dotterföretag och 9 samkommuner.

Kervo stadsfullmäktige har 51 ledamöter. Det finns 6 nämnder och 2 direktioner. Stadens leds av en stadsdirektör. Staden har fyra ämbetsverk: centralförvaltningen, barnomsorgs- och utbildningsverket, fritidsverket och social- och hälsovärdsverket. Koncernen omfattar 21 sammanslutningar: 17 dotterföretag, 8 intresseföretag och två samkommuner.

Kyrkslätt har ett kommunfullmäktige med 51 ledamöter. Kommunen har 11 nämnder och 1 direktion. Kommunen leds av en kommundirektör. Kommunens funktioner är fördelade på fyra sektorer: koncernförvaltning, vård och omsorg, bildning och samhällsteknik. Koncernen omfattar 17 sammanslutningar: 4 dotterföretag, 9 intresseföretag och 5 samkommuner.

Sibbo har ett kommunfullmäktige med 43 ledamöter. Staden har 6 nämnder. Kommunen leds av en kommundirektör. Kommunens funktioner är fördelade på fem centraler/avdelningar: utvecklings- och planläggningscentralen, ekonomi- och förvaltningscentralen, social- och hälsovårdsavdelningen, bildningsavdelningen och avdelningen för teknik och miljö. Koncernen omfattar 18 sammanslutningar: 2 dotterföretag, 8 intresseföretag och 8 samkommuner.

Tusby har ett kommunfullmäktige med 51 ledamöter. Kommunen har 10 nämnder och 1 direktion. Kommunen leds av en kommundirektör. Kommunens funktioner är fördelade på fyra sektorer: allmän ledning och koncerttjänster, dagvård och bildning, social- och hälsovård och tekniska sektorn. Koncernen omfattar 27 sammanslutningar: 14 dotterföretag, 5 intresseföretag, 7 samkommuner och 1 samriskföretag.

Vanda stadsfullmäktige har 67 ledamöter. Det finns 8 nämnder och 3 direktioner. Staden leds av en stadsdirektör och fem biträdande stadsdirektörer. Organisationen är indelad i fem verksamhetsområden: stadsdirektörens verksamhetsområde samt koncern- och invånarservice, markanvändning, miljö och byggnad, bildning och social- och hälsovård. Vanda stad har en koncernstruktur med 72 sammanslutningar: 49 dotterföretag, 14 intresseföretag och 9 samkommuner.

Vichtis har ett kommunfullmäktige med 43 ledamöter. Kommunen har 8 nämnder och 1 direktion. Kommunen leds av en kommundirektör. Kommunens funktioner är fördelade i fyra delar: koncernförvaltning, förvaltningscentralen, bildningscentralen, tekniska och miljöcentralen. Koncernen omfattar 13 sammanslutningar: 7 dotterföretag och 6 samkommuner.

Tabell 11. Sammanfattning av utredningskommunernas organisationsbeskrivningar.

Källa: kommunernas webbplatser.

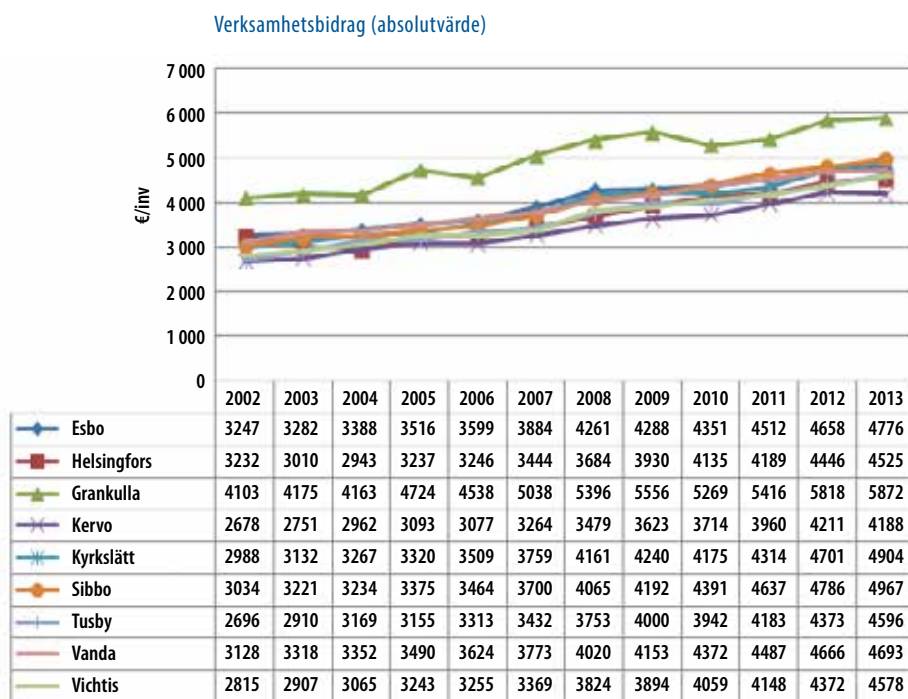
	Antal fullmäktigeledamöter	Antal nämnder/direktioner	Tjänsteinnehavarorganisationen	Antal verk	Antal samman slutningar i koncernen (dotterföretag + intresseföretag + samkommuner)
Esbo	75	14 (11+3)	SD, 4 sektorsdirektörer, ledningsgrupp • Teknik- och miljösektorn • Social- och hälsovårdssektorn • Bildningssektorn • Affärsverkssektorn	4 sektorer fördelade på resultatenheter och 8 affärsverk	55 inkl. stiftelser (26 +19+10)
Helsingfors	85	30 (17+13)	SD, 4 biträdande stadsdirektörer, ledningsgrupp • Byggnads- och miljöväsendet • Stadsplanerings- och fastighetsväsendet • Social- och hälsovårdsväsendet • Bildningsväsendet	33 verk	131 (86+39+6),
Grankulla	35	10 (10+0)	SD, ledningsgrupp • Allmän förvaltning • Social- och hälsovårdsväsendet • Samhällsteknik • Bildningsväsendet	Sektorerna är fördelade på resultat-områden	19 (10+0+9)
Kervo	51	8 (6+2)	SD, ledningsgrupp • Centralförvaltning • Barnomsorgs- och utbildningsverket • Fritidsverket • Social- och hälsovårdsverket	4 ämbetsverk och 2 affärsverk	21 (17+8+2)
Kyrkslätt	51	12 (11+1)	KD, ledningsgrupp • Koncernförvaltningen • Vård och omsorg • Bildningsväsendet • Samhällsteknik	4 sektorer fördelade på resultat-områden och 1 affärsverk	17 (4+9+5)
Sibbo	43	6 (6+0)	KD, ledningsgrupp • Utvecklings- och planläggningscentralen • Ekonomi- och förvaltningscentralen • Social- och hälsovårdsavdelningen • Bildningsavdelningen • Avdelningen för teknik och miljö	5 centraler/avdelningar fördelade på resultatenheter	18 (2+8+8)
Tusby	51	11 (10+1)	KD, ledningsgrupp • Allmän ledning och koncerttjänster • Barnomsorg och bildning • Social- och hälsovårdssektorn • Tekniska sektorn	4 sektorer fördelade på resultatenheter och 1 affärsverk	27 (14+5+7)+ 1 yhteisyhteisö
Vanda	67	11 (8+3)	SD, 5 biträdande stadsdirektörer, ledningsgrupp • Stadsdirektörens verksamhetsområde • Verksamhetsområdet för koncern- och invånarservice • Verksamhetsområdet för markanvändning, miljö och byggnad • Bildningsväsendets verksamhetsområde • Verksamhetsområdet för social- och hälsovård	5 sektorer fördelade på resultatenheter samt 3 affärsverk	72 (49 +14+9)
Vichtis	43	9 (8+1)	KD, ledningsgrupp • Koncernförvaltningen • Förvaltningscentralen • Bildningscentralen • Tekniska och miljöcentralen	4 sektorer fördelade på resultatenheter och 1 affärsverk	13 (7+0+6)

3.2 Ekonomiska nyckeltal

Verksamhetsbidrag

Verksamhetsbidraget visar hur mycket av driftsekonomin utgifter som måste täckas skattefinansierat (skatteinkomster och statsandelar). Verksamhetsbidraget anger skillnaden mellan driftsutgifterna och inkomsterna, som i den kommunala ekonomin alltid visar minus i resultaträkningen eftersom verksamhetsbidraget redovisas före skatteinkomsterna och statsandelarna i resultaträkningen. Verksamhetsbidraget har försämrats mellan 2002 och 2013 i alla utredningskommuner (bild 24). År 2013 var verksamhetsbidraget i Esbo och Vanda ca -4 700 euro per invånare och i Helsingfors ca -4 500 euro per invånare. Av utredningskommunerna hade Grankulla det svagaste verksamhetsbidraget, nästan -5 900 euro per invånare och Kervo det bästa, ca -4 200 euro per invånare.

Bild 24. Verksamhetsbidragets utveckling i utredningskommunerna 2002–2013. Källa: Finlands Kommunförbund.

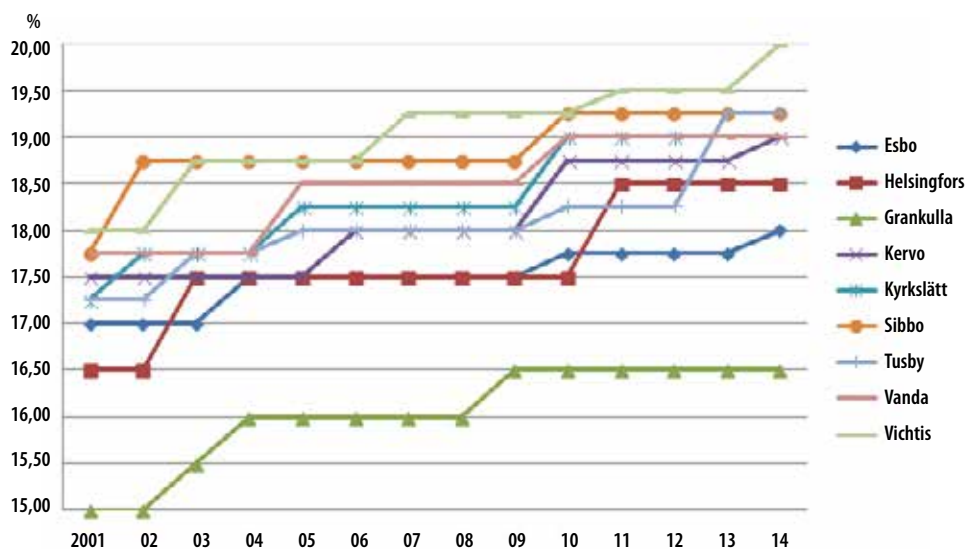

Årsbidrag

Inkomstskattesats

Av utredningskommunerna har inkomstskattesatsen under hela 2000-talet varit lägst i Grankulla, de senaste åren 16,5 % (bild 26). Den högsta inkomstskattesatsen har Vichtis, där den ökade till 20 procent år 2014. Av huvudstadsregionens kommuner har Vanda den högsta inkomstskattesatsen (19 % sedan 2010) och Esbo den lägsta, där den i början av 2014 ökade till 18 % (2010–2013 var inkomstskattesatsen 17,75 %).

Bild 26. Inkomstskattesatsens utveckling 2001–2014 i utredningskommunerna. Källa: Finlands Kommunförbund och kommunerna.

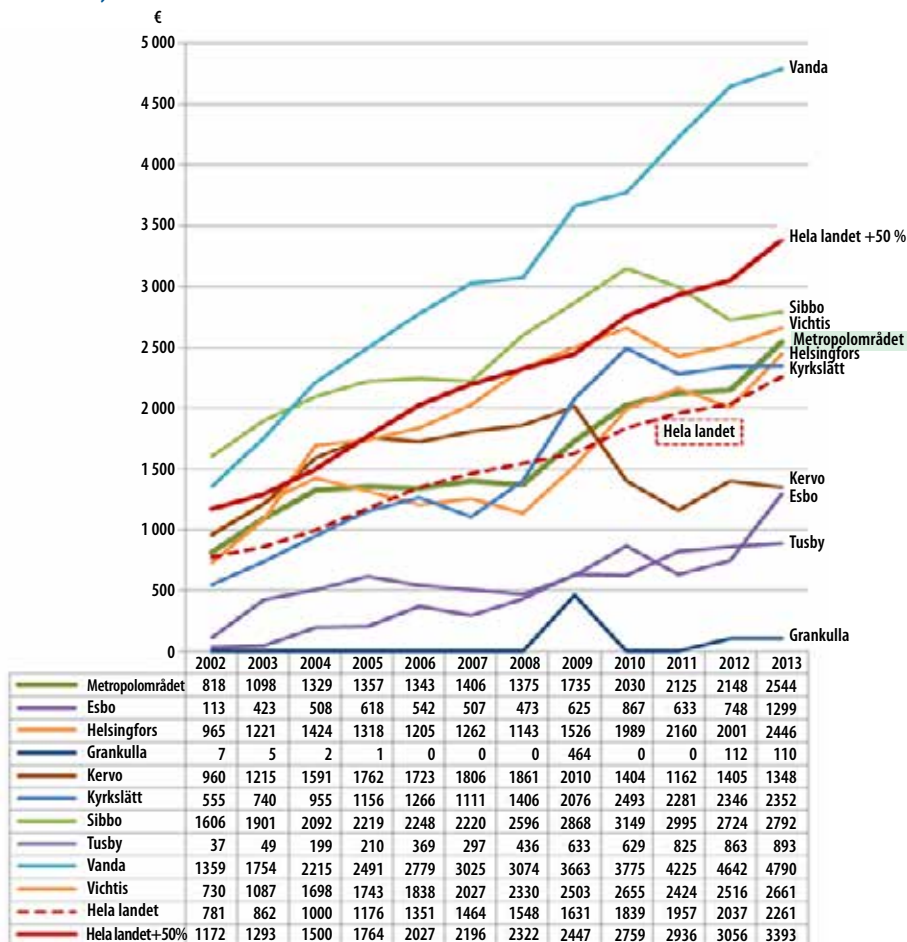

Lånebestånd

Med lånebestånd avses räntebärande främmande kapital. Lånebeståndet beräknas genom att minska främmande kapital med erhållna förskott, leverantörsskulder, upplupna kostnader och övriga skulder. Siffrorna inkluderar affärsverkens lån, men inte de kommunala bolagens lån. Därför påverkas kommunens lånebestånd av hur kommunens uppgifter är organiserade, vilket innebär att kommunernas lånebestånd inte alltid är helt jämförbara.

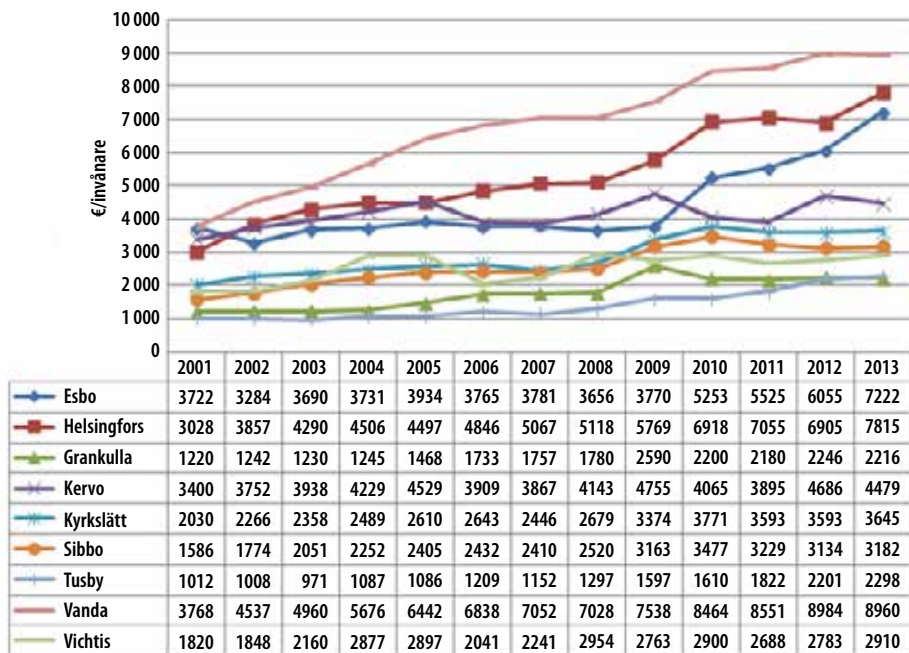
Under referensperioden 2002–2013 ökade Vandas lånebestånd stadigt, så att det år 2013 var ca 4 800 euro per invånare (bild 27). Helsingfors lånebestånd har ökat sedan år 2002, då det låg under 1 000 euro/inv, till ca 2 400 euro per invånare år 2013. Av utredningskommunerna har Grankulla haft det minsta lånebeståndet under hela 2000-talet med inga eller mycket små lånebelopp. I Esbo har lånebeståndet hållit sig på en relativt låg nivå hela 2000-talet, mindre än 900 euro per invånare. År 2013 hade Esbos lånebestånd ökat till ca 1 300 euro per invånare. Även Tusby har haft ett litet lånebestånd under hela 2000-talet.

Bild 27. Lånebeståndets utveckling i utredningskommunerna 2001–2013. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.

I Vanda har koncernens lånebestånd (euro per invånare) varit det högsta bland utredningskommunerna under hela 2000-talet (bild 28). År 2013 uppgick koncernens lånebestånd till 9 000 euro per invånare. Samma år var koncernens lånebestånd cirka 7 800 euro per invånare i Vanda och cirka 7 200 euro per invånare i Esbo. På koncernsidan utjämnas skillnaderna jämfört med moderkommunernas lånebestånd, framförallt i huvudstadsregionen.

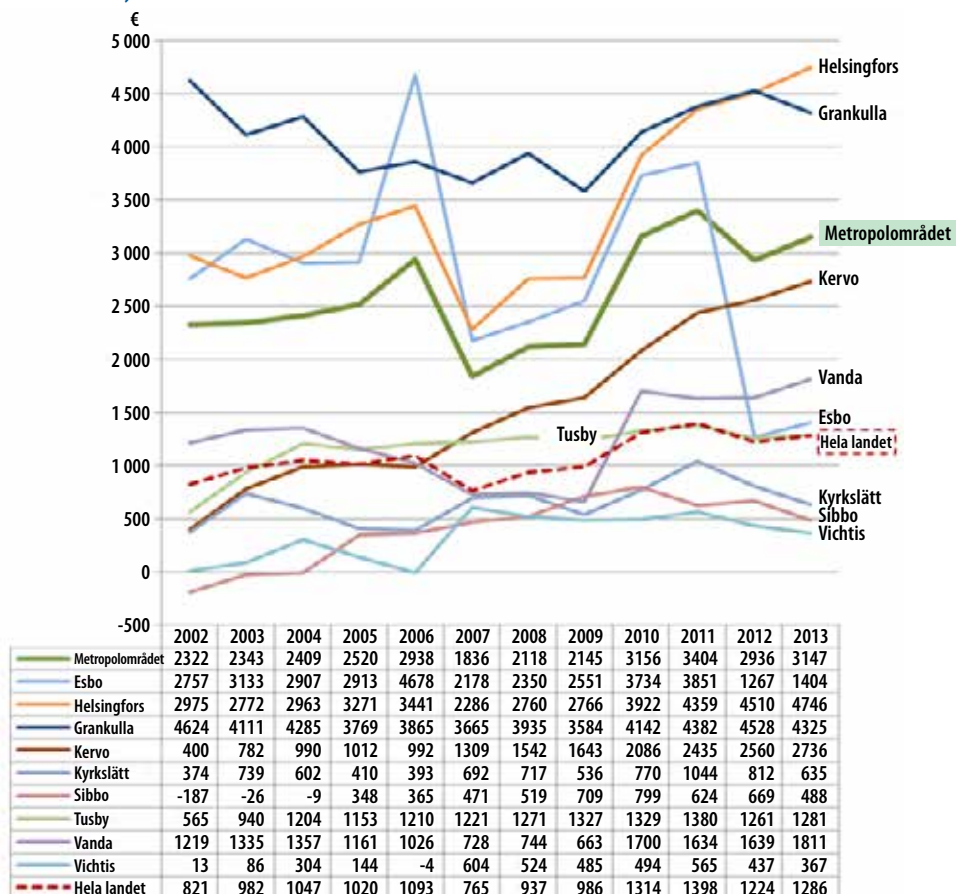
Bild 28. Koncernens lånebestånd i utredningskommunerna 2001–2013. Källa: Finlands Kommunförbund och kommunerna.

Akkumulerat under-/överskott

Det ackumulerade under-/överskottet beräknas genom att minska årsbidraget med bl.a. avskrivningar och extraordinära kostnader. Av utredningskommunerna hade ingen ackumulerat underskott de senaste åren. Under 2000-talet har ackumulerat underskott i balansräkningen endast redovisats av Sibbo 2002–2004 och Vichtis 2006 (bild 29). År 2013 hade Helsingfors det högsta överskottet per invånare (4 746 €/inv) av utredningskommunerna. Nästan lika stort överskott hade Grankulla (4 325 €/inv). Under 2000-talet har Esbos överskott hållit sig på samma nivå som i Helsingfors eller över, men år 2012 sjönk det närmare Vandas nivå. År 2013 blev det 1 404 €/inv. Vandas överskott år 2013 var 1 812 €/inv och de senaste åren har det hållit sig mellan 1 630 och 1 700 €/inv. Under 2000-talet har Tusbys överskott varit på samma nivå som genomsnittet för landets kommuner medan Kyrkslätt, Sibbo och Vichtis haft ett överskott under genomsnittet. För övriga utredningskommuner har överskottet varit större än genomsnittet för landet.

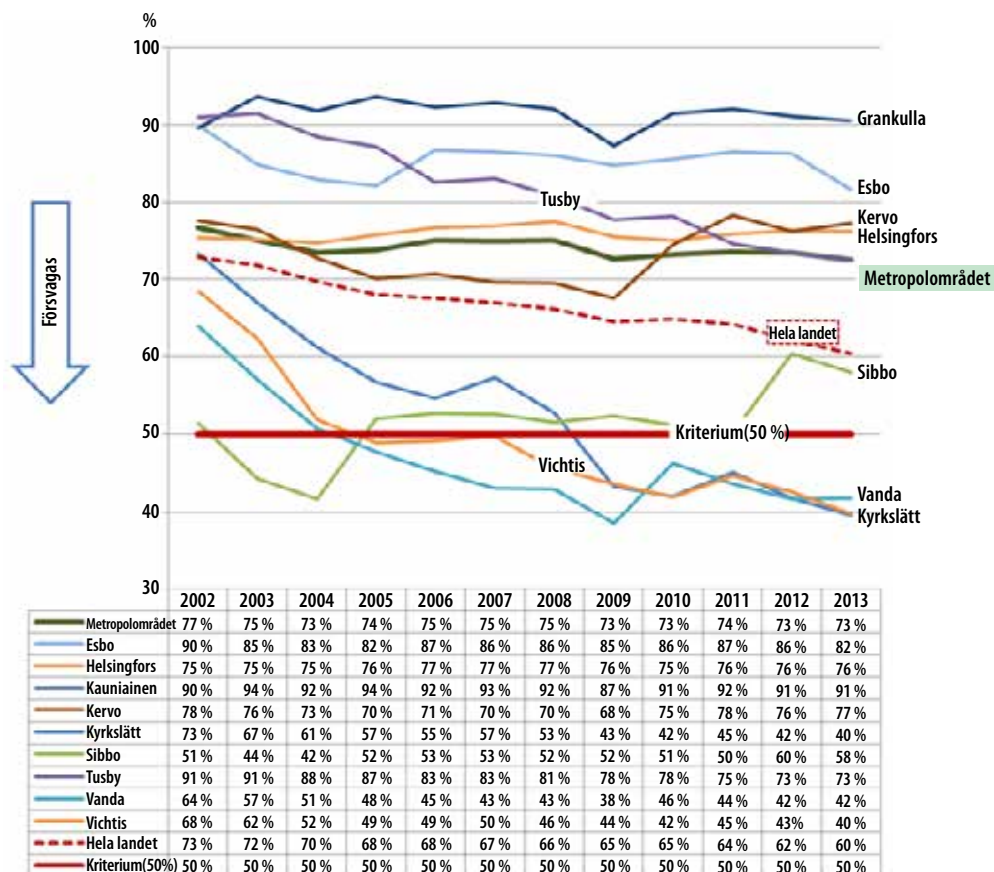
Bild 29. Ackumulerat överskott i utredningskommunerna 2001–2013. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.

Soliditet

Soliditeten mäter andelen eget kapital och kommunen förmåga att tåla underskott och långsiktigt klara nya åtaganden ($\text{Soliditet} = [\text{Eget kapital} + \text{Avskrivningsdifferens och frivilliga avsättningar}] / (\text{Totalt kapital} - \text{Erhållna förskott})$). Sedan år 2005 har soliditeten hållit sig omkring 40–50 procent i Vanda (bild 30), liksom de senaste åren i Kyrkslätt och Vichtis. Av utredningskommunerna var soliditeten år 2013 högst i Grankulla (91 %) och Esbo (82 %). Helsingfors soliditet var 76 %. För dessa har soliditeten hållit sig på en relativt stabil nivå under hela 2000-talet.

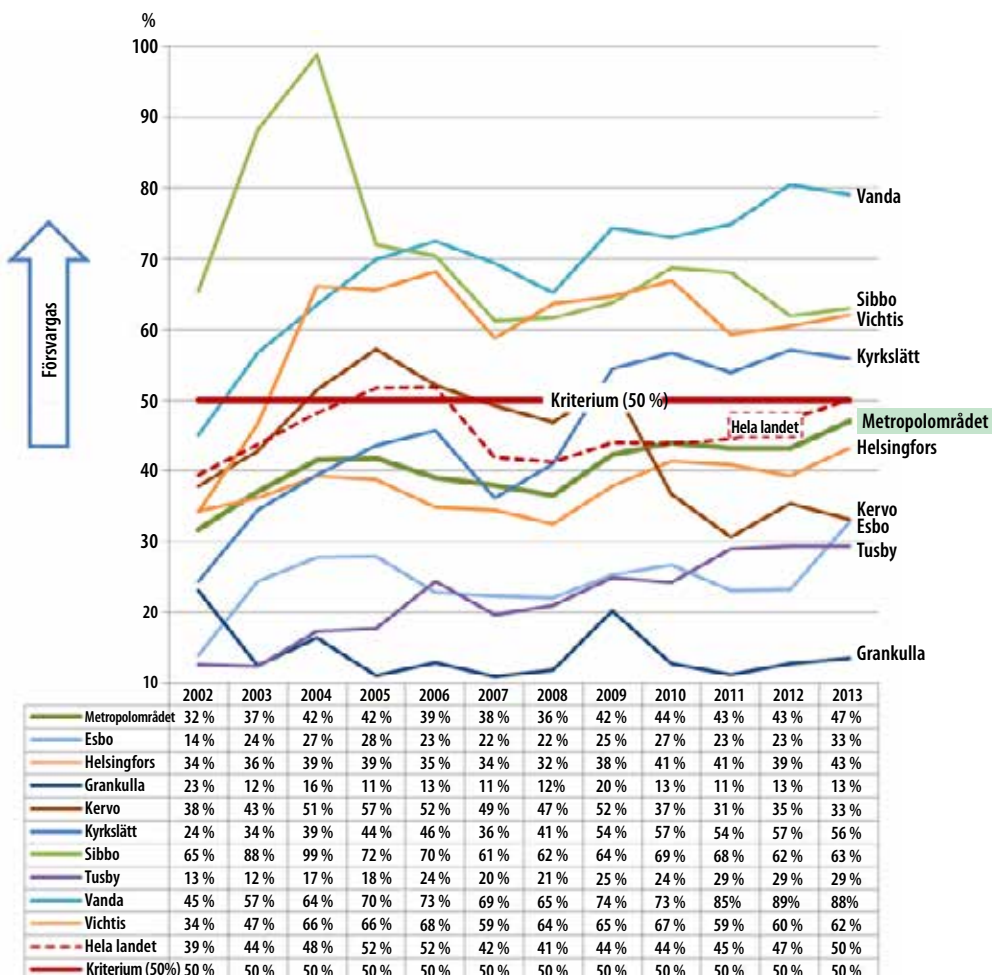
Bild 30. Utredningskommunernas soliditet 2001–2013. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.

Relativ skuldsättning

Med relativ skuldsättning avses förhållandet mellan främmande kapital (minskat med erhållna förskott) och driftsinkomsterna. Vandas relativa skuldsättning har ökat sedan år 2003 så att den var 79 procent år 2013 (bild 31). Den lägsta relativa skuldsättningen år 2013 hade Grankulla med 13 %. Helsingfors relativa skuldsättning har under 2000-talet hållit sig mellan 34 % och 44,4 %. Esbo har sedan år 2003 haft en relativ skuldsättning runt 25 % inom en variationsvidd på ett par procentenheter, men år 2013 ökade den till 33,7 %.

Bild 31. Relativ skuldsättning i utredningskommunerna 2001–2013. Bild producerad av FCG Konsultointi Oy.

Utredningskommunerna och gränsvärdena för svag ekonomi

Om de nyckeltal för kommunens ekonomi som beskriver finansieringens tillräcklighet eller soliditeten två år efter varandra har underskridit de gränsvärden som anges genom förordning av statsrådet (årsbidrag, inkomstskattesats, lånebelopp, ackumulerat underskott, soliditet och relativ skuldsättning), ska enligt 63a § i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/200) kommunen och staten tillsammans reda ut kommunens möjligheter att garantera sina invånare den service som lagstiftningen förutsätter samt vidta åtgärder för att trygga förutsättningarna för service.

När flera nyckeltal visar på en svag ekonomi förklarar det framförallt skuldsättningen. Observera att det finns vissa jämförbarhetsproblem när man granskar skuldsättningen, t.ex. investeringar genom bolag eller enligt livscykelmodellen, koncernstruktur, allokering av investeringar och statens medfinansiering vid investeringar.

Bland utredningskommunerna uppfyllde Vanda år 2013 tre av de sex gränsvärdeskriterierna för en svag ekonomi (lånebelopp, soliditet, relativ skuldsättning), Kyrkslätt och Vichtis två (soliditet och relativ skuldsättning för båda) och Sibbo ett (relativ skuldsättning) (tabell 12). Samma kommuner uppfyllde samma gränsvärdeskriterier år 2012.

Tabell 12. Uppfyllelse av kriskommunkriterierna i utredningskommunerna 2013. Tabell producerad av FCG Konsultointi Oy.

	Raja-arvo	Esbo	Helsingfors	Grankulla	Kervo	Kyrkslätt	Sibbo	Tusby	Vanda	Vichtis
Årsbidrag, €/invånare	<0	632	772	668	509	184	364	330	522	185
Inkomstskatt-%	>19,89	17,75	18,50	16,50	18,75	19,00	19,25	19,25	19,00	19,50
Lånebestånd, €/invånare	>3830*	1 299	2 446	110	1 335	2 351	2 791	893	4 794	2 661
Akkumulerat under-/överskott, €/invånare	<0	1 404	4 746	4 325	2 737	635	488	1 281	1 821	367
Soliditet, %	<50 %	81,6 %	75,2 %	91,0 %	77,3 %	39,6 %	58,0 %	72,6 %	41,8 %	39,8 %
Relativ skuldsättning, %	>50 %	33,7 %	44,4 %	13,0 %	33,2 %	58,2 %	63,0 %	31,1 %	88,3 %	62,1 %

* preliminär

SAMMANFATTNING – ekonomiska nyckeltal

• Ekonomiska nyckeltal

- » Under de senaste åren har Vichtis och Kyrkslätt haft det svagaste årsbidraget (€/inv) av utredningskommunerna medan Helsingfors och Esbo haft det bästa. Den största procentuella ökningen av årsbidraget mellan åren 2012 och 2013 hade Tusby och Vanda.
- » Flera nyckeltal som visar på en svag ekonomi, dvs. kriskommunkriterierna, förklarar framförallt skuldsättningen, där det dock finns vissa jämförbarhetsproblem (t.ex. investeringar genom bolag eller enligt livscykelmodellen, koncernstruktur, allokering av investeringar, statens medfinansiering vid investeringar etc.)

4 Service

Källorna i det här avsnittet är en enkät om tjänsterna i utredningsområdets nio kommuner, kommunernas budgeter och deras internetsidor. Dessutom har för Esbo, Grankulla, Kyrkslätt och Vichtis del gjort bruk av den s.k. EKKV-utredningens material.

4.1 Social- och hälsovårdssektorn

I **Esbo** är social- och hälsovården, underställd social- och hälsovårdsnämnden, indelad i tre resultatenheter: familje- och socialtjänster, hälsovård och äldreomsorg. Den följer delvis livscykelmodellen. Vid utgången av 2013 hade den egna verksamheten cirka 3 400 anställda. Social- och hälsovårdsbudgeten för 2014 var 739,1 miljoner euro (verksamhetsbidrag 660,7 milj. €), varav 233,5 miljoner euro budgeterade för HNS specialiserade sjukvård. Sektorns övriga köptjänster utgör 183,3 miljoner euro (36 % av budgeten när specialiserad sjukvård dragits av). Räknat i euro är det största enskilda objektet inom köptjänster långvården av äldre (intensifierat serviceboende). En betydande del av mentalvårds- och missbrukartjänsterna, ca 55 %, tillhandahålls genom köptjänster. Framförallt inom socialtjänster utnyttjas även samarbete och partnerskap med organisationer.

HNS producerar merparten av den specialiserade sjukvården, överlappande specialiserad sjukvård har inte byggts upp inom kommunen. Däremot har man satsat på samarbete inom specialiserad sjukvård, framförallt med Jorvs sjukhus. Där finns en av första gemensamma jourerna i Finland. HNS producerar alla jourtjänster som tillhandahålls utanför tjänstetid. Esbos nya sjukhus uppförs bredvid Jorvs sjukhus 2016. I samband med detta bedrivs flera utvecklingsprojekt kring omsorg och rehabilitering av äldre i samarbete med HNS.

Mattby servicetorg över metrostationen blir färdigt 2015. Torget kommer att ha kommunal öppenvård och partnerverksamhet (t.ex. FPA, HNS). Servicekonceptet har planerats utifrån klienternas behov och över organisationsgränserna. Avsikten är att kunna ge service även kvällar och veckoslut. Esbo avstod från Apotti-systemprojektet, som är gemensamt för huvudstadsregionens kommuner och HUCS. Esbo tar just nu fram ett eget utvecklingsprogram med mål som ligger mycket nära Apotti-projektets mål.

Helsingfors social- och hälsovårdsnämnd och det underställda social- och hälsovårdsverket sköter stadens social- och hälsovård. Verket sköter hälsocentralens uppgifter enligt hälsovårdslagen. Social- och hälsovårdsväsendet omfattar även föreskrivna kommunala uppgifter inom nykterhetsarbetet, integration av invandrare samt ekonomisk och skuldrådgivning. Dessutom ingår läkemedelsförsörjningen för social- och hälsovårdsväsendets

inrättningar och övrig läkemedelsförsörjning som ålagts social- och hälsovårdsväsendet. Verket har 15 625 anställda på heltid, varav 80,7 procent fasta anställningar. Verkets budget för 2014 är 2 162,9 miljoner euro (verksamhetsbidrag 1 889,9 miljoner euro) och utgiftsprognosen för verkets köptjänster 1 012,6 miljoner euro. Utgiftsprognosen för specialiserad sjukvård (HUCS) är 519 806 miljoner euro. För social- och hälsovården är verksamhetsbidraget 1 281,3 miljoner euro (utgifter 1 466,9 miljoner euro och köptjänster 491,7 miljoner euro). Verket har sex avdelningar:

Familje- och socialtjänsterna sköter familje-, social- och handikapptjänster. Avdelningens enheter: Barnfamiljers välfärd och hälsa, barnskydd, tjänster för unga och vuxensocialarbete, handikapparbete och läkartjänster. Barnfamiljers välfärd och hälsa innefattar en poliklinik för specialiserad sjukvård inom foniatri och logopedi för barn;

Hälsovårds- och missbrukartjänsterna sköter hälsovårds-, missbrukar- och jourtjänster. Enheter: hälsostationer och medicinsk poliklinik, jour, psykiatri- och missbrukartjänster samt munhälsovård. Förutom primärvårdstjänster produceras specialiserad sjukvård. Man producerar ca 80 procent av de tjänster inom specialiserad psykiatrisk vård som helsingforsarna behöver. Medicinska polikliniker tillhandahåller mottagnings- och konsultationstjänster inom invärtesmedicin enligt hälsovårdslagen. Arbetsfördelningen mellan Helsingfors stad och HNS specialiserade sjukvård anges i principerna för vårdhänvisning.

Sjukhus-, rehabiliterings- och omsorgstjänsterna svarar för stora delar av social- och hälsovården och servicekedjan för äldre och invånare som lider av flera sjukdomar och nedsatt funktionsförmåga. Avdelningen har sju enheter: utredning, bedömning och placering, södra, östra, västra och norra serviceområdet, stadssjukhuset och kompetenscentrumet för rehabilitering. Poliklinikerna vid kompetenscentrumet för rehabilitering producerar specialiserad sjukvård inom fysiatri, geriatri och neurologi.

Verkets övriga verksamhetsområden är personal- och utvecklingstjänster, ekonomi- och stödtjänster samt informationsförvaltnings- och kommunikationstjänster.

Helsingfors social- och hälsovårdsnämnd har godkänt en ny plan för servicenätet. Enligt den har Helsingfors år 2030 fem familjecentraler, sex hälso- och välfärdscentraler, 14 diversifierade servicecentraler, två jourssjukhus och övriga närtjänster som behövs.

I **Grankulla** är social- och hälsovården, underställd social- och hälsovårdsnämnden, indelad i fem resultatområden: förvaltning, socialtjänster, äldreomsorg, hälsovård och munhälsovård. Personalantalet är 150. Basservicen ordnas främst i egen regi och kompletteras vid behov med köptjänster. Social- och hälsovårdsbudgeten för 2014 är 25,9 miljoner euro (verksamhetsbidrag 22,8 miljoner euro), varav HNS står för 7,05 miljoner euro. Övriga köptjänster bedöms uppgå till ca 5,92 miljoner euro.

Grankulla har kunnat ge alla tillgång till service inom vårdgarantins tidsfrister. Socialarbetare och -handledare svarar för klientarbetet rörande utkomststöd, barnskydd, tjänster för handikappade och utvecklingsstörda, barntillsyningsmannen, missbrukar- och mentalvårdsarbetet och invandrare. För många situationer som kräver särskild kompetens anlitas även köptjänster. Äldreomsorgen består av förebyggande arbete, stödtjänster för hemma-boende och egna institutionstjänster.

Grankulla har ett hälsocentralsjukhus, som även vårdar långtidspatienter. Hälsostationens mottagning svarar för både brådskande och icke brådskande sjukvård under tjänste-

tid. Grankullas mentalvårds- och rusmedelsarbetar samarbete med andra aktörer i huvudstadsregionen. Specialtandvård ordnas genom samarbete i huvudstadsregionen. Framförallt två av Grankulla stads strategiska insatsområden 2014–2016 hör till social- och hälsovårdens kärnverksamhet: 1) Satsa på den åldrande befolkningens funktionsförmåga genom att utveckla servicestrukturen så att den svarar mot seniorers individuella behov; 2) Satsa på barns och ungas välfärd genom att tjänsterna för barn, unga och familjer utvecklas som en helhet.

Kervos social- och hälsovårdsverk, under social- och hälsovårdsnämnden, är indelat i socialtjänster, hälsovårdstjänster och förvaltningstjänster. Hälsovårdstjänsterna består av sex servicehelheter: primärvårdens mottagnings-, hälsorådgivnings- och rehabiliteringstjänster samt munhälsovård, hem- och institutionstjänster och specialiserad sjukvård. Budgeten för 2014 är 101,9 miljoner euro (verksamhetsbidrag 89,1 milj. €). Utgiftsprognosen för specialiserad sjukvård är ca 37,1 miljoner euro och personalens arbetsinsats bedöms motsvara 330 årsverken (budget 2014).

Kervo köper specialiserad sjukvård i huvudsak från HUCS-områdets sjukhus inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HNS). Vissa tjänster produceras i HNS Hyvinge sjukvårdsområde. Mottagningstjänsterna inkluderar främjande av hälsa och välfärd samt primärvård. Nattjouren sköts i Peijas, Vanda. Läkarjouren på veckoslut köps av en extern serviceproducent. Akutvårds- och ambulanstransporter sköts av Mellersta Nylands räddningsverk. Åtgärdsenheten är gemensam för Kervo och Tusby. En demenspoliklinik finns inom öppenvården. Geriatriska tjänster köps externt. Företagshälsovårdsenheten producerar tjänster för Kervos småföretag. Till hälsorådgivningens kärnverksamhet hör mödra- och barnrådgivningsbyråerna, familjeplanerings- och preventivmedelsrådgivningen samt skol- och studerandehälsovården samt screening.

Övrig mottagningsverksamhet inom hälsovården är områdesvis fördelad på tre verksamhetsställen. Äldreomsorgen/hem- och institutionsvården består av tre kärnverksamheter: stöd för hemmaboende, vård och omsorg samt sjukvård. I nuläget har Kervo 38 vårdplatser på akutvårdens bäddavdelning. Socialtjänster inkluderar vuxensocialarbete, sysselsättningstjänster, barnskyddets öppenvård och vård utom hemmet, uppfostrings- och familjerådgivning, barntillsyningsmannen, mentalvårds- och missbrukartjänster samt tjänster för handikappade och utvecklingsstörda.

Kyrksläotts verksamhetsområde för omsorg, under omsorgsnämnden, består av fem resultatområden: förvaltning, socialtjänster, hälsovård, seniorservice och stöd för funktionsförmågan. Omsorgsutgifterna i budgeten 2014 är 100,6 miljoner euro (verksamhetsbidrag 90,9 miljoner euro). Driftskostnaderna för köptjänster är 58 miljoner. Den specialiserade sjukvårdens verksamhetsbidrag för år 2014 är ca 32,5 miljoner euro. Kyrkslätt hör till HNS HUCS-sjukvårdsområde. Förvaltningstjänster har till uppgift att skapa förutsättningar för ledning av omsorgsverksamheten.

Resultatområdet Socialtjänster inkluderar barnskydd, barntillsyningsmannen, hemservice för barnfamiljer, vuxensocialarbete samt ekonomi- och skuldrådgivning. Vuxensocialarbetet har de senaste åren satsat på att stödja ungas livskontroll och aktivering av långtidsarbetslösa. Resultatområdet Hälsovård inkluderar preventiva tjänster, läkamas och skötamas mottagningsverksamhet, jour (alla dagar 8–22), munhälsovård och speciali-

serad sjukvård. Hälsocentraljouren (kvällar och veckoslut) planeras bli flyttad till Jorv när de nya jourlokalerna blir klara där.

Resultatområdet Stödtjänster för funktionsförmågan inkluderar mentalvårds- och missbrukartjänster, familjerådgivningsbyrån, rehabilitering, rehabiliterande arbetsverksamhet och tjänster för handikappade. Resultatområdet Seniorservice inkluderar stödtjänster för hemmaboende, dygnetruntvård, hälsocentralsjukhuset, läkemedelscentralen och geriatri-polikliniken. Seniorservicen har de senaste åren satsat på rehabiliterande arbete och avveckling av institutionsplatser. I nuläget sker ungefär två tredjedelar av dygnetruntomsorgen i egen regi och en tredjedel är intensifierat serviceboende som upphandlas.

Sibbos social- och hälsovård, under social- och hälsovårdsutskottet, har sedan 2011 ordnat tjänster som främjar hälsa och välfärd enligt en livscykelorganisation där tjänsterna för barn, unga och familjer, personer i arbetsför ålder och äldre samlats i gemensamma processer. Varje process är indelad i tre klientprocesser: 1) förebyggande tjänster 2) klienter med visst hjälp- och stödbehov och 3) behov av regelbunden hjälp t.ex. dygnetruntomsorg. Arbetsinsatsen i tjänsterna har beräknats till 337,9 årsverken i budgeten för 2014. Budgeten bedöms uppgå till 57,8 miljoner euro (verksamhetsbidrag 49,8 miljoner euro). Utgifterna för köptjänster är 32,5 miljoner euro och för specialiserad sjukvård 19,3 miljoner euro. Sibbo hör till HNS Borgå sjukvårdsområde.

Förebyggande tjänster ordnas i samarbete över förvaltningsgränser med organisationer, företag, församlingar och grannkommuner. I livscykelorganisationen ingår kommunens matservice som en central främjare av invånarnas hälsa och välfärd. Tillgången till mottagningstjänster är god inom både öppenvård och munhälsovård. Den specialiserade sjukvården har få bäddavdelningsdagar och poliklinikbesök. I Sibbo finns det många som får transportservice för svårt funktionshindrade. Antalet förklaras av de dåliga allmänna kommunikationerna i vissa delar av kommunen samt studier, arbete och hobbyverksamhet utanför kommungränsen. Inom vuxensocialarbetet i Sibbo finns det få mottagare av t.ex. utkomststöd.

Hälsocentraljouren på kvällar och veckoslut samt Östra Nylands socialjour har ordnats gemensamt i Östra Nyland liksom miljöhälsovården. Sibbos social- och hälsovård köper tjänster från bl.a. grannkommunerna, Mellersta Nyland, Östra Nyland, organisationer och företag. Sibbo är medlem i HNS, samkommunen Eteva och Kärkulla samkommun.

I **Tusby** består social- och hälsovården, under social- och hälsovårdsnämnden, av fem resultatenheter: socialtjänster, hälsovård, specialiserad sjukvård, hem- och institutionsvård och utvecklings- och förvaltningstjänster. Social- och hälsovård ordnas i tre kommuncentra vid totalt 12 verksamhetsställen. Social- och hälsovårdspersonalen utgör 524 årsverken (budget 2014). Social- och hälsovårdsbudgeten är 104,7 miljoner euro (verksamhetsbidrag 95,7 milj. €). Tjänster köps för 63,7 miljoner. Den specialiserade sjukvårdens verksamhetsbidrag uppskattas till 38,3 miljoner euro.

Tusby hör till HNS Hyvinge sjukvårdsområde och till samkommunen Eteva, som ordnar tjänster för handikappade och utvecklingsstörda. Specialiserad sjukvård köps från Kiljavan Sairaala Oy. I egen regi ordnas utkomststöd, socialarbete, vissa barnskyddstjänster, rehabiliterande arbetsverksamhet, missbrukartjänster exkl. institutionsvård, läkarnas- och skötarnas mottagningstjänster och jour, röntgen, läkarcentralens tjänster, fysio- och arbetsterapi,

hjälpmedelsutlåning, munhälsovårdens tjänster och hjälpmedelsservice, mödravårds- och barnrådgivningsbyråernas tjänster, skol- och studerandehälsovård, psykosociala tjänster, företagshälsovård, hemvård, dagsjukhus- och dagverksamhet för äldre, arbets-, dag- och öppen arbetsverksamhet för utvecklingsstörda, hälsocentralsjukhusets tjänster samt vissa omsorgs- och boendetjänster för äldre.

Social- och hälsovård ordnas i enheter som delas med andra kommuner, t.ex. barnskydd vid Familjevårdsenheten Pihlaja (regional specialenhet för Hyvinge, Mellersta och Västra Nyland), och i Träskändas, Kervos och Tusbys gemensamma familjerättsliga enhet samt endoskopi och arbets-EKG vid åtgärdsenheten i Kervo och läkarcentralens tjänster i samarbete med Träskända kommun.

I **Vanda** har social- och hälsovården, underställd social- och hälsovårdsnämnden, till uppgift att sköta verksamheten på resultatområdena hälsovård, familjeservice, äldre- och handikappomsorg och ekonomi- och förvaltningstjänster. Affärsverket för mun- och tandhälsa i Vanda är ett kommunalt affärsverk som lyder under en direktion. Personalantalet är cirka 2 600 exkl. affärsverket för mun- och tandhälsa och inkl. det cirka 2 900 personer. Verksamhetsområdets utgiftsanslag för 2014 är 611,1 miljoner euro. Den specialiserade sjukvårdens utgiftsanslag är 205,0 miljoner euro. Social och hälsovården ordnar tjänsterna genom en modell för flera producenter i samarbete med kommuner, företag, organisationer och andra samarbetspartner. Köptjänsternas andel är cirka 64 procent i verksamhetsområdets driftsplan för 2014.

Vanda köper specialiserad sjukvård i huvudsak från Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HNS). Social- och hälsovårdens driftsplan 2014 bygger på en förankring av strategin och de bindande målen för fullmäktigeperioden. Social- och hälsovårdsnämnden godkände år 2014 verksamhetsområdets produktivitetsplan och indikatorerna för uppföljning av resultatområdenas produktivitet. De viktigaste åtgärderna och målen är att öka det direkta klientarbetet och använda klientarbetstiden effektivare genom processutveckling, att öka den elektroniska ärendehantering och att minska kostnaden per klient.

Hälsovården ordnar och producerar hälsostationernas tjänster, rådgivning, skol- och studerandehälsovård, medicinsk rehabilitering samt mentalvård på basnivå. Resultatområdet för hälsovårdstjänster består av mottagningsverksamhetens tre resultatenheter samt resultatenheterna för förebyggande hälsovård, rehabilitering och mentalvård. Håkansböle hälsostation är utlagd på entreprenad till Attendo Oy. Inom hälsovården finns också enheten för smittsamma sjukdomar och hygien, enheten för endoskopi samt distributionen av förbrukningsartiklar. Hälsostationerna samarbetar med sjukvårdsdistriktet och har specialistläkare inom bl.a. reumatologi och ortopedi. Resultatområdet svarar för hälsocentraljouren vid Pejjas sjukhus, som är en köptjänst och verkar tillsammans med den specialiserade sjukvården enligt principen om gemensam jour.

Familjeservice ordnas i regel som lagstadgade socialvårds- och socialskyddstjänster, t.ex. barnskydd, missbrukarvård, utkomststöd, bostadsservice för vuxna samt breda psykosociala tjänster. Resultatområdet för äldre- och handikappomsorg svarar för social- och hälsovårdstjänster för äldre samt tjänster för handikappade. Öppenvården för äldre svarar för hemvård, servicehus och förebyggande verksamhet. Sjukhustjänsterna tillhandahåller undersökningar, vård och rehabilitering för patienter från specialiserad sjukvård liksom

för patienter som kommer hemifrån. Resultatenheten för omsorgsboende svarar för åldershemmens verksamhet och intensifierad boendeservice. Handikappservicen ordnar tjänster och ekonomiska stödåtgärder enligt lagen om stöd på grund av handikapp samt tjänster enligt lagen angående omsorg om utvecklingsstörda. Affärsverket för mun- och tandhälsa består av resultatenheterna för Västra, Mellersta och Norra Vanda samt hälsofrämjande och ortodonti.

Vichtis social och hälsovård ordnas av samkommunen Karviainen. Organiseringssättet bygger på livscykelmodellen på så sätt att Karviainen/Vichtis har 3 servicelinjer som resultatområden: barn och unga, personer i arbetsför ålder och äldre samt utöver dem en koncernförvaltning. Vichtis social- och hälsovårdsbudget 2014 (exkl. dagvård) för Karviainen är 47,7 milj. euro. För specialiserad sjukvård är budgeten 2014 ca 29,0 milj. euro, de pensionsutgiftsgrundade avgifterna för HNS är 0,7 milj. euro och för Vichtis omsorg 0,7 milj. euro, totalt 78,1 milj. euro.

En del av Karviainen/Vichtis social- och hälsovårdsservice består av köptjänster (ca 46 % i budgeten). Verksamheten styrs av en plan för servicenivån som utarbetas per fullmäktigeperiod. Verksamhetsidén för Karviainens/Vichtis social- och hälsovård 2013–2016 är att Karviainen utvecklar sig som samkommun för omsorgen, producerar högklassig och effektiv social- och hälsovårdsservice för invånarna i Högfors och Vichtis invånare i olika skeden av deras liv. Målet är att vara en pålitlig producent av social- och hälsovårdsservice med en sakkunskap och förnyelseförmåga som uppskattas.

Tabell 13. Utredningskommunernas driftsutgifter för social- och hälsovård och utgifter för specialiserad sjukvård, budget 2014.

	Social- och hälsovårds- budget, miljoner euro (budget 2014)	Utgifter för specialiserad sjukvård (HNS), miljoner euro (budget 2014)	Personalantal
Esbo	739	234	ca 3 400
Helsingfors*	2 163	520	ca 15 600
Grankulla	26	7	ca 150
Kervo	102	37	ca 330 (åv)
Kyrklätt	101	33	ca 460
Sibbo	58	19	ca 340 (åv)
Tusby	105	38	ca 520 (åv)
Vanda	611	205	ca 2 900
Vichtis**	78	29	-

*Helsingfors social- och hälsovårdsverk i sin helhet.

**Vichtis tillhör samkommunen Karviainen.

Källa: Kommunernas budgetar 2014.

4.2 Bildningsväsendet

4.2.1 Bildningsväsendets organisationer i utredningskommunerna

I *Esbo* verkar bildningsväsendet under kulturnämnden, idrotts- och ungdomsnämnden, Svenska rum-nämnden och utbildnings- och dagvårdsnämnden. Bildningsväsendet omorganiserades i början av 2014 och är nu indelat i fem resultatområden: finsk utbildning, finsk dagvård, Svenska rum (svensk dagvård, grundläggande utbildning, gymnasiet samt kultur- och ungdomstjänster), idrotts- och ungdomstjänster och kultur. Enligt budgeten för 2014 har bildningsväsendet totalt 7 449 anställda. Driftsutgifterna är 683,8 miljoner euro.

Helsingfors barnomsorgsnämnd styr barnomsorgsverkets verksamhet och utbildningsnämnden styr utbildningsverkets verksamhet. Barnomsorgsverket lyder under biträdande stadsdirektören för social- och hälsovårdsväsendet. Det svarar för finsk dagvård och förskoleundervisning och koordinerar stödet för bl.a. hemvård och privat vård. Verket har cirka 5 700 anställda och driftsutgifterna är 371 miljoner euro (budget 2014). Till dess organisation hör linjen för svensk dagvård och utbildning, linjen för grundläggande utbildning, linjen för ungdoms- och vuxenutbildning samt förvaltnings- och utvecklingscentralen. Vid utbildningsverket arbetar 6 300 personer. Driftsutgifterna är 657 miljoner euro. Till verksamhetsområdet för biträdande stadsdirektören för bildningsväsendet hör dessutom ärenden som gäller 10 andra nämnder/direktioner och 12 ämbetsverk/affärsverk.

I *Grankulla* är bildningsväsendet underställt finska och svenska nämnderna för undervisning och småbarnsfostran samt bildnings-, ungdoms- och idrottsnämnderna. Det har fem resultatområden: finsspråkiga skolväsendet, svenskspråkiga skolväsendet, småbarnsfostran, kultur- och fritidstjänster samt förvaltning och ekonomi. Bildningsväsendet har 424 anställda och driftsutgifterna är cirka 424 miljoner euro (budget 2014).

I *Kervo* har barnomsorgs- och utbildningsverket (KASVO), under barnomsorgs- och utbildningsnämnden, ett ansvar för att ordna stadens småbarnsfostran och grundläggande utbildning samt gymnasieutbildning och läroanstaltssamarbete på andra stadiet. Barnomsorgs- och utbildningstjänsterna omfattar över 7 800 barn, elever och studerande. Verket sysselsätter cirka 850 personer och driftsutgifterna är 58 miljoner euro. Fritidsverket, underställt fritidsnämnden, svarar för kommunens idrotts-, ungdoms-, biblioteks- och kultur-tjänster samt museitjänster och verksamheten vid Kervoinstitutet. Driftsutgifterna är cirka 8,7 miljoner euro och antalet anställda motsvarar cirka 75,5 årsverken.

I *Kyrkslätt* är bildningsväsendet underställt bildningsnämnden, finska och svenska förskoleverksamhets- och utbildningsnämnderna, ungdomsnämnden och idrottsnämnden. Det är indelat i finska utbildningstjänster, finska förskoletjänster, fritidstjänster, styr-, utvecklings- och förvaltningstjänster samt svenska förskole- och utbildningstjänster. Driftsutgifterna är cirka 86,7 miljoner euro och antalet anställda cirka 1 100 (budget 2014).

Sibbo har ett bildningsutskott indelat i svenska och finska utbildningssektionerna och en fritidssektion. Under utskottet verkar bildningsavdelningen, som är indelad i förskoletjänster, utbildningstjänster, idrotts- och ungdomstjänster och kulturtjänster samt förvaltningstjänster. Enligt budgeten 2014 motsvarar personalen 660 årsverken och driftsutgifterna är 51 miljoner euro.

I *Tusby* kommun är småbarnsfostran och bildningsväsendet underställt dagvårds- och utbildningsnämnden, kulturnämnden, idrottsnämnden och ungdomsnämnden. Det består av fem resultatområden: tjänster för uppväxt och lärande, kulturtjänster, idrottstjänster, ungdomstjänster och en utvecklings- och förvaltningsenhet. Enligt budgeten 2014 motsvarar personalen inom småbarnsfostran- och bildningsväsendet 1 061 årsverken och driftsutgifterna är 86 miljoner euro.

Vanda stads bildningsväsende verkar under undervisnings- och fritidsnämnderna. Under undervisningsnämnden verkar en svensk sektion indelad i resultatenheter för småbarnsfostran, grundläggande utbildning, svenskspråkig service, ungdoms- och vuxenutbildning och biblioteks- och informationstjänster. Under fritidsnämnden verkar kultur-, idrotts- och ungdomstjänsterna. Bildningsväsendet har också en resultatenhet för ekonomi- och förvaltningstjänster. Enligt budgeten (2014) arbetar 5 898 personer i bildningsväsendet och utgifterna är 434 miljoner euro.

Vichtis kommun bildningscentral styrs av 4nämnder: dagvårds- och utbildningsnämnden, kultur- och medborgarnämnden, idrottsnämnden och ungdomsnämnden. Bildningscentralen är indelad i tre resultatenheter: småbarnsfostran, utbildning och kultur- och fritidstjänster. I bildningsväsendet arbetar 886 personer. Enligt budgeten 2014 är bildningsväsendets utgifter cirka 66 miljoner euro (verksamhetsbidrag 63 miljoner euro).

Tabell 14. Bildningsväsendets utgifter och personalantal.

	Bildningsväsendets utgifter miljoner euro (budget 2014)	Personalantal
Esbo	684	ca 7 450
Helsingfors*	657*	ca 6 300*
Helsingfors**	371**	ca 5 700**
Grankulla	35	ca 420
Kervo (KASVO)	58	ca 850
Kyrkslätt	86	ca 1 100
Sibbo	51	ca 660 (åv)
Tusby	86	ca 1 060 (åv)
Vanda	434	ca 5 900
Vichtis	66	ca 890

*Helsingfors utbildningsverk.

**Helsingfors barnomsorgsverk

Källa: Kommunerna.

4.2.2 Småbarnsfostran (dagvård)

De nio utredningskommunernas dagvård omfattar totalt cirka 83 000 barn (tabell 15). I Esbo omfattar den kommunala dagvården cirka 11 400 barn (55 %), i Helsingfors 23 000 barn (66 %) och i Vanda cirka 10 500 barn (68 %). Andelen barn i svenskspråkig kommunal dagvård är högst i Grankulla (28 %) och Sibbo (8 %), lägst i Tusby (1 %) och Vanda (3 %). Dagvård ordnas genom köptjänster framförallt i Esbo (11 %) och Grankulla (14 %). Andelen barn som omfattas av stöd för privat vård är stor i Tusby (17 %) jämfört med övriga utredningskommuner (t.ex. Helsingfors 8 %, Vanda 5 % och Grankulla 5 %). Hemvårdsstödet omfattar cirka 25 % av de barn som omfattas av dagvård i Helsingfors, Esbo, Vanda och Sibbo.

I Esbo inkluderar finsk småbarnsfostran anslagen för kommunala daghem, familjedagvård, köpt dagvård, öppen småbarnsfostran, lagstadgat stöd för privat vård och hemvårdsstöd, Esbotilläggen och förskoleundervisningen. Man har förberett sig på att ordna dagvård för 13 945 barn eller cirka 70 procent av barnen i dagvårdsålder. Den lokala efterfrågan på dagvård möts genom daghem och familjedaghem, köptjänster och stöd för privat vård. Resultatenheten Svenska rum producerar barnomsorgs-, utbildnings-, kultur- och ungdomstjänster på svenska i samarbete med bildningsväsendets övriga resultatenheter. Samarbete med finsk småbarnsfostran och finska utbildningsväsendet bedrivs på separat överenskommen sätt. Svenskspråkiga dagvårdsplatser ordnas för cirka 1 600 barn. 83 procent av dagvårdsplatserna är kommunala och 17 procent privata eller köptjänster. Esbo har 140 kommunala daghem, 22 svenska och 93 privata.

Helsingfors barnomsorgsverk svarar för finsk dagvård och förskoleundervisning, lekparkernas öppna verksamhet, lekverksamhetens klubbar, familjehus och koordinering av stödet för hemvård och privat vård. Barnomsorgsområdenas serviceenheter består av dagvård, familjedagvård, gruppfamiljedagvård och förskoleundervisning vid dagvårdsenheterna inom ett visst geografiskt område. Alla barnomsorgsområden har en likartad verksamhet. År 2013 var antalet kommunala daghem 268 och där fanns 20 283 barn. I den svenskspråkiga dagvård som utbildningsverket ordnar finns cirka 2 000 barn, varav cirka 1 800 i stadens egna daghem. Totalt finns det 43 svenskspråkiga daghem. Staden köper också svenskspråkiga daghemstjänster från privata anordnare. De budgeterade dagvårdsutgifterna för 2014 är cirka 25 miljoner, varav 3 miljoner för köptjänster. Staden tillhandahåller utbildning i finska och svenska som en integreringstjänst för föräldrar som vårdar barn hemma.

Grankullas barnomsorg har 358 finskspråkiga och 260 svenskspråkiga barn i kommunens olika former av dagvård (daghem, köptjänstdaghem, familjedagvård, stöd för privat vård och hemvård). I Grankulla får en stor del av barnen småbarnsfostran i kommunala daghem (61 %). Grankulla beviljar ett stort antal betalningsförbindelser (4 % av barnen). Grankulla tillhandahåller skiftesvård och gruppfamiljedagvård och har satsat på öppen familjeverksamhet. Endast 2 % av barnen som omfattas av dagvård använder skiftesvård. Grankulla köper svenskspråkig dagvård som en tjänst. Stadens strategi är att utveckla små daghem och flytta verksamhet till större och mer ändamålsenliga byggnader. Nu finns det åtta daghem och enligt planerna är de sex stycken fr.o.m. 1.1.2015. Det finns två svenskspråkiga daghem och ett gruppfamiljedaghem.

I *Kervo* har barnomsorgs- och utbildningsnämnden fastställt att hela Kervo är ett antagningsområde för dagvård och förskoleundervisning. Dagbarnvården omfattar stödtjänster för hemvård, lekskola, daghemsvård, familjedaghem, förskoleundervisning och specialpedagogik. Dagvården omfattar cirka 1 800 barn. Kervo har 18 kommunala daghem och 11 privata. De privata daghemmen har profilerat sig inom bl.a. språk, idrott och konst. Familjedagvård ges hemma hos vårdaren kommunalt och som köptjänst.

I *Kyrkslätt* omfattar finsk barndagvård finskspråkiga daghem och familjedaghem, öppen småbarnsfostran, specialdagvård och tjänster som gäller stöd för vård av barn. De olika formerna av barnomsorg är daghem och familjedaghem samt öppen småbarnsfostran inklusive familjeparkverksamhet och klubbverksamhet. Vid utgången av 2012 fanns det 19 kommunala daghem och 13 privata. Dagvård ordnas för cirka 3 300 barn. Svensk barndagvård omfattar följande resultatenheter: daghemsvård, familjedagvård, specialdagvård och stöd för barndagvård. Den svenskspråkiga dagvården i kommunen består av 3 kommunala daghem med filialer, 5 privata daghem, ett privat gruppfamiljedaghem och en privat familjedagvårdare. Svenskspråkig dagvård (alla vårdformer) ordnas för cirka 600 barn.

I *Sibbo* har bildningstjänsterna ansvaret för att ordna småbarnsfostran. Tjänster produceras av kommunen, men köps också. Den kommunala dagvården omfattar ca 60 % av åldersklassen medan köptjänsterna omfattar 5,7 %. I en tvåspråkig kommun krävs servicestrukturer för båda språkgrupperna. Finskspråkig dagvård ordnas för cirka 850 barn och svenskspråkig för cirka 320 barn. Svenskspråkiga barn utgör cirka 1/3 av barnen i daghemsålder.

I *Tusby* består småbarnsfostran av bl.a. 19 kommunala, 2 köptjänst- och 11 privata dagvårdsenheter samt av 2 gruppfamiljedaghem. I dagvården utanför hemmet finns över 2 180 barn och inom stödd småbarnsfostran (specialdagvård) cirka 270 barn. Varje centrum i kommunen har en familjecentral (Hyrylä, Riihikallio, Jokela, Kellokoski).

I *Vanda* är huvudmannen för barnomsorgstjänsterna i de flesta fall kommunen. År 2013 omfattade tjänsterna totalt 15 627 barn. Barnomsorgstjänsterna är närtjänster och det finns ett servicenät med stor täckning och god tillgänglighet. I gränsområdena har man samarbetat kring dagvården bl.a. genom pilotprojekt för fri antagning av barn över kommungränserna. Det kommunala servicenätet för småbarnsfostran består av dagvårdsenheter, som totalt är 88 stycken. Det finns 84 finskspråkiga verksamhetsenheter och fyra svenskspråkiga. Verksamhetsenheten kan inkludera ett eller flera daghem, gruppfamiljedaghem, familjedagvårdare, ett öppet daghem, en familjepark eller klubbar. Vanda har totalt 126 kommunala daghem, varav 4 är svenskspråkiga. Den svenskspråkiga dagvården är koncentrerad till östra och västra Vanda. För närvarande drivs 11 finska daghem och 3 finska gruppfamiljedaghem med stöd för privat vård.

År 2014 har *Vichtis* 2 887 barn under skolåldern enligt prognosen över befolkningstillväxten, 1,5 %. Dagvården omfattar cirka 2 200 barn. Det finns 15 kommunala daghem. Svenskspråkiga daghemmet Aleksandra fungerar som kommunalt daghem. Det finns 5 privata daghem. Man försöker behålla familjedagvården i åtminstone dagens omfattning och nya familjedagvårdare rekryteras. Förebyggande arbete bedrivs i specialpedagogiken. Skiftesvård för hela kommunens område ges vid daghemmet Pajuniitty. Man strävar efter att öka antalet privata daghem.

Tabell 15. Antal barn i dagvård och antalet daghem.

	Dagvård* tot.	I kommunal dagvård**	I kommunal svenskspråkig dagvård**	I kommunens köptjänst	Inom stöd för privat vård	Inom stöd för hemvård	Kommunala daghem, st.	Kommunala svenskspråkiga daghem, st.	Privata daghem, st.
Esbo	ca 20 630	ca 11 420	ca 1 370	ca 2 200	ca 1 950	ca 5 090	140	22	93
Helsingfors	ca 34 790	ca 23 120	ca 1 740	ca 390	ca 2 670	ca 8 620	271	42	103
Grankulla	ca 550	ca 430	ca 120	ca 80	ca 30	ca 90	8 (6 år 2015)	2	1 gfdh
Kervo	ca 1 820	ca 1 400	-	ca 80	ca 350	ca 690	18	-	11
Kyrkslätt	ca 3 290	-	ca 600	-	-	-	19	3	13
Sibbo	ca 1 450	ca 850	ca 330	ca 130	ca 120	ca 340	20	8	2
Tusby	ca 2 890	ca 1 520	ca 20	ca 90	ca 500	ca 710	19	0 (1 grupp)	11
Vanda	ca 15 500	ca 10 500	ca 280**	ca 340	ca 730	ca 3 930	126	4	11 7 köptjänstplatser
Vichtis	ca 2 240	-	ca 20***	-	-	-	15	1	5

* Antal barn i dagvård avser det sammanlagda antalet barn i kommunal dagvård, köptjänstdagvård och inom stödet för privat vård och hemvård.

** Antal barn i kommunal dagvård avser barn som omfattas av daghemsvård, familjedagvård och gruppfamiljedagvård.

***Antal barn i dagvårdsålder i alla vårdformer totalt. - Ingen uppgift har erhållits.

Källa: Kommunerna, uppgifter per 31.12.2013 eller senast möjliga.

4.2.3 Grundläggande utbildning och andra stadiet

I de nio utredningskommunerna finns cirka 115 000 grundskoleelever, varav cirka 8 procent svenskspråkiga. Nästan hälften av eleverna i Grankulla och cirka 40 % i Sibbo är svenskspråkiga. Den svenskspråkiga andelen är lägst i Kervo och Vichtis, cirka 1 %. Andelen elever med något annat språk än finska eller svenska är 16 % i Helsingfors, 12 % i Esbo och 15 % i Vanda. Helsingfors har ett betydande antal privatskolor jämfört med övriga utredningskommuner samt skolor med staten som huvudman. På utredningskommunernas område finns cirka 30 200 gymnasieelever, varav cirka hälften studerar inom Helsingfors stad. Förutom stadens gymnasier har Helsingfors 18 privata gymnasier.

I Esbo har resultatenheten för finskspråkig utbildning som grundläggande uppgift att ordna och utveckla utbildningen och elevvården. Tjänster som ordnas är förskoleundervisning i skolor, grundläggande utbildning i årskurserna 1–9, påbyggnadsundervisning (10-klass), gymnasieutbildning på andra stadiet och vuxengymnasiet. Kommunerna samarbetar i ordnandet av tjänsterna. I finsk grundläggande utbildning finns 24 540 elever, varav 16 992 i årskurserna 0–6 och 7 548 i årskurserna 7–10. År 2014 ökade antalet elever i årskurserna 1–6 med 365, varav 70 hade ett främmande modersmål, och antalet elever i årskurserna 7–9 med 95. I finskspråkig grundläggande utbildning och gymnasieutbildning studerar cirka 3 600 elever med främmande modersmål. Cirka 3 300 elever och studerande läser finska som andra språk. Modersmålsundervisning ges på 33 språk. För närvarande ges undervisning i åtta livsåskådningsämnen. Antalet nyanlända invandrare ökar och i Esbo har deras antal femfaldigats på 10 år. Olika former av förberedande undervisning ordnas för cirka 500 elever år 2014. Efter den förberedande undervisningen integreras eleverna i de allmänna klasserna.

Esbo har 12 finskspråkiga gymnasier och 1 svenskspråkigt. Vid Esbos daggymnasier studerar 4 676 personer och vid vuxengymnasiet 1 925 personer, varav 520 studerar examensinriktat förutom enskilda kurser. Gymnasiernas elevantal minskar med 50 elever på grund av en mindre årskull. Antalet startplatser på gymnasiet är 61,5 procent av årskullen som avslutar sin grundläggande utbildning. Invånarna i Esbo studerar även vid gymnasier i andra kommuner i huvudstadsregionen, framförallt vid gymnasier med specialuppgifter. I Esbo har Olars gymnasium en riksomfattande specialuppgift i matematiska och naturvetenskapliga ämnen och Hagalunds gymnasium i musik. Södra Hagalunds gymnasium och svenska Mattlidens gymnasium har internationell IB-utbildning. Dessutom söker man sig till gymnasier enligt olika typer av prioriteringar. I samarbete med utbildningssamkommunen Omnia tillhandahåller de finskspråkiga utbildningstjänsterna påbyggnads- eller annan utbildning för alla som saknar utbildningsplats på andra stadiet.

Samkommunen Omnia ordnar yrkesutbildning åt sina medlemskommuner (Esbo stad, Grankulla stad och Kyrksläatts kommun).

I *Helsingfors* svarar utbildningsverket för grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning på andra stadiet (läroanstalts- och läroavtalsform). Stadens särdrag i produktionen av utbildningstjänster är att det finns många skolor och läroanstalter med en privat instans eller staten som huvudman. Stadens skolor och läroanstalter har totalt cirka 58 000 elever och studerande. Stadens grundskolor har cirka 38 000 elever, varav drygt 3 000 går i svenskspråkig grundskola. Staden är huvudman för totalt 120 grundskolor, varav 21 svenskspråkiga. Dessutom skaffar staden grundläggande utbildning genom avtal med 14 avtalsskolor, där cirka 5 000 barn går i grundskolan. Andelen elever som får särskilt stöd är cirka 11 % av eleverna i stadens skolor. Elever som har något annat språk än finska eller svenska som modersmål utgör cirka 17 % av eleverna. I det totala utbudet av finskspråkig grundläggande utbildning produceras cirka 80 % av stadens själv, 10 % av avtalsskolor och 10 % av andra privata eller statliga skolor i Helsingfors. Förberedande undervisning för invandrare tillhandahålls under ett års tid för alla som har svaga kunskaper i finska. Därefter kan elever i årskurserna 7–9 få stödundervisning. Modersmålsundervisning ges i 42 språk två timmar per vecka, i regel efter skoldagens slut. Religionsundervisning ges om sex olika religioner.

Gymnasierna med staden som huvudman har cirka 8 500 ordinarie elever, varav knappt 1 300 går i svenskspråkigt gymnasium. Staden har totalt 16 gymnasier, varav 4 är svenskspråkiga. Sju av stadens gymnasier har en av undervisnings- och kulturministeriet beviljad riksomfattande specialuppgift och vid två utförs en specialuppgift enligt stadens egen prioritering. Dessutom har staden ett finskspråkigt vuxengymnasium. Av eleverna i stadens gymnasier är cirka 30 % från en annan ort. Elever som har något annat språk än finska eller svenska som modersmål utgör cirka 7 % av de studerande och cirka 12 % av alla studerande får särskilt stöd. I gymnasieutbildningen står staden för cirka 60 % av elevantalet och i yrkesutbildningen på andra stadiet för 50 %.

Helsingfors stad ordnar yrkesutbildning på andra stadiet för unga och vuxna vid yrkesinstitutet Stadin ammattiopisto. Vuxenutbildningen har samlats som en egen helhet på en ny läroanstalt, vuxeninstitutet Stadin aikuisopisto. Utbildning i läroanstaltsform omfattar knappt 9 000 studerande (studerandeårsverken) och utbildning i läroavtalsform knappt

3 000. Av eleverna är cirka en fjärdedel från en annan ort. Elever som har något annat språk än finska eller svenska som modersmål utgör cirka 12 % av eleverna. Utbildningsverket ordnar förberedande utbildning för gymnasieutbildning och grundläggande yrkesutbildning riktad till invandrare. I examensinriktad utbildning ordnas undervisning i finska som andra språk, undervisning i den studerandes religion och modersmål samt olika stödåtgärder för studerande med invandrarbakgrund.

Grankulla har en finskspråkig grundskola (totalt 700 elever) och en svenskspråkig grundskola (totalt 660 elever). Nettokostnaden per elev överstiger genomsnittet för hela landet. En stor del av detta går till undervisning och elevvård. Kostnaderna för fastigheter och transporter är låga. Resurserna för elevvård är goda och motsvarar kraven i den nya elev- och studerandelagen. I den grundläggande utbildningen kommer 26 % av eleverna från en annan ort. Utvecklingen av invandrarelevernas kunskaper i finska stöds i regel i en grupp för den egna årsklassen. Dessutom ges stödundervisning i finska under ledning av S2-lärare. Undervisningen ges i smågrupper, som stödundervisning och vid sidan av annan undervisning.

Grankulla har ett svenskspråkigt gymnasium (276 studerande) och ett finskspråkigt gymnasium (375 studerande). Vid gymnasierna är cirka 69 % av de studerande från en annan ort.

Grankulla är delägare i yrkesinstitutet Omnia, Prakticum och Ami-stiftelsen.

I *Kervo* svarar barnomsorgs- och utbildningsverket för ordnandet av grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och läroanstaltssamarbete på andra stadiet. *Kervo* ordnar grundläggande utbildning vid 10 skolor, varav en är svenskspråkig. Svenskspråkig undervisning i årskurserna 7–9 ordnas som köptjänst i Sibbo eller Vanda. *Kervo* stads grundskolor utgör ett samarbetsnätverk. Allmän undervisning ordnas i årskurserna 1–9 för läropliktiga elever som bor i *Kervo*. Svenskspråkig allmän undervisning ordnas som köptjänst i årskurserna 7–9. Med specialundervisningstjänster avses både ordnande av specialundervisning i klassform och övergripande specialundervisningstjänster som tillhandahålls av speciallärare vid alla skolor. För elever med utländsk bakgrund ordnas förberedande utbildning i klasser med 15 elever som klasstorlek. Dessa elever får även undervisning i finska som andra språk (S2) samt undervisning i elevens modersmål och främmande religioner vid sina egna skolor. För studerande med utländsk bakgrund som är över 16 år ordnas grundläggande utbildning och gymnasieutbildning för vuxna, där man ger undervisning i finska som andra språk och vid behov undervisning i främmande religioner. För vuxna ordnas dessutom undervisning i finska som andra språk på eget initiativ.

I *Kervo* gymnasium och vuxengymnasium finns 170 startplatser för unga och cirka 100 för vuxna. Totalt finns det cirka 600 gymnasieplatser. Ungefär hälften av årskullen som avslutar sin grundläggande utbildning väljer gymnasiet som utbildningsplats på andra stadiet. *Kervo* gymnasium och vuxengymnasium betonar entreprenörskap i sin undervisning.

En av de viktigaste anordnarna av yrkesutbildning på andra stadiet i *Kervo* är Keuda, Mellersta Nylands samkommun för utbildning.

I *Kyrkslätt* svarar det finskspråkiga skolväsendet för finskspråkig grundläggande utbildning, gymnasieutbildning (ungdoms- och vuxengymnasium) medan det svenskspråkiga skolväsendet svarar för svenskspråkig grundläggande utbildning och gymnasieutbildning.

Grundskolan har 5 080 elever, varav cirka 1 080 svenskspråkiga. Kyrkslätt har 12 finskspråkiga och 6 svenskspråkiga grundskolor.

Kyrkslätt har ett finskspråkigt och ett svenskspråkigt gymnasium. I gymnasieutbildningen finns det cirka 500 finskspråkiga och 200 svenskspråkiga studerande.

I Kyrkslätt är samkommunen Omnia den mest betydande anordnaren av yrkesutbildning. Omnia anordnar yrkesutbildning på andra stadiet för unga och vuxna vid totalt 10 verksamhetsställen i Kyrkslätt, Esbo och Grankulla.

I *Sibbo* finns totalt 12 skolor för årskurserna 1–6, 2 skolor för årskurserna 7–9 och 1 enhetsskola. Antalet elever är totalt 2 417, varav 949 svenskspråkiga elever. Inom krävande specialundervisning tillhandahålls tjänster som är baserade på avtal mellan kommuner. Antalet elever med utländsk bakgrund väntas öka. Förberedande undervisning för invandrare började ges i augusti 2014 i en klass. För närvarande ges ca 50 elever S2-undervisning.

Sibbo har 2 gymnasier, varav det ena är svenskspråkigt. Det finns 190 finskspråkiga studerande och 158 svenskspråkiga. En av de viktigaste anordnarna av yrkesutbildning på andra stadiet inom Sibbo är Keuda. Mellersta Nylands samkommun för utbildning Keuda har 12 verksamhetsställen och 7 000 årliga studerande. Sibbo är medlem i flera samkommuner som anordnar svenskspråkig yrkesutbildning, bl.a. Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä (Amisto, Edupoli), Porvoo International College (Point College), Samkommunen för yrkesutbildning i Östra Nyland (Inveon), Svenska framtidsskolan i Helsingforsregionen (Practicum) och Borgå Folkakademi (Akan).

I *Tusby* sker den grundläggande utbildningen vid 15 skolor för årskurserna 1–6, varav en är svenskspråkig, tre skolor för årskurserna 7–9, två enhetsskolor, en sjukhusskola och i eftermiddagsverksamhet vid 12 skolor. Läsåret 2013–2014 hade den grundläggande utbildningen ca 5 000 elever. Under innevarande läsår har i genomsnitt 320 elever deltagit i eftermiddagsverksamheten.

Tusby gymnasium har 3 verksamhetsställen: Hyrylä, Jokela, Kellokoski. Läsåret 2013–2014 var antalet studerande ca 550. En av de viktigaste anordnarna av yrkesutbildning på andra stadiet inom Tusby är Keuda, Mellersta Nylands samkommun för utbildning.

Vandas grundskolor har cirka 20 900 elever. Vanda har en närskoleprincip, som även bidrar till att förebygga segregation. I enlighet med denna princip finns det endast små skillnader mellan skolorna och bara 8 % av förstaklassarna väljer någon annan skola än närskolan. I den grundläggande utbildningens skolnät ingår 51 skolor, varav 46 finskspråkiga och 5 svenskspråkiga. Fem skolor har separata undervisningsställen. Skolfastigheterna ägs i regel av staden eller av stadens bolag. Skolnätet har byggts upp under lång tid och två skolor kan ligga ganska nära varandra till följd av grundskolereformen (läroverk, medborgarskolor). År 2012 hade skolorna i genomsnitt 430 elever. De mindre skolornas andel har minskat systematiskt under de senaste åren. I den grundläggande utbildningen finns ett samarbete där man årligen utreder vilka investeringar som görs inom gränsområdet och möjligheterna till samprojekt.

Undervisningsnätets särdrag är den internationella skolan och de engelskspråkiga klasserna samt språkbadsklasserna på svenska och den tvåspråkig undervisningen på finska och tyska. Sju skolor ordnar undervisning för svårt funktionshindrade barn, i övrigt ges specialundervisning i regel vid närskolan. Vanda har en privatskola som tillämpar steiner-

pedagogik. Det svenskspråkiga skolnätet har 4 skolor för årskurserna 1–6 och i nuläget har alla dessa även förskoleundervisning. Skolan för årskurserna 7–9 finns i samma fastighet som gymnasiet. I Vanda ordnas undervisning i elevernas modersmål eller underhållsspråk på 30 språk två timmar i veckan. Förberedande undervisning för invandrades grundläggande utbildning ges enligt närserviceprincipen i förskolegrupper som består av 6-åringar. Förberedande undervisning för elever i läropliktsåldern ges i grupper för grundläggande utbildning eller förberedande undervisning. Den förberedande undervisningen är avsedd för elever som saknar tillräckliga kunskaper i finska för att kunna studera i en grupp för grundläggande utbildning.

År 2013 fanns det 3 694 gymnasiestuderande. Vanda har 5 daggymnasier och 2 vuxengymnasieenheter. Svenskspråkigt gymnasium och svenskspråkig grundskola för årskurserna 7–9 finns vid samma skolcentrum. Möjlighet att studera vid ett vuxengymnasium finns i Helsingfors. 28 % av alla Vandabor i gymnasieålder gick på andra gymnasier medan gymnasierna i Vanda hade 27 % studerande från en annan ort. Förberedande undervisning för invandrare över läropliktsåldern ges i vid Vuxengymnasiet och förberedande undervisning för gymnasiet ges vid Lumogymnasiet.

Vanda stad är anordnare av yrkesutbildning: man har en yrkesläroanstalt, Varia. Av de studerande vid Varia kommer 8 % från KUUMA-kommunerna. I Vanda finns ett privat yrkesläroverk och handelsläroanstalten Mercuria Kauppiaitten kauppaoppilaitos Oy, som ägs av staden till 90 %. Vanda har ingen svenskspråkig yrkesläroanstalt, men är delägare i Yrkesinstitutet Practicum, som finns i Helsingfors. Varia anordnar utbildning inom social- och hälsovård och teknik för personer med invandrarbakgrund. Undervisning i finska som andra språk ges till elever vars språkkunskaper inte är på samma nivå som hos en modersmålstalare. Språkmedvetenhet betonas i orienteringen för alla lärare.

Vichtis har cirka 3 500 elever i grundskoleåldern. Det finns 15 skolor, varav en svenskspråkig. Kommunens skolnät undersöks ur olika aspekter: läroplanens krav, kommunens strukturella utveckling och skolfastigheternas skick. Dessutom granskas investeringsplanen för nybyggnation, ombyggnad och kraven för skollokaler, ekonomiska konsekvenser och systematisk utveckling av gång- och cykelvägar. I kommunen har man gjort en servicenätutredning som inkluderar skolnätet. *Vichtis* har ett gymnasium med cirka 500 elever. Vid sidan av gymnasierna sörjer Mellersta Nylands utbildningscentral för undervisningen på andra stadiet.

Tabell 16. Antal elever och skolor i grundläggande utbildning.

	Totalt antal elever 2013–2014	Antal svensk-språkiga elever 2013–2014	Antal elever med annat national-språk 2013–2014	Antal kommunala skolor (tot.)	Antal svensk-språkiga kommunala skolor	Antal privata skolor	Andel skolelever från annan ort, (%)
Esbo	ca 25 900	ca 2 640	ca 3 220	89	12	3	1,2
Helsingfors	ca 47 200 (ca 37 400*)	ca 3 200 (ca 3 190*)	ca 7 640 (ca 6 060*)	120	21	20	4,3 (1,3*)
Grankulla	ca 1 400	ca 670	ca 120	4	2	0	27
Kervo	ca 3 300	ca 35	ca 280	10	1	0	1,9
Kyrkslätt	ca 5 100	ca 1 080	-	18	6	-	-
Sibbo	ca 2 400	ca 950	ca 50	14	8+1	0	4,8
Tusby	ca 5 000	-	-	20	1	-	-
Vanda	ca 20 900	ca 750	ca 3 150	51	5	1	1,2
Vichtis	ca 3 500	ca 30	-	15	1	-	-

*Helsingfors stads skolor
– ingen uppgift har erhållits

Källa: Kommunerna.

Tabell 17. Antal elever och skolor i grundläggande utbildning.

	Totalt antal elever 2013–2014	Antal svensk-språkiga elever 2013–2014	Antal kommunala gymnasier (totalt)	Antal kommunala svenskspråkiga gymnasier	Antal privata gymnasier	Andel gymnasie-studerande i årskullen	Andel studerande från en annan ort i kommunens gymnasier, (%)
Esbo	ca 6 600	ca 550	13	1	1	61,5	10
Helsingfors	ca 16 050 (ca 8 720*)	ca 1 250	17	4	18	69,4 (36,1*)	25,5 (28,5*)
Grankulla	ca 650	ca 280	2	1	0	-	71
Kervo	ca 660	0	1	0	0	50	29
Kyrkslätt	ca 720	ca 210	2	1	-	-	30
Sibbo	ca 350	ca 160	2	1	0	41,3	17,52
Tusby	ca 550	-	1 (3 verksamhetsställen)	-	-	-	-
Vanda	ca 4 170	ca 140	5 (+2 vuxenutbildningsheter)	1	1	54	26
Vichtis	ca 520	-	1	-	-	-	10

** Helsingfors stads gymnasier och vuxengymnasier.
– ingen uppgift har erhållits

Källa: Kommunerna.

4.2.4 Kultur, bibliotek och fritt bildningsarbete

Kulturen har stor betydelse för metropolområdets attraktions- och konkurrenskraft samt invånarnas trivsel och välfärd trots att verksamhetsområdet inte utgör någon stor del av kommunernas ekonomi. Kommunerna bidrar till kulturutbudet genom att organisera, skapa möjligheter, understödja och producera. Därtill spelar staten en framträdande roll genom de nationella kulturinstitutionerna, framförallt i Helsingfors. Även privata kulturinstitutioner, gallerior och fria grupper – bland annat inom framställande konst – har en stor betydelse för ett mångsidigt konst- och kulturutbud.

Finländarna tycker att allmänna bibliotek är den viktigaste kulturtjänsten (Finska Kulturfonden 2013) och årets kundbetjänare 2013 (Taloustutkimus). Biblioteksväsendet har en lång tradition av samarbete över kommungränserna som ger möjlighet till gemensam användning av bibliotekstjänster. Huvudstadsregionens stadsbibliotek utgör biblioteksnätet HelMet, där man samarbetar om t.ex. bibliotekssystem och konkurrensutsättningar. Även andra kommuner på utredningsområdet bedriver regionalt samarbete.

I utredningskommunerna har kommunala medborgar- och arbetarinstitut och privata organisatörer av fritt bildningsarbete årligen över hundra tusen deltagare i sin verksamhet. År 2013 utreddes en sammanslagning av huvudstadsregionens samtliga svenskspråkiga medborgarinstitut, men man fann ingen gemensam lösning. Medborgarinstituten i huvudstadsregionen samarbetar mycket.

Esbo har omfattande kulturverksamhet organiserad av såväl staden som andra parter. I Hagalunds centrum finns *Esbo kulturcentrum*, som är huvudscenen för framställande konst och kulturliv i staden. Där arrangeras bl.a. konserter med stadsorkestrernas *Tapiola Sinfonietta*, gästföreläsningar från *Esbo stadsteater* och flera musik- och filmfestivaler och andra evenemang. Andra kulturcentrum i *Esbo* är *Sellosalen* i *Alberga*, barnkulturhuset *Lilla Aurora*, *Karahuset*, *Kannbrohuset* i *Esbo centrum* och de svenskspråkiga bildningstjänsternas *Vindängen* i *Hagalund*.

Till *Esbos* utställningscenter *WeeGee* hör fem museer, däribland *EMMA – Moderna konstmuseet* i *Esbo* och *Esbo stadsmuseum KAMU*. *Esbo* har ett särskilt avtal med *Museiverket* och *Mellersta Nylands landskapsmuseum*. Enligt avtalet är *Esbo stadsmuseum* museimyndighet för sitt område i likhet med landskapsmuseerna. *Esbo* har även flera privata museer såsom *Gallen-Kallelamuseet*.

Esbo stadsbibliotek har 16 verksamhetsställen, varav en del i köpcenter och ett som är sjukhusbibliotek. Dessutom finns två bokbussar och bibliotekets hemtjänst. *Esbos bibliotek* hör till huvudstadsregionens *HelMet-biblioteksnät* tillsammans med *Helsingfors*, *Grankulla* och *Vanda*.

Esbo koncentrerar vuxenutbildningen till en utbildningscentral, dit även verksamheten vid *Esbos finskspråkiga arbetarinstitut* flyttas. År 2013 var antalet kursdeltagare över 53 000. Svenskspråkig bildningsverksamhet inkl. arbetarinstitutets svenskspråkiga verksamhet samt svenskspråkiga kulturtjänster har sammanförts till en helhet som verkar över enhetsgränserna.

Helsingfors har som huvudstad en särställning när det gäller kulturutbudets omfattning och mångsidighet samt mångfalden av arrangörer. Kulturen i *Helsingforsområdet* betjänar hela regionen och även hela landet.

Institutioner som betjänar hela landet är bl.a. Nationalteatern, Nationalmuseum, Nationalgalleriet (Ateneum, Kiasma och Konstmuseet Sinebrychoff), Radions symfoniorkester och Finlands Nationalopera, som i betydande grad finansieras av Helsingfors jämte staten. Medfinansierare är också Esbo, Vanda och Grankulla.

Helsingfors kulturcentral är ett ämbetsverk i Helsingfors stad med mångsidigt ansvar för främjande av kulturen i huvudstaden. Dess verksamhetsidé är följande: "Helsingfors kulturcentral främjar konst, kultur och kreativitet och utvecklar en kulturellt rik och mångsidig Helsingforsregion. I Helsingfors är kulturen allas rättighet." Ämbetsverket har sju verksamhetsställen i olika delar av staden där konst och kultur skapas och visas. Dessutom understöder verket kulturaktörer.

Helsingfors stad har många kulturinstitutioner, såsom Helsingfors Stadsteater, med Lilla Teatern som svensk scen, Stadsorkestern, Helsingfors stadsmuseum, som består av sex museer, och Helsingfors konstmuseum. Dessutom är t.ex. Kabelfabriken, Södervik och Slakthuset helheter som fortlöpande utvecklas.

Helsingfors stadsbibliotek är Finlands största allmänna bibliotek. Vid stadsbiblioteket arbetar cirka 500 personer. Stadsbiblioteket har 33 allmänna verksamhetsställen två bokbussar, tre barnbibliotek och tio anstaltsbibliotek vid social- och hälsovårdsinrättningar. Hemtjänsten Boken kommer riktar sig till helsingforsare som inte själva kan besöka biblioteket på grund av sjukdom, handikapp eller hög ålder.

Helsingfors stads finskspråkiga arbetarinstitut har årligen cirka 70 000 kursdeltagare. Dess verksamhet är spridd över staden. Helsingfors stad är huvudman för Arbis, som är landets största svenskspråkiga medborgarinstitut.

Grankullas kulturtjänster producerar kulturevenemang i egen regi eller i samarbete med andra aktörer. Kulturtjänsternas verksamhetsställen är Nya Paviljongen, Vallmogård och Villa Junghans. Grankullas bibliotek är med i HelMet-samarbetet. Grankulla har ett tvåspråkigt medborgarinstitut. Grundläggande konstundervisning ges vid Grankulla konstskola, Grankulla musikinstitut och dansskolan Helsingin tanssiopisto.

Kervo har flera kulturlokaler som tillhör staden. I Kervosalen i centrum arrangeras konserter, teater-, opera- och dansföreställningar, seminarier och lokala föreningars evenemang. Solbacken är en utomhusarena i centrum. Pentinkulmasalen finns vid biblioteket och teaterhuset ligger nära järnvägsstationen. Som stadens konstlokaler fungerar också Galleria Alli och Kervo gård. Kervo har ett konst- och museicenter, Sinkkka, med två museer: Kervo museum och Kervo konstmuseum. Kervo bibliotek hör till de mellannyländska kommunernas gemensamma biblioteksnät Kirkes tillsammans med Tusby, Träskända och Mäntsälä. Kervoinstitutet är stadens lokala medborgarinstitut.

Kyrksläatts kulturkansli informerar om lokalhistoria, lokala kulturföreningars verksamhet och kulturevenemang som arrangeras i Kyrkslätt. I kommunen finns flera museer, med både kommunen och andra parter som huvudmän. Biblioteket har tre verksamhetsställen och en bokbuss som cirkulerar i kommunen. Kyrkslätt har ett musikinstitut och en konstskola. Dessutom verkar ett tvåspråkigt medborgarinstitut inom Kyrkslätt och Sjundeå. Verksamheten omfattar cirka 8 000 kursdeltagare vid 40 utbildningsenheter i olika delar av de två kommunerna. I Kyrkslätt verkar nästan trettio kulturföreningar. De står bakom körer, orkestrar m.m. och ordnar konserter, undervisning i dans och ordkonst, konstutställningar och annan kulturverksamhet.

Sibbos kulturverksamhet har som mål att erbjuda ett mångsidigt kulturutbud i samarbete med lokala föreningar, konstnärer och konstintresserade. Borgå landskapsmuseum svarar för museiverksamheten i området. Kommunen är huvudman för Borgånejdens musikinstitut. Kommunen har ett köpavtal med Borgå konstskola och Sibbo understöder föreningen Keravan tanssi- ja liikuntayhdistys, som är huvudman för dansskolan Keravan Tanssiopisto. Grundläggande teaterutbildning (Sibbo teater) ges i anslutning till medborgarinstitutet, men det är Kulturtjänsterna som svarar för verksamheten. Grundläggande konstundervisning anordnas av Sibbo musikskola och Lilla Villan. Biblioteket har två verksamhetsställen och en bokbuss. Kommunsamarbete bedrivs bl.a. för köp av material (t.ex. med Borgå, Borgnäs, Sibbo och Askola, som ingår i Porsse-biblioteken).

Tusbys kulturtjänster tillhandahåller service genom allmänna bibliotek, allmän kulturverksamhet och museer. Alla kommuncentrum har ett utbud av kultur- och museitjänster. Kulturenheten producerar och ordnar olika kulturevenemang och tjänster och är samarbetspartner i många lokala samarbeten med konstnärer och föreningar. I kommunen finns ett tiotal museer inom olika verksamhetsområden. För vissa museer är Tusby kommun huvudman, för andra är huvudmännen olika stiftelser och föreningar. Biblioteket har fyra verksamhetsställen och en bokbuss. Det hör till de mellannyländska kommunernas biblioteks nät Kirkes. Barnomsorgs- och bildningssektorn i Tusby erbjuder i tillsammans med Träskända stad undervisning vid musikinstitutet Keskisen Uudenmaan musiikkiopisto, som har ett verksamhetsställe i Tusby. Barnomsorgs- och bildningssektorn har ett brett samarbete med lokala organisationer och föreningar inom den tredje sektorn.

Vanda kulturtjänster svarar för tillhandahållandet av stadens kulturtjänster och grundläggande konstundervisning i olika delar av staden. Kulturproduktionen sörjer för att kultur kan upplevas över hela staden. Kulturen görs tillgänglig genom årligen återkommande evenemang, seniorkulturverksamhet, filmvisningar och understöd. Enheten har verksamhetsställen i Dickursby och Korso. Enheten för kulturlokaler, Länsi-Vantaan kulttuuritilat, förvaltar stadens kulturhus Myrbackahuset och konserthuset Martinus. Kulturhusen erbjuder mångsidiga erfarenheter och upplevelser för personer i alla åldrar. Barnkulturverksamheten tillhandahåller många former av service över hela staden på både finska och svenska.

Vanda stad har två museer, Vanda stadsmuseum samt Vanda konstmuseum, som finns i Myrbackahuset i Myrbacka och även förvaltar Galleria K i Dickursby. Dessutom har flera andra huvudmän museer i Vanda.

Vanda bibliotek har tio verksamhetsställen runt om i staden samt två bokbussar. Alla bibliotek har även material och verksamhet på svenska. Vid Dickursbyskolan finns det helt svenskspråkiga Sandkullabiblioteket.

Vuxenutbildningen har koncentrerats till institutshuset på Näckrosvägen i Dickursby. Dessutom finns det mycket kvällsverksamhet i skolor i olika delar av Vanda. Vuxeninstitutet ger medborgarundervisning i fritt bildningsarbete, grundläggande utbildning för unga invandrare samt sysselsättningsutbildning för invandrare.

Vanda musikinstitut tillhandahåller grundläggande undervisning i alla instrument, sång och grunderna i musik på finska och svenska. Enheten har utbildningsenheter runt om i staden. Vanda konstskola tillhandahåller grundläggande konstundervisning vid utbildningsenheter i olika delar av staden.

Vichtis kulturtjänster utvecklar, stärker och koordinerar kultur- och medborgarverksamheten i samarbete med olika organisationer, läroanstalter och kulturproducenter. Det finns cirka femtio kulturföreningar inom kommunen. *Vichtis* bibliotek har två verksamhetsställen och en bokbuss. Grundläggande konstundervisning ordnas av institutet *Hiiden Opisto*, dansskolan *Luoteis-Uusimaan tanssiopisto Vinha*, musikinstitutet *Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto*, musikföreningen *Palajärven musiikkiyhdistys Palmu* och konstskolan *Vihdin Kuvataidekoulu*. Dessutom finns *Vichtis* teater i kommunen.

4.3 Markanvändning, boende, trafik och miljö

I *Esbo* sköts uppgifterna inom markanvändning, trafik och miljö främst i tekniksektorns organisation. Teknik- och miljösektorn har fem nämnder/direktioner: stadsplaneringsnämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, miljönämnden och affärsverksdirektionen. Under stadsstyrelsen verkar också koncernsektionen, närings- och konkurrenskraftssektionen samt lokal- och bostadssektionen. Tekniksektorn har 1 090 anställda. Enligt budgeten (2014) är driftsutgifterna 219 387 miljoner euro (verksamhetsbidrag 73 965 miljoner euro)

Esbo tillämpar beställare–utförare-modellen i den interna servicen. Affärsverkssektorn producerar tjänster åt andra sektorer, som är beställare. Tekniksektorns organisation är en beställarorganisation. Fastighetsbyggnad och -äggande liksom serviceproduktion som byggtjänster, fastighetstjänster och matservice är organiserad i affärsverk. I tekniksektorns organisation ingår också koncern- och intressebolag. Under sektorsstaben finns stora utvecklingsprojekt, av vilka *Storåkern* och *Hagalund* är separata balansenheter.

Ansaret för planering av markanvändningen och planläggningen har *Esbo* stadsplaneringscentral i samarbete med övriga sektorscentraler och stabens utvecklingsprojekt. Stadsplaneringscentralen har 135 anställda och är indelad i detaljplan-, generalplan-, trafikplanerings- samt service- och utvecklingsenheten. Tomtenheten finns i tekniksektorns stab och mätningstjänsterna hos tekniska centralen.

Stadsplaneringscentralens generalplanenhet sköter planering av sådan markanvändning som kännetecknas av långa tidsperspektiv eller stora områdeshelheter. Enheten svarar för temaspecifik granskning som gäller hela *Esbo* och stöder planläggningen. Större delen av *Esbo* har en lagakraftvunnen generalplan. Avsikten är att generalplanen för de norra delarna, fastställd i två delar 1997 och 2001, ses över under programperioden 2014–2017. De senaste åren fokusområden i detaljplanläggningen förblir aktuella även den närmaste tiden och handlar om kompletterande byggnation i verkningområdet för metron och stadsbanan samt nya småhusdominerade planer i samhällsstrukturs expansionsriktningar.

Stadsplaneringscentralens trafikplaneringsenhet arbetar med trafikplanering som ingår i planeringen av markanvändningen vid general- och detaljplanläggningen. När planläggningen är klar fortsätter trafikplaneringen mera detaljerat med gatuplaneringen. Tekniska centralen svarar för planeringen av gator och trafikreglering. Planering av kollektivtrafiken, utveckling av regionens trafiksystem (HLJ) och trafikforskning hör till Helsingforsregionens trafik (HRT). Kollektivtrafiksystemet i *Esbo* kommer att vila starkt på spårbunden trafik ett tvärgående och internt linjenät i *Esbo* som kompletterar spårtrafiken.

Målen och de primära områdena i Esbos bostadsproduktion anges i Helsingforsregionens MBT-intentionsavtal. De hyresbostäder som ägs av Esbo stad finns hos Esbo Bostäder Ab, som även väljer hyresgästerna. Tekniska centralens tjänster för gator och grönområden fungerar som ägare och beställare. I början av 2011 koncentrerades kommunalteknikens produktionsuppgifter till affärsverket Esbo Stadsteknik. Affärsverket sysselsätter cirka 320 personer. Förvaltning och kundtjänster bistår Tekniska centralens ledning som expert och sköter en del av centralens gemensamma förvaltnings- och kundtjänster. Inom serviceområdet Förvaltning sköter enheten Myndighetsuppgifter stadens parkeringsövervakning och uppgifter enligt lagen om flyttning av fordon.

Esbos byggnadstillsynscentral består av 50 personer i en organisation av sakkunniga på olika områden. Serviceområdet Stadsmätning och geoteknik svarar för mätning och kartverk på stadens område, sköter fastighetsbildningsuppgifter på detaljplanområde samt andra myndighetsuppgifter inom stadsmätning. Ungefär hälften av insamlade undersökningsdata om jordmånen och berggrunden beställs från konsulter.

Affärsverket Lokalcentralen sköter anskaffning och underhåll av stadens lokaler och byggnader. Det har ca 80 anställda. Tjänster inom fastighetsskötsel produceras av affärsverket Esbo Fastighetstjänster. Miljöcentralen svarar för stadens miljö- och naturvård och har ca 20 anställda.

Ansaret för vattenförsörjning och avfallshantering finns hos samkommunen HRM.

I *Helsingfors* är uppgifterna inom markanvändning, trafik och miljö fördelade på flera nämnder. De viktigaste är stadsplaneringsnämnden, fastighetsnämnden, bostadsnämnden, bostadsproduktionskommittén, HST-direktionen, byggnadsnämnden, nämnden för allmänna arbeten, nämnden för tekniska tjänster, miljönämnden och direktionen för affärsverket Palmia. Dessa leder sektorsverken, såsom stadsplaneringsverket, fastighetskontoret, bostadsproduktionsbyrån, Helsingfors stads trafikverk, byggnadstillsynsverket, byggnadskontoret, miljöcentralen, Stara och Palmia. Enligt budgeten (2014) är stadsplanerings- och fastighetsväsendets driftsutgifter 317,5 miljoner euro (verksamhetsbidrag 352,5 miljoner euro) och byggnads- och miljöväsendets utgifter 654,9 miljoner euro (verksamhetsbidrag 303,6 miljoner euro).

Stadsplaneringskontoret svarar för planläggning och trafikplanering i Helsingfors. Personalantalet är ca 280. Kontoret har fyra avdelningar: generalplanerings-, detaljplanerings-, trafikplanerings- och förvaltningsavdelningarna. Generalplaneringsavdelningen bereder generalplaner och gör tekniska och ekonomiska utredningar bl.a. för att bedöma planernas genomförbarhet och kostnader. Trafikplaneringsavdelningen svarar för planeringen av Helsingfors trafik för såväl bil- och kollektivtrafiken som cykel- och gångtrafiken. I Helsingfors utarbetas just nu en ny generalplan. Den gällande generalplanen är från 2002 och föråldrad i många delar. Stadsplaneringsnämnden godkände 2012 utgångspunkterna och arbetsprogrammet för en ny generalplan. Planen torde bli färdig 2016.

Fastighetskontoret svarar genom fastighets- och bostadspolitiska medel för att Helsingfors har förutsättningar för bra och mångsidigt boende, näringsverksamhet och service. Personalantalet är cirka 470. Fastighetskontorets huvudsakliga verksamhetsområde är förvaltning, uthyrning och försäljning av fastigheter och markområden som staden äger. Dessutom utvecklar man förvaltningen av de bostadsfastigheter som staden äger.

samt förfaringssätten vid reparationer, ombyggnader och annat som gäller fastigheterna. Fastighetskontoret förmedlar stadens hyresbostäder och sköter vissa lån och understöd inom kommunens verksamhetsområde i fråga om ägarbostäder. Till kontoret hör geotekniska sakkunnigtjänster, kart- och fastighetsdatatjänster och fastighetsingenjörens myndighetsuppgifter. Fastighetskontoret har sju avdelningar: bostadsavdelningen, geotekniska avdelningen, stadsmättningsavdelningen, enheten för fastighetsutveckling, lokalcentralen, tomtavdelningen och förvaltningsavdelningen.

Byggnadskontoret svarar för Helsingfors gatu- och grönområden samt planering och uppförande av stadens lokaler. Personalantalet är cirka 450. Själva bygg- och underhållsarbena beställs från stadens produktionsenhet Stara och privata entreprenörer. Byggnadskontoret har fem avdelningar: arkitekturavdelningen, förvaltningsavdelningen, HSB-Byggherre, gatu- och parkavdelningen samt serviceavdelningen. Byggnadstillsynsverket är indelat i allmänna avdelningen, som svarar för arkiv, statistik och datasystem samt juridiska och administrativa ärenden, stadsbilsavdelningen, som svarar för behandling av tillståndsansökningar, ger råd och tips till personer med byggplaner samt övervakar stadsbildens utveckling, och byggnadstekniska avdelningen, som sköter myndighetstillsynen av byggarbeten. Personalantalet är knappt 120.

Miljöcentralen har en livsmedelssäkerhetsavdelning, som svarar för ärenden som gäller livsmedelstillverkning, djurskydd, livsmedelsaffärer och restauranger, en miljö- och hälsoskyddsavdelning, som svarar för boendehälsa och hälsoskydd, en miljöskyddsavdelning, som svarar för områdesanvändning, luftskydd och bullerbekämpning, naturskydd, förorenad jord, avfall och vattenskydd, och en förvaltningsavdelning. Personalantalet är cirka 160.

Helsingfors stads trafikverk (HST) har cirka 1 050 anställda. HST:s verksamhetsområde är att producera metro-, spårvagns- och sjötrafik. HST äger Helsingfors spårvagns- och metrobanor samt metrostationer. Verket planerar, bygger och underhåller den infrastruktur som Helsingfors kollektivtrafik behöver – banorna och stationerna. HST:s viktigaste partner är samkommunen Helsingforsregionens Trafik (HRT). HRT svarar för kollektivtrafiken på ett område som består av huvudstadsregionens kommuner, Kervo och Kyrkslätt samt för planeringen av trafiksystemet i hela Helsingforsregionen.

Bostadsproduktionskommittén och -byrån (ATT) är en organisation inom Helsingfors stad som ska svara för att bostäderna i stadens egen bostadsproduktion byggs enligt stadens mål. ATT:s kvantitativa produktionsmål har angetts i ett av stadsfullmäktige godkänt handlingsprogram för boende och tillhörande markanvändning, som delvis genomför MBT-intentionsavtalet för Helsingforsregionen. År 2013 producerades 1 053 bostäder, cirka en fjärdedel av stadens hela bostadsproduktion.

Stara sköter stadens egen byggservice. Personalantalet är cirka 1 600. Organisationen är indelad i stadstekniskt byggande, underhåll, byggteknik, miljövård, geotjänster, logistik och förvaltning. Dessutom svarar Palmia för bl.a. fastighetsskötsel och husteknik.

Beslutsfattandet inom samhällstekniska sektorn i Grankulla är fördelat på samhällstekniska nämnden och byggnadsnämnden samt stadsbildskommittén under den. Resultatområdet Markanvändning svarar för alla markanvändningsplaner, markpolitiken, namnändringen och beslut om dispenser i Grankulla samt företräder Grankulla i regionala arbetsgrupper för markanvändning tillsammans med samhällsteknikdirektören. Enligt budgeten (2014) är driftsutgifterna cirka 11 miljoner euro (verksamhetsbidrag 1,85 miljoner euro)

I *Grankulla* finns det inte någon gällande generalplan. Däremot har staden utarbetat en plan för markanvändningen (MASU) som på översiktlig nivå uttrycker stadsfullmäktiges vilja när det gäller utvecklingen av Grankullas markanvändning. Ungefär 95 % av Grankullas yta omfattas av detaljplaner. I Grankulla blir ett tiotal ändringar av detaljplanen anhängiga per år.

Bostadsproduktionsmålen fastställs i MBT-intentionsavtalet och stadens bostadsprogram, som även granskar förutsättningarna och utgångspunkterna för främjande av bostadsproduktionen. Grankulla stads allmänna hyresbostäder finns till största del i stadens egna fastighetsbolag. Kollektivtrafiken spelar en central roll i de trafikpolitiska val genom vilka markanvändning och trafik samordnas. Kollektivtrafiken planeras och drivs helt och hållet genom samkommunen HRT, där Grankulla deltar aktivt i uppföljningen och styrningen.

Nuförtiden koordineras det kommunaltekniska planeringsarbetet alltid med HRM, HRT, trafikverket, NTM-centralen, polisen och Esbo stad. Byggnadstillsynen har ett nära samarbete med huvudstadsregionens byggnadstillsyner både i tekniska arbetsgrupper och på tillståndssidan. Resultatområdet Markanvändning inom samhällstekniska sektorn svarar för Grankullas kartor, mätningstjänster och fastighetsbildning. Resultatområdet Byggherreverksamhet och teknisk planering svarar för lokaltjänsterna. Resultatområdets fastighetsenhet svarar för fastighetsskötseln. Grankulla stads miljöförvaltningsmyndighet är samhällstekniska nämnden.

I *Kervo* leds uppgifterna inom markanvändning, trafik och miljö av stadsteknikaffärsverkets direktion, byggnadsnämnden och stadsutvecklingssektionen. Dessutom finns markanvändningstjänsterna i stadsdirektörens stab. Enligt budgeten (2014) är stadsteknikens driftsutgifter cirka 30 miljoner euro (verksamhetsbidrag 4,4 miljoner euro), Byggnadsnämndens driftsutgifter och verksamhetsbidrag är 598 000 euro. Markanvändningstjänsternas driftsutgifter är cirka 2 miljoner (verksamhetsbidrag 817 000 €).

Affärsverket *Kervo Stadsteknik* består av följande enheter: nyckeltjänster, stadsmiljö, trafiksystem, vattenförsörjning, produktionsstöd och investeringsenheten. Enheten Nyckeltjänster svarar för underhåll och reparation av de lokaler som staden äger eller använder samt för stadens måltids- och renhållningstjänster. Enheten Stadsmiljö svarar för planering, anläggning och underhåll av stadens parker, skogar, åkrar, gatugrönområden, utomhusidrottsområden och gatubelysning. Dessutom svarar enheten för avfallshanteringen i samarbete med externa samarbetspartner. Enheten Trafiksystem svarar för planering, anläggning och underhåll av stadens trafikleder och trafikplanering. Den svarar även för kollektivtrafiken. Vattenförsörjningsenheten svarar för planering, anläggning och underhåll av stadens vatten- och avloppsnät. Säkerställande av vattenförsörjningen och avledningen av avloppsvatten för behandling sker i samarbete med externa samarbetspartner. Enheten Produktionsstöd svarar för affärsverkets allmänna förvaltning, ekonomiförvaltning och kommunikation. Till enheten hör en depå som utför maskincentrals- och reparationstjänster. Investeringsenheten svarar för planering och byggande av stadens verksamhetslokaler.

Byggnadsnämnden sköter byggnadstillsynens myndighetsuppgifter i enlighet med markanvändnings- och bygglagen. Ärendena bereds och verkställs av centralförvaltningsbyggnadstillsynsbyrå.

Stadens bostadstjänster arbetar med de bostadsbehövandes behov samt urval och tillsyn av boende samt lån i enlighet med det som statliga myndighet fastställt. Planeringen av bostadsproduktionen sker i en förändrad omvärld genom att den regionala planeringen av markanvändning, boende och trafik ökat under de senaste åren.

Markanvändningstjänsterna svarar bl.a. för planläggningen. Kervos generalplan godkändes 2004 och har ändrats 2006 för Kerca-områdets del. Generalplanen planeringsår är 2020, och byggandet har framskridit så att en översyn av planen behövde inledas 2013. Den nya generalplanens planeringsår är 2035. Kervo stads trafikfrågor hanteras i affärsverket Kervo stadsteknik och i markanvändningstjänsterna, Enheten markanvändningstjänster svarar för planeringen av trafiknätet och trafiklösningarna i samband med planläggningen. KUUMA-regionens affärsverk har en trafikplanerare, som svarar för regionens intressebevakning.

Mellersta Nylands miljöcentral är ett gemensamt myndighetsorgan inom miljöhälsovård och miljöskydd för kommunerna Träskända, Kervo, Mäntsälä, Nurmijärvi och Tusby.

Beslutsfattandet inom tekniska sektorn och miljösektorn i *Kyrkslätt* är fördelat på samhällstekniska nämnden, byggnads- och miljönämnden, nämnden för serviceproduktion och direktionen för Eriksgård. Enligt budgeten (2014) är driftsutgifterna 43 miljoner euro (verksamhetsbidrag 9,6 miljoner euro)

Inom samhällstekniska sektorn svarar resultatområdet Markanvändning och dess enhet för tomt- och geoinformationstjänster för genomförandet av markpolitiken. Generalplanläggningen sköts inom sektorns planläggnings- och trafiksystemtjänster, som är kommunens representant i regionala markanvändnings- och trafiksystemprojekt. Kyrkslätt är också med i trafiksystemplanen för Västra Nyland. De lagakraftvunna generalplanerna omfattar hela kommunen. Våren 2014 slutfördes arbetet med en utvecklingsbild över kommunens markanvändning.

Inom samhällstekniska sektorn utförs trafikplanering i såväl planläggnings- och trafiksystemtjänsterna som de kommunaltekniska tjänsterna. Vid projekt som gäller delgeneralplaner utarbetas behövliga utredningar och översikter för organisering av trafiken. Vid detaljplanläggning utarbetas bl.a. trafikregleringsplaner och allmänna planer över gator och parkeringsområden. Kommunaltekniska tjänster utarbetar bl.a. gatuplaner enligt detaljplanen. Ändringar i vägplaner för landsvägar utarbetas också av de kommunaltekniska tjänsterna.

Planläggnings- och trafiksystemtjänsterna svarar för detaljplanläggning och tillhörande utredningar. Tyngdpunkten i detaljplanläggningen finns i zonen med kustbanan och stamväg 51. Detta område sträcker sig från Kantvik via kommuncentrumet till Tolls och Jorvas och vidare mot Massby och Esboviken. En betydande del av planläggningen syftar till att komplettera samhällsstrukturen.

De hyresbostäder som ägs av kommunen finns hos Kyrksläotts Hyresbostäder Ab, som även väljer hyresgäster. Kyrksläotts kollektivtrafikmyndighet är HRT. Hösten 2014 övergår Kyrkslätt till HRT-beställd kollektivtrafik med undantag för trafiken på Åboleden. Kollektivtrafikturerna konkurrensutsattes första halvåret 2014.

Resultatområdet Tekniska produktionstjänster svarar för kommunens gator, gång- och cykelvägar, allmänna områden samt planering, anläggning och underhåll av rekreati-

och grönområden. Nybyggnation sker till 95 % genom köptjänster och till 5 % i egen regi (inkluderar tillsynen). Kyrkslätt har ett vattenförsörjningsverk som sköter invånarnas vattenförsörjning samt avledning av avlopps- och regnvatten inom sitt verksamhetsområde. Vattenförsörjningsverket har ett avtal om avloppsvatten med HRM. Ungefär hälften av hushållsvattnet köps från HRM. Hushållsvattnet i Veikkola kommer från områdets grundvattentäkt och HRM. Dessutom finns det 7 vattenandelslag i Kyrkslätt. Den kommunala avfallshanteringen har ordnats genom samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster (HRM).

Kyrksläotts byggnadstillsyn och miljövärd utgör ett resultatområde för myndighetsverksamhet. Kyrksläotts tomt- och geoinformationstjänster svarar för kommunens kartproduktion (bl.a. grundkarta, guidekarta, adresskarta), geodetisk beräkning på områden med detaljplan, adressnumrering, terrängmätning exkl. byggnadstillsynens myndighetsmätningar samt underhåll och utveckling av geoinformationssystemet. Enheten tekniska produktionstjänster inom resultatområdet Serviceproduktion svarar för underhåll och byggande av kommunens lokalbestånd. På byggsidan sker över 90 % av investeringarna och cirka 70 % av reparationerna genom köptjänster. Enheten för tekniska produktionstjänster inom resultatområdet Serviceproduktion svarar för skötsel och underhåll av fastigheterna. Kommunens miljövärdsmyndighet och tillstånds- och tillsynsmyndighet enligt marksubstanslagen är byggnads- och miljönämnden.

I *Sibbo* har kommunstyrelsens markanvändningssektion till uppgift att sköta kommunens markpolitik och planering av markanvändning. Tekniska utskottet svarar för samhällstekniken, bl.a. trafikleder, allmänna områden, vatten-, avlopps- och energiförsörjning, kommunens fastigheter, bostadsuthyrning, räddningsväsendet och avfallshanteringen. Utskottet är vägförvaltningsmyndighet enligt lagen och förordningen om enskilda vägar i ärenden som gäller besvär och bildande av väglag. Byggnads- och miljöutskottet behandlar ärenden som enligt markanvändnings- och bygglagen och annan lagstiftning hör till kommunens byggnadstillsynsmyndighet.

Utvecklings- och planläggningscentralen svarar för markanvändnings-, bostads-, närings- och trafikfrågor som gäller kommunen. Centralen har 20 anställda. Den är indelad i fyra enheter enligt nuvarande verksamhet: Förvaltnings- och planeringsenheten, mättings- och fastighetsenheten, generalplanenheten och planläggningsenheten. Utvecklings- och planläggningscentralens utgifter är cirka 4,3 miljoner euro per år. Årligen reserveras cirka 1 miljoner euro för sakkunnigtjänster.

Avdelningen för teknik och miljö svarar för kommunens byggnadstillsyn, miljövärd, gator och grönområden, vattenförsörjning och lokaler.

I *Tusby* styrs markanvändning, boende, trafik och miljö av kommunutvecklingsnämnden. Resultatområdet Kommunutveckling har till uppgift att sörja för kommunens markanvändning och överlåtelse, planering av markanvändning och utvecklingsprojekt, företagstjänster och marknadsföring i syfte att säkerställa kommunens tillväxt och utveckling. Det är indelat i markanvändning och karttjänster, geografisk information och planläggning samt företagstjänster och utvecklingsprojekt. Enligt budgeten (2014) är utgifterna 3,7 miljoner euro (verksamhetsbidrag 1,7 miljoner euro) och personalantalet 42,7.

Byggnadsnämnden leder byggnadstillsynen. Under tekniska nämnden finns kommunaltekniken, kollektivtrafiken, miljötekniska tjänster, lokalcentralen, vattenverket och förvaltningstjänster. Enligt budgeten (2014) är tekniska sektorns driftsutgifter 21,7 miljoner euro (verksamhetsbidrag 4,4 miljoner euro) Personalantalet är 139,7.

Nuvarande generalplan 2010 saknar rättsverkan och är föråldrad i många delar. Nu ska en generalplan för hela kommunen utarbetas. Den ska bli en strategisk plan med rättsverkan enligt markanvändnings- och bygglagen och har 2040 som planeringsår. Beredningen av planen är i utkastskedet. Kommunen har också fem anhängiga delgeneralplaner.

Resultatområdet Kommunalteknik producerar kommunaltekniska planer och mätningar och svarar för anläggandet av kommunalteknik. Dess resultatenhet för kommunalteknisk planering utarbetar planer över gator, parkeringsområden och vattenförsörjningsnät. Resultatområdet Miljötekniska tjänster svarar för underhållet av trafikleder och grönområden, organiserar avfallshanteringen och svarar för kommunaltekniska materialtjänster samt maskin- och transporttjänster. Lokalcentralens uppgift är att producera de lokaltjänster sektorerna behöver inklusive anskaffning, uppförande och reparation av lokaler samt underhåll, skötsel och städning av fastigheter. Tusby kommuns vattenverk ombildades till ett affärsverk fr.o.m. 1.1.2014. Kollektivtrafiken ser till att bevara förutsättningarna för lokal kollektivtrafik som bär sina kostnader, och där trafiken är olönsam upphandlar man tjänster för åtminstone pendlare och utjämnar skillnader i servicenivå mellan kommundelar.

Tusby kommuns bostadstjänster sköter bostadsrelaterade uppgifter som kommunerna ålagts. Kommunen har cirka 360 bostäder som man äger eller hyr. Kommunens fastighetsbolag Tuusulan kunnan kiinteistö Oy äger över 780 bostäder. Enheten för bostadstjänster väljer även hyresgäster till flera andra ägares arava- eller räntestödsbostäder. Kommunen har även fritt finansierade hyresbostäder.

Mellersta Nylands miljöcentral är ett gemensamt myndighetsorgan inom miljöhälsovård och miljöskydd för kommunerna Träskända, Kervo, Mäntsälä, Nurmijärvi och Tusby.

I Vanda styrs verksamhetsområdet markanvändning, byggnad och miljö av tre nämnder: stadsplaneringsnämnden, som under sig har företagsservicen, och stadsplaneringen, tekniska nämnden, som under sig har fastighetscentralen och kommunalteknikcentralen, och miljönämnden, som under sig har byggnadstillsynen och miljöcentralen. Enligt budgeten (2014) är driftsutgifterna för verksamhetsområdet markanvändning, byggnad och miljö 319,9 miljoner euro (verksamhetsbidrag 8,6 miljoner euro) och personalantalet 683.

Vandas markanvändning styrs av Vandas strategi för fullmäktigeperioden 2013–2016, ekonomiska stabilitets- och skuldprogrammet (2012) samt av andra program framförallt Vandas bostadsprogram (2009–2017) och den årliga bostadsbyggnadsprognosen, Vandas livskraftsprogram 2013–2016 (2014), Stadens markpolitiska riktlinjer för planering av markanvändning och markköp 2013–2016 (2012) samt Vanda stads miljöprogram (2013–2016). Planering av markanvändning ingår också i flera andra program och deras beredning (välfärdsprogrammen, program för olika invånargrupper, delaktighetsmodeller etc.).

Stadsplaneringen har cirka 70 anställda, som gör totalt cirka 62 årsverken. Antalet torde inte förändras de kommande åren. I budgeten 2014 är driftsutgifterna 4 055 074 euro, driftsinkomsterna 189 000 euro och verksamhetsbidraget 3 886 074 euro. Stadsplaneringen är indelad efter uppgifter och områden i sju enheter, vars chefer utgör ledningsgruppen.

Bostadspolitisk styrning hör till företagsservicen inom verksamhetsområdet markanvändning, miljö och byggnad. De bostadspolitiska principerna anges i Vandas bostadsprogram 2009–2017 ("Boende med livsinnehåll i Vanda"). Ett väsentligt element i Vandas bostadspolitik är stadens markpolitiska riktlinjer.

Bostadsenhetens huvuduppgift är att genomföra stadens bostadspolitik, utveckla boendeförhållandena och skapa förutsättningar för bostadsproduktion i samarbete med externa parter såsom byggherrar, byggare och investerare samt med övriga resultatområden inom markanvändning och miljö, framförallt stadsplaneringen, och med stadens verksamhetsområden. Till enhetens uppgifter hör också att utarbeta bostadsprogrammet, den årliga bostadsbyggnadsprognosen, överlåtelse av bostadstomter, ärenden som gäller statens arava- och räntestödslån, vissa uppgifter inom tillsyn av hyresboende, ansvar för stadens bostadslånefond (reparations-, energi- och hälsoriskunderstöd), bostadsforskningsprojekt och olika utvecklingsuppgifter.

Vanda stad säljer aktivt bostadstomter till byggherrar, byggare och investerare för byggen i bolagsform och till privatpersoner för småhusbyggen. Staden säljer årligen 50–100 småhustomter. Många aktörer inom byggbranschen bygger i Vanda, och med de största hålls årliga byggherreöverläggningar för att främja ny bostadsproduktion.

Vanda generalplan 2007, som siktar på år 2030, vann laga kraft år 2010.

Trafikplaneringsresurserna uppgår till 22 personer. Konsultuppdragen är cirka 250 000 euro/år eller 1 219 euro/tusen invånare/år. Vanda har systematiskt utvecklat markanvändningen enligt stadens strategi så att den bygger ännu starkare på hållbara transporter, varvid gång, cykel och kollektivtrafik kan bli ett konkurrenskraftigt alternativ till personbilen (se även 2.2.2).

I *Vichtis* är beslutsfattandet inom tekniska och miljösektorn fördelat på planläggnings- och tekniska nämnden, miljönämnden och direktionen för *Vichtis Vatten*. Tekniska sektorn har 99 anställda. Enligt budgeten (2014) är driftsutgifterna 17,5 miljoner euro (verksamhetsbidrag 5,8 miljoner euro)

Planläggningsenheten vid *Vichtis* teknik- och miljöcentral svarar för all planering av kommunens markanvändning. Planläggningssektorn har nio anställda. Den svarar för general- och detaljplanläggning och deltar i regionala markanvändningsgrupper. *Vichtis* har en trafikplanerare. Arbetsuppgifterna handlar om både planläggning och kommunalteknik.

Vichtis har utarbetat ett markpolitiskt program, som anger principerna för kommunens markanvändningsavtal i samband med anskaffning, överlåtelse och planläggning av mark. *Vichtis* saknar en lagakraftvunnen generalplan för hela kommunen. *Vichtis* har fyra lagakraftvunna delgeneralplaner. Anhängiga delgeneralplaner gäller Västbanans utvecklingszon.

För *Vichtis* kollektivtrafik är tillsyns- och tillståndsmyndigheten Nylands NTM-central, med vilken man har fortlöpande samarbete i linjenäts-, biljett- och trafiktillståndsärenden. Regionalt samarbete inom kollektivtrafiken bedrivs i huvudsak inom Västra Nyland. I fråga om linjenätet har *Vichtis* mest gemensamt med Högfors och Lojo eftersom en stor del av *Vichtis* bussturer kör via Högfors eller Lojo. Många turer som kör via *Vichtis* betjänar även Veikkola i Kyrkslätt, och passagerare från Veikkolaområdet är en viktig faktor för vissa turer som betjänar *Vichtis*.

Kommunaltekniken svarar och sörjer för gatuhållningens myndighetsuppgifter, investeringsprogram, utveckling, planering, anläggning, byggande och underhåll av kommunens gatu-, rekreations- och grönområden, grävnings- och placeringstillstånd för gatu- och parkområden, arrendeärenden, upphandling och övervakning av entreprenader. Vichtis Vatten är ett affärsverk som ägs av Vichtis kommun och svarar för invånarnas vattenförsörjning samt avledning av avlopps- och regnvatten på sitt verksamhetsområde. Inom Vichtis byggnadstillsyn arbetar 6 personer. Geografisk information och mätning (10 anställda, varav 2 på deltid) svarar för kommunala uppgifter som gäller geografisk information, kartor och mätning. Lokalservicen svarar för underhåll och byggande av kommunens lokalbestånd. Dess fastighetsteknikenhet svarar för kommunens fastighetstjänster. Kommunens miljövårdsmyndighet och tillstånds- och tillsynsmyndighet enligt marksubstanslagen är miljönämnden.

5 ICT-läget – informationsförvaltningsmodeller och nyckeltal

Esbo har en decentraliserad ICT-modell. Den övergripande arkitekturen styrs centralt, men verksamhetsområdena har informationsförvaltningar som svarar för ICT-lösningarna på det specifika verksamhetsområdet. Dessa informationsförvaltningsorganisationer koordineras på stadsnivå genom arbetsgrupper, bl.a. styr- och ledningsgrupperna för informationsförvaltning. Olika ICT-integratorsroller finns runt om i stadsorganisationen, men en del av ansvaret för serviceintegrationen är centraliserat till IT-tjänsterna. Esbos ICT-personal består av 75 personer och ICT-budgeten är cirka 54,5 miljoner. (ICT-förändringsstödsutredning för metropolstaden 2014, cit. Kommunindelingsutredningen för Esbo, Grankulla, Kyrkslätt och Vichtis, Informationsförvaltning 2014; ICT-utredningen för Esbo, Kyrkslätt, Grankulla och Vichtis, bilagor till Informationsförvaltningsgruppens slutrapport 2014).

Helsingfors stad har en decentraliserad förvaltningsmodell för informationsförvaltning. Stadsstyrelsens IT-sektion övervakar stadens IT-strategi samt informationsförvaltnings- och IT-investeringarna. IT-sektionens uppgift är att lägga fram förslag till principer och riktlinjer för IT och informationsförvaltning samt följa upp genomförandet av dem liksom utarbetandet, verkställandet och genomförandet av stadens IT-program, att på framställning av förvaltningarna godkänna IT-projekt för IT-projektprogrammet när projektets kostnadsbudget överstiger en miljon euro och att yttra sig om helheten i stadens IT-projektprogram. Stadsstyrelsens IT-sektion styrs av instruktionen för stadsstyrelsen, som definierar sektionens behörighet.

Stadskansliets IT- och kommunikationsavdelning står för styrningen av hur informations- och kommunikationstekniken utnyttjas och utvecklingen av informationsförvaltningens interoperabilitet i stadsförvaltningen samt för centralförvaltningens informationsteknik. Till IT-enhetens verksamhetsområde hör att styra utvecklingen av stadens IT-funktion, bereda stadens IT-program och leda verkställandet av programmet, styra utvecklingen av den övergripande arkitekturen, svara för stadens gemensamma IT-infrastruktur och utveckla strategiska datasystem och nättjänster.

Förvaltningarna uppgör preciserande verksamhets- och IT-strategier och/eller planer. De svarar för sin del av verkställighetsplanen för stadens IT-strategi och uppföljningen av genomförandet, verksamhetsmodellen för den egna informationsförvaltningen, integrationen av förvaltningens IT-infrastruktur i stadens infrastruktur, förvaltningens informationssäkerhet enligt stadens informationssäkerhetspolicy och definieringen av förvaltningens datasystem och tillhörande processer.

Helsingfors ICT-personal består av totalt 483 personer och ICT-budgeten år 2010 var cirka 97 miljoner euro. (ICT-förändringsstödsutredning för metropolstaden 2014).

Grankulla har en centraliserad informationsförvaltning. Den svarar för administration och utveckling av grundläggande IT samt stödtjänster. Dessutom tillhandahålls expert-/konsulttjänster för verksamhetsområdenas ICT-projekt. Grankullas ICT-tjänster omfattar administration och utveckling av grundläggande IT samt stödtjänster. Dessutom tillhandahålls expert-/konsulttjänster för verksamhetsområdenas ICT-projekt. Grankullas centrala informationsförvaltning är en del av drätselkontoret och verkar under IT-ledningsgruppen, som består av stadsdirektören, sektorsdirektörerna och IT-chefen. Grankullas ICT-personal uppgår till 6 personer och ICT-budgeten är cirka 1,6 miljoner euro (ICT-förändringsstödsutredning för metropolstaden 2014).

Kervo stads IT-servicecenter TIPAKE är ett affärsverk som levererar grundläggande IT-tjänster till Träskända, Kervo och Mäntsälä. TIPAKE tillhandahåller grundläggande IT-infrastrukturlösningar och datasystem inklusive administration av arbetsstationer samt datacenter-, datakommunikations- och datasäkerhetstjänster. Kervos ICT-personal består av 15 personer och ICT-budgeten är cirka 2,9 miljoner euro. (ICT-förändringsstödsutredning för Mellersta Nyland 2014).

Kyrkslätt har en centraliserad ICT-modell, som dock inkluderar områdesspecifika delar. IT-serviceproduktionen sker i egen regi och med stöd av externa IT-leverantörer i fråga om centrala datasystem. Kyrkslätt är med i de mellannyländska kommunernas KUUMA-samarbete och en delägare i IT-bolaget Tiera. Kyrkslättas ICT-personal består av 9 personer och ICT-budgeten är cirka 4,7 miljoner euro. (Kommunindelningsutredningen för Esbo, Grankulla, Kyrkslätt och Vichtis, Informationsförvaltning 2014; ICT-utredningen för Esbo, Kyrkslätt, Grankulla och Vichtis, bilagor till Informationsförvaltningsgruppens slutrapport 2014).

Sibbo har en centraliserad informationsförvaltning. Den godkänner ICT-investeringarna för samtliga verksamhetsområden. I Sibbo ser man ICT-funktionen som en del av den strategiska utvecklingen av verksamheten. ICT-personalen består av 8 personer och ICT-budgeten är cirka 2,4 miljoner euro. (ICT-förändringsstödsutredning för Mellersta Nyland 2014).

Tusbys ICT-personal består av 7 personer och ICT-budgeten är cirka 2,6 miljoner euro (ICT-förändringsstödsutredning för Mellersta Nyland 2014).

Vanda har en centraliserad informationsförvaltning på stadsnivå med undantag för administratörs- och utvecklingsuppgifter. IT-tjänsterna är centraliserade till IT-servicecentret, som verkar under stadens centralförvaltning. IT-servicecentret hör till centralförvaltningen och svarar centralt för stadens informationsförvaltningsfunktion och ICT-serviceproduktion. De största verksamhetsområdena har utvecklingsresurser för koordinering av datasystemen och IT-användningen samt tar fram idéer och utvecklar utnyttjandet av datasystem och informationsteknik. Stadens informationsförvaltning styrs av en styrgrupp på stadsnivå där alla verksamhetsområden är representerade. Prioriterade områden i IT-användningen härleds ur stadens strategi, men den årliga verksamhetsplanen är baserad på områdesspecifika utvecklingsprojekt, behov och planer.

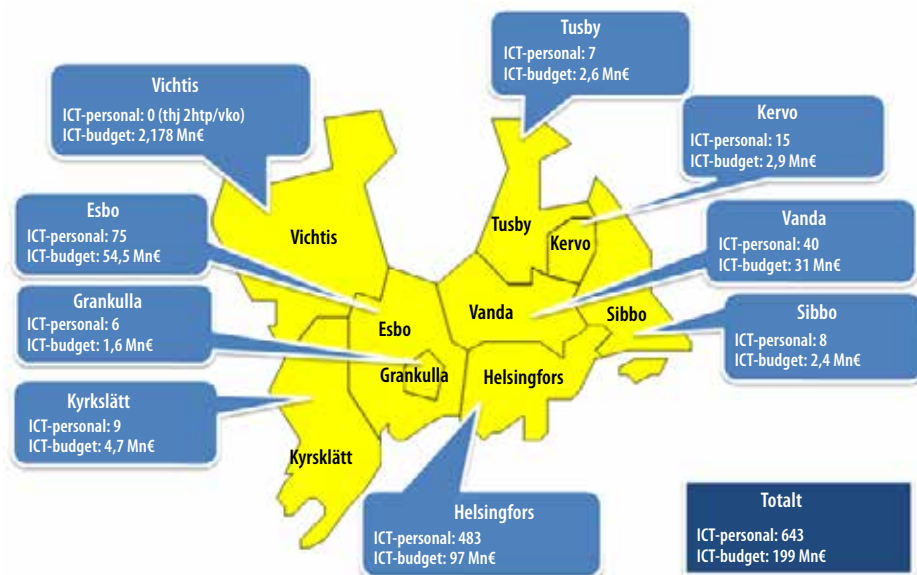
Ledningsgruppens viktigaste uppgift är att styra den centrala ICT-projektportföljen, prioritera projekt och ICT-medel samt fördela medlen adekvat. Styrgruppens ansvar är utveckling, styrning, koordinering och hantering av informationsförvaltningen, uppföljning av

ekonomin och effektiviteten i informationsförvaltningen och styrning av verksamhetsområdena i informationsförvaltningsfrågor samt att godkänna strategin, produktportföljen och årsbudgeten för informationsförvaltningen samt åtgärdsprogrammet för IT-servicecentret.

Vandas ICT-personal består av 40 personer och ICT-budgeten bedöms uppgå till cirka 31 miljoner euro år 2015 (ICT-förändringsstödsutredning för metropolstaden 2014).

Vichtis har en centraliserad ICT-modell med kommunsamarbete i närområdet som en väsentlig del. Ledningen av informationsförvaltningen köps som en extern tjänst. Grundläggande IT-tjänster köps från Kuntien Tiera Oy:s lokala tjänster i Västra Nyland. För centrala datasystem anlitas externa IT-leverantörer. Vichtis är med i KUUMA-samarbetet. Vichtis har ingen egen ICT-personal och ICT-budgeten uppgår till ca 2,2 miljoner euro (Kommunindelingsutredningen för Esbo, Grankulla, Kyrkslätt och Vichtis, Informationsförvaltning 2014; ICT-utredningen för Esbo, Kyrkslätt, Grankulla och Vichtis, bilagor till Informationsförvaltningsgruppens slutrapport 2014).

Bild 32. Utredningskommunernas ICT-personal och budget. Källor: Kommunindelings-utredningen för Esbo, Grankulla, Kyrkslätt och Vichtis, Informationsförvaltning 2014; ICT-utredningen för Esbo, Kyrkslätt, Grankulla och Vichtis, bilagor till Informationsförvaltningsgruppens slutrapport 2014). Obs! Siffrorna är från olika år under 2010–2014, vilket innebär att de inte är helt jämförbara.

6 Kommunernas samverkan

Ekonomiskt mest betydande av de lagstadgade samarbetsområdena för områdets kommuner är specialiserad sjukvård, regional kollektivtrafik, avfallshantering och yrkeshögskoleutbildning. Ansvaret för strategisk planering, regional utveckling och planering av markanvändningen för hela landskapet finns hos Nylands förbund. Viktiga samarbetsorganisationer är också samkommunerna Helsingforsregionens trafik (HRT) och Helsingforsregionens miljötjänster (HRM) samt Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HNS). Beslutanderätten i samkommunerna utövas av samkommunsstämman och i Nylands förbund av landskapsfullmäktige. Medlemskommunernas röster och platser fördelas enligt grundkapitalandelarna eller t.ex. invånarantalet. Kommunerna svarar för finansieringen genom fastställda betalningsandelar.

- **Nylands förbund** är en samkommun som består av Nylands 26 kommuner. Förbundet svarar bl.a. för utarbetandet av landskapsplanen för Nyland. Ledamöterna i landskapsfullmäktige och -styrelsen företräder i första hand sin kommun och försöker primärt bevaka den egna kommunens intressen i beslutsfattandet.
- **Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster (HRM)** producerar miljötjänster för Helsingforsregionens invånare och företag. Verksamhetsområdet är vattenförsörjning, avfallshantering och region- och miljöinformationstjänster.
- **Samkommunen Helsingforsregionens trafik (HRT)** består av medlemskommunerna Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla, Kervo, Sibbo och Kyrkslätt. Samkommunen svarar för planering och organisering av medlemskommunernas kollektivtrafik, resenärsinformation och utarbetandet av en trafiksystemplan för hela Helsingforsregionen.
- **Helsingfors- och Nylands sjukvårdsdistrikt HNS** är en samkommun som består av 24 kommuner. Dess uppgift är att producera tjänster inom specialiserad sjukvård och vård av utvecklingsstörda. Universitetssjukhuset HUCS inom HNS svarar också för vård av patienter med sällsynta sjukdomar eller som annars behöver krävande vård. Dessa kommer från befolkningen inom specialansvarsområdet, som är större än sjukvårdsdistriktet, och i fråga om vissa sjukdomar även från hela landet. Utredningskommunerna hör till följande sjukvårdsområden inom HNS: Esbo, Helsingfors, Grankulla, Kervo, Kyrkslätt och Vanda är medlemskommuner i HUCS sjukvårdsområde. Tusby hör till Hyvinge sjukvårdsområde, Vichtis till Lojo sjukvårdsområde och Sibbo till Borgå sjukvårdsområde.

- **Brand- och räddningsväsendet** i utredningskommunerna sköts av Helsingfors stads räddningsverk, Mellersta Nylands räddningsverk (Vanda, Tusby och Kervo) och Västra Nylands räddningsverk (Vichtis, Esbo, Grankulla och Kyrkslätt).
- **Yrkeshögskolor**
 - EVTEK är en samkommun där städerna Esbo, Grankulla och Vanda samt Kyrksläatts kommun är medlemmar.
 - Laurea ammattikorkeakoulu Oy verkar som en landskapsbaserad och diversifierad yrkeshögskola på hela metropolområdet. Delägare är Esbo stad, Vanda stad, Mellersta Nylands samkommun för yrkesutbildning, Hyvinge stad, Kyrksläatts kommun, Västra Nylands samkommun för yrkesutbildning, Borgå stad, Grankulla stad och Invalidförbundet rf.
 - Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy är ett gemensamt bolag för städerna Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla samt Kyrksläatts kommun. Bolaget är huvudman för yrkeshögskolan Metropolia.

I regionen verkar också flera samkommuner inom yrkesinriktad utbildning och den sociala sektorn. Därtill bedriver kommunerna mycket samarbete kring andra tjänster, t.ex. öppna data (Helsinki Region Infoshare), bildning (i huvudstadsregionen har man avtalat om ordnande av dagvård och förskoleundervisning samt urvalsgrunder för antagning av elever till förskoleundervisning) och fritt bildningsarbete (t.ex. medborgarinstitut och museer). I regionen finns även flera regionala bolag och stiftelser.

Metropolområdets kommuner har mycket samarbete inom olika verksamhetsområden. Regionala samarbetsorgan med ledande förtroendevalda har bildats för frivilligt samarbete.

- **Delegationen för huvudstadsregionen** är ett samarbetsorgan för de högsta förtroendevalda i huvudstadsregionens städer. Verksamheten är baserad på ett samarbetsavtal mellan huvudstadsregionens städer 2013–2016 som godkänts av stadsfullmäktige i Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla. Delegationen godkänner visionen och strategin för huvudstadsregionen, behandlar strategiska riktlinjer för utveckling av regionen samt följer upp samarbetet.
- **Huvudstadsregionens koordineringsgrupp** är ett styrande och koordinerande organ för de högsta förtroendevalda i städerna Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla inom ramen för regionens samarbete (baserad på samarbetsavtalet mellan huvudstadsregionens städer 2013–2016). Gruppen sörjer för styrning och uppföljning av samarbetet utifrån visionen och strategin samt behandlar strategiskt viktiga samarbetsfrågor, t.ex. boende, markanvändning och trafik, metropolpolitik och Helsingforsregionens samarbete. Den fungerar som en ägarstyrningsgrupp för huvudstadsregionens gemensamma, betydande sammanslutningar.
- **Helsingforsregionens samarbetsmöte** är ett samarbetsorgan med ledande förtroendevalda från 14 kommuner i Helsingforsregionen. Samarbetet inkluderar städerna i huvudstadsregionen (Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla) och KUUMA-kommunerna (Träskända, Nurmijärvi, Tusby, Kervo, Mäntsälä, Borgnäs, Hyvinge,

Kyrkslätt, Vichtis och Sibbo. Regionsamarbetets mål är att trygga regionens internationella konkurrenskraft. Samarbetsobjekt är framförallt markanvändning, boende och trafik samt regional service, och för detta har man tillsatt MBT-delegationen.

- **Mellannyländska kommuner** (Hyvinge, Träskända, Kervo, Kyrkslätt, Mäntsälä, Nurmijärvi, Borgnäs, Sibbo, Tusby och Vichtis, de s.k. KUUMA-kommunerna) ingick år 2003 avtal om strategiskt partnerskap. Dess syfte är att förnya tjänsterna och utveckla områdets attraktionskraft. Man har även inlett samarbete om generalplaner. En del av kommunerna har organiserat ekonomiförvaltning och miljötjänster i gemensamma servicecenter.

7 Personal

7.1 Personalantal och yrkesgruppsfördelning

Enligt Kevas statistik har utredningsområdets kommuner cirka 83 000 anställda. Personalantalet och fördelningen framgår av tabell 18 och 19. Skillnaderna i hälsovård och lärare förklaras delvis av att Helsingfors sköter uppgifter inom specialiserad sjukvård och att staden har många privata och statliga skolor.

Tabell 18. Personalantal 2014 (Obs! antalet är en kalkyl baserad på antalet försäkrade 31.12.2010. Hälsovårdspersonal ingår endast från primärkommunerna, ej samkommunerna, där Vichtis hör till samkommunen Karviainen).

	Esbo	Helsingfors	Grankulla	Kervo	Kyrkslätt	Sibbo	Tusby	Vanda	Vichtis	Metro-polom-rådet
Kontorsarbete	810	2 366	44	103	114	68	108	808	51	4 475
Förvaltnings- och stödtjänster	681	3 402	36	78	80	50	103	669	31	5 139
Matservice	517	1 409	37	64	85	45	61	432	67	2 704
Städning och fastighetsskötsel	580	2 007	36	78	108	135	100	660	96	3 802
Tekniska och miljösektorn	1 120	5 053	57	126	102	71	122	819	105	7 590
Kultur och fritid	459	1 263	30	51	50	38	61	287	41	2 281
Socialektorn	994	3 449	28	86	113	45	117	908	18	5 767
Läkare	316	1 001	8	37	52	30	56	265	0	1 766
Sjukskötare	968	4 256	49	120	177	64	144	762	2	6 567
Övrig hälsovårdspersonal	855	1 497	29	107	68	41	160	554	5	3 303
Primärskötare och närvårdare	768	4 527	38	184	281	113	187	769	0	6 927
Hemvårdare och assistenter	558	1 214	53	90	170	62	127	399	143	6 908
Lärare	3 260	5 957	202	299	602	316	440	2 487	254	13 823
Dagvårds- och förskoleundervisning tot.	2 560	5 592	93	315	524	236	408	2 117	360	12 199
TOTALT	14 446	42 994	740	1 635	2 525	1 314	2 192	11 936	1 171	83 250

Källa: Keva, FCG Konsultointi Oy).

Tabell 19. Personalens relativa yrkesgruppsfördelning (%) 2014 (Obs! Andelen är en kalkyl baserad på antalet försäkrade 31.12.2010. Hälsovårdspersonal ingår endast från primärkommunerna, ej samkommunerna, där t.ex. Vichtis hör till samkommunen Karviainen).

	Esbo	Helsingfors	Grankulla	Kervo	Kyrkslätt	Sibbo	Tusby	Vanda	Vichtis	Metro- polom- rådet
Kontorsarbete	6	6	6	0	5	5	5	7	4	5
Förvaltnings- och stödtjänster	5	8	5	5	3	4	5	6	3	6
Matservice	4	3	5	4	3	3	3	4	6	3
Städning och fastighetsskötsel	4	5	5	5	4	10	5	6	8	5
Tekniska och miljösektorn	8	12	8	8	4	5	6	7	9	9
Kultur och fritid	3	3	4	3	2	3	3	2	4	3
Socialektorn	7	8	4	5	4	3	5	8	2	7
Läkare	2	2	1	2	2	2	3	2	0	2
Sjukskötare	7	10	7	7	7	5	7	6	0	8
Övrig hälsovårdspersonal	6	3	4	7	3	3	7	5	0	4
Primärskötare och närvårdare	5	11	5	11	11	9	9	6	0	8
Hemvårdare och assistenter	4	3	7	6	7	5	6	3	12	8
Lärare	23	14	27	18	24	24	20	21	22	17
Dagvårds- och förskoleundervisning tot.	18	13	13	19	21	18	19	18	31	15
TOTALT	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Källa: Keva, FCG Konsultointi Oy).

7.2 Personalens pensionsavgångar och rekryteringsbehov

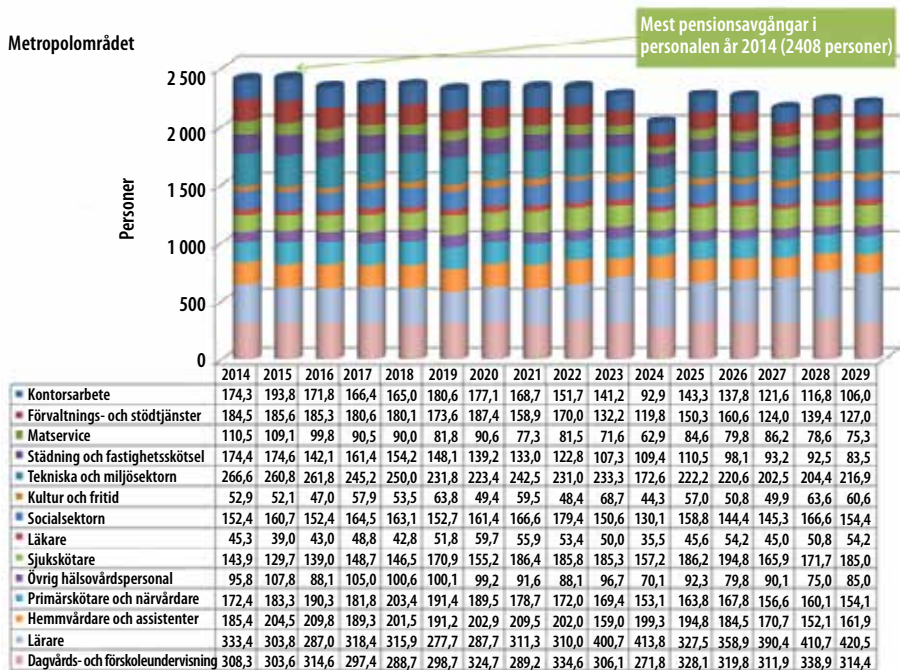
Kevas prognos över avgångar med ålders- och invalid/sjukpension gäller åren 2013–2030. Prognosen är baserad på personalen i tjänste- och anställningsförhållanden, fasta och på viss tid, KomPL- eller StaPL-försäkrade inklusive personal som är på tjänst- eller arbetsledighet 31.12.2010. Här ingår inte lantbruksutbytare och brandmän (däremot ingår övrig personal inom brand- och räddningsväsendet, t.ex. förvaltnings- och stödtjänster) eftersom de inte kan särskiljas i prognoserna. Deras andel är dock så liten att detta saknar betydelse för helheten.

Rekryteringsbehovet påverkas dessutom av övrig personalomsättning. Behovsprognoserna för respektive yrkesgrupp är baserade på prognostiserade förändringar i befolkningen som använder tjänsten (Statistikcentralen 2012) och den nuvarande användningen i olika åldersgrupper. Behovsprognoserna kan inte beakta eventuell över/underbemanning eller förändrad användning av t.ex. köptjänster. I fråga om hälsovården ingår endast personal från primärkommunerna, inte samkommunerna. Om primärvården inte finns hos kom-

munen (Vichtis av utredningskommunerna), är det kalkylerade behovet av t.ex. sjukskötare endast baserat på antalet äldre, annars har även övriga befolkningsgrupper beaktats som användare av tjänsterna.

Mest pensionsavgångar kommer år 2015, 2 408 personer (bild 33). Åren 2016–2029 pensioneras över 2 000 personer varje år (förutom år 2024).

Bild 33. Prognos över personalens pensionsavgångar. Källa: KEVA, klassificeringar FCG Konsultointi Oy.

De största pensionsavgångarna fram till år 2025 kommer bland kontorspersonal (43 % av nuvarande antal) samt personal inom-, städning- och fastighetsskötsel (44 %), förvaltnings- och stödtjänster (39 %), kosthållning (39 %), tekniska och miljösektorn (38 %) samt bland hemvårdare och assistenter (34 %) (bild 34). Sammanlagt går 34 % av dagens anställda i pension fram till år 2025. Trots att produktiviteten bedöms öka med 0,5 % per år (målet sätts förmodligen högre) behövs det cirka 6 831 fler anställda fram till år 2025 jämfört med 2013 års nivå.

Bild 34. Förändring i personalbehov och pensionsavgångar (Produktivitet +0,5 % per år). Källa: *kalkyl baserad på antalet försäkrade 31.12.2010, ** Kalkylerad förändring i personalantal, *** Kevas prognos, visas i grupper av minst 8 personer, totalsiffran inkluderar dock alla personalgrupper.

Yrkesgrupp	Med bl.a.	Behovskalkylen baserad på	Produktivitet +0,5 %/år	
			Personal*	Pensioneras***
			2013	2013-2025
Kontorsarbete	Sekreterare, avdelningssekreterare, ordbehandlare, löneräknare, kassörer, vaktmästare, receptionister, telefonister o.d.	Befolkningsutveckling totalt	4 45	+115
Förvaltnings- och stödtjänster	Ledare, ekonomidirektörer, kamrerer, bokförare, personaldirektörer, informationsförvaltning, kommunikation, translatörer o.d.		5 106	+133
Matservice	Restaurang- och storköcker-, kokkar, kokerskor, kallsränkor, köksbiträden o.d.	Prognos över utvecklingen av antalet barn i dagvård, skolelever samt klienter i äldre service med beaktade av måltidsprestationernas vikt	2 690	+76
Städning och fastighetskötsel	Städare, städledare, fastighetsservicemän, vaktmästare o.d.	Befolkningsutveckling totalt	3 777	+99
Tekniska och miljösektorn	Tekniskt sakkunniga, byggbranschens arbetare, parkarbetare, lager-, reparations- och servicepersonal, chaufförer o.d.		7 540	+196
Kultur och fritid	Biblioteks- och museipersonal, idrottsinstruktörer, ungdomsledare o.d.		2 266	+59
Socialektorn	Socialarbetare, handledare och pedagoger inom socialektorn, sysselsättningsledare o.d.		5 729	+149
Läkare	Överläkare, specialistläkare, tandläkare och övriga läkare inom primärvård	Befolkningsutveckling i åldersgrupper och primärvårdens öppenvårdsbesök i åldersgrupper (75 % vikt) och hur antalet äldre utvecklas (25 % vikt)	1 746	+250
Sjukskötare	Sjukskötare, hälsovårdare, ergoterapeuter och andra terapeuter, barnmorskor och tandskötare		6 493	+929
Övrig hälsovårdspersonal	Psykologer, laboratorieskötare, provisorer, farmaceuter, ambulansförare, medicalkvkmästare, talterapeuter, instrumentvårdare o.d.		3 266	+467
Primärskötare och närstående	Primärskötare och närstående	Antalet äldre	6 813	+2488
Hemvårdare och assistenter	Bl.a. hemvårdare, personliga assistenter, skolbiträden (närstående-vårdare ingår i det totala antalet men inte i avgångarna)	Personliga assistenter: hur antalet äldre utvecklas (50 % vikt) och befolkningsutveckling totalt (50 %). Hemvårdare 100 % hur antalet äldre utvecklas	6 824	+1458
Lärare	Lärare, rektorer, studiehandledare o.d.	Antalet 7-18-åringar	13 756	+523
Dagvårds- och förskoleundervisning	Hemvårdare och assistenter	Antalet 1-6-åringar	12 163	-111
TOTALT			82 612	+6 831
				27 743
				34 %

När produktiviteten bedöms öka 0,5 % per år uppskattas utredningsområdets kommuner ha ett årligt rekryteringsbehov på cirka 3 000 personer fram till år 2023 och därefter är behovet cirka 2 500 personer per år fram till år 2029 (bild 35). Sammanlagt behövs det alltså 44 709 fler anställda fram till år 2029. Då har metropolområdet (de 9 utredningskommunerna) ett personalantal på 90 600 (bild 36), vilket innebär att kommunerna har cirka 8 000 fler anställda år 2029 än år 2013.

Bild 35. Kalkylerat rekryteringsbehov till följd av förändrade behov och pensionsavgångar, produktivitet + 0,5 %/år

All personal, om personarbets produktivitet ökar 0,5 %/år

Metropolområdet

Personalantal 31.12.2010

Pensionsavgångar i dagens personal fram till år 34 %

Om personarbets produktivitet +0,5 %/år, blir behovet år 2025 89 443 (förändring +6 831)

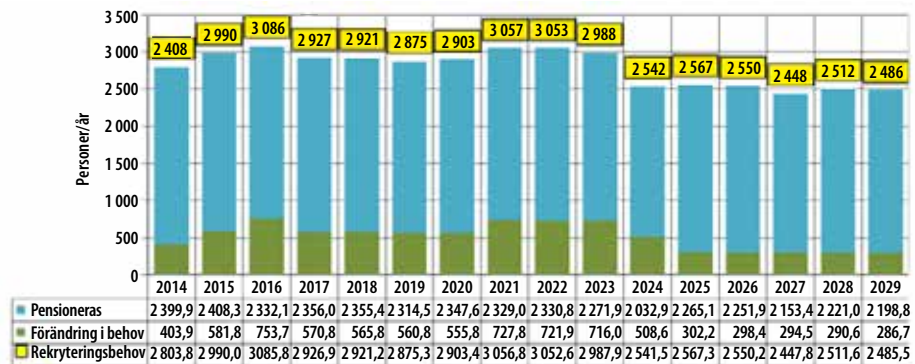
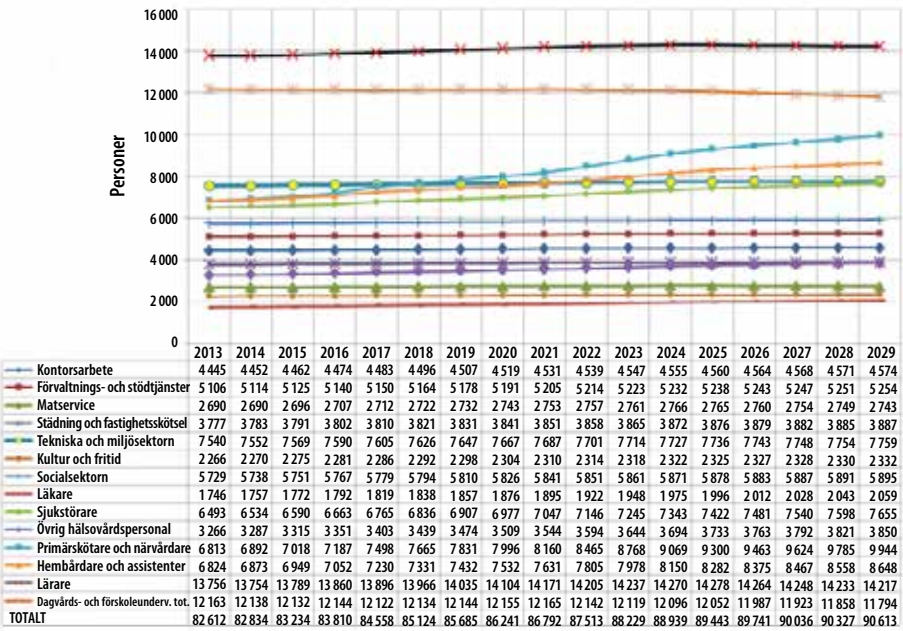

Bild 36. Kalkylerat personalbehov på utredningsområdet 2013–2029. Källa: FCG Konsultointi Oy.

Kalkylerat personalbehov, produktivitet +0,5 %/år

Metropolområdet

SAMMANFATTNING – personalantal, pensionsavgångar och rekryteringsbehov

• Personalantal

» Enligt Kevas statistik har utredningsområdets kommuner cirka 83 000 anställda.

• Pensionsavgångar och rekryteringsbehov

- » Sammanlagt går 34 % av de 9 utredningskommunernas nuvarande anställda i pension fram till år 2025.
- » När produktiviteten bedöms öka 0,5 % per år uppskattas utredningsområdets kommuner ha ett totalt rekryteringsbehov på 44 709 anställda fram till år 2029.
- » År 2029 uppskattas att de 9 utredningskommunerna har ett personalantal på cirka 90 600 eller cirka 8 000 fler jämfört med år 2013.

8 Invånarnas möjligheter till deltagande och påverkan samt förverkligande av närdemokrati

8.1 Nordisk jämförelse

Norska och svenska kommuner kan inrätta kommunalförvaltningar med ett betydande serviceansvar och budgetmakt. Danska och finländska fullmäktige kan tillsätta kommunalnämnder, men nämnderna har inga betydande ekonomiska resurser.

Oslo har 15 stadsdelar med vardera 27 000–51 000 invånare. Kommunerna svarar för primärvård, barndagvård, fritidsverksamhet samt äldre- och handikappomsorg. 39 % (13 144) av Oslo stads anställda arbetar i stadsdelsorganisationen. Stadsdelsfullmäktige väljs i samband med kommunalvalet. Valdeltagandet i stadsdelsvalet 2011 var 52–70 % eller ungefär lika högt som i det vanliga kommunalvalet (Pihlaja & Sandberg 2012).

I Sverige inrättades under 1970- och 1980-talen kommunalnämnder som en motreaktion till att antalet kommuner hade minskat kraftigt. Sedan slutet av 1980-talet har många medelstora städer beslutat att avveckla kommunalförvaltningen som inrättades efter kommunreformen. Å andra sidan inrättade de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö i början av 1990-talet kommunalförvaltningar i hela kommunen. Där finns kommunalnämnderna kvar och står för en betydande del av stadens serviceproduktion. I Göteborg utgjorde stadsdelsbudgetarna över hälften av stadens totala budget år 2012. Kommunalnämndernas uppgifter varierar kommunvis. Kärnan utgörs av s.k. mjuka närtjänster (Pihlaja & Sandberg 2012).

Stockholms stad är indelad i 14 stadsdelsförvaltningar, som var och en omfattar flera stadsdelar. Stadsdelsförvaltningarna leds av en politiskt vald nämnd med uppgifter inom bl.a. kommunal förskola, äldreomsorg, handikappomsorg, stadsmiljö (t.ex. parkskötsel), socialpsykiatri, individ- och familjeomsorg, konsumentvägledning samt fritids- och kulturverksamhet (www.stockholm.fi). Nämnden beslutar hur förvaltningens anslagsmedel ska användas för de lokala behoven.

I Sverige har antalet kommunalnämnder minskat under 2000-talet. Lokala organ har inrättats även i nya kommuner, men de omfattar inte hela kommunen utan oftast bara dess ytterområden. Flera företeelser ligger bakom det minskade intresset för kommunalförvaltningar: en stark samhällspolitisk trend i Sverige har varit att främja privata servicepro-

ducenter och medborgarnas valfrihet. När kommunen övergått till beställare–utförare-modellen har arbetssättet med lokal serviceproduktion ofta fått ge vika.

Danmark präglas av en bred och lagstadgad brukardemokrati (t.ex. daghemmens föräldraråd eller brukarnas garanterade rätt att påverka hur servicehusen för handikappade drivs). Man har försökt underlätta för klienterna genom samservicekontor och e-tjänster. Efter den stora kommunreformen 2007 har danska fullmäktige kunnat inrätta kommunelskommittéer och delegera beslutanderätt till dem, främst i ärenden som gäller fysisk miljö, dvs. planering av markanvändning och byggande, vägar och trafik samt fritidsverksamhet och morgon- och eftermiddagsvård för skolelever. Ändå har bara fyra danska kommuner utnyttjat möjligheten att inrätta kommunelskommittéer. En av de fyra är Köpenhamn, där 12 lokala organ inrättats under senare delen av 2000-talet. Köpenhamns stadsdelar har inte serviceansvar, men de lokala organen spelar en central roll framförallt i stadsplaneringsdialogen. (Pihlaja & Sandberg 2012).

8.2 De nio kommunernas nuläge och utvecklingsplaner

Esbo har främjat invånarnas delaktighet långsiktigt. Man har även utvecklat invånardemokratin. Invånargruppernas kanaler för påverkan är bl.a. äldreåd, ungdomsfullmäktige, handikappråd, delegationen för kulturell mångfald, jämställdhetskommittén, skoldirektioner, elevparlament, invånarforum, invånarföreningar och lokalföreningar.

Esbos lokala närdemokratimodell består av lokala invånarforum, som startade år 2009. Forumens mål har uppställts av Esbos stadsstyrelse. Esbos invånarforum är öppna för alla och skiljer sig här från Vandas områdeskommittéer. Esbo har ett invånarforum för vart och ett av dess sju storområden. På varje storområde har forumet en beredningsgrupp som valts utifrån ansökningar från områdets invånare. Invånarforumens verksamhet koordineras av en arbetsgrupp som bildats av centralorganisationen för Esbos tre invånarföreningar. Invånarforumen är fristående från stadens förtroendemannaorganisation, men diskussionerna rapporteras för att kunna påverka stadens beslutsfattande.

Esbo främjar en fortlöpande dialog med invånarna via sociala medier och traditionellt brobyggande samt klientenkäter, respons och klientråd. De som använder när servicen ska kunna påverka utvecklingen av den. Det tväradministrativa utvecklingsprogrammet Inkluderande Esbo har som mål att stödja och utveckla verksamheten i enlighet med berättelsen om Esbo.

*Helsingfors*strategiprogram till år 2012 angav riktlinjer för kommande åtgärder som ska stärka demokratin och medborgarnas påverkan. Förslagen inkluderade bl.a. pilotprojekt om lokal delaktighet, områdesforum, inkluderande budgetering och utveckling av inkluderande regionplanering. Ett insatsområde var öppenhet, däribland att offentliggöra tjänstemannabeslut på nätet. Olika åtgärder för att genomföra förslagen ingår i strategiprogrammet 2013–2016. Under 2013 genomfördes ett försök med lokal delaktighet utifrån strategiprogrammet. Tio pilotprojekt för olika delar av staden valdes ut. En utvärdering av pilotprojektens resultat har publicerats (Högnabba 2014).

Strategiprogrammets demokratiavsnitt har två perspektiv, ett öppet och ett inkluderande Helsingfors:

Öppet Helsingfors: En öppen stad präglas av att invånarna har en plats i gemenskapen och att beslutsprocesserna är öppna för invånarna. Beredningen blir öppnare, och invånarna uppmuntras att använda elektroniska kanaler för informationssökning, medverkan och interaktion. Åtgärderna är bl.a. att en gemensam feedbackkanal skapas för invånarna för att dessa ska kunna ge användarkommentarer, att webbtjänster och interaktiva kanaler utvecklas och åtgärder vidtas för att de ska bli tagna i bruk, att det produceras nya elektroniska och interaktiva metoder genom vilka invånarna kan vara med och utveckla staden, att arbetet med att göra den offentliga informationen tillgänglig fortsätter genom att systemet Ahjo utvecklas och projektet Helsinki Region Infoshare pågår.

Inkluderande Helsingfors: Den representativa demokratin stärks, invånarna får större möjligheter till delaktighet och inflytande, och metoderna i fråga förbättras. Staden fortsätter att utveckla den lokala demokratin utifrån erfarenheterna från projekten inom försöket med lokalt deltagande. Åtgärderna är bl.a. att permanenta strukturer skapas för växelverkan mellan invånare och förvaltningar, att de unga får bättre möjligheter till delaktighet och inflytande, att pilotförsök med lokalt deltagande får stöd och att nya verksamhetsmodeller utvecklas utifrån försöken, att försök med deltagande budgetering görs bl.a. inom utbildningsväsendet, ungdomsväsendet och biblioteksväsendet, att digital utslagning motverkas genom elektroniska möjligheter till lärande och delaktighet, att en verksamhetsmodell för demokratilokaler skapas och att det görs lättare att börja använda befintliga lokaler för ändamålet, att rådgivande folkomröstningar börjar tillämpas.

Grankulla har infört många sätt för invånarna att delta och påverka. Kundperspektivet är primärt i ordnandet av stadens tjänster. Kommunens storlek och täta struktur möjliggör tydliga aktörer för varje typ av service. Dem kan invånarna enkelt identifiera och vända sig till, även på annat sätt än genom enkäter om t.ex. tjänsternas kvalitet, tillgänglighet och tillräcklighet. En verksamhetsmodell för att stödja invånarnas aktivitet och i detta fall inkludering av barn och ungdomar är handboken "Delaktiga barn och unga – bättre kommun" för förtroendevalda och tjänsteinnehavare.

Kyrkslätt har infört elektroniska geodatabaserade enkäter i planeringen av markanvändningen. I dagvården och skolan satsar man på samarbete med vårdnadshavarna. Detta är inskrivet i förskoleverksamhets- och läroplanerna. Kyrkslätt kommun är med i KUUMA-kommunernas närdemokratiprojekt. Under våren 2014 utredde projektet bl.a. på vilka sätt kommunernas invånare kan vara delaktiga och påverka tjänsterna samt de viktigaste formerna av deltagande.

Kervo stad utvecklar närdemokratin och invånarnas påverkansmöjligheter genom att främja direkt påverkan via olika möten, förfaranden och elektroniska system för deltagande. Byaftnar ger möjlighet att diskutera aktuella frågor och vid infomöten berättar man om frågor som berör alla, t.ex. kommunstruktur- eller social- och hälsovårdsreformerna.

Kervo stad har en samhörighets- och ungdomsstrategi som löper till år 2020. Samhörighet är ett av stadens strategiska mål. Stadens utvecklas genom samarbete i nätverk, t.ex. med lokala föreningar och organisationer, kommuner, företag samt läroanstalter såsom yrkeshögskolor.

Kervo stad främjar invånarnas påverkansmöjligheter genom formella samarbetsorgan (äldrerådet, delegationen för veteranärenden etc.). Staden har utarbetat delaktighetsanvisningar för att hjälpa invånarna att bidra med idéer till beslutsfattandet. Närdemokratin utvecklas bl.a. genom Mellersta Nylands stadsutredning i samarbete med grannkommunerna. Man har många föreningar och organisationer. Vissa av dem är även verksamma över kommungränserna.

Sibbo publicerar alla förtroendeorganens dagordningar inkl. bilagor på kommunens webbplats före sammanträdena. Fullmäktigesammanträdena sänds direkt på nätet och man kan också ge synpunkter på de ärenden som behandlas. Sammanträdena kan också ses i efterhand. Förutom kommunens webbplats utnyttjas sociala medier i förverkligandet av närdemokratin. Forum/intresseorganisationer har bildats för olika befolkningsgrupper: ungdomsfullmäktige, äldrerådet, handikapprådet, skärgårdsrådet, veterankommittén och invånarföreningar. Representanter för ungdomsfullmäktige deltar vid nämnd- och fullmäktigesammanträden. Närdemokratin förverkligas också genom många föreningar (t.ex. idrotts- ungdoms- och pensionärsföreningar). För invånarna ordnas regelbundna informations- och samrådsmöten. Kommunen har anslutit sig till webbplatsen kuntalainfo.fi, där sibboborna enkelt kan ta invånarinitiativ.

Tusby har fyra centrumutvecklingskommittéer som utsetts av kommunstyrelsen (Hyrylä, Riihikallio, Jokela och Kellokoski). Deras uppgift är att föra in lokala perspektiv i kommunens beslutsfattande. Centrumutvecklingskommittéerna har möten med bl.a. varandra, lokala föreningar, förtroendevalda och skolrektorer i syfte att främja information och diskussion om gemensamma angelägenheter. Tusby har även ett ungdomsfullmäktige och en veterankommitté samt följande av kommunstyrelsen utsedda organ: rådet för barn- och familjeärenden, handikapprådet och seniorrådet.

Man har utarbetat elektroniska enkäter om bl.a. kommunens generalplanarbete och planeringen av Regementsparken för att motivera invånarna att påverka planeringen av sin livsmiljö. I Tusby ordnas invånaraftnar i olika delar av kommunen cirka 4 gånger per år. Öppna informationsmöten om t.ex. planläggningsprojekt ordnas för invånarna.

I framtiden vill Tusby utnyttja sociala medier för utveckling av närdemokratin. Invånarna kommer på olika sätt att inkluderas i utarbetandet av den nya kommunstrategin. Fullmäktige har tillsatt en kommitté som bl.a. ska ta fram förslag till nya verksamhetsmodeller för ökad interaktion och delaktighet för personalen, tredje sektorn, organisationer, företag och invånare i syfte att utveckla och främja samarbete, frivilligarbete och samplanering.

Vanda satsar på ett aktivt, strategiskt och konkret grepp i utvecklingen av invånarnas delaktighet. Arbetet med att förnya dagens närdemokratimodell pågår samtidigt som kommunallagen ses över och handlingsprogrammet för öppen förvaltning verkställs. Vanda vill vara en föregångare i utveckling av närdemokratin och kan tänka sig djärva lösningar i syfte att främja invånarnas delaktighet.

Vandas delaktighetsmodell godkändes i augusti 2013 som ett program i strategin för fullmäktigeperioden 2013–2016. Modellens mål är att utveckla dialogen mellan invånare, frivilligorganisationer, näringslivet och den offentliga förvaltningen. Verksamhetsområdena har infört inkluderande metoder vid planering av tjänsterna, t.ex. servicedesign och invånarverkstäder. Rådgivning och elektronisk ärendehantering stöder närdemokratin.

Stadsstyrelsen har godkänt ett handlingsprogram som gäller barn och unga i Vanda och det äldrepolitiska VIKSU-programmet. Delaktighet är ett centralt element i jämställdhets- och likabehandlingsarbetet, mångkultur- och tvåspråkighetsprogrammen och handikappolitiska programmet. Vanda har under lång tid haft ett ungdomsfullmäktige. Det har en representant med yttrande- och närvarorätt i stadsfullmäktige, nämnder och områdeskommittéer.

Vanda har utvecklat den lokala demokratin sedan början av 1990-talet. Från år 2001 har storområdena haft områdeskommittéer, som nu är sju stycken, och därtill finns Svenska kommittén, med kommunens hela svenskspråkiga område som referensgrupp. Fullmäktige utser områdeskommittéerna på politiska grunder. Deras verksamhetstid är två år. Medlemmarna bor på storområdet och kommer också från olika delar av det. Områdeskommittéerna är en länk mellan invånarna och stadens beslutsfattare. De påverkar områdets utveckling och beslutar om användningen av områdesmedlen. Staden anslår årligen ca 1 €/invånare till varje området. Områdeskommittéerna använder medlen för att stödja lokala aktörers evenemang och utvecklingsverksamhet. År 2011 utgjorde stödbeloppet 85 % eller 165 000 € av områdeskommittéernas inkomster.

I Vanda finns även de traditionella, årliga invånarforumen, där invånarna kan träffa ledningen för staden. Teman som behandlats har bl.a. varit ekonomiska stabilitets- och skuldprogrammet, seniorerna, barnfamiljerna och invandrarna. Vanda är redo att införa en ny närdemokratimodell i början av år 2015. Vid beredningen av modellen utnyttjas bl.a. gjorda utredningar och enkäter samt intervjuer med tjänsteinnehavare och förtroendevalda samt invånarverkstäder. Vanda har en aktiv förenings- och frivilligverksamhet.

Vichtis erbjuder olika former av deltagande genom bl.a. ungdomsfullmäktige, föräldraföreningar för skolor och daghem, byaråd, äldrerådet, delegationen för veteranärenden, invånaraftnar, invånar- och klientenkäter, elektronisk respons via kommunens webbplats, publicering av föredragningslistor och protokoll på webbplatsen, en elektronisk initiativkanal (kuntalaisaloite.fi), invånardelegationer och adresser. *Vichtis* har mångsidig föreningsverksamhet. Föreningarna är aktiva som utvecklare av sin by och håller kontakt med förtroendevalda och kommunen. I KUUMA-kommunernas samarbete kartläggs hur när demokratin förverkligas och man söker nya modeller för att utveckla den.

SAMMANFATTNING – Invånarnas möjligheter till deltagande och påverkan samt förverkligande av när demokrati

• Nordisk jämförelse	» i Norden har norska och svenska kommuner möjlighet att organisera kommunalförvaltningen i kommundelsförvaltningar som täcker hela kommunen och har betydande serviceansvar och budgetmakt. » Danska och finländska fullmäktige kan tillsätta kommundelsnämnder, men nämnderna har inga betydande ekonomiska resurser. Översynen av kommunallagen väcker debatt om starkare alternativ för delaktighet och när demokrati.
• Nuläget	» Utredningsområdets kommuner har valt skilda strategier för att främja invånarnas möjligheter att delta och påverka.

9 Språkliga rättigheter

9.1 Nationalspråkens nuläge

I Finland tryggas nationalspråkens ställning av grundlagen och språklagen, där finska och svenska definieras som nationalspråk. I fråga om språkliga rättigheter utgör den svenskspråkiga befolkningen en egen grupp genom dess grundlagsfästa ställning. I grundlagen förpliktar 17 § det allmänna att tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. När förvaltningen organiseras ska enligt 122 § i grundlagen en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. En av utgångspunkterna i språklagen är att individens språkliga rättigheter förverkligas utan att han eller hon särskilt behöver begära det (2 § och 23 § i språklagen). 50 § i kommunallagen föreskriver om kommunens förvaltningsstadga. Enligt den ska förvaltningsstadgan inkludera behövliga bestämmelser om hur invånare som hör till olika språkgrupper ska få service på enahanda grunder i kommunen.

Sex av utredningsområdets kommuner är tvåspråkiga: Helsingfors (35 674 svenskspråkiga; 5,9 % av befolkningen), Vanda (5 712; 2,8 %), Esbo (20 241; 7,9 %), Grankulla (3 286; 36,9 %), Kyrkslätt (6 641; 17,7 %) och Sibbo (6 767; 36,1 %). Det sammanlagda antalet svenskspråkiga är 78 321. I enspråkiga kommuner bor dessutom cirka 3 000 personer med svenska som modersmål. Av Nylands befolkning är 8,6 % svenskspråkiga, vilket innebär knappt 135 00 invånare. Helsingfors har landets största svenskspråkiga befolkning, Esbo den näst största. Den svenskspråkiga befolkningen är i huvudsak koncentrerad till kusten på så sätt att deras andel ökar när avståndet till Helsingfors ökar.

Svenskspråkiga har en annan åldersfördelning jämfört med den finskspråkiga befolkningen i huvudstadsregionen: andelen pensionärer är betydligt större i den svenskspråkiga befolkningen. Antalet svenskspråkiga barn ökar, vilket delvis beror på att tvåspråkiga familjer oftast väljer svenska som barnets språk (födelseindex 2,3). Den svenskspråkiga grundskolan har cirka 10 % fler elever än antalet registrerade svenskspråkiga barn, vilket beror på att många finskspråkiga väljer en svenskspråkig skola för sitt barn (Tammenmaa 2014).

9.2 Service på svenska i utredningsområdet

De språkliga rättigheterna inom kommunal service förverkligas svagt i huvudstadsregionen.¹ Möjligheten att få service på svenska beror ofta på slumpen. Det finns dock stora skillnader mellan kommunerna och tjänsterna. Man har gjort flera studier om läget för svenskspråkig service och tryggheten av den på metropolområdet (t.ex. Henricson 2013, Westman 2011, Mustajoki 2009). Kommunernas strategiska planering för tryggheten av de språkliga rättigheterna varierar väldigt mycket i huvudstadsregionen.

Enligt språkbarometern (2012) är förverkligandet av de språkliga rättigheterna kopplat till hur stor del av befolkningen som talar ett minoritetsspråk. Enligt barometern uppgav 48 % av de svenskspråkiga helsingforsarna att de sällan eller aldrig får service på svenska i kommunala tjänster medan motsvarande andel var 4 % i Grankulla och 0 % i Sibbo.

Lite beroende på hur man avgränsar området är det svenskspråkiga befolkningsunderlaget på metropolområdet cirka 80 000, vilket borde räcka för att trygga servicen på svenska. Det behövs starkare koordinering av de svenskspråkiga tjänsterna i huvudstadsregionen (Westman 2011). Problemen är störst inom social- och hälsovården. I fråga om kommunala tjänster upplever man att den tekniska sektorn har den sämsta beredskapen att ge service på svenska. De största förväntningarna bland lokala språkliga minoriteter handlar om att få fungerande sjuk- och hälsovård på det egna språket (Språkbarometern 2012).

Tabell 20. Hur svenskspråkiga i sex kommuner i huvudstadsregionen upplever tillgången till service på svenska (Språkbarometern 2012). Skalan motsvarar skolans vitsord (4–10).

Språkservice vitsord (medeltal) svensk-språkiga minoriteter	Kommunal hälsovård	Närmaste sjukhus	Äldreomsorg	Övrig socialvård	Kommunal dagbarnvård	Kommunens ledande tjänstemän	Kommunens telefonväxel	Kommunens webbplats	Bibliotek	Kulturtjänster	Idrottsplatser	Tekniska ärenden	Avfallshantering
Sibbo	8,6	7,9	8,2	8,1	9,1	7,8	9,2	9,1	9,2	8,8	8,6	7,9	7,8
Helsingfors	7,1	6,8	6,3	6,7	8,9	6,5	6,6	7,7	7,6	7,6	6,7	6,6	6,6
Vanda	6,6	6,7	6,7	6,8	9,1	6,6	7,1	7,8	7,0	7,6	6,7	6,3	6,6
Esbo	6,8	6,7	6,5	7,0	9,0	6,6	7,0	7,9	7,6	7,6	6,9	6,8	6,8
Grankulla	8,7	6,7	7,5	8,1	9,4	8,6	9,1	9,4	8,8	8,8	8,1	7,5	6,7
Kyrkslätt	8,7	6,7	7,5	8,1	9,4	8,6	9,1	9,4	8,8	8,8	8,1	7,5	6,7

Social- och hälsovård

Helsingfors har i flera år försökt garantera social- och hälsovård på båda språken, bl.a. genom speciallösningar. För socialtjänster på svenska inrättades en särskild enhet, som verkade till utgången av år 2012. Det finns fortfarande tre hälsostationer där service på svenska garanteras. Särskilt problematiska i Helsingfors för närvarande är omhändertag-

¹ Utnyttjas PM av Tammenmaa 7.3.2014

ganden av svenskspråkiga barn, äldreomsorg och svenskspråkig ungdomspsykiatri. Det som förenar dessa tre tjänster är att förverkligandet av de sociala rättigheterna är starkt kopplat till förverkligandet av de språkliga rättigheterna. (Språkbarometern 2012).

Problemen i Helsingfors gäller i varierande grad alla tvåspråkiga kommuner i huvudstadsregionen. Framförallt tjänster riktade till äldre blir en utmaning eftersom den procentuella andelen äldre är större bland svenskspråkiga jämfört med den övriga befolkningen. Andelen pensionärer i den svenskspråkiga befolkningen är över 20 % och i den finskspråkiga bara drygt 13 % (Westman 2011). Andra specialfrågor som gäller hela huvudstadsregionen är bl.a. att säkerställa tillgången till rådgivningstjänster på svenska och att säkerställa vårdkedjan så att de språkliga rättigheterna förverkligas.

Småbarnsfostran, skola, kultur och idrott

Mest belåtna är man med den svenskspråkiga småbarnsfostran och skolan (Språkbarometern 2012). Detta beror på att dessa tjänster enligt lag ordnas enspråkigt i en egen organisation. Det största problemet inom småbarnsfostran och skolan är rekryteringssvårigheterna. Andelen obehörig personal är mycket större än i de finskspråkiga tjänsterna. Samarbetsdelegationen för huvudstadsregionen tillsatte en arbetsgrupp för svenskspråkiga tjänster som i sin rapport från år 2007 föreslår att en vikariepool kan bidra till att lösa vissa problem. (Samarbetsdelegationen för huvudstadsregionen 2007, Arbetsgrupp 14). Det har föreslagits att huvudstadsregionens svenskspråkiga medborgarinstitut ska slås samman till ett enda. Saken har dock inte framskridit i kommunernas överläggningar (Westman 2011).

Boende, miljö och trafik

Enligt Språkbarometern (2012) ger huvudstadsregionens svenskspråkiga det sämsta vitsordet till den språkliga servicen i tekniska ärenden. Situationen nämns dock sällan som ett problem. Kollektivtrafiken upplevs ofta som språkneutral med undantag för informationen. Svenskspråkiga måste söka sin service längre bort än de finskspråkiga i huvudstadsregionen. Det är glesare mellan de svenskspråkiga skolorna och daghemmen. Dessutom har social- och hälsovården få verksamhetsställen där service på svenska garanteras.

Myndighetsverktyg

Korrekt planerade datasystem kan lösa logistikproblem i samband med tillhandahållande av service på klientens språk. Med logistik avses att klienten identifieras på basis av sitt språk och hänvisas vidare så att han eller hon får service på önskat språk. I huvudstadsregionen driver man just nu Apotti-projektet. Syftet är att utveckla ett klient- och patientsystem som betjänar invånarna och personalen, vilket bl.a. ska möjliggöra att den elektroniska ärendehantering och e-tjänsterna förbättras.

9.3 Flerspråkighet

I Finland talas 148 språk som modersmål. Av personer med ett främmande språk som modersmål bor de flesta i huvudstadsregionen, där de år 2013 utgjorde cirka 11,7 % av befolkningen. I Helsingfors har 78 469 personer (12,1 % av befolkningen) något annat modersmål än finska, svenska eller samiska. Deras antal ökade med 4 861 mellan åren 2012 och 2013. Bland dessa är de största språkgrupperna personer som talar ryska (16 024 personer), estniska (11 122 personer) och somaliska (7 534 personer). Till dessa tre språkgrupper hörde 44 procent av de personer i Helsingfors som har ett främmande språk som modersmål (Helsingfors ... 2013; Statsrådets rapport ... 2013). I huvudstadsregionens övriga kommuner var andelen personer med ett främmande språk som modersmål följande år 2013: Esbo 11,0 %, Vanda 11,6 % och Grankulla 4,5 %. I kranskommunerna var andelen 3,7 % (läs mer i 2.3.1).

SAMMANFATTNING – språkliga rättigheter	
• Nationalspråkens nuläge	» I grundlagen förpliktar 17 § det allmänna att tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. När förvaltningen organiseras ska enligt 122 § i grundlagen en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. » På utredningsområdet bor cirka 78 321 svenskspråkiga.
• Svenskspråkiga tjänster på utredningsområdet	» De språkliga rättigheterna inom kommunal service förverkligas svagt i huvudstadsregionen framförallt inom social- och hälsovården. » Möjligheten att få service på svenska beror ofta på slummen. Det finns dock skillnader mellan kommunerna och tjänsterna när det gäller tillgången till service på svenska.
• Flerspråkighet	» I Finland talas 148 modersmål » Av personer i Finland med ett främmande språk som modersmål bor de flesta i huvudstadsregionens tre stora städer, Esbo, Helsingfors och Vanda

DEL II: FÖRSLAG

10 Förslag till kommunstruktur

10.1 Förslagets formuleringsgrunder

Till förslagets formuleringsgrunder valdes tre perspektiv och 12 kriterier utifrån vilka behovet att förändra kommunstrukturen på metropolområdet granskades:

FÖRSTA PERSPEKTIVET: För att trygga välfärdstjänsterna behöver man samla resurserna.

1 kriteriet: *Kan man svara på de demografiska förändringarna genom ändringar i kommunstrukturen?*

När befolkningen blir äldre kan tjänsternas tillgänglighet och kvalitet inte tryggas skattefinansierat, om man inte allokerar resurserna gemensamt på hela metropolområdet. För att trygga välfärdstjänsterna krävs produktivitetstillväxt, som kommer från att man minskar dubbelarbetet och utnyttjar utvecklingspotentialen hos en större helhet. Metropolområdets prognostiserade befolkningstillväxt kan med tanke på hållbar utveckling hanteras bäst genom enhetlig planering och beslutsfattande som gäller hela området. När invandringen och antalet personer med främmande modersmål ökar förutsätts särskilda kunskaper av de kommunala tjänsterna, som tryggas bäst genom att man samlar resurserna.

2 kriteriet: *Kan Finlands internationella konkurrenskraft påverkas genom kommunstrukturen på metropolområdet?*

Det är nödvändigt att samla resurserna för att metropolen ska kunna vara en motor för hela Finland och klara sig i konkurrensen med andra metropoler. Ett stark metropolområde förutsätter en effektiv och välorganiserad förvaltning. För att trygga konkurrenskraften behöver den offentliga sektorn bygga en sådan fysisk, administrativ och digital infrastruktur som skapar bästa möjliga företagsklimat. Utvecklandet av Finlands internationella konkurrenskraft kräver stark regional koordinering och utnyttjande av befintlig utvecklingspotential.

3 kriteriet: Hur kan den internationella konkurrenskraften stärkas genom utveckling av förhållandena?

Kommunstrukturen påverkar hur väl den fysiska, administrativa och digitala miljön fungerar. När kommunen motsvarar pendlingsregionen som planerings- och beslutsområde möjliggörs en heltäckande, långsiktig och resurseffektiv verksamhet. Kommunsammanslagningar öppnar möjligheter till genomgång och modernisering av hela förvaltningssystemet och -kulturen. Samordning av datasystem, nät och tjänster samt digitalisering av serviceproduktionen är centrala förutsättningar för ökad konkurrenskraft. Besparingspotentialen är betydande.

ANDRA PERSPEKTIVET: Allt utgår från metropolområdets helhetsintresse

4 kriteriet: Hur kan en ändring av kommunstrukturen stödja utveckling av området som en funktionell helhet?

Metropolområdets inkomstillskott från flyttningsrörelsen bör kunna utnyttjas maximalt effektivt för hela områdets bästa så att kommunernas konkurrens om invånare som ger ett positivt inkomstflöde minskar. Metropolområdet är ett intensivt pendlings- och besöksstrafikområde. Invånarna på området lever över kommungränserna i sin vardag. Området bör utvecklas som en funktionell helhet utifrån invånarnas naturliga aktivitetsområde. När det gäller pendling och besöksstrafik är det framförallt mobilitets- och boendelösningarna som är viktiga med tanke på områdets helhetsintresse. Utveckling av området som en helhet kan bäst säkerställas genom strukturella lösningar.

5 kriteriet: Kan ändringar i kommunstrukturen ge bättre förutsättningar att stärka den sociala hållbarheten och minska segregationen på området?

Förändring av kommunstrukturen kan stärka förutsättningarna för en bostadspolitik och samhällsutveckling som stärker den sociala hållbarheten. Det centrala är att skapa gynnsamma förhållanden för en kvantitativt tillräcklig och rimligt prissatt bostadsproduktion. Interaktionen mellan konkurrens- och livskraftspolitiken och verksamheter som stärker den sociala hållbarheten, t.ex. småbarnsfostran och grundläggande utbildning, social- och hälsovård och kulturtjänster, ska stärkas. Detta lyckas bäst, om verksamheterna kan planeras över hela funktionella området. En betydande del av metropolområdets befolkningstillväxt kommer att vara invandringsrelaterad. Gemensamma utmaningar för regionen är att integrera invandrare, trygga servicen för invånare med ett främmande språk som modersmål och motverka risken för etnisk differentiering av bostadsområden.

6 kriteriet: Kan ändringar i kommunstrukturen bidra till en mera sammanhållen samhällsstruktur, minskning av bilberoendet och genomförandet av de nationella klimat- och energimålen?

När stadsregionen har en sammanhållen samhällsstruktur är den regionalt genomtänkt, planerad ur ett helhetsperspektiv och välfungerande. Regional bostads- och arbetsmarknader samt kommersiella tjänster förutsätter att markanvändningen och transportsystemen utvecklas regionorienterat. Detta lyckas bäst inom ett gemensamt administrativt område. Metropolområdets flerkärnighet underlättar invånarnas vardag. Sekundära centra har influensområden som överskrider kommungränserna. Förstärkning av flerkärnigheten oberoende av de nuvarande kommungränserna bidrar till en funktionsdugligare samhällsstruktur. Förstärkning av kommunstrukturen ger nya möjligheter att skapa utvecklingsmiljöer baserade på miljöinvesteringar där man kan pröva, testa och utveckla resurseffektiva energi-, avfallshanterings- och vattenförsörjningslösningar av den senaste generationen liksom ekologiskt hållbara modeller för transporter.

7 kriteriet: Kan ändringar i kommunstrukturen bidra till att områdets bostadsmarknad fungerar bättre och trygga ett tillräckligt utbud av rimligt prissatta bostäder?

Bostadsmarknadens funktionsduglighet kan påverkas med ett tomtutbud som motsvarar efterfrågan och erbjuder konkurrenskraftiga lägen, ökad konkurrens i bostadsproduktionsprocessens olika skeden och starka hyresbostadsägare. Av dessa har framförallt ett tillräckligt tomtutbud och ägandet av hyresbostäder kopplingar till kommunstrukturen. Behovet att utveckla kvaliteten i boendet har identifierats för såväl dagens bostadsbestånd som nyproduktionen. Detta påverkas av bl.a. demografiska förändringar och ökande efterfrågan på individuella bostadslösningar. Nu sker utvecklingsarbetet i huvudsak inom kommunerna. En förändring av kommunstrukturen skulle effektivisera arbetet och göra det regionalt mer täckande.

TREDJE PERSPEKTIVET: Kommunsammanslagningar möjliggör modernisering av hela förvaltningssystemet och -kulturen

8 kriteriet: Kan man genom förändring av kommunstrukturen trygga tjänsternas tillgänglighet och utvecklingen av dem när servicebehoven ökar till följd av demografiska förändringar?

Förändring av kommunstrukturen, integration av social- och hälsovårdstjänsterna och förändring av organiseringsansvaret öppnar möjligheter att som helhet utveckla produktionen av den närservice som är kommunernas ansvar. Utveckling av kommunstrukturen skapar möjligheter att samordna de nuvarande servicenäten, ökad produktivitet, fler valmöjligheter för invånarna samt digitalisering av tjänster och integration av datasystem. Förändring av kommunstrukturen förändrar inte invånarnas ställning som användare av

de lokala tjänsterna, men innebär att man kan samla de administrativa och ekonomiska resurserna samt resurserna för beslutsfattandet.

9 kriteriet: *Hur kan man stärka invånarnas lokala identitet och civilsamhället samt öka invånarnas deltagande när kommunstrukturen förändras?*

Medborgarna vill allt mera vara med och påverka saker som gäller dem själva. Den nuvarande kommunstrukturen möjliggör inte påverkan enligt människornas naturliga aktivitetsområde. Det är viktigt att samtidigt stärka sätten för invånarnas delaktighet både i närmiljön och på hela aktivitetsområdet. När kommunstrukturen förändras ska man våga ta i bruk alla metoder för utveckling av öppenheten, demokratin och delaktigheten. I en storkommun är närdemokratin såväl lokal-, användar- och planeringsdemokrati. Storkommunens lokaldemokrati stärker den lokala identiteten och människornas samhörighet. En öppen kommun ger rum för deltagande och påverkan. Öppna data skapar nytt värde och innovationer.

10 kriteriet: *Hur kan förändring av kommunstrukturen användas som en möjlighet att förnya hela samhällsstyrningen, förändra beslutsfattandet och fördjupa demokratin?*

När kommunstrukturen förändras kan arbetsfördelningen mellan fullmäktige och kommunstyrelsen samt tillvägagångssätten förändras. Möjligheten att inrätta ”kommundelsfullmäktige” inom kommunen kan ge flexibilitet i serviceproduktionen. Fullmäktige kan delegera bestämda uppgifter till de sammanslagna kommunernas ”kommundelsfullmäktige”. Fullmäktige kan när kommunlager förnyas besluta att ”kommundelsfullmäktige” väljs direkt i allmänna val. Invånargruppernas röster blir hörda genom råd och kommundelsfullmäktige som kommunfullmäktige tillsätter samt andra organ.

11 kriteriet: *Hur kan förändring av kommunstrukturen utnyttjas som en möjlighet att förbättra ställningen och tjänsterna för personer med svenska eller ett främmande språk som modersmål genom integrering och koordinering av tjänsterna?*

Genom förändring av kommunstrukturen kan man stärka förverkligandet av de språkliga rättigheterna på metropolområdet. Andelen personer med ett främmande språk som modersmål är större än andelen svenskspråkiga och starkt ökande. Detta är en nödvändig utveckling och potentiellt en stor resurs. När man samlar tjänsterna för personer med ett främmande språk som modersmål möjliggörs en heltäckande service. Utveckling av e-tjänsterna underlättar hanteringen av flerspråkighet. Integrationen av invandrare och flyktingar måste vara kraftfull för att främja sysselsättning och förebygga utslagning. Integrationsarbetet ska stödjas genom en enhetlig bostadspolitik. Kulturverksamhet på bostadsområdena som bedrivs på eget initiativ av personer som talar Finlands nationalspråk och främmande språk ska stödjas i form av lokaler och ekonomiskt stöd.

12 kriteriet: Kan sammanslagning av kommuner på metropolområdet stärka områdets förmåga att långsiktigt hålla den kommunala ekonomin i balans och därmed främja områdets konkurrenskraft och medborgarnas välfärd?

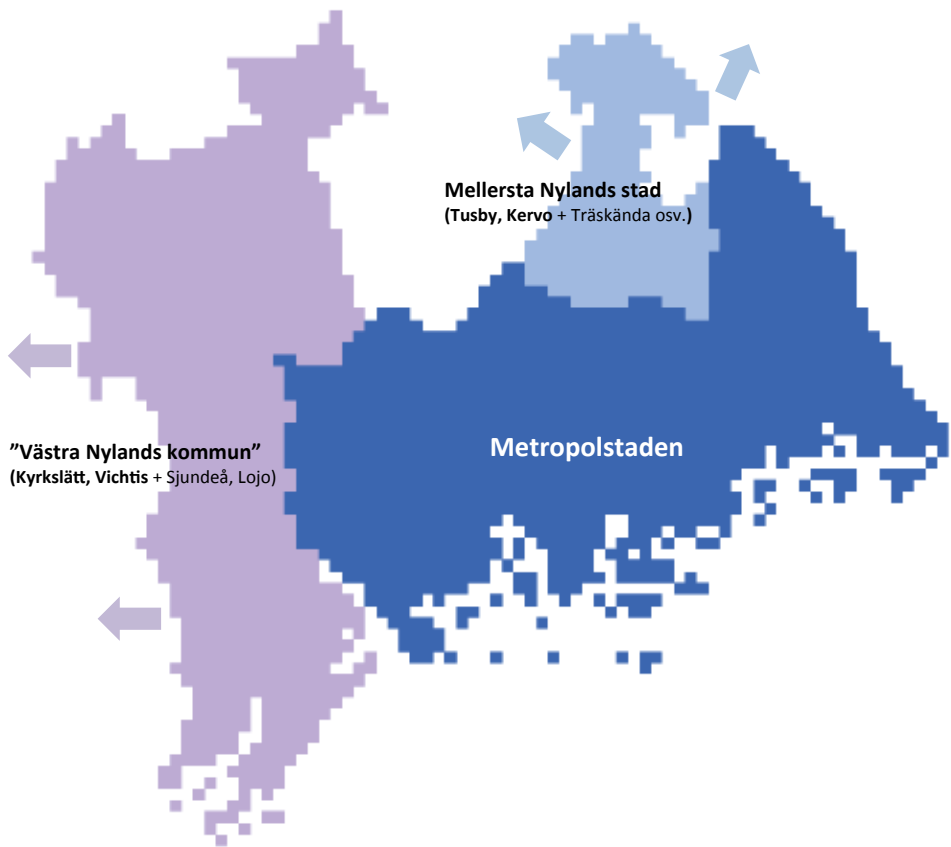
Bedömningen av kommunsammanslagningarnas ekonomiska följder bör utgå från de dynamiska effekter som kan åstadkommas när kommunernas verksamheter omorganiseras. Ökning av kommunstorleken leder till resultat, om den nya kommunen kan påverka tjänsternas kostnadsstruktur och dra nytta av de möjligheter som den nya strukturen ger. I stället för deloptimering, serviceshopping och att slå vakt om särintressen behöver man beakta metropolområdets helhetsintresse. Kostnaderna för förvaltning och serviceproduktion på metropolområdet kan minskas betydligt genom kommunsammanslagningar.

10.2 Förslag

Metropolområdets och hela Finlands framgång förutsätter att man samlar de resurser som finns hos de tre stora städerna i metropolens kärnområde. Det bästa sättet att stärka de viktigaste framgångsfaktorerna med tanke på metropolområdets helhetsintresse är att slå samman huvudstadsregionens städer Esbo, Helsingfors, Grankulla och Vanda samt Sibbo till en ny kommun, metropolstaden. Genom detta förhindrar man också en funktionell och social tudelning av huvudstadsregionen. Det bästa sättet att kunna dra full nytta av tillväxtpotentialen hos det nationellt mycket viktiga Aviapolisområdet är att foga södra delen av Tusby till metropolstaden.

Samling av resurserna i metropolstadens kransområde som ett resultat av den mellan-nyländska kommunindelningsutredningen vore mycket viktigt med tanke på regionens helhetsintresse. Ifall detta inte lyckas, vore en sammanslagning av Tusby, Kervo och Träskända i varje fall ett steg framåt. Kyrkslätt och Vichtis utgör en del av metropolstadens expanderande kransområde. Samling av resurserna behövs även i Västra Nyland. Sammanslagning av Vichtis och Kyrkslätt som en del av en större helhet i Västra Nyland skulle stödja detta mål.

Bild 37. Förslaget på kartan

DEL III: PRINCIPER FÖR DEN NYA METROPOLSTADEN

11 Metropolstadens struktur

Metropolstaden utvecklas som flerkärnig i dess interna struktur. Staden har ett primärt centrum med internationell attraktionskraft. Det kompletteras av mångsidiga stadscentrum i fråga om service, arbetsplatser och boendemiljö. Serviceområdena, ”hemstäderna”, omger stadscentrumen enligt invånarnas dagliga aktivitetsområde utan iakttagande av de nuvarande kommungränserna. Stadscentrumen utvecklas utifrån invånarnas servicebehov samt mobiliteten och aktiviteten i stadsmiljön. Stadens primära centrum har god tillgänglighet och därtill bildar stadscentrumen ett mångsidigt nätverk med smidiga förbindelser.

Antalet serviceområden beror på vilken storlek som anses ändamålsenlig samt de delegerade uppgifternas karaktär och antal. Om stadscentrumen och de omgivande serviceområdena t.ex. har 50 000–80 000 invånare som befolkningsunderlag, blir det totala antalet 15–20 baserat på metropolstadens nuvarande folkmängd. Alla består av stadsdelar och mindre områden, ”byar”.

Metropolstadens struktur stöder målen för hållbar utveckling. Förtätning av det primära centrumet och förstärkning av stadscentrumen som boende-, arbetsplats- och servicekoncentrationer minskar befolkningens behov att förflytta sig över hela metropolområdet och förbättrar cykel- och gångtrafikens ställning. Flerkärnigheten förtydligar kollektivtrafiksystemet och ökar dess attraktivitet när tvärförbindelserna förbättras. En tätare stadsstruktur förbättrar förutsättningarna att uppnå målet i huvudstadsregionens klimatstrategi 2030 att regionen ska bli koldioxidneutral senast år 2050.

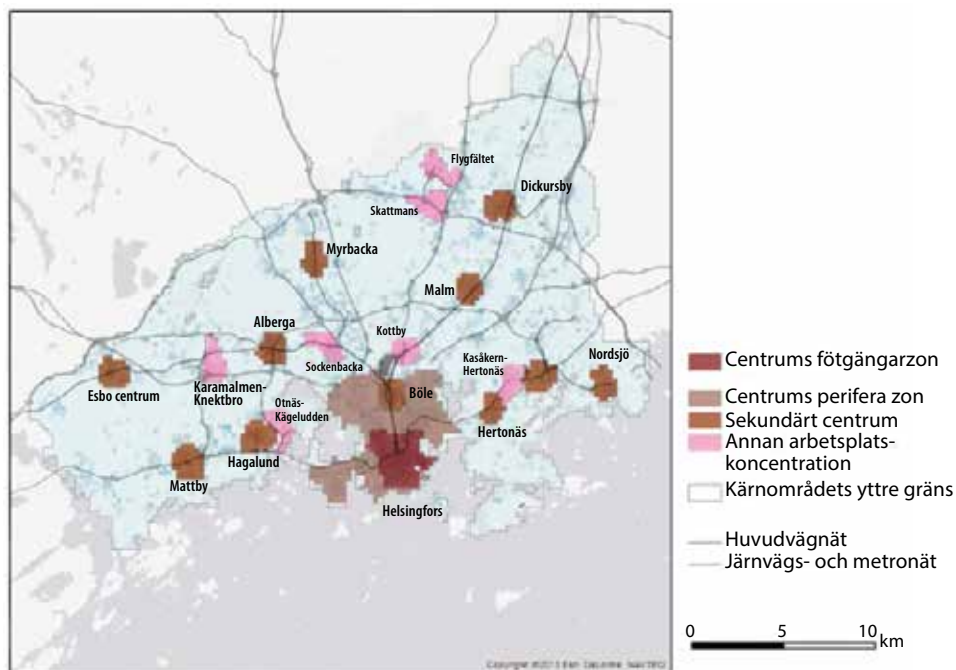
Flerkärnighet och nätverksaktig struktur ger möjlighet att omorganisera stadens beslutsfattande och förvaltning samt stärka närdemokratin som en del av detta. Metropolstaden fungerar som en helhet på strategisk utvecklingsnivå. Här avses t.ex. uppgifter inom kommunal ekonomi, kommunstrategi, servicestrategier, utveckling av samhällsstrukturen, boendet och trafiksystemet samt närings- och innovationspolitiken. Däremot kan man stadscentrumbaserat verkställa stadsnivåns riktlinjer, organisera närservicen och underhålla och utveckla närmiljön samtidigt som serviceområdenas särprägel och styrkor utnyttjas.

Beredning av metropolstadens interna struktur ingår i verkställandet av sammanslagningsavtalet och ankommer på sammanslagningsstyrelsen. I arbetet kan man t.ex. ta hjälp av forskning baserad på analyser av geografisk information avseende bildning av sekundära centra och invånarnas mobilitetsvanor. Områdesindelningar i de nuvarande kommunernas planering och statistik ger referenser för bildandet av serviceområdena.

Enligt en studie från SYKE (Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeit, Söderström m.fl. 2014) uppfyller elva sekundära centra i huvudstadsregionen flerkärnighetskriterierna i fråga om

befolkning, arbetsplatser, kommersiella tjänster och kollektivtrafikens servicenivå. De är Esbo centrum, Hertonäs, Östra centrum, Alberga, Malm, Mattby, Myrbacka, Böle, Hagalund, Dickursby och Nordsjö. Av dem är Nordsjö (ca 18 000 invånare) störst och Hagalund (ca 8 000 invånare) minst när man avgränsar sekundära centra från den övriga stadsstrukturen genom att använda fotgängarzoner som kriterium.

Bild 38. Helsingforsregionens sekundära centra och viktigaste arbetsplatskoncentrationer på kärnområdet. Koncentrationernas areal är avgränsad till samma storlek som sekundära centra har (200–250 ha). (Söderström m.fl. 2014).

Enligt Nylands förbunds centrumnätutredning (Martikainen, Lahtinen & Somerpalo 2012) har 22 sekundära centra identifierats i huvudstadsregionens stadsstruktur (Alberga, Backas, Björkby, Dickursby, Domsby, Gamlas, Grankulla, Gårdsbacka, Hagalund, Hertonäs, Håkansböle, Korso, Köklax, Malm, Munkshöjden, Myrbacka, Mårtensdal, Nordsjö, Stensvik, Vik, Östra centrum).

Enligt Esbo stads vision och strategi utvecklas Esbo som en nätverksstad med fem stadscentrum och lokala centrum. Stadscentrumen är Tapiola, Mattby-Olars, Esboviken, Alberga och Esbo centrum. Lokala centrum är Köklax, Kalajärvi, Finno, Kera och i framtiden Hista.

I visionen för Helsingfors generalplan 2050, som nu bereds, består staden av tio stora stadsdelshelheter med ett eller flera funktionella centrum. Förutom stadskärnan är Böle, Malm och Östra centrum regionala centrum. Stadsdelscentrumen utanför stadskärnan är

forton: Hertonäs, Östersundom, Nordsjö, Gårdsbacka, Gamlas, Munkshöjden, Drumsö, Vik, Åggelby, Sockenbacka, Kvarnbäcken, Degerö, Arabiastranden och Kottby.

Sibbo generalplan 2025 är baserad på utveckling av två utvecklingskorridorer och deras fyra tätorter, Tallmo-Nickby och Söderkulla-Majvik. Vanda generalplan 2007 har sex funktionella delområden. Deras centrum är Dickursby, Myrbacka-Mårtensdal, ringbaneberoende Kivistö, Backas, Korso-Björkby samt Håkansböle.

12 Service

12.1 Principer för ordnande och produktion av tjänster i metropolstaden

Metropolutredningen uppställer det strategiska målet för metropolen 2030 att trygga servicen när de offentliga resurserna minskar. I utredningen har man alltså accepterat värderingen att trygga välfärdssamhällets tjänster för medborgarna och ansett att metoden för detta är att åstadkomma produktivitetsvinster genom förändring av kommunstrukturen.

Den centrala slutsatsen är att tryggheten av välfärdstjänsterna kräver samling av kommunernas resurser, vilket föreslås ske genom kommunsammanslagning. Metropolstaden uppstår genom att man slår samman kommunerna och delar in den nya kommunen i 15–20 demokratiskt ledda serviceområden som svarar för när servicen. Grundprincipen är att sköta stora saker på ett stort område och små saker nära människornas vardag. För ordnandet av servicen handlar det om en strategisk kommunsammanslagning där invånarnas ställning som användare av de lokala tjänsterna inte förändras, men där man samlar de administrativa, ekonomiska och strategiska frågorna samt resurserna för beslutsfattandet på metropolstadsnivå.

Kommunal ekonomi är en ”bristekonomi”, där mängden välmotiverade utgifter alltid är större än resurserna för att täcka dem. När man tittar på den långsiktiga trenden visar det sig att de långvariga ekonomiska obalanser som följer av de demografiska förändringarna bara kan korrigeras genom en permanent förändring av strukturerna i den kommunala ekonomin.

Förändringar i åldersstrukturen försvårar definitivt kommunernas möjligheter att ordna service och finansiera den. I synnerhet den kraftiga ökningen av den äldre befolkningen ställer stora krav på ordnandet och finansieringen av social- och hälsovården. Ungefär hälften av det uppskattade trycket på ökade offentliga utgifter riktas mot kommunerna. Detta kräver strukturella reformer som stärker den ekonomiska tillväxten och hållbarheten samt bättre produktivitet, framförallt inom den kommunala sektorn.

Enligt Statistikcentralens befolkningsprognos 2012 minskar befolkningen i arbetsför ålder (15–64-åringar) med 117 000 fram till 2030. Den demografiska försörjningskvoten ökar, dvs. antalet barn och personer i pensionsålder per hundra personer i arbetsför ålder. Enligt prognosen passeras gränsen 60 försörjda år 2017 och 70 försörjda år 2028.

Produktivitetstillväxten kan baseras på att man åstadkommer ett större utfall med nuvarande insatser eller att det nuvarande utfallet åstadkoms med mindre insatser. Befolkningens åldersstruktur och ökningen av den förväntade livslängden leder till större efterfrågan på service, och i ett skattefinansierat system ökar också beskattningsbehovet. Det större utfall som behövs behöver då åstadkommas av ett färre antal personer i arbetsför ålder. Därmed befinner vi oss i en situation där en tillräcklig produktivitetstillväxt kräver både mindre insatser och större utfall än i dag.

Vid sidan av demografisk försörjningskvot mäts den offentliga serviceproduktionens finansiella bas med en kvot för bärkraft, som visar antalet personer utanför arbetskraften, arbetslösa och anställda i offentlig sektor per sysselsatt i privat sektor. För tillräcklig finansiering av dagens skattefinansierade välfärdsmodell behöver Finland 150 000–200 000 privatfinansierade nya jobb över en normal arbetskarriär (McKinsey: Työtä, tekijöitä, tuottavuutta, Helsingfors 2010).

Strategin som styr metropolstadens verksamhet inkluderar en servicestrategi med riktlinjer om principerna för ordnande och produktion av tjänsterna och om servicenäten. Grundprincipen för ordnandet av centraliserade tjänster och närservice är att ju oftare tjänsten används, desto närmare ska den tillhandahållas. Tjänster som används mycket sällan kan tillhandahållas vid platser med fungerande kollektivtrafikförbindelser.

En central uppgift för sammanslagningsstyrelsen är att inleda en utvärdering av servicenäten och tjänsternas produktionssätt över hela staden. Utredningar genomförs om invånarorienterade serviceprocesser, när servicemodeller, gränsöverskridande samservice över verksamhetsområdena, så att man utifrån utredningarna kan besluta om sammankoppling av servicenäten för respektive verksamhetsområde och geografiskt område.

Avsikten är att säkerställa det praktiska genomförandet av kundorienteringen genom ökad valfrihet och olika tillämpningar av brukardemokrati. Utvecklingen av ett flerkanaltigt servicenät och nya servicekoncept mäts med kostnadseffektivitet, effekter, kvalitet och tillgänglighet.

12.2 Ordnande av social- och hälsovård

Centrala mål för social- och hälsovårdsreformen är att främja befolkningens hälsa, välfärd och sociala trygghet, att trygga likvärdiga social- och hälsovårdstjänster i hela landet, att stärka basservicen inom social- och hälsovården och att åstadkomma en kostnadseffektiv och verkningsfull servicestruktur. Reformens centrala metod för detta är en så bred integration av social- och hälsovården som möjligt och där servicen på bas- och specialnivå bildar en enhetlig servicehelhet.

Reformen innebär att ansvaret för att ordna social- och hälsovårdsservicen överförs från kommunerna till fem social- och hälsovårdsområden. Produktionsansvaret kan finnas hos en samkommun eller alternativt produktionsansvarsområdets ansvarskommun, om kommunerna enhälligt kommer överens om detta. Tematiska producentsamkommuner kan inte bildas.

Enligt utkastet till lagen om ordnande av social- och hälsovård bereder vårdområdet vart fjärde år ett beslut om ordnandet av tjänsterna, där SHM ska höras i beredningen. I beslutet fastställs de produktionsansvariga samkommunerna och produktionsområdets ansvarskommuner samt deras uppgifter, allokering av finansiering och resurser, centrala principer för köpta tjänster, kvalitets- och servicenivå, gemensam praxis, säkerställande av närservice samt språkliga rättigheter.

Produktionsansvaret förutsätter tillräckliga resurser och förmåga att svara för social- och hälsovården som en helhet. Produktionen kan ske i egen regi, som köpt tjänst, med servicesedel eller i samverkan.

Den nya kommunen, metropolstaden, bildas av fem nuvarande kommuner, som hör till det södra vårdområdet, där det kan finnas högst fyra produktionsansvariga samkommuner.

På sitt område svarar metropolstaden för alla uppgifter som lagstiftningen tilldelat kommunerna. Processerna för produktion av social- och hälsovårdsservicen utgör basverksamhet för den nya kommunen liksom beslutsfattande och ledning för hela ansvarsområdet. Då undviks eventuella styrbarhetsproblem förknippade med samkommunförvaltning. Den modell med en anordnare och producent som metropolstaden och det södra vårdområdet utgör skulle skapa ett balanserat förhandlingsläge när beslutet om ordnande bereds och på bästa sätt garantera uppfyllelsen av social- och hälsovårdsreformens mål.

Bildandet av den nya kommunen ger en starkare bas för att förverkliga de språkliga rättigheterna för svenskspråkiga. När social- och hälsovårdsservicen för svenskspråkiga samlas under en ledning på den nya kommunens stadsnivå och det finns en stark koordinering i serviceproduktionen och rekryteringen av personal förbättras kvaliteten och tillgängligheten i social- och hälsovårdsservicen för den svenskspråkiga befolkningen.

12.3 Närservice och centraliserade tjänster

En central tanke i metropolstadsförslaget är att samla de fem kommunernas resurser, områden och serviceproduktion till en helhet. Principen om invånarorientering innebär att brukarperspektivet betonas: hur ofta tjänsten används och dess tillgänglighet avgör vilka tjänster som utförs på metropolstadsnivå och vilka som utförs på serviceområdesnivå.

Sammanslagningsstyrelsen beslutar om utveckling av servicenäten och fastställande av närservice och centraliserad service på verksamhetsområdes- och enhetsnivå.

Närservice tillhandahålls på serviceområdet, som e-tjänster eller i hemmet. Typisk närservice är småbarnsfostran, grundläggande utbildning, närbibliotek, ungdomslokaler och närliggande idrottstjänster. Närservice inom produktionsansvaret för social- och hälsovården är bl.a. rådgivningsbyråer, närhälsovård, skolhälsovård och närservice för seniorer.

Typiska centraliserade tjänster är sådana som används sällan och kopplas därför inte till serviceområdena. På metropolstadsnivå kan dessa bl.a. utgöras av stora idrottsanläggningar, kulturtjänster, utbildning på andra stadiet, grundläggande konstundervisning och sysselsättningstjänster. Andra saker som berör hela metropolstaden är förebyggande åtgärder mot segregation, hantering av konkurrenskraften och närings- och innovationspolitiken.

På metropolstadsnivå sköts även uppgifter som gäller markanvändning, boende och trafik, om de inte överförs till en samkommun på metropolområdet. Enligt intentionerna i det aktuella lagpaketet blir metropolplanen, som ersätter landskapsplanen och delvis generalplanerna, och metropolavtalet de viktigaste instrumenten för metropolförvaltningens MBT-uppgifter. Detta skulle innebära minskad behörighet för kommunbaserad planering av markanvändningen. I övrigt handlar det främst om att omorganisera uppgifter som redan sköts på samkommunsnivå (se även 1.3.3 och 19).

Principskissen (bild 39) för ordnandet av tjänsterna delar in närservice och centraliserade tjänster på basis av tillgänglighet och användningsfrekvens i tjänster som tillhandahålls antingen på serviceområdena eller för hela metropolstaden.

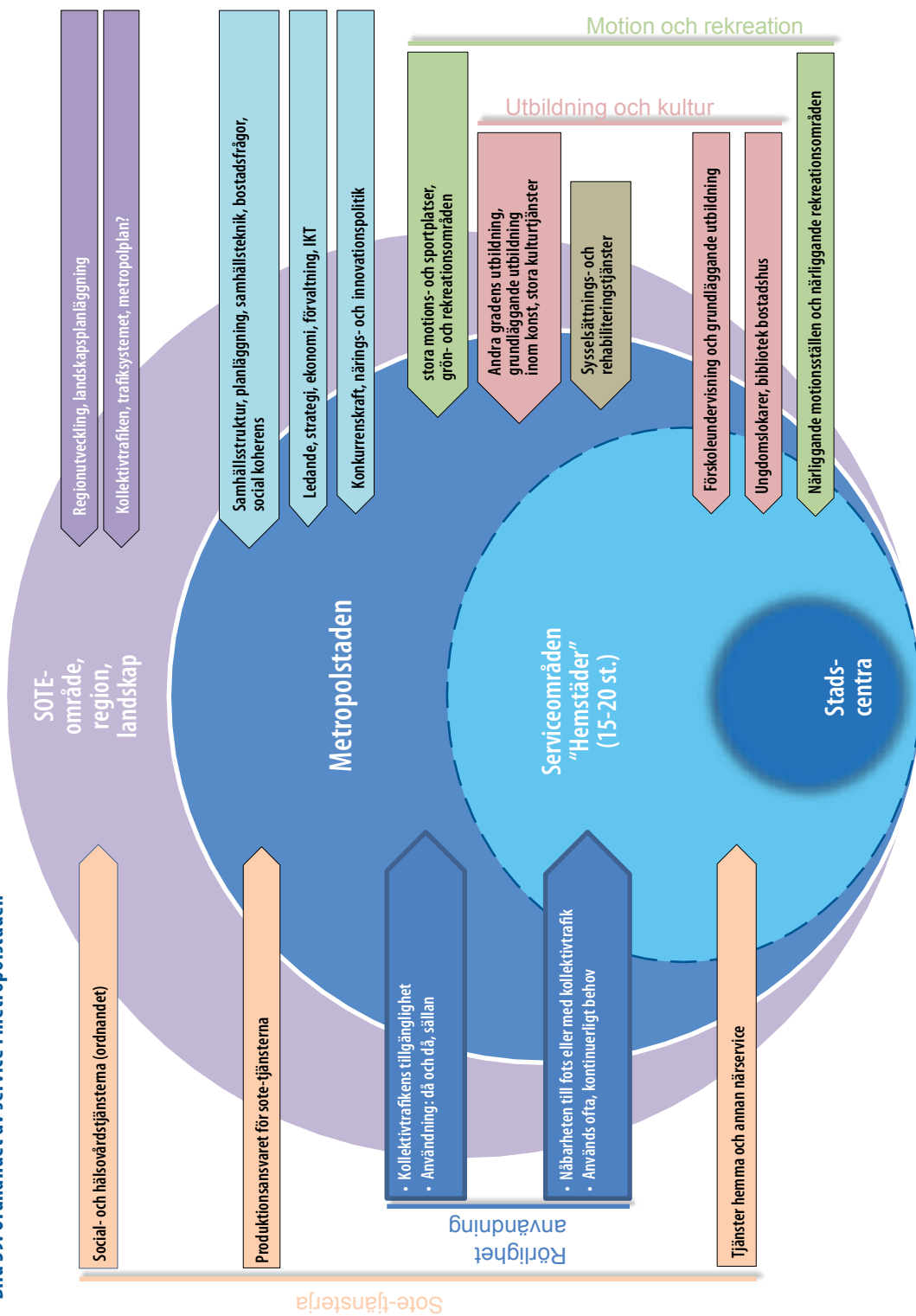
12.4 Slutsatser

Tjänsternas tillgänglighet och kvalitet kan tryggas om alla metoder för ökad produktivitet i serviceproduktionen tas i bruk. Det väsentliga är att samordna nuvarande servicenät, varvid fungerande lösningar behålls, utvecklingspotentialen kan utnyttjas fullt ut och nya kostnadseffektiva tjänster och serviceprocesser tas i bruk.

Genom ändring i kommunindelningen kan helhetsintresset göras till utgångspunkt för planeringen och beslutsfattandet, varvid man kan fördela gemensamma resurser kostnadseffektivare, avveckla överlappande servicestrukturer och trygga tillgången till specialkompetens för krävande service. Förändring av kommunstrukturen skapar möjlighet till fler valmöjligheter för invånarna, digitalisering av tjänster och integration av datasystem.

Integration av social- och hälsovården och förändring av organiseringsansvaret öppnar möjligheter att utveckla den service som kommunerna svarar för ur ett helhetsperspektiv.

Bild 39. Ordhandlet av service i metropolstaden

13 Ekonomi

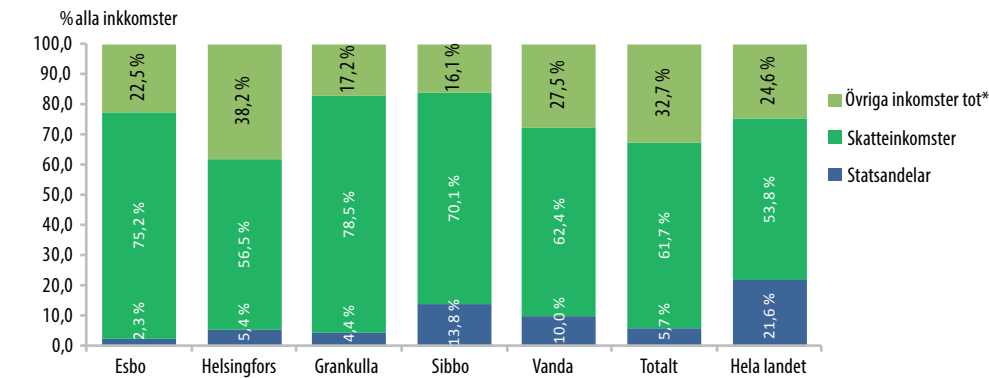
13.1 Kommunernas och kommunkoncernernas ekonomiska ställning före sammanslagningen

Kommunernas ekonomiska ställning i nyckeltal

När man tittar på kommunernas ekonomi finns skäl att beakta deras olika sätt att organisera verksamheten. Kommunallagens bolagiseringsskyldighet förutsätter att marknads- mässig verksamhet bolagiseras, men kommunerna befinner sig i olika skeden av bolagiseringsprocessen. Verksamheter inom produktionen av stödtjänster har bolagiserats i Vanda. Helsingfors stads energiverk bolagiserades år 2014. Esbo har däremot avyttrat sitt innehav i det egna energibolaget.

De fem kommunerna har ett särskilt lågt statsandelsberoende (bild 40). I hela landet utgör statsandelarna över en femtedel av kommunernas inkomstbas, men i kärnmetropolens kommuner var denna andel 2–14 procent år 2013. Skatteinkomsternas andel varierar mellan 56 procent i Helsingfors och 78 procent i Grankulla. Helsingfors stads inkomststruktur skiljer sig från de andra kommunerna genom att stadens övriga inkomster utgjorde över en tredjedel av inkomstbasen.

Bild 40. Kommunernas inkomststruktur 2013. Källa: FCG 2014.

% alla inkomster	Statsandelar	Skattein- komster	Övriga inkomster tot*	+ Försäljnings- intäkter	+ Avgifts- intäkter	+ Understöd och bidrag	+ ÖVRIGA intäkter	± Lager av produkter	+ Tillverkning för eget bruk	± Finansie- ring
Esbo	2,3 %	75,2 %	22,5 %	3,6 %	6,3 %	2,0 %	4,1 %	0,0 %	2,9 %	3,6 %
Helsingfors	5,4 %	56,5 %	38,2 %	20,7 %	3,6 %	2,3 %	7,9 %	0,0 %	2,5 %	1,2 %
Grankulla	4,4 %	78,5 %	17,2 %	5,0 %	7,5 %	0,9 %	3,2 %	0,0 %	0,0 %	0,6 %
Sibbo	13,8 %	70,1 %	16,1 %	3,5 %	5,5 %	1,0 %	6,7 %	0,0 %	0,0 %	-0,6 %
Vanda	10,0 %	62,4 %	27,5 %	3,6 %	5,0 %	2,8 %	4,3 %	0,0 %	10,4 %	1,6 %
Totalt	5,7 %	61,7 %	32,7 %	13,9 %	4,5 %	2,3 %	6,4 %	0,0 %	3,9 %	1,7 %
Hela landet	21,6 %	53,8 %	24,6 %	11,3 %	4,4 %	2,2 %	4,4 %	0,0 %	1,5 %	0,8 %

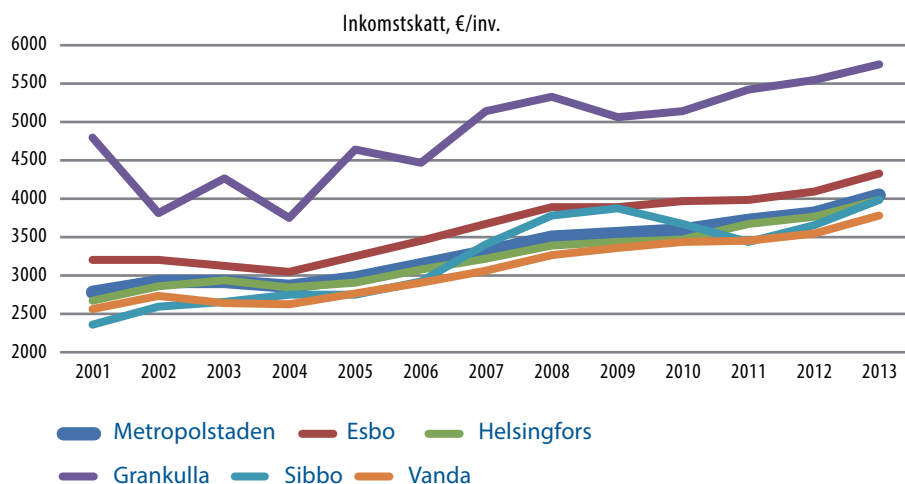
De beskattningsbara inkomsterna i den kommunala beskattningen på området överstiger klart genomsnittet för landet (tabell x). Sedan 2005 har de beskattningsbara inkomsterna ökat mest i Helsingfors (+13,5 %) och Grankulla (+13,6 %). Esbo (+7,3 %) är den enda kommunen på området där skatteinkomsterna ökat mindre än i hela landet (+11,5 %). Anmärkningsvärt är att de beskattningsbara inkomsterna i stort sett inte ökat sedan 2009.

Tabell 21. Beskattningsbar inkomst i den kommunala beskattningen 2005–2012, 2012 års penningvärde.								
	Beskattningsbara inkomster i kommunalbeskattningen €/inv							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Esbo	24 390	25 416	26 314	26 486	26 475	26 196	26 273	26 178
Helsingfors	20 265	20 939	21 879	22 301	22 641	22 871	22 997	22 992
Grankulla	32 125	34 361	35 796	34 707	35 000	35 821	36 714	36 487
Sibbo	17 998	18 519	19 672	22 395	22 823	20 249	20 119	20 299
Vanda	19 014	19 683	20 560	21 014	21 236	21 189	21 265	21 226
Åboregionen	15 681	16 276	16 992	17 271	17 420	17 290	17 249	17 300
Tammerforsregionen	15 729	16 119	16 992	17 218	17 087	16 984	17 204	17 243
Uleåborgsregionen	15 016	15 431	16 070	16 272	16 385	16 309	16 360	16 413
Lahtisregionen	14 130	14 491	15 239	15 510	15 481	15 441	15 603	15 632
Hela landet	15 359	15 879	16 631	16 904	16 979	16 968	17 095	17 128

Källa: FCG 2014.

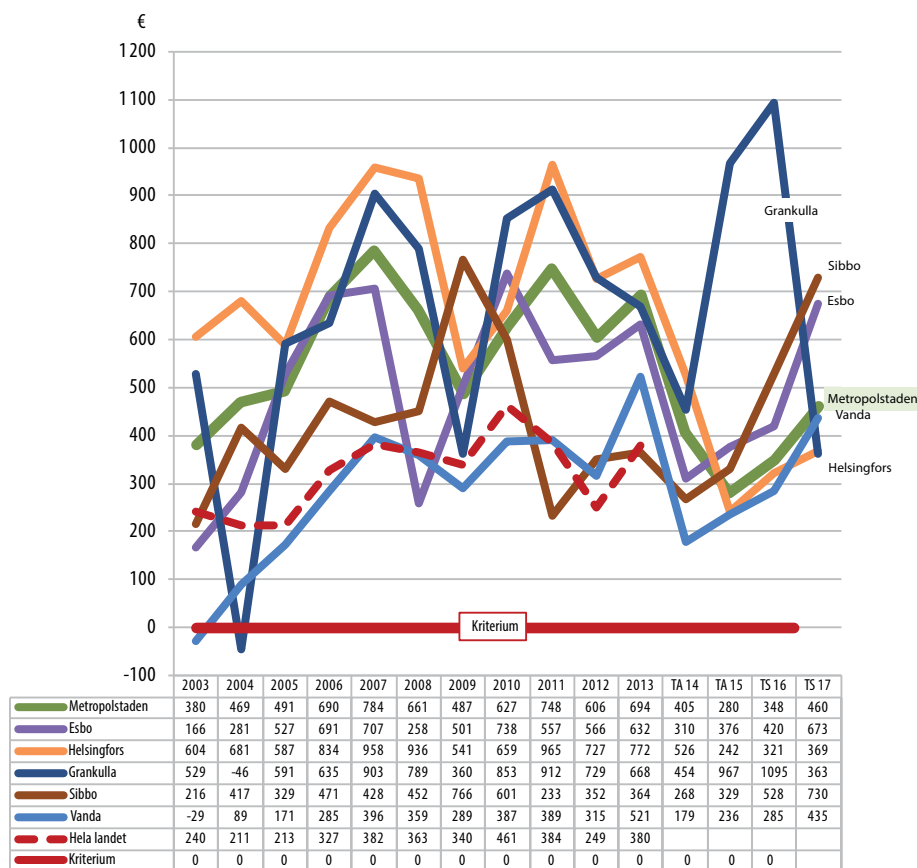
År 2013 inbringade inkomstkatten på metropolstadens område 4 042 euro per invånare (bild x). Fastighetsskatten inbringade 305 euro per invånare och andelen av samfundsskatteinkomsten 402 euro per invånare. Inkomstkatten per invånare har hållit sig över genomsnittet för landets kommuner. Skatteinkomsterna per invånare har varit högst i Grankulla och lägst i Vanda.

Bild 41. Inkomstkatt 2001–2013, €/inv. Källa: FCG 2014.

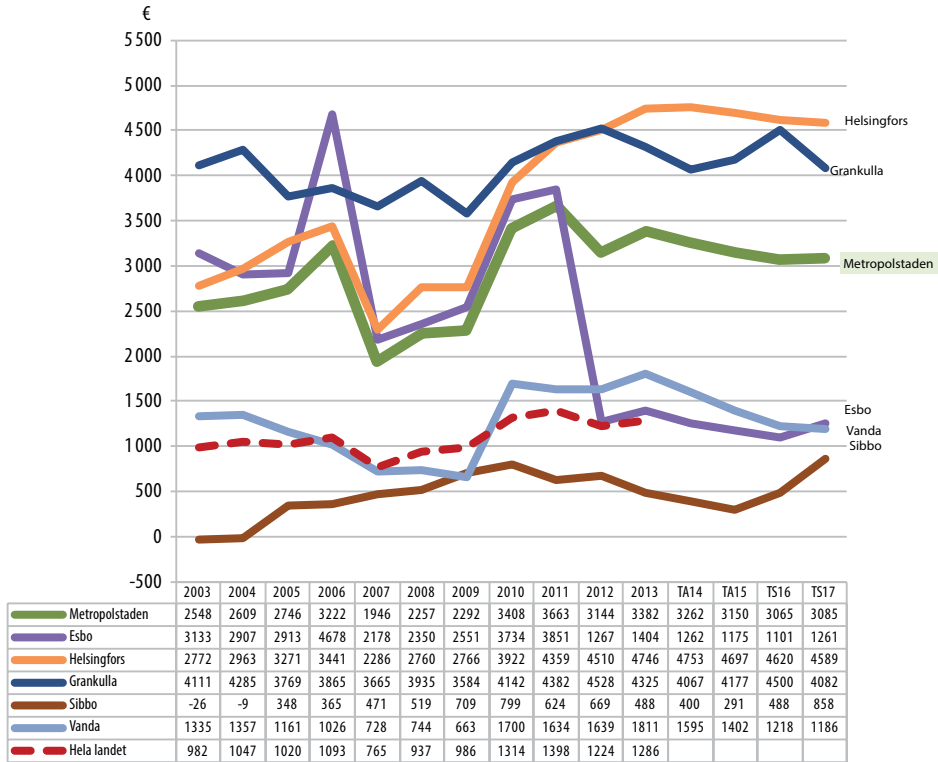
Metropolstadens kommuner hade i huvudsak ett positivt årsbidrag 2002–2013 (bild 42). Deras årsbidrag per invånare har överskridit genomsnittet för landet sedan 2011 med undantag för Sibbo kommun. Prognosen för Sibbos årsbidrag är att det ökar betydligt under ekonomiplaneringsperioden. Bidraget och överskottet i bokslutet 2013 förbättrades av en engångspost i redovisningen av skatter, vilket framgår när man jämför med budgeten för 2014.

Bild 42. Kommunernas årsbidrag 2003, €/invånare. Siffrorna för 2014 är från budgetarna och för 2015–2017 från budgetförslagen. Källa: FCG 2014.

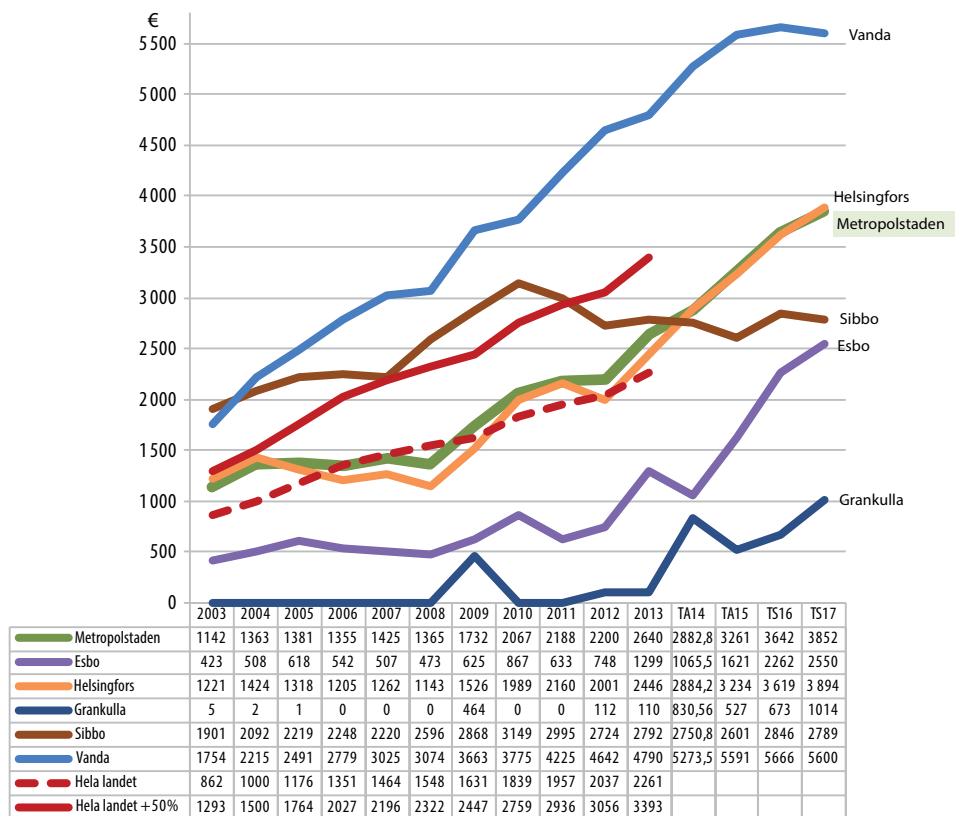
Alla kommuner har en stark balansräkning när man granskar ackumulerade underskott (bild 43). Under ekonomiplaneringsperioden bedöms det ackumulerade underskottet per invånare minska med drygt 200 euro/invånare. I sin budget bedömer Sibbo att det ackumulerade överskottet ökar under planeringsperioden. Esbos överskott minskade avsevärt år 2012. Detta berodde på korrigering av ett fel i bokslutet för tidigare räkenskapsperioder. Av överskottet återfördes 72,8 miljoner euro till investeringsfonden.

Bild 43. Ackumulerat under-/överskott åren 2003–2017, €/invånare. Siffrorna för 2014 är från budgetarna och för 2015–2017 från budgetförslagen. Källa: FCG 2014.

Sedan 2001 har Vanda stads lånebestånd mer än fyrfaldigats (bild 44). Även Sibbo har uppfyllt kriskommunkriteriet för lånebeståndet åren 2001–2005 samt 2008–2010, men därefter har kommunens lånebelopp per invånare sjunkit. Av utredningskommunerna har Grankulla haft det minsta lånebeståndet under hela 2000-talet med inga eller mycket små lånebelopp. I Esbo har lånebeståndet hållit sig på en relativt låg nivå, men ökar nu.

Bild 44. Kommunernas lånebestånd 2003–2017, €/invånare. Siffrorna för 2014 är från budgetarna och för 2015–2017 från budgetförslagen. Källa: FCG 2014.

Kommunernas starka befolkningstillväxt har påverkat deras service- och investeringsbehov samt ökat utmaningarna för inkomstfinansiering av investeringar. Områdets starka tillväxt förutsätter investeringar, delvis också lånefinansierade. Med den realiserade ökningen av lånebeståndet blir finansieringen av investeringar och renoveringar en risk för kommunernas ekonomi.

Esbos storinvesteringar under planeringsperioden är byggandet av Västmetron, skolrenoveringsprogrammet, kapacitetssuppleveringen för att möta ökat servicebehov hos den andel av befolkningen som är över 65 år, utvecklingsprogrammen för T3-området och Esbo centrum samt genomförandet av Storå kern. I Helsingfors handlar det om reparation och ombyggnad av nuvarande byggnadsbestånd och kommunalteknik. Dessutom gäller en betydande del av investeringarna byggandet av de nya områdena i Fiskehamnen, Busholmen, Böle och Kronbergsstranden. År 2014 investerar Vanda i bl.a. genomförandet av det markpolitiska programmet, renovering av byggnader och infrastruktur och servicebyggnader för bostadsmässan i Kivistö. Därtill investerar Vanda totalt 82 miljoner euro i byggandet av Ringbanan och andra etappen av Ring III-upprustningen. Staden finansierar statens del av Ring III-etappen med cirka 40 miljoner euro åren 2013–2016, vilket sta-

ten betalar till Vanda som köpeskilling åren 2016 och 2017. Sibbos betydande investeringar under planeringsperioden är nyinvesteringar i Sibbo skolcentrum och Nickby. Grankullas stora investeringar under planeringsperioden är renovering och utbyggnad av servicecentret Villa Breda samt projektet Villa Bredas flervåningshus.

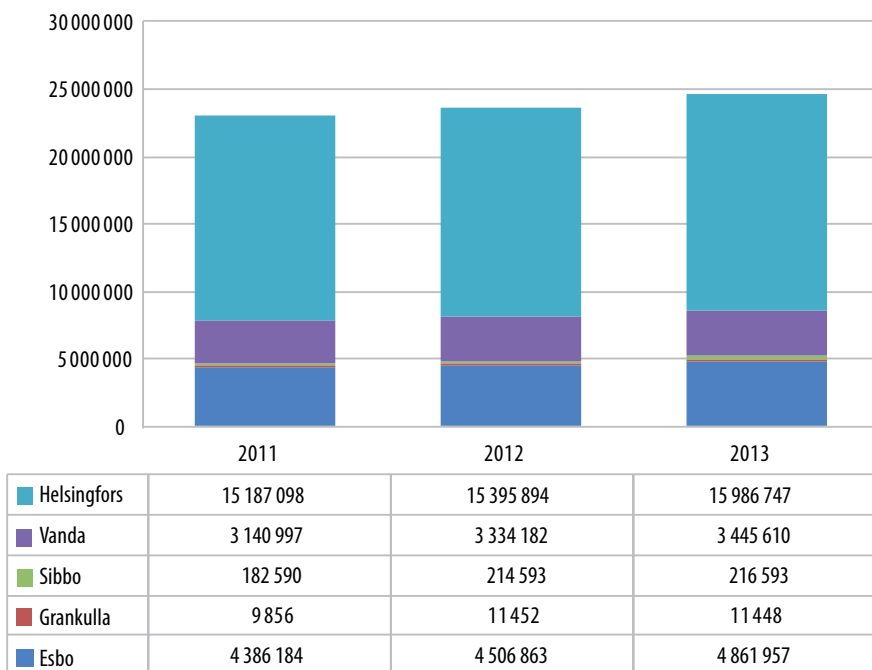
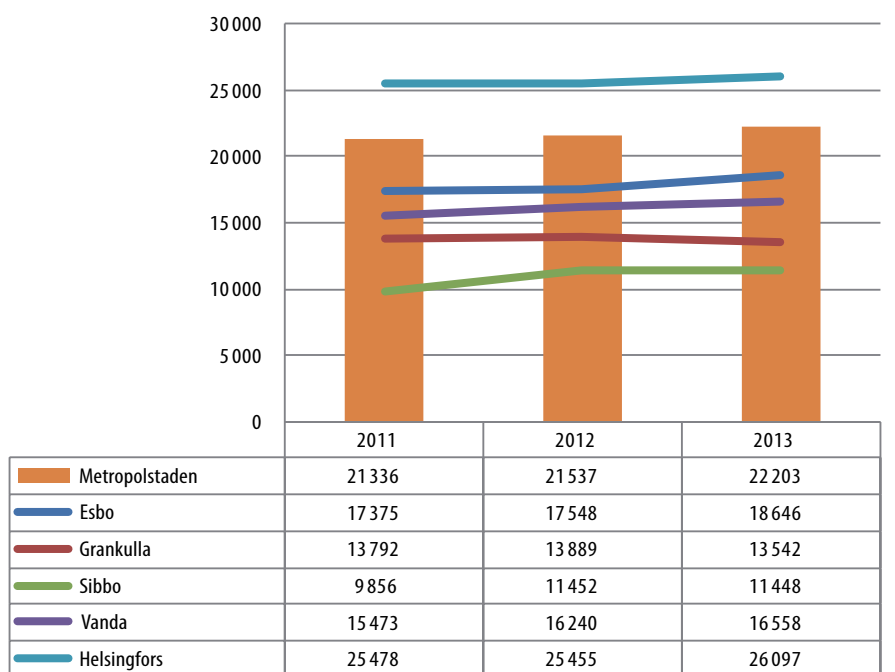
Tabell 22. Investeringarnas anskaffningsutgifter (inkluderar ej inkomster från överlåtelse av egendom) år 2013 och ekonomiplaneringsperioden 2013–2016, 1 000 euro.

Investeringarnas anskaffningsutgifter	BS 2013	B 2014	EP 2015	EP2016
Espoo	179 423	113 068	126 289	105 019
Helsinki	634 072	698 834	817 345	866 922
Kauniainen	6 111	11 400	12 815	13 470
Sipoo	18 067	17 140	19 430	14 285
Vantaa	163 489	172 393	117 374	130 062
Metropolikaupunki	1 001 162	1 012 835	1 093 253	1 129 758

Källa: FCG 2014.

Kommunkoncernernas ekonomiska ställning

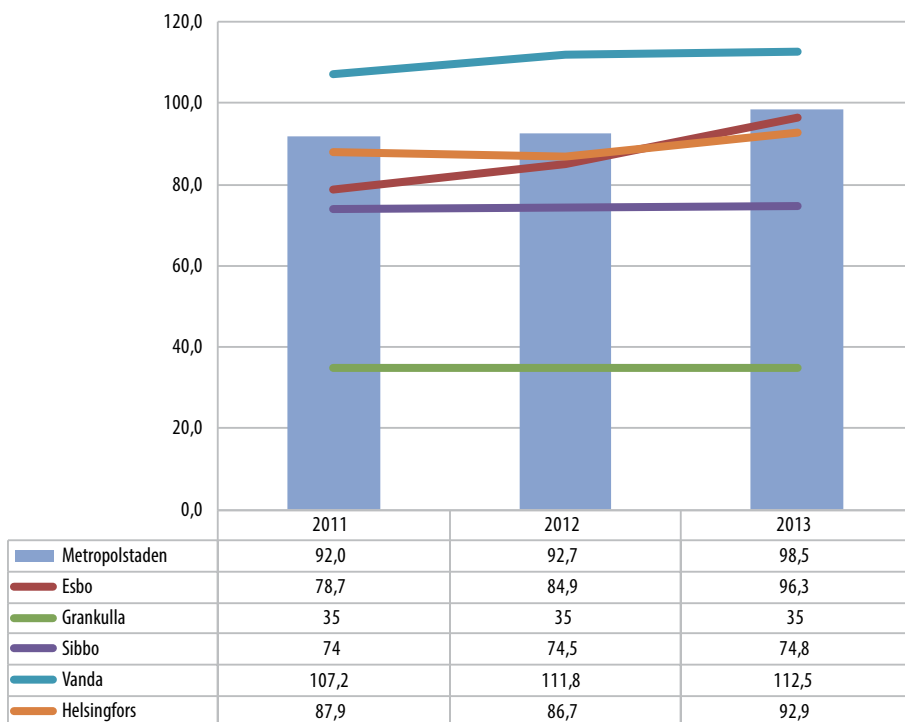
Kommunkoncernens ekonomiska ställning har granskats utifrån kommunernas koncernboks slut. Metropolstadens koncernsiffror är konsoliderade kommundata. Transaktioner mellan kommunerna har inte eliminerats. Kommunkoncernens storlek kan jämföras med hjälp av koncernens balansoms slutning. Bild 45 visar koncernens balansoms slutning per kommun åren 2011–2013. Hela stapeln representerar den virtuella metropolkoncernens balansoms slutning. Helsingfors stora stadskoncern framträder klart. Esbo är näst störst och något större än Vandas stadskoncern. Helsingfors stadskoncern är även klart störst i proportion till folkmängden med 26 097 euro/invånare (bild 46). Även här är Esbo något större än Vanda. Metropolstadens koncern skulle hamna på andra plats före Esbo.

Bild 45. Koncernens balansomslutning åren 2011–2013, 1 000 euro. Källa: FCG 2014.**Bild 46. Koncernens balansomslutning åren 2011–2013, euro/invånare. Källa: FCG 2014.**

Referensperiodens högsta lånebestånd bland koncernerna hade Vanda år 2013, 8 960 €/invånare. I Esbo visar koncernens lånebestånd den största ökningen under 2011–2013, 1 894 euro/invånare. Metropolstadens lånebestånd år 2013 uppgick till 7 765 €/invånare, det tredje största efter Vanda och Helsingfors. Koncernbalansräkningens överskott visar koncernens förmåga att tåla förluster. Alla kommuner har en stark koncernbalansräkning med tanke på överskotten.

Den relativa skuldsättningen måste ligga under 50 procent för att inte uppfylla kris-kommunkriteriet. Jämförelsens bästa kommunkoncern är Grankulla med 35 procent (bild 47). Här hade Vandakoncernen det sämsta värdet, 112,3 procent år 2013 Metropolstaden skulle bli näst sämst i jämförelsen med sina 98,5 procent. Metropolstadens driftsinkomster (inkomster från verksamheten, statsandelar, skatteinkomster) skulle nästan helt behöva gå till återbetalning av främmande kapital. Nyckeltalet visar att kommunkoncernerna är skuldsatta, med undantag för Grankulla och metropolkoncernen. En faktor som kan anses försämra nyckeltalet är investeringstrycket från den kraftiga befolkningstillväxten.

Bild 47. Koncernens relativa skuldsättning åren 2011–2013, %. Källa: FCG 2014

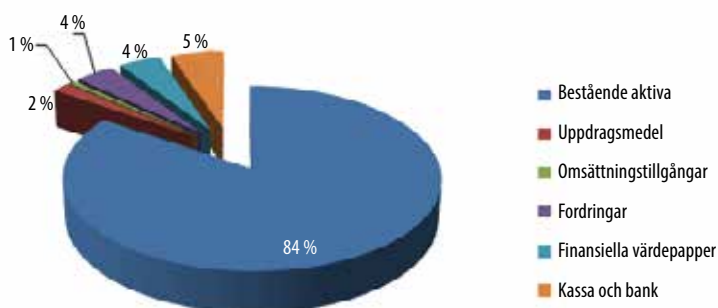

Metropolkoncernens förmögenhetsställning

Kommunernas koncernbalansräkningar har konsoliderats i Metropolstadens koncernbalansräkning 2011–2013. Transaktioner mellan kommunerna har inte eliminerats. Balansräkningens struktur visas i de följande bilderna.

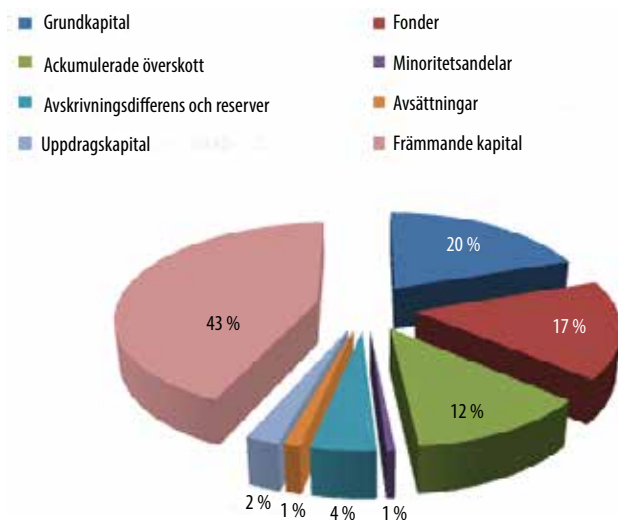
Balansräkningens aktiva fördelar sig enligt följande:

Bild 48. Metropolstadens aktiva år 2013. Källa: FCG 2014.

Balansräkningens passiva fördelar sig enligt följande:

Bild 49. Metropolstadens passiva år 2013. Källa: FCG 2014.

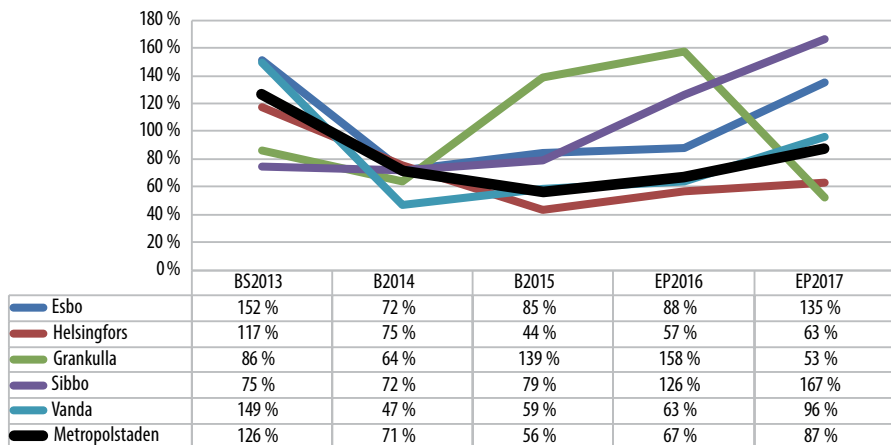

Bestående aktiva utgör den största balansposten bland aktiva med 84 procent. Bland passiva är den största balansposten Främmande kapital med 43 procent. Metropolstaden har en stark koncernbalansräkning. Av balansräkningens tillgångar har 43 procent finansierats med främmande kapital. Eget kapital, fonder och överskott utgör 49 procent av balansräkningens. Värderingarna kan skilja sig mot gängse värden framförallt i fråga om bestående aktiva.

13.2 Tryck på anpassning av kommunernas ekonomi

År 2013 hade Esbo, Vanda och Helsingfors ett årsbidrag som täckte avskrivningarna enligt plan. Ekonomiplanerna prognostiserar en förbättring av nyckeltalet åren 2016 och 2017 med undantag för Grankulla (bild 50).

Bild 50. Kommunernas årsbidrag mot avskrivningar (%) 2013–2017. Siffrorna för 2014 är från budgetarna och för 2015–2017 från budgetförslagen. Källa: FCG 2014.

Tabellen 23 visar kommunernas årsbidragsmål för år 2013 och ekonomiplaneringsperioden 2014–2017. Enligt målen täcker årsbidraget kommunernas avskrivningar enligt plan. För att uppfylla årsbidragsmålen krävs inkomstökningar och/eller utgiftsminskningar med totalt 186–211 miljoner euro i de fem kommunerna. Längst från målet är man år 2016. År 2014 har alla kommuner budgeterat avskrivningar enligt plan som understiger årsbidraget. Med beaktande av Esbos ekonomiprognos för 2014 skulle redan detta år medföra ett årsbidragsunderskott på 213 miljoner euro.

Tabell 23. Kommunernas årsbidragsmål och differens mot målet, 1 000 euro.

Årsbidragsmål (100 % av avskrivningar)	BS2013	B2014	B2015	EP2016	EP2017
Esbo	108 677	114 291	119 518	129 941	113 548
Helsingfors	403 088	433 047	345 399	356 374	370 831
Grankulla	7 062	6 450	6 600	6 700	6 800
Sibbo	9 193	8 200	8 200	8 500	9 200
Vanda	72 751	80 100	88 693	99 961	101 399
Metropolstaden	600 771	642 088	568 410	601 476	601 778
Differens mot årsbidragsmål	BS2013	B2014	B2015	EP2016	EP2017
Esbo	56 095	- 32 102	- 18 387	- 15 374	- 58 288
Helsingfors	69 588	- 106 316	- 194 718	- 153 487	- 135 926
Grankulla	- 985	- 353	2 565	3 875	- 3 220
Sibbo	- 2 305	- 299	- 2 040	2 240	6 140
Vanda	35 697	- 42 513	- 36 512	- 20 496	- 4 147
Metropolstaden	158 089	- 185 583	- 249 092	- 183 242	- 195 441

Källa: FCG 2014.

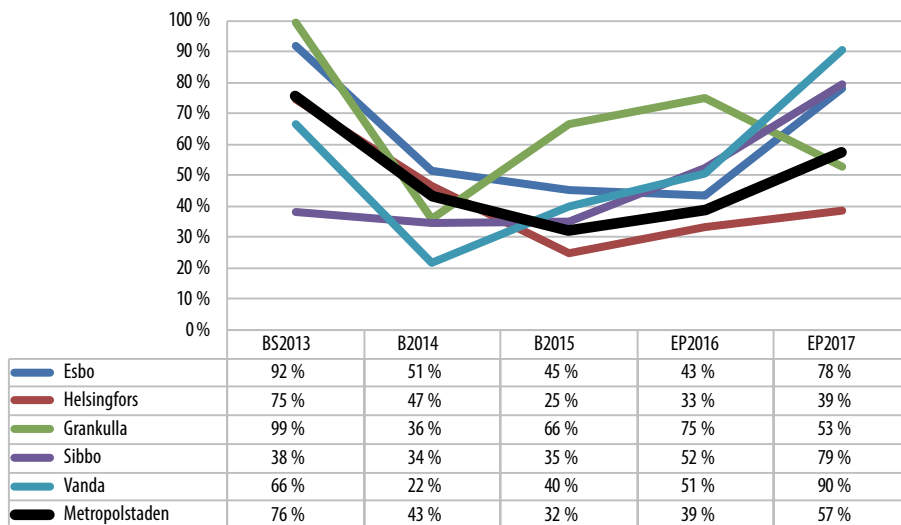
Årsbidraget har inte räckt för att täcka investeringarnas anskaffningsutgifter. År 2013 översteg kommunernas investeringsutgifter årsbidraget med 242 miljoner euro (tabell 24). Enligt budgetuppgifterna kommer metropolstadskommunernas förmåga att inkomstfinansiera investeringar att sjunka brant från och med 2014. Under planeringsperioden förutspås differensen öka till 441 miljoner euro. Nära att täcka investeringarna inkomstfinansierat är Grankulla och Sibbo, där inkomstfinansieringsgraden bedöms öka till ungefär 80 procent (bild 51).

Tabell 24. Differens mellan investeringarnas anskaffningsutgifter och årsbidraget år 2013 och ekonomiplaneringsperioden 2014–2017, 1 000 euro.

Investeringsarnas anskaffningsutgifter - årsbidrag	BS2013	B2014	B2015	EP2016	EP2017
Esbo	14 651	77 411	123 038	149 847	52 540
Helsingfors	161 397	372 103	456 507	403 500	371 714
Grankulla	34	7 303	4 621	3 510	3 187
Sibbo	11 179	11 239	11 957	9 745	4 025
Vanda	55 042	134 806	79 159	61 508	10 193
Metropolstaden	242 303	602 862	675 282	628 110	441 659

Källa: FCG 2014.

Bild 51. Kommunernas inkomstfinansiering av investeringar, % 2013–2017. Siffrorna för 2014 är från budgetarna och för 2015–2017 från budgetförslagen. Källa: FCG 2014.

Kommunernas budgetar inkluderar åtgärder för att stabilisera ekonomin. Bedömningarna ovan utgår från att ekonomiplaneringsperiodens budgetprognoser realiseras. För t.ex. Esbo blir dock utfallet för 2014 sämre än budgeterat enligt stadens egen bedömning (05/2014).

Enligt trendprognosen i avsnitt 13.3 täcker årsbidraget i Esbo, Helsingfors och Grankulla avskrivningarna enligt plan. Räknat i skatteprocent har Sibbo och Vanda det största stabiliseringstrycket med 0,6 procentenheter. Antagandet är att kommunernas ekonomi och investeringar utvecklas enligt budget fram till 2017, vilket förutsätter ekonomisk anpassning i kommunerna.

13.3 Metropolstadens ekonomiska ställning och anpassningstryck

Metropolstadens ekonomiska ställning och anpassningstryck beskrivs med en trendprognos. Kalkylen är baserad på ekonomiplanerna 2017 i budgetarna för 2015, vårdanmälningsuppgifterna för 2012 (THL) och Statistikcentralens befolkningsprognoser 2021–2029. Här används inte kommunernas utan Statistikcentralens befolkningsprognos för enhetlighetens skull.

Eftersom utgångsnivån är kommunernas ekonomiplaner 2017 utgår trendprognosen från att planernas anpassningsåtgärder genomförs. Kalkylen gör följande antaganden från och med 2018:

Kommande servicebehov bedöms utifrån vårdanmälningsuppgifter och befolkningsprognoser med antagandet att behovet per invånare i åldersgruppen blir oförändrat. Således beror t.ex. kalkylerat dagvårdsbehov endast på hur antalet barn i dagvårdsålder utvecklas

och i primärvård och specialiserad sjukvård på hur antalet i olika åldersgrupper utvecklas. Servicebehovet i primärvård har bedömts enligt antal läkarbesök per åldersgrupp och i specialiserad sjukvård enligt vårdperioden per åldersgrupp. I äldrevård (hemvård, serviceboende, ålderdomshem och bäddavdelning) är antagandet att funktionsförmågan förbättras så mycket att man börjar använda tjänsterna i allt högre ålder, i kalkylen tillämpas 75 års ålder som gräns 2013 och 77 års ålder 2029.

Tjänsternas nettokostnader beräknas öka realt med 1 procent per år och enhet från 2018 (t.ex. per elev eller invånare i åldersgruppen). Detta baseras på den historiska prisutvecklingen inom kommunal service. Ränteutgifterna beräknas öka realt med 5 procent per år, övriga finansiella poster och avskrivningar med en procent per år.

Prognosårens kommunalskatteinkomster beaktar prognostiserad förändring av antalet personer i arbetsför ålder och personer över 65 år (pensionsinkomster) samt att den beskattningsbara förvärvsinkomsten ökar realt med 1 procent och pensionsinkomsterna med 0,75 procent per pensionstagare. Från 2018 beräknas statsandelarna öka med 1 procent per år.

Beräkningen är mekanisk och beaktar t.ex. inte kommunernas skillnader i servicebehov vid utgångsläget eller möjlig minskning av kommunernas uppgifter. Prognosen har inte bedömt extraordinära poster eller avskrivningsdifferenser, avsättningar och fonder.

Nettoinvesteringarna beräknas öka realt med 1 procent per år och invånare från 2018. Förändringen av lånebeståndet beräknas som differensen mellan årsbidraget och nettoinvesteringarna.

Hur kommunernas ekonomi utvecklas är osäkert på flera punkter, kalkylen beaktar t.ex. inte kommunernas förändrade uppgifter, deras senare anpassningsåtgärder, den allmänna ekonomiska utvecklingen eller kommunernas beslut om skatter.

Som metropolstadens skattesats används genomsnittet av kommunernas inkomstskattesarter viktad med folkmängden. Kalkylerna utgår från gängse priser, varvid prognosen för 2021 blir mera jämförbar med kommunernas ekonomiplaner för 2017. Den förväntade inflationen från 2018 är 2 %/år.

Tabell 25. Kalkyl över samlat tryck på fem kommuner med gängse priser. 2017 års siffror är från budgeten 2015. Prognosårens kalkyler anger bara trenden och beaktar t.ex. inte målsättningar som gäller produktivitetsökningar efter 2017.

Metropolstaden	2013bs	2017ep	2021p	2025p	2029p
Invånarantal	1 109 530	1 162 370	1 195 801	1 235 270	1 270 096
Skattesats	18,41	18,47	18,47	18,47	18,47
Skattesatsintäkter	243 574	269 101	342 875	398 218	460 866
Nettokostnader					
Dagvård och förskoleundervisning	713 997		940 721	1 075 646	1 210 199
Grundläggande utbildning och gymnasiet	977 820		1 325 411	1 520 045	1 726 344
Äldrevård	865 440		1 363 598	1 843 551	2 280 646
Primärvård, öppenvård	504 682		713 086	842 518	988 104
Specialiserad sjukvård	1 087 142		1 579 112	1 903 690	2 262 841

Metropolstaden	2013bs	2017ep	2021p	2025p	2029p
Övriga uppgifter (inkl. understöd)	858 741		1 169 870	1 360 158	1 574 030
Engångsposter					
Verksamhetsbidrag	-5 141 579	-5 809 219	-7 091 798	-8 545 608	-10 042 165
Inkomster					
Kommunalskatt	4 485 241	4 971 100	6 333 925	7 356 277	8 513 579
Fastighetsskatt	338 120	422 800	490 491	570 274	659 944
Samfundsskatt	445 771	468 800	552 103	641 907	742 840
Statsandelar	483 062	417 600	456 725	597 662	876 147
Inkomster totalt	5 752 194	6 280 300	7 833 244	9 166 119	10 792 510
+ Ränteintäkter	81 817	85 139	88596	92193	95937
+ Utdelningar	32 378	33 693	35061	36484	37966
+ Övriga finansiella intäkter	65 789	68 460	71240	74133	77143
- Räntekostnader	-28 656	-41 955	-61427	-89935	-131674
- Övriga finansiella kostnader	-3 523	-3 666	-3815	-3970	-4131
Finansiella kostnader och intäkter totalt 1 000 €	147 805	65 871	129655	108906	75241
Årsbidrag	758 420	536 952	871 102	729 417	825 586
Avskrivningar	600 771	626 009	761 039	856 556	964 061
Extraordinära poster	77 816	141 955	0	0	0
Räkenskapsperiodens resultat	235 465	52 898	110 063	-127 139	-138 475
Förändring i avsättningar, avskrivningsdifferens och fonder	11 385	11 061	0	0	0
Under-/överskott	246 850	63 959	110 063	-127 139	-138 475
Ackumulerat under-/överskott	3 698 890	4 320 508	4 668 552	4 634 399	4 103 172
Ackumulerat under-/överskott €/invånare	3 334	3 751	3 904	3 752	3 231
Årsbidragsmål, 100 % av avskrivningar	600 771	626 009	761 039	856 556	964 061
Differens mot målet	157 649	-89 057	110 063	-127 139	-138 475
Tryck på skattesatsen (1)	0	+0,3	0	+0,3	+0,3
Skattesats i balans	18,41	18,77	18,47	18,77	18,77
Nettoinvesteringar	1 001 163	978 913	1 101 775	1 240 058	1 395 696
Förändring i lånebestånd	481883	441 961	230 674	510 641	570 110
Lånebestånd	2 887 918	4 735 606	6 080 875	7 563 505	9 725 005
Lånebestånd €/invånare	2 603	4 074	5 085	6 123	7 657
Årsbidragsmål, 100 % av nettoinvesteringar, 1000 €					
Differens mot målet	-242 743	-441 961	-230 674	-510 641	-570 110
Tryck på skattesatsen (2)	+1	+1,6	+0,7	+1,3	+1,2
Skattesats i balans	19,41	20,07	19,17	19,77	19,67

Källa: FCG 2014

Metropolstadens årsbidrag från dess första år räcker inte för att täcka avskrivningar enligt plan, differensen blir cirka 90 miljoner euro, vilket innebär ett ekonomiskt tryck på metropolstaden motsvarande 0,3 skatteprocentenheter. Metropolstadens nettoinvesteringar är större än avskrivningarna, och då ökar lånebeståndet trots att skattesatsen och avskrivningarna är i balans. År 2013 investerade kommunerna och affärsverken runt en miljard euro på området, men nivån sjunker i framtiden på grund av bolagiseringen.

Trots att kalkylen visar ett höjningstryck har metropolstaden en mycket god ställning jämfört med hela landet. Om man räknar på samma sätt för hela den kommunala sektorn år 2029 blir trycket på skattesatsen över 5 procentenheter och kommunernas sammanräknade skattesats cirka 25.

Tabell 26. Investeringsansaffningsutgifter (exkl. intäkter från försäljning av egendom), 1 000 €.

	BS 2012	BS 2013	B 2014	Ka
Esbo	178 204	179 423	113 068	156 898
Helsingfors	644 607	634 072	698 834	659 171
Grankulla	10 324	6 111	11 400	9 278
Sibbo	17 340	18 067	17 140	17 516
Vanda	159 838	163 489	172 393	165 240
Totalt	1 010 313	1 001 162	1 012 835	1 008 103

Källa: FCG 2014

När städerna går samman måste man harmonisera kommunernas skattesatser, olika avgifter, taxor, tariffer och ekonomiska stöd. Skattesatsen kan inte anges direkt i sammanslagningsavtalet. Kalkylens skattesats är genomsnittet av kommunernas inkomstskattesatser viktad med folkmängden.

Metropolstaden skulle få sammanslagningsunderstöd på totalt 8 miljoner euro under tre år, vilket dock saknar betydelse för helheten. Vid en sammanslagning får metropolstaden ett statsandelsbelopp på ungefär samma nivå som tidigare, uppskattningsvis en miljard euro.

13.4 Servicekostnader med alternativa produktionssätt

Här bedöms metropolstadens kostnadsnivå, om den håller Helsingfors, Esbos eller Vandas kostnadsnivå. Kalkylunderlaget är kommunernas uppgifter om sin driftsekonomi år 2013.

Dessutom används 2012 års index för hälso- och socialvårdens behovsstandardiserade nettoutgifter, som väntas bli oförändrat år 2013. Hälso- och socialvårdens nettoutgifter per invånare 2012 (THL 6.10.2014) har omräknats till 2013 års nivå enligt kommunernas uppgifter om förändringarna i social- och hälsovårdsväsendets nettokostnader per invånare. Social- och hälsovårdens nettokostnader inkluderar inte utkomststöd, dagvård, förskoleundervisning och administrativa kostnader. Enheten/fördelningsprincipen är kommunernas invånarantal, elevantal i grundläggande utbildning och gymnasiet, antalet tätortsinvånare samt olika åldersgrupper.

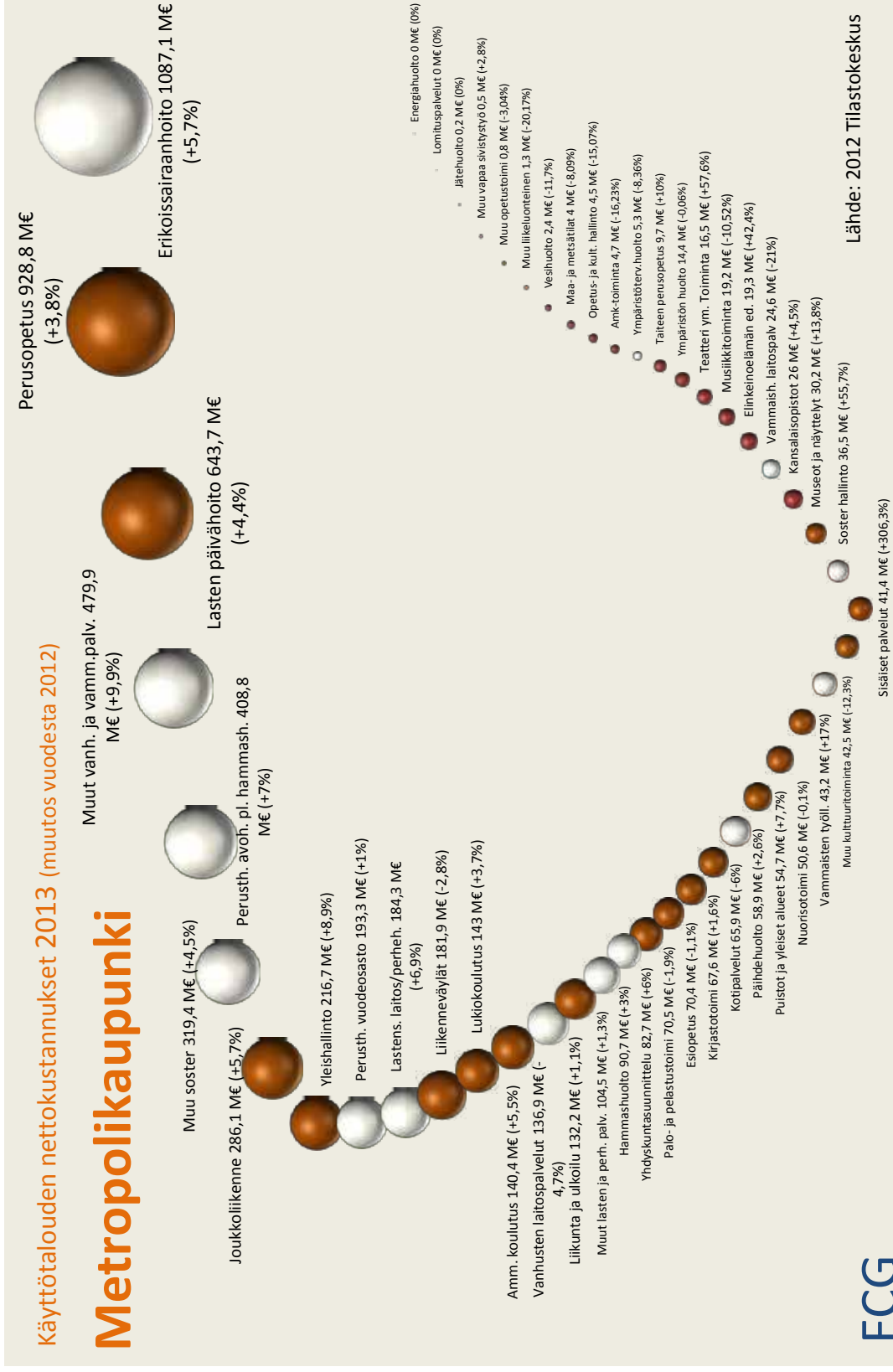
Kommunernas kostnadsnivå påverkas av vilken servicenivå kommunen valt, tjänster-nas organiseringssätt samt regionala och demografiska faktorer. De sistnämnda kan kommunerna eller metropolstaden bara påverka i liten grad på kort sikt och förändringar i servicenivån och produktionssättet förutsätter beslut som förankras i kommunerna eller metropolstaden. Utifrån kalkylen kan det inte direkt antas att man automatiskt tillämpar en viss kommuns kostnadsnivå på hela området för den nya kommunen. Den slutgiltiga kostnadsnivån påverkas av besluten om servicenätet i metropolstaden.

Det aktuella lagförslaget innebär att en betydande del av kommunernas driftsekonomi överförs till vårdområdena. Kostnaderna fördelas enligt en avgift baserad på kommunernas invånarantal viktad enligt åldersklassernas grundpriser och sjukfrekvenskoefficienten i beräkningen av statsandelar för kommunal basservice. Dessa kostnader kan alltså inte påverkats direkt genom en förändring av kommunstrukturen.

Efter vårdreformen är grundläggande utbildning, dagvård och kollektivtrafik de kostnadsmässigt största tjänster som metropolstaden ordnar själv (bild 52).

Käyttötalouden nettokustannukset 2013 (muutos vuodesta 2012)

Metropolikaupunki

Lähde: 2012 Tilastokeskus

Driftsekonomin har utgifter som inte beror på kommunstrukturen, åtminstone inte i någon betydande grad. Sådana är bl.a. utkomststöd, yrkesutbildning och räddningsväsendet, som visas separat i tabellerna nedan. Kostnadsnivåförändringarna är kalkylerade utan dessa oberoende poster.

Tabell 27 visar kalkylens driftsekonomiunderlag, bilaga 4 anger fördelningsprinciperna för respektive servicegrupp och beräknade enhetskostnader.

Tabell 27. Kommunernas förhandsuppgifter om driftsekonomin, miljoner euro

	Nettokostnader, kommunernas förhandsuppgifter, M€					
	Esbo 2013	Helsingfors 2013	Grankulla 2013	Sibbo 2013	Vanda 2013	Totalt 2013
Eventuellt beroende av kommunstrukturen:						
Allmän förvaltning	47,9	135,8	1,1	4,2	27,8	216,7
Dagvård och förskoleundervisning	204,4	353,4	6,7	14,5	135,0	714,0
Egen grundläggande utbildning	257,3	387,5	10,8	20,9	156,5	832,9
Egen gymnasieutbildning	42,0	68,8	5,8	2,9	23,5	143,0
Medborgarinstitut	6,6	15,8	0,5	0,7	2,5	26,0
Grundläggande konstundervisning	5,0	0,0	0,4	0,6	3,8	9,7
Bibliotek	19,6	36,1	1,0	1,4	9,5	67,6
Idrott och motion	30,6	82,6	2,2	2,2	14,7	132,2
Ungdomsarbete	8,3	33,5	0,6	0,6	7,7	50,6
Museer och utställningar	11,7	13,3	0,0	0,0	5,2	30,2
Teater-, dans- och cirkusverksamhet	3,5	12,8	0,0	0,0	0,3	16,6
Musikverksamhet	7,2	11,0	0,1	0,0	1,0	19,3
Övrig kulturverksamhet	7,2	31,6	0,5	0,0	3,1	42,4
Undervisnings- och bildningsväsendets förvaltning	2,1	0,5	0,7	0,9	0,3	4,5
Samhällsplanering	15,4	58,9	-2,2	2,1	8,4	82,7
Byggnadstillsyn	-1,1	0,3	0,1	0,2	-0,4	-0,9
Trafikleder	61,0	78,6	2,4	2,3	37,6	181,9
Parker och allmänna områden	18,1	26,8	1,1	0,4	8,3	54,7
Miljövård	2,5	10,0	0,1	0,4	1,4	14,4
Totalt	749,3	1357,0	31,9	54,3	446,0	2638,6
Inte direkt beroende av kommunstrukturen:						
Vårdens behovsstandardiserade utgifter*	573,8	1682,1	23,2	45,5	497,7	2822,4
Övrigt som överförs till vårdområdet:						
Miljöhälsövård	1,4	2,1	0,1	0,4	1,4	5,3
Övriga vårdutgifter som överförs**	29,0	108,3	0,7	2,0	13,4	153,3
Utkomststöd	48,2	158,5	0,5	1,0	50,4	258,6
Räddningsväsendet	17,5	39,9	0,9	2,2	10,0	70,5
Yrkesutbildning + yhsk	0,8	111,5	0,0	0,2	32,6	145,1
Övrig driftsekonomi***	-3,5	0,8	3,2	-2,4	-3,2	-5,1
DRIFTSEKONOMI TOTALT exkl. affärsverk	1416,5	3460,4	60,5	103,1	1048,2	6088,7

*THL 6.10.2014: Hälso- och socialvårdsutgifterna per invånare (netto) år 2012 har omräknats till 2013 års nivå enligt kommunernas uppgifter om förändringar i social- och hälsovårdsväsendets nettokostnader per invånare. De inkluderar inte utkomststöd, dagvård, förskoleundervisning och administrativa kostnader.

** Bl.a. social- och hälsovårdsväsendets förvaltning, flyktingmottagning, sociala krediter, arbetsmarknadsstöd

*** Bl.a. lokal- och hyrestjänster, kollektivtrafik, främjande av näringsverksamhet

Källa: FCG 2014.

Tabell 28 visar att kommunernas kostnader beräknas öka med cirka 160 miljoner euro, om Helsingfors sätter kostnadsnivån. På Esbonivån ökar kostnaderna med cirka 130 miljoner euro medan de på Vandanivån sjunker med cirka 515 miljoner euro.

Tabell 28. De fem kommunernas totala driftsekonomiutgifter (netto och förändring år 2013), om enhetskostnaderna är på samma nivå som i Esbo, Helsingfors eller Vanda.

	Förhandsuppgifter	Esbonivå		Helsingforsnivå		Vandanivå	
	M€	M€	förändring M€	M€	förändring M€	M€	förändring M€
Eventuellt beroende av kommunstrukturen:							
Allmän förvaltning	216,7	203,7	-13,0	245,9	29,2	148,1	-68,6
Dagvård och förskoleundervisning	714,0	728,8	14,7	729,0	14,9	648,9	-65,1
Egen grundläggande utbildning	832,9	853,4	20,5	923,0	90,1	665,9	-167,1
Egen gymnasieutbildning	143,0	142,7	-0,3	154,7	11,7	110,9	-32,0
Medborgarinstitut	26,0	28,0	2,0	28,6	2,6	13,1	-12,9
Grundläggande konstundervisning	9,7	21,1	11,4	0,0	-9,7	20,1	10,3
Bibliotek	67,6	83,3	15,7	65,4	-2,3	50,7	-16,9
Idrott och motion	132,2	130,2	-1,9	149,5	17,4	78,2	-54,0
Ungdomsarbete	50,6	33,5	-17,1	62,4	11,8	40,1	-10,5
Museer och utställningar	30,2	49,8	19,5	24,1	-6,1	27,9	-2,4
Teater-, dans- och cirkusverksamhet	16,6	14,9	-1,7	23,2	6,6	1,6	-15,0
Musikverksamhet	19,3	30,6	11,3	19,9	0,6	5,3	-14,0
Övrig kulturverksamhet	42,4	30,6	-11,8	57,2	14,8	16,5	-25,9
Undervisnings- och bildningsväsendets förvaltning	4,5	8,9	4,4	0,9	-3,6	1,6	-2,9
Samhällsplanering	82,7	65,6	-17,1	106,7	24,1	44,8	-37,9
Byggnadstillsyn	-0,9	-4,8	-3,9	0,5	1,4	-2,0	-1,1
Trafikleder	181,9	259,7	77,7	141,5	-40,4	200,2	18,3
Parker och allmänna områden	54,7	77,2	22,5	48,2	-6,4	43,9	-10,8
Miljövård	14,4	10,6	-3,7	18,1	3,7	7,4	-7,0
Beroende totalt	2639	2768	129	2799	160	2123	-515
Inte direkt beroende av kommunstrukturen:							
Vårdens behovsstandardiserade utgifter*	2822,4	2644,5	-177,9	2927,4	105,0	2713,7	-108,7
Övrigt som överförs till vårdområdet:							
Miljöhälsövård	5,3	5,9	0,6	3,8	-1,5	7,3	2,0
Övriga vårdutgifter som överförs**	153,3	123,2	-30,1	196,1	42,9	71,2	-82,1
Utkomststöd	258,6	205,2	-53,5	287,1	28,5	268,5	9,8
Räddningsväsendet	70,5	74,5	4,0	72,3	1,8	53,3	-17,2
Yrkesutbildning + yhsk***	145,1	3,4		202,0		173,7	
Övrig driftsekonomi****	-5,1	-15,1	-9,9	1,5	6,6	-17,2	-12,0
Oberoende totalt	3450						

*THL 6.10.2014: Hälso- och socialvårdsutgifterna per invånare (netto) år 2012 har omräknats till 2013 års nivå enligt kommunernas uppgifter om förändringar i social- och hälsovårdsväsendets nettokostnader per invånare. Inkluderar inte utkomststöd, dagvård, förskoleundervisning och administrativa kostnader.

** Bl.a. social- och hälsovårdsväsendets förvaltning, flyktingmottagning, sociala krediter, arbetsmarknadsstöd

** Kostnadsdifferens ej beräknad eftersom organiseringsätten skiljer sig

*** Bl.a. lokal- och hyrestjänster, kollektivtrafik, främjande av näringsverksamhet

**** Bl.a. lokal- och hyrestjänster, kollektivtrafik, främjande av näringslivsservice

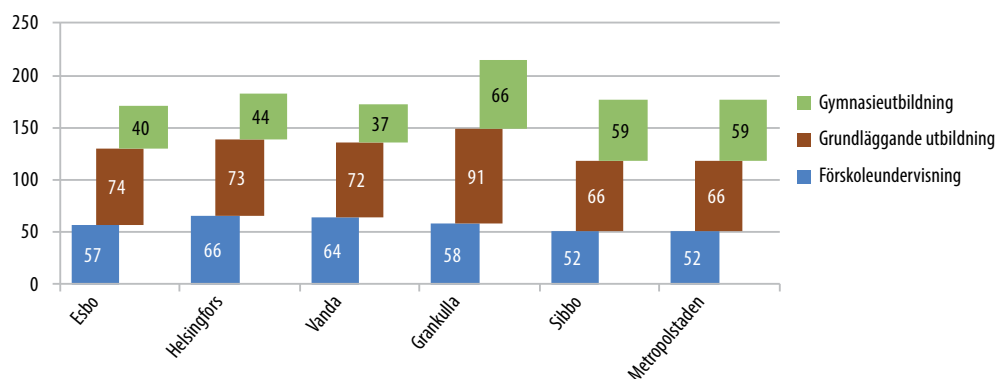
Källa: FCG 2014

Med samma kostnadsnivå som Helsingfors eller Esbo ökar metropolstadens kostnader till samma storleksklass: på Helsingforsnivån ökar kostnaderna till cirka 160 miljoner euro och på Esbonivån till cirka 129 miljoner euro. Skillnaden mellan Helsingfors- och Esbonivån kan inte anses betydande på grund av osäkerheterna i kalkylen. Däremot ger Vandanivån en klart lägre kostnadsnivå. Om man inkluderar social- och hälsovården, ökar kostnadsdifferensen, men eftersom dessa kostnader enligt lagutkastet fördelas enligt capitamodellen påverkar kommunstrukturen inte de berörda kommunernas sammanräknade kostnader.

Kalkylen är mycket ungefärlig. En betydande del av kostnaderna är sådana som till stor del beror på skillnader i områdenas servicebehov eller förhållanden eller på den lokala kostnadsnivån. Exempel på dessa är hyresnivån eller av samhällsstrukturen beroende bygg- och underhållskostnader för trafikleder.

Av kommunstrukturen oberoende faktorer är exempelvis de omständigheter som påverkar kostnaderna för grundläggande utbildning: tvåspråkighet, andel personer med främmande modersmål, andel elever med särskilda behov och sjukhusundervisning (Lehtonen m.fl. 2008). Kostnaderna påverkas även av olika budgeteringspraxis, t.ex. i fråga om statistiken (Helsingfors-Vanda-utredningens slutrapport, 2010). I fråga om undervisningstimmar per elev i grundläggande utbildning finns det dock inga betydande skillnader mellan Esbo, Helsingfors och Vanda (bild 53). Därmed skulle den kalkylerade kostnadsökningen (90 miljoner euro) på Helsingforsnivån (tabell 28) inte realiseras som sådan, även om metropolstaden får klasstorlekar och timfördelningar på Helsingforsnivån.

Bild 53. Antal undervisningstimmar per elev i förskoleundervisning, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning år 2012. Statistikcentralen. Källa: FCG 2014.

13.5 Sammanfattning och slutsatser

På grund av ökande kostnadsnivå och stora investeringar på metropolstadens område har kommunernas skuldsättning ökat. De senaste årens skuldsättning i Helsingfors, Esbo och framförallt Vanda inskränker kommunernas ekonomiska utrymme. Detta har ökat kommunernas behov att prioritera investeringar och t.ex. Vanda har utarbetat och genomfört ett ekonomiskt anpassningsprogram. Även Esbo har inlett ett stabiliserings- och produktivtetsprogramarbete, Helsingfors är ett investeringstak i bruk.

Koncernperspektivet stärks i utkastet till kommunallag, då även metropolkoncerngranskningens betydelse ökar. I den granskningen är årsbidraget starkt och visar på koncernkoncernernas och metropolstadskoncernens möjligheter till inkomstfinansiering. Den relativa skuldsättningen är hög hos alla kommuner utom Grankulla, vilket beror på investeringstryck som följer av befolkningstillväxten och finansiering av investeringar med främmande kapital. Helsingfors och Esbos många och stora dottersammanslutningar påverkar metropolkoncerngranskningen i betydande grad. Metropolstadens koncernbalansräkning är stark med dess överskott, vilket bidrar till koncernens förmåga att tåla förluster. När koncernboksluten grankas finns skäl att beakta eventuella skillnader i värderingen av tillgångsposter. Denna utredning använder i huvudsak nyckeltal som är oberoende av de ovannämnda värderingarna.

Det kalkylerade trycket på anpassning av metropolstadens ekonomi utöver anpassningsåtgärderna i kommunernas budgetar är cirka 90 miljoner år 2017 för att kunna täcka avskrivningarna. Detta innebär 0,3 procentenheters tryck på skattesatsen. Enligt prognosen blir trycket inte större än så fram till 2029. Investeringarna på metropolområdet uppgår dock till drygt en miljard euro per år och det faktiska anpassningsbehovet är större, om man inte vill att lånebeståndet ökar betydligt. Den ekonomiska utvecklingen inbegriper flera risker som man behöver hantera.

Med samma kostnadsnivå som Helsingfors eller Esbo ökar metropolstadens kostnader till samma storleksnivå enligt kalkylen. Däremot skulle Vandans nivå ge en klart lägre kostnadsnivå. Metropolstadens faktiska kostnadsnivå beror på besluten om servicestrukturen och produktionssätten. Å andra sidan påverkas kostnaderna även av faktorer som beror på lokala omständigheter och som inte skulle förändras snabbt till följd av sammanslagningen. Helsingfors och Esbos relativt höga kostnadsnivå i vissa uppgifter kan tyda på en anpassningspotential som skulle kunna utnyttjas vid anpassning av metropolstadens ekonomi. Sammanslagning av kommunerna skulle ge synergier, vilkas storlek man dock inte direkt kan bedöma. Å andra sidan finns risken att synergier uteblir, om man inte skapar effektivare förvaltningsstrukturer och tillvägagångssätt.

I sammanslagningsavtalet kommer man överens om sammanslagningens målen ur ett ekonomiskt perspektiv och om relaterade åtgärder under förberedelserna av sammanslagningen. För metropolstaden är det väsentliga att säkerställa ekonomisk balans och kontrollera skuldsättningen. Detta innebär att kommunspecifika anpassningsåtgärder förstärks vid en sammanslagning och att ett anpassningsprogram för metropolstaden uppgörs under tiden då den nya kommunen förbereds.

Kommunsammanslagningen ger möjlighet att förnya tjänsternas produktionssätt och öka produktiviteten. Huruvida produktivetspotentialen realiserar beror på metropolstadens beslut och verkställandet av dem. Erfarenheter från kommunsammanslagningar i stadsregioner pekar på att gemensamt beslutsfattande ger betydande fördelar i planeringen av samhällsstrukturen och förbättringen av regionens konkurrenskraft. Likaså leder samordnad planering av investeringar och optimala servicenät till att dubbelarbete elimineras och till ökad produktivitet. Framförallt pensionsavgångar kan utnyttjas för att minska personalkostnaderna inom administrativt arbete och kontorsarbete betydligt snabbare än vad man hade gjort som enskilda kommuner.

14 Förvaltning

14.1 Principer för hur metropolstadens förvaltning organiseras

Metropolstadens och serviceområdenas ansvarsfördelning bestäms utifrån hur tjänsterna ordnas och används. Huvudkriterierna för ordnandet av närservice och centraliserade tjänster är tjänsternas tillgänglighet och hur ofta de används. Serviceområdenas roll i tillhandahållandet av tjänsterna fokuserar på områdets servicenät och -utbud medan metropolstaden har ett övergripande ansvar för hela staden.

Delområdesorgan enligt nuvarande kommunallag

Serviceområdenas roll i metropolstadens verksamhet kan baseras på främjande av kommuninvånarnas deltagande och påverkan genom att tillämpa delområdesförvaltning i enlighet med 27 § i kommunallagen. Delområdesorganet kan utgöra en officiell del av kommunens organisation och till det överför fullmäktige överföra behörighet genom en instruktion, t.ex. i tillhandahållandet av närservice.

I enlighet med 18 § i kommunallagen kan fullmäktige besluta om serviceområdesorganets sammansättning så, att ledamöterna eller en del av ledamöterna i organet utses på förslag av invånarna i delområdet och att ledamöterna ska vara bosatta inom delområdet i fråga. Den nuvarande kommunallagen möjliggör inte stadsdelsfullmäktige som utses i allmänna val.

Reglering enligt en ny kommunallag

Enligt RP Till kommunallag 36 § i utkastet kan fullmäktige tillsätta nämnder eller direktioner för att främja påverkansmöjligheterna för invånarna i ett delområde i kommunen. Fullmäktige kan besluta att ledamöterna eller en del av ledamöterna i delområdesorganet utses på förslag av invånarna i delområdet i fråga. Enligt utkastet till lag krävs det inte att ledamöter i ett delområdesorgan är bosatta på delområdet i fråga.

Delområdesorganet har till uppgift att påverka det kommunala beslutsfattandet och utveckla delområdet i kommunen. Det ska ges tillfälle att ge sitt utlåtande vid beredningen av kommunstrategin samt budgeten och ekonomiplanen samt i frågor där det avgörande som träffas på ett betydande sätt kan påverka livsmiljön, arbetet eller övriga förhållanden för kommuninvånarna och dem som utnyttjar tjänsterna. Delområdesorganets syfte är att

förbättra påverkansmöjligheterna för kommundelens invånare. Bestämmelser om delområdesorganets övriga uppgifter och befogenheter finns i förvaltningsstadgan.

Det är även i fortsättningen fullmäktige som prövar ordnandet av en kommunfelsförvaltning liksom överföringen av beslutanderätt över serviceuppgifter till delområdesorganen. Fullmäktige bestämmer om delområdesorganen är nämnder eller direkttioner. Med tanke på organiseringen av metropolstadens förvaltning innebär utkastet ingen väsentlig förändring av bestämmelserna i den gällande kommunallagen. Serviceområdesorganet får sin legitimitet av fullmäktiges tillsättningsbeslut och delegering av behörighet genom förvaltningsstadgan.

Beredning av direkta borgmästarval och delområdesorgan

RP-utkastet till kommunallag möjliggör inte delområdesorgan som utses i allmänna val. Det pågår dock beredning av lagstiftning om kommunfelsförvaltning. Eftersom både direkta borgmästarval och val av delområdesorgan kräver ändring av såväl kommunallagen som vallagen sker denna beredning separat.

Avsikten är att författningsändringarna kan träda i kraft 2016, varvid delområdesorgan skulle kunna väljas första gången vid kommunalvalet 2017.

Valda beslutsfattare

Fullmäktige i de fem kommunerna Esbo, Helsingfors, Grankulla, Sibbo och Vanda har totalt 305 ledamöter. Det föreslagna datumet för bildande av metropolstaden är 1.1.2017. Kommunalvalet hålls i april 2017 och det nya fullmäktige börjar verka 1.6.2017.

Om en sammanslagning av kommuner träder i kraft under en kommunal valperiod, ska kommunerna i sammanslagningsavtalet komma överens om bildandet av den nya kommunens fullmäktige (8 § 4 mom. kommunstrukturlagen). De kommuner som går samman kan i sammanslagningsavtalet komma överens om att deras fullmäktige ska utgöra fullmäktige i den nya kommunen för den mandattid som pågår till den kommunala valperiodens slut. De kommuner som går samman kan också i sammanslagningsavtalet komma överens om att deras fullmäktige delvis sammanslås till fullmäktige i den nya kommunen för den mandattid som pågår till den kommunala valperiodens slut. Då ska fullmäktige i de kommuner som går samman besluta hur många fullmäktigeplatser varje kommun ska få i den nya kommunens fullmäktige. I den nya kommunens fullmäktige ska dock alltid ingå minst en fjärdedel av varje kommuns fullmäktigeledamöter. I fråga om varje kommun bestäms de fullmäktigeledamöter och ersättare som ska ingå i den nya kommunens fullmäktige i den ordningsföljd som följer av de jämförelsetal som tilldelats dem i föregående kommunalval (24 § i kommunstrukturlagen).

Eftersom det totala antalet ledamöter i de fem kommunerna blir för stort, även för en kort verksamhetsperiod, föreslår kommunutredarna, att fullmäktige under fem månader har 153 leda möter

De kommuner som går samman kan i sammanslagningsavtalet komma överens om att ett större antal fullmäktigeledamöter än vad som anges i 10 § i kommunallagen ska väljas i

den nya kommunen. Avtalet kan till denna del vara i kraft till utgången av den första hela kommunala valperioden. Kommunerna ska meddela justitieministeriet antalet fullmäktigeledamöter (25 § i kommunstrukturlagen). I enlighet med detta föreslås att man vid valet våren 2017 väljer 110 ledamöter till metropolkommunens fullmäktige. Därefter övergår man till lagens maximiantal, 89 ledamöter.

De valda representanterna i kommunedelsmämnder/-fullmäktige ökar antalet verksamma i uppgifter inom den representativa demokratin. Om alla 15–20 delområdesorgan t.ex. har 19 ledamöter, blir det totalt 285–380 ledamöter.

Slutsatser

Enligt 8 § i kommunstrukturlagen ska kommunerna i avtal om sammanslagningen komma överens om åtminstone principerna för ordnandet av den nya kommunens förvaltning (punkt 2), hur invånarnas möjligheter att påverka och delta samt närdemokratins ska förverkligas i den nya kommunen (punkt 10) samt principerna för samordningen av servicesystemen och ordnandet av närservicen i de kommuner som går samman (punkt 8).

Vid sammanslagning av kommuner kan man således ta in bestämmelser om kommunedelsfullmäktige i sammanslagningsavtalet. Vid kommunindelningsutredningar har man övervägt alternativa sätt att bilda en kommunedelsförvaltning i enlighet med det som nuvarande lagstiftning tillåter. Om man i sammanslagningsavtalet bestämmer sig för att tillsätta kommunedelsfullmäktige på området för de upplösta kommunerna eller dela in den sammanslagna kommunen i nya serviceområden utan iakttagande av de gamla kommungränserna och utse delområdesorgan för dem, kan kommunedelsfullmäktige t.ex. tillsättas baserat på resultaten i det senaste kommunalvalet.

Metropolstadens funktionssätt är baserat på en strategisk sammanslagning av kommunerna där förändringen sker på det övre planet genom sammanslagning av kommunernas ekonomi och förvaltning. Ledningen av metropolstaden är baserad på representativ demokrati med ett fullmäktige som utses i allmänna val som högsta beslutande organ. Metropolstaden har beskattningsrätt och leder hela stadens verksamhet och svarar för ordnandet och produktionen av tjänsterna.

Serviceområdenas roll är beroende av att fullmäktige delegerar viss behörighet till dem. Fullmäktige väljer ledamöter till kommunedels-/områdesfullmäktige, som fungerar som serviceområdesorgan. Kommunedelsfullmäktiges uppgift är att tillhandahålla närservice på sitt område enligt fullmäktiges riktlinjer och inom ramen för avtalsstyrningen.

Metropolstadens och serviceområdenas folkmängd innebär i sig att närservice behöver tillhandahållas i så stor skala att systemet inte kan baseras på informell interaktion mellan kommunorganisationen och invånarna. När kommunedelsfullmäktige använder den delegerade behörigheten och eventuella budgetmedel måste de vara kommunens officiella organ. Detta är möjligt redan nu inom ramen för den nuvarande lagstiftningen. Däremot är det problematiskt med tanke på medborgarnas påverkansmöjligheter och demokratin att den nuvarande lagstiftningen endast tillåter indirekt deltagande i valet av ledamöter till kommunedelsfullmäktige.

I metropolstadens sammanslagningsavtal kan man komma överens om att ledamöterna i kommundelsfullmäktige kan väljas vid kommunalvalet 2017 och att ledamöter fram till dess är personer som fullmäktige utser för denna uppgift på ett sätt som avtalas separat.

14.2 Organisering av metropolstadens ICT-funktioner

En fungerande och ändamålsenlig informationsförvaltning och ICT-förvaltningsmodell möjliggör utveckling av den nya kommunens ICT-miljö så att den på bästa möjliga sätt stöder substansverksamheten och -processerna och deras utveckling samt i alla delar fungerar på kostnadseffektivaste sätt.² Metropolstadens förvaltningsmodell för informationsförvaltning har en målbild som är baserad på en centraliserad–decentraliserad modell (bild 54).

Förvaltningsmodellens centrala mål är att stödja metropolstadens verksamhetsenheter i utnyttjandet av ICT som en del av sin operativa verksamhet och utveckling. Huvudansvaret för måluppfyllelsen har de decentraliserade verksamhets-/serviceområdenas informationsförvaltningar. Respektive verksamhets-/serviceområde har som mål att spela en informationsförvaltningsroll så nära den allmänna ledningen och utvecklingen av verksamheten som möjligt (se rapporten Metropolstadens ICT-förändringsstöd 2014).

2 Inom ramen för FM:s ICT-förändringsstödsprogram definierades huvuddragen i principerna för hur metropolstadens ICT-funktioner organiseras, ICT-målbilden. Utifrån de preliminära principerna utredde man också övergångsskedets krav, framförallt i fråga om kostnader och tid, liksom sammanslagningens fördelar och nackdelar för ICT-verksamheten. Rapporten i sin helhet kan läsas här: <https://wiki.julkict.fi/julkict/Kuntaudistus/ict-muutostuki-1/seutujen-loppuraportit> och här: www.metropoliselvityys.fi/selvitys

Bild 54. Metropolstadens informationsförvaltnings- och ICT-förvaltningsmodell.

Strategisk informationsförvaltning leds av en ICT-direktör som ingår i metropolstadens ledningsgrupp. Den strategiska informationsförvaltningen fungerar i anslutning till metropolstadens förvaltning och är ansvarig för utvecklingen på strategisk nivå samt för informationsförvaltnings- och ICT-förvaltningsmodellen. Den svarar för metropolstadens ICT-principer och utveckling av den övergripande arkitekturen, enhetlighet och efterlevnad av gemensamma riktlinjer samt ICT-miljöns riskhantering.

Den förvaltar metropolstadens ICT-projektportfölj och styr projekten inom ramen för förvaltningsmodellens befogenheter och ansvar och sörjer för interoperabiliteten på metropolstadsnivå. Den strategiska informationsförvaltningen svarar för metropolstadens strategi för leverantörsstyrning och verksamhetsmodellen för genomförandet av strategin. Den styr andra informationsförvaltnings- och ICT-enheter i leverantörssamarbetet och svarar själv för hanteringen av leverantörspartnerskap på strategisk nivå.

Den strategiska informationsförvaltningen svarar för genomförandet av mera omfattande ICT-utvecklingsprojekt som berör flera av metropolstadens verksamhetsområden och är strategiska för hela staden.

Ansaret för verksamhetsområdenas informationsförvaltning finns hos verksamhetsområdesspecifika informationsförvaltningsenheter. Primärt ingår verksamhetsområdets informationsförvaltning i områdets övriga organisation och det närmare organiseringsättet följer områdets organiseringsätt. I informationsförvaltningsärenden arbetar verksamhetsområdets informationsförvaltning under den strategiska informationsförvaltningens styrning och inom ramen för förvaltningsmodellen.

Verksamhetsområdets informationsförvaltning är utvecklingspartner till dess ledning. Den primära rollen är att se till att alla de möjligheter som ICT ger utnyttjas fullt ut i utvecklingen av verksamheten och att möjliggöra kontrollerade förändringar av verksamhetsområdets ICT-miljö. Verksamhetsområdets informationsförvaltning svarar för att de egna ICT-behovnen tillgodoses på ändamålsenligt sätt.

Den svarar för ledningen av de områdesspecifika ICT-tjänsterna och är den bästa experten på ICT-frågor som gäller det egna verksamhetsområdet. Den svarar för utvecklingen av verksamhetsområdets övergripande arkitektur och projektportföljen enligt den strategiska informationsförvaltningens styrning och riktlinjer. Dessa uppgifter utförs i samarbete med den strategiska informationsförvaltningen och med beaktande av metropolstadens helhetsintresse och behov.

Budgetering av verksamhetsområdets informationsförvaltning och utveckling av ICT-tjänsterna är en del av verksamhetsområdets budgetering för driftsutgifter och investeringar. Avsikten med detta är att säkerställa att utvecklingen av ICT-tjänsterna på bästa sätt stöder verksamhetens utvecklingsbehov. Verksamhetsområdets/serviceområdets branschoberoende ICT-tjänster skaffas alltid från metropolstadens servicecenter för branschoberoende ICT-tjänster.

Servicecenter för ICT-tjänster Informationsförvaltningsenheternas roll som stöd för allmän ledning och utveckling stärks genom att de branschoberoende ICT-tjänsterna tillhandahålls centralt vid ett särskilt servicecenter. Detta frigör informationsförvaltningsenheternas resurser för sådant utvecklingsarbete på verksamhetsområdet där man kan dra mest nytta av informations- och kommunikationstekniken. Branschoberoende tjänster omfattar ICT-tjänster utan betydande verksamhetsområdesspecifika drag som kan implementeras likadant och med samma kompetens på alla verksamhetsområden. Tjänsterna är baserade på allmänt utnyttjade hård- och mjukvarulösningar och tekniker. Dessa inkluderar bl.a. grundläggande IT, användarstöd, kapacitetstjänster och datanät.

I hela metropolstaden skaffas de branschoberoende ICT-tjänsterna från servicecentret. Om servicecentret blir en fristående organisation (t.ex. genom bolagisering) ska man se till att anskaffningar kan göras enligt in-house-principen. Servicecentret kan producera tjänster själv eller köpa dem på marknaden.

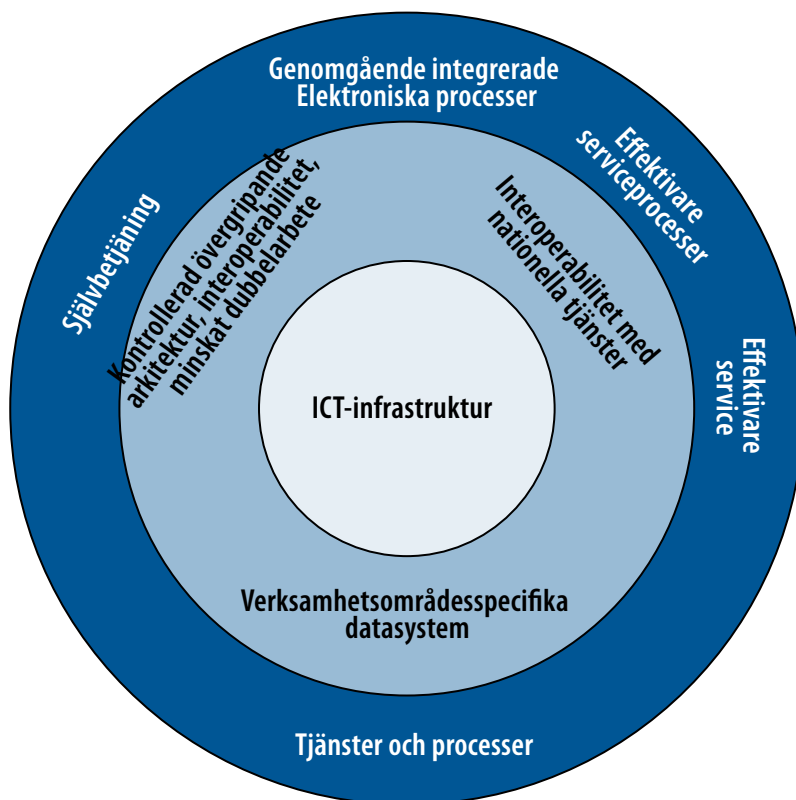
Med tanke på ledningen av servicecentret är det viktigt att kunderna (här avses metropolstadsorganisationer som köper och använder branschoberoende ICT-tjänster för att genom dem producera tjänster för invånare, företag och metropolstadens övriga intressenter) på behovligt sätt kan styra utveckling av tjänsterna. Den strategiska informationsförvaltningen äger servicekatalogen för branschoberoende ICT-tjänster.

Övergångsskedet avser det som sker mellan utgångsläget och målbilden. Övergångsskedet börjar vid kommunernas sammanslagningsbeslut och fortsätter efter metropolstaden bildande tills övergångsskedets uppgifter har slutförts. Efter övergångsskedet fungerar metropolstadens informationsförvaltning enligt målbilden. Vissa risker är förenade med övergångsskedet, däribland att informationsförvaltningens betydelse underskattas vid bildandet av metropolstaden, att inrättandet av informationsförvaltningen fördröjs och att ärenden som gäller informationsförvaltning och ICT-tjänster inte leds centraliserat. Då finns risken att informationsförvaltningen som helhet inte kan uppfylla sammanslagningens krav och att ICT-tjänsterna blir ett hinder och en bromskloss i stället för en möjliggörare.

Långsiktiga bedömningar/slutsatser

Med tanke på ICT-tjänsterna ger kommunsammanslagningen en unik möjlighet till förnyelse. Ur ICT-perspektivet är metropolstadens vision att informationsförvaltningen medverkar i genomförandet av en ny typ av servicestruktur där ICT-möjligheterna utnyttjas på ett helt annat sätt än i de nuvarande städerna. De fördelar som ICT-tjänsterna kan ge har granskats i bildens omfattning nedan.

Bild 55. Metropolstadens vision ur ICT-tjänsternas perspektiv Fördelarnas betydelse växer mot bildens ytterkanter. De största fördelarna kan fås inom service och processer.

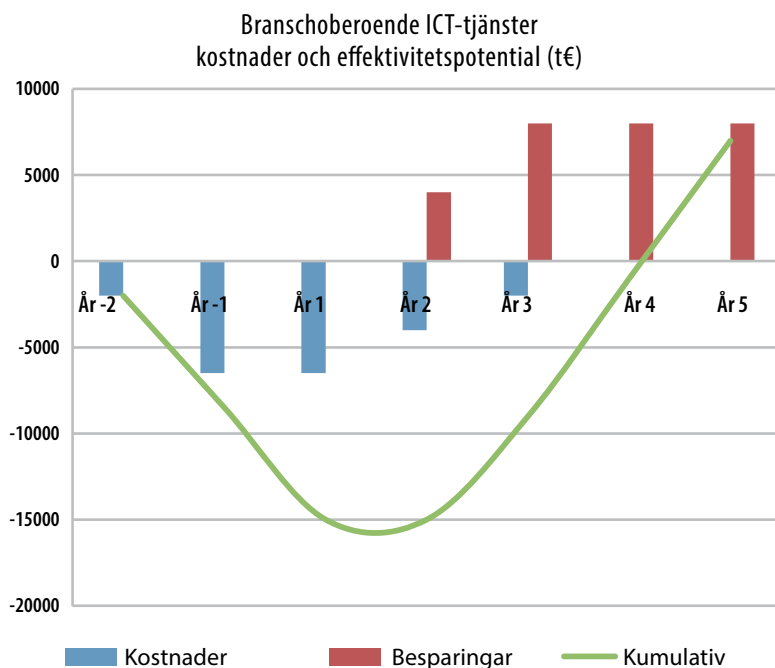
De inre ringarna är möjliggörare för de yttre. Förnyelse av ICT-infrastrukturen är en förutsättning för att förnya verksamhetsområdenas datasystem. Detta möjliggör i sin tur en radikal förnyelse av tjänster och processer med hjälp av ICT-tjänsterna. ICT hjälper till att göra de nuvarande verksamhetsmodellerna effektivare och möjliggör införande av nya, produktivare modeller. Det centrala är att stödja verksamhetens transformation från en traditionell service- och processmodell till en elektronisk modell där elektroniska tillvägagångssätt är de primära och de övriga modellerna stöder detta samtidigt som möjligheterna till självbetjäning ökar. De ICT-tjänster som utvecklas får större effekt i och med ett större befolkningsunderlag. Centraliseringen av utvecklingsresurserna påskyndar utvecklingsarbetet.

Kostnaderna för starten av den strategiska informationsförvaltningen och projektbyråns verksamhet under övergångsskedet bedöms uppgå till cirka 11 miljoner euro. Långsiktig bedömning av verksamhetsområdesspecifika ICT-tjänster har lett till den centrala slutsatsen att huvudmålet inte ska vara en minskning av ICT-kostnaderna. I stället är det viktigare att säkerställa ett bättre utnyttjande av ICT vid utvecklingen av substanstjänster och -processer på både verksamhetsområdes- och stadsnivå. Det viktigaste är att investeringarna bedöms utifrån deras kostnader och fördelar.

Kostnadsbesparingar är en av de centrala fördelarna som branschoberoende ICT-tjänster ger. Kostnadseffektiva grundläggande IT- och andra grundläggande tjänster frigör resurser för verksamhetsområdesspecifik ICT-utveckling, vilket kan ge betydande fördelar. Genom referensobjekt har det bedömts att effektivitetspotentialen från och med det femte verksamhetsåret är 10–20 %, eller 8,5–17 M€/år (bild 56). Övergångsskedets (4 år) kostnader bedöms uppgå till 28 miljoner euro.

Utvecklingen av branschoberoende tjänster möjliggör att verksamhetsområdenas informationsförvaltningar kan fokusera på sin huvuduppgift, dvs. utveckling av verksamhetsområdesspecifika ICT-tjänster som stöd för verksamheten. Dessutom producerar servicecentret en samordnad ICT-infrastruktur för metropolstaden, vilket förbättrar möjligheterna att utveckla interoperabla ICT-tjänster över förvaltnings- och andra organisationsgränser. Centret underlättar utvecklingen och införandet av gemensamma ICT-lösningar samt genomförandet av organisationsförändringar.

Bild 56. Centralisering av branschoberoende ICT-tjänster, uppskattade centraliseringskostnader och besparingspotential (t€).

Enligt nulägesanalysen finns det 2500–3000 separata datasystem på metropolstadens område. Till stora delar är det så att alla nuvarande kommuner har egna datasystem för respektive behov och därmed har metropolstaden i princip fem olika datasystem för samma behov. Bedömningen är att metropolstaden skulle kunna slopa cirka 2 000 av dessa datasystem.

Konsolidering av datasystemen kan ge kostnadsbesparingar och eliminera överlappande kostnader. Konsolideringen har dock typiskt bl.a. upphandlingsrättsliga begränsningar och därför kan man behöva en helt ny lösning som omfattar hela metropolstaden. I dessa fall kan man inte åstadkomma kostnadsbesparingar med själva konsolideringen. Således ska konsolideringsprojektens business case alltid bedömas från fall till fall. Man har bedömt att investeringskostnaden för en förnyelse av hela metropolstadens datasystemmiljö är 300–400 M€. I många fall skulle uppbyggnaden av en gemensam ICT-miljö för metropolstaden tidigarelägga dessa investeringar eftersom samordning av verksamheten förutsätter samordning av datasystem genom konsolidering eller ökad interoperabilitet på något annat sätt.

Här är det väsentligt att förstå att man ändå måste göra dessa investeringar vid något tillfälle eftersom varje datasystem förr eller senare når slutet av sin livscykel. Kostnadsbesparingar kan även fås genom utveckling av nya datasystemlösningar. Enskilda kommuner skulle göra investeringarna och utvecklingsarbetet var för sig, men om man gör detta tillsammans uppnås kostnadsbesparingar.

15 Personalen i metropolstaden

15.1 Personalantal, pensionsavgångar och rekryteringsbehov

Enligt Kevas statistik var de fem kommunernas personalantal 71 430 vid utgången av 2010.

Bild 57. Personalen i de fem kommunerna Kalkyl baserad på antalet försäkrade 31.12.2010.

Branscher/ yrken	Esbo	Helsingfors	Grankulla	Sibbo	Vanda	Metropol- staden
Kontorsarbete	810	2 366	44	68	808	4 096
Förvaltnings- och stödttjänster	681	3 402	36	50	669	4 838
Matservice	517	1 409	37	45	432	2 440
Städning och fas- tighetsskötsel	580	2 007	36	135	660	3 418
Tekniska och miljö- sektorn	1 120	5 053	57	71	819	7 120
Kultur och fritid	459	1 263	30	38	287	2 077
Socialektorn	994	3 449	28	45	908	5 424
Läkare	316	1 001	8	30	265	1 620
Sjukskötare	968	4 256	49	64	762	6 099
Övrig hälsovårdsper- sonal	855	1 497	29	41	554	2 976
Primärskötare och närvårdare	768	4 527	38	113	769	6 215
Hemvårdare och assistenter	558	1 214	53	62	399	2 286
Lärare	3 260	5 957	202	316	2 487	12 222
Dagvårds- och förskoleundervis- ning tot.	2 560	5 592	93	236	2 117	10 598
TOTALT	14 446	42 994	740	1 314	11 936	71 430

(Källa: Keva, FCG Konsultointi Oy).

Siffrorna i kommunernas egna dokument är mindre:

- *Esbos* personalantal enligt personalberättelsen 2013 var **13 970**, en ökning med 183 personer från föregående år.
- *Helsingfors* personalantal vid utgången av året enligt personalrapporten 2012 var **40 129**, varav fasta 33 394 (83,2 %) och på viss tid 6 735 (16,8 %). Antalet fast anställda ökade från föregående år framförallt i social- och hälsovården.
- Enligt *Grankullas* bokslut 2013 hade staden knappt 700 tjänster. Ökningen från 2012 var 6.
- Enligt *Sibbos* bokslut 2013 hade staden vid utgången av året
- **1 217** anställda, vilket är 8 fler än vid utgången av 2012. Man hade 944 fast anställda och 257 visstidsanställda.
- Enligt *Vandas* personalberättelse år 2013 var antalet fasta anställningsförhållanden och anställda på viss tid totalt **10 319**, ungefär lika många som år 2012.

Baserat på dessa uppgifter hade de fem kommunerna vid utgången av 2013 **ca 66 800** anställda (här antas Helsingfors personalantal öka med cirka 500 personer 2012–2013). Skillnaden mot Keva-siffrorna är cirka 4 630 personer.

Alla fem kommuner har strävat efter att begränsa personalökningen på grund av det ekonomiska läget och bl.a. rekryteringsproblem på vissa områden.

Tabell 29. Kalkylerat rekryteringsbehov till följd av förändrade behov och pensionsavgångar, produktivitet +0,5 %/år.

Pensioneras	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Esbo	418,9	386,9	382,2	396,8	383,7	385	389,2	372,3	400,7	413,4	354	367,9	391	373,2	386,2	384,1
Helsingfors	1 241,9	1 266,9	1 221,4	1 238	1 243,7	1 219,6	1 227	1 211	1 223,4	1 184,6	1 047,2	1 211,5	1 185,4	1 149,2	1 173,9	1 164,4
Grankulla	15,6	18,8	16,4	29,5	27,3	18,5	20,8	13,8	19	15,7	14	19	20,7	10	20	22,8
Sibbo	31,7	30,9	39,5	28,9	33,4	34,2	44,3	32,8	32	45,3	25,7	31,1	24,1	26,7	39	40,8
Vanda	367,6	351,7	346,3	337,3	325,3	316,2	329,4	347,2	326,1	320,1	275,1	323,7	308,6	302,9	328	298,9
Metropolstaden	2 075,7	2 055,2	2 005,8	2 030,5	2 013,4	1 973,5	2 010,7	1 977,1	2 001,2	1 979,1	1 716	1 953,2	1 929,8	1 862	1 947,1	1 911
Rekryteringsbehov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Esbo	498,1	496,4	505	504,5	490,5	490,9	494,1	490,5	518	529,6	437	417,7	440,2	421,7	434	431,3
Helsingfors	1 371,5	1 489,1	1 527	1 455,4	1 458,9	1 432,6	1 437,8	1 505,1	1 514,9	1 473,5	1 204,4	1 309,4	1 281,6	1 243,8	1 266,8	1 255,5
Grankulla	18,1	23,6	21,9	34,2	32	23,1	25,4	19,1	24,3	20,9	17,5	20,8	22,4	11,6	21,6	24,4
Sibbo	39,3	41,1	52,6	38,9	43,3	44,1	54	45,5	44,6	57,7	34,7	36,7	29,7	32,2	44,4	46,2
Vanda	440,2	445,1	453,2	429,1	416,3	406,5	481,9	450,2	428,3	421,4	345	362,4	346,7	340,5	365,1	335,4
Metropolstaden	2 367,2	2 495,3	2 559,7	2 462,1	2 441	2 397,2	2 493,2	2 510,4	2 530,1	2 503,1	2 038,6	2 147	2 120,6	2 049,8	2 131,9	2 092,8

Källa: Keva

Enligt prognosen över pensionsavgångar i de fem kommunerna är antalet som pensioneras störst år 2014, totalt 2 075 personer (tabell 30). Därefter och fram till 2022, undantaget 2019 och 2021, pensioneras över 2 000 personer per år. Sedan sjunker antalet till under 2 000. (Kevas prognos baserad på personalen i tjänste- och arbetsavtalsförhållanden, fasta och på viss tid, KomPL- eller StaPL-försäkrade inklusive personal som är på tjänst- eller arbetsledighet 31.12.2010).

Rekryteringsbehovet påverkas dessutom av övrig personalomsättning. Behovsprognoserna för respektive yrkesgrupp är baserade på prognostiserade förändringar i befolkningen som använder tjänsten (Statistikcentralen 2012) och den nuvarande användningen i olika åldersgrupper. Här antas att kommunernas produktivitet ökar 0,5 % per år. Behovsprognoserna kan inte beakta eventuell över/underbemanning eller förändrad användning av t.ex. köptjänster. I fråga om hälsovården ingår endast personal från primärkommunerna, inte samkommunerna.

Kalkylen har inte kunnat beakta den oavslutade vårdreformens inverkan på rekryteringsbehovet. Kevasiffrorna för de fem kommunernas personalantal med endast primärkommunernas personal, inkluderar enligt arbetsuppgifterna 24 602 anställda inom social- och hälsovården. Enligt vad som nu är känt överförs dessa till samkommunernas personal.

En viss del av kommunernas rekryteringsbehov kan utebli genom att fler tjänster köps externt.

Det är inte alltid möjligt att öka personarbetets produktivitet, men rekryteringsbehovet kan även minskas genom att man breddar kompetensen, förlänger arbetskarriärerna, minskar sjukfrånvaron, ökar tjänsternas effekt och satsar på invånarnas välfärd.

Åren 2014–2018 och 2020–2023 överstiger rekryteringsbehovet 2400 personer per år. Sedan minskar behovet och är mellan 2 000 och 2 200 från 2024.

Slutsatser

För kommunernas personal är prognosen över pensionsavgångar 2015–2021 att 14 070 pensioneras bland ca 66 800 i personalen. Därmed får 52 730 uppsägningsskydd på ekonomiska och produktionsmässiga grunder när kommunstrukturen förändras.

Det samtidiga rekryteringsbehovet beror i väsentlig grad på förändringarna i serviceproduktionen, bl.a. vårdreformen eller köp av fler tjänster externt. Utan att beakta sådana förändringar, men med beaktande av 0,5 % produktivitetstillväxt, blir de fem kommunernas rekryteringsbehov 2015–2021 totalt ca 17 360. Kombinerat med prognosen över pensionsavgångar innebär detta att de fem kommunerna år 2021 har ca 70 090 anställda. Enligt vad vi nu känner till blir behovet avsevärt mindre, bl.a. med beaktande av vårdreformen.

Metropolstadens rekryteringsbehov kan väntas bli mindre än de fem kommunernas uppskattade rekryteringsbehov. Efter övergångsperioden ger detta möjlighet att från framförallt administrativa uppgifter överföra tjänster till produktiva uppgifter. Rekryteringsbehovet påverkas av förändringar i folkmängden, men ännu mer av tjänsternas organiseringssätt.

15.2 Personalen i förändring

För personalens del är ändringen i kommunindelningen en överlåtelse av rörelse enligt 29 § i kommunstrukturlagen.

Vid ändring av kommunindelningen som träder i kraft vid ingången av år 2017, då personalen övergår i anställning hos den nya kommunen, har arbetsgivaren inte rätt att säga upp ett anställningsförhållande av ekonomiska orsaker eller av produktionsorsaker enligt 7 kap. 3 § i arbetsavtalslagen (55/2001) eller 7 § i lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003). Detta förbud gäller alla kommuner som är med i ändringen i kommunindelningen och gäller i fem år efter att ändringen trätt i kraft. (28.6.2013/478)

En arbetstagare och tjänsteinnehavare kan dock sägas upp om han eller hon vägrar att ta emot en ny arbetsuppgift eller tjänst enligt 7 kap. 4 § i arbetsavtalslagen eller 37 § i lagen om kommunala tjänsteinnehavare.

Nya lönesystem enligt kommunala tjänste- och arbetskollektivavtalet utvecklas för den nya arbetsgivaren och ersätter de gamla lönesystemen. Olika uppgiftsspecifika löner enligt de gamla lönesystemen samordnas om möjligt så att lönerna överensstämmer med de nya lönesystemen. Målet är en jämlik uppgiftsspecifik lön i uppgifter som är lika krävande.

Avsikten är att genomföra löneharmoniseringen före utgången av år 2021, dvs. inom tiden för anställningsskyddet enligt kommunstrukturlagen. Det nya lönesystemet börjar utvecklas genast när besluten om den nya kommunens service och dess organiseringsätt har fattats.

Allmänna principer för övergångsskedet

Kommunernas personalpolitik börjar harmoniseras efter sammanslagningsbesluten i fullmäktige.

Arbetet i kommunernas samarbetsorgan och beredningsskedets personalgrupp upphör när den nya kommunens samarbetsorgan, såsom avses i samarbetslagen och avtalen inom den kommunala sektorn, inleder sin verksamhet. Personalföreträdare har närvaro- och yttranderätt i sammanslagningsstyrelsen när den behandlar ärenden som gäller personalen.

Övergångsplaner för personalen bereds i sammanslagningsstyrelsen under år 2016.

För åren 2017–2021 utarbetas en kommunstrategi där de personalpolitiska riktlinjerna utgör en central del.

Sammanslagningsstyrelsen beslutar om principerna för tillsättning av tjänster, anställningsförhållanden och vikariat som blir lediga, dock så att personalen i första hand rekryteras bland personalen i de samgående kommunerna.

15.3 Slutsatser

För personalen är fördelarna med bildandet av metropolstaden fem års uppsägningsskydd 1.1.2017–31.12.2021 i fråga om uppsägning av produktionsorsaker och ekonomiska orsaker. Sammanslagningsavtalet fastställer principerna för personalens påverkansmöjligheter under förändringsprocessen.

Personalens övergång till metropolstaden är en stor och tung process som förutsätter utmärkt ledarskap på alla nivåer. Risken är att man inte förmår utnyttja de positiva möjligheter som förändringen ger. Harmonisering av lönesystemet så att uppgiftsspecifika löner är jämlika i lika krävande uppgifter är en krävande ledningsuppgift med tanke på att de nuvarande kommunerna har mycket varierande organiseringssätt i serviceproduktionen. För att lyckas med uppgifterna behövs stark medverkan av personalen under hela processen.

16 Möjligheter till deltagande och påverkan samt närdemokrati

16.1 Delaktighet i metropolstaden

En levande demokrati på 2010-talet består av aktivitet, idéer och deltagande, gemensamma frågeställningar och samverkan. En möjliggörande och tillåtande stad är en inspirerande stad. Metropolstaden möjliggör, tolererar, föder och stöder invånarnas idéer och innovationer.

Metropolstaden fungerar demokratiskt, om både den fullmäktigeledda representativa demokratin och medborgarnas närdemokrati fungerar. Invånarna är knutna till sin stad genom närmiljön, vars utveckling de kan påverka.

Metropolstaden är en öppen stad. Ett öppet nät betjänar demokratin. Det ger fri tillgång till alla viktiga offentliga informationsmängder, vilket gynnar alla aktörer: invånarna, företagen, föreningarna, förvaltningen och invånargrupperna. En god plattform för detta är ett öppet datagränssnitt, Helsinki Regional Infoshare (HRI), där programutvecklarna genom utnyttjande av öppna data producerar ny information för invånarna och skapar mervärde för den regionala ekonomin.

16.2 Invånarnas möjligheter till deltagande och påverkan samt förverkligande av närdemokrati i metropolstaden

Invånarnas identitet kommer från det lokala området: samhörigheten stärks genom lokala råd, deltagande i den fysiska planeringen av närmiljön, användning av invånarlokal, förbundsverksamhet och lokala evenemang.

Den nya kommunen möjliggör, använder och utvecklar såväl den representativa demokratin på stadens områden som andra, lokala former av deltagande, såsom regionala rådgivande folkomröstningar, brukarråd, inkluderande planering och budgetering samt mångformigt elektroniskt deltagande.

Metropolstaden stärker överlag användarorienterat deltagande i olika skeden när servicen planeras och produceras: idéutveckling, planering, testning och utvärdering. För att stärka användarorienteringen kan fullmäktige t.ex. ge brukarna rätt att föreslå representanter till direktionen och ett organ som tillsatts för att sköta ärenden som gäller kommundelen.

Närdemokratin är både regional och operativ. För att säkerställa invånarnas påverkansmöjligheter och främja utveckling av den nya kommunens delområden skapas en verksamhetsmodell för utveckling av livskraften och när servicen. Ansvaret för verksamheten har invånarnas delområdesorgan med uppgift att svara för tillhandahållandet av när service på sitt område och utveckling av närmiljön.

16.3 Slutsatser

Sammanslagningen är, som i allmänhet vid förvaltningsutveckling, en unik möjlighet att förnya förfaringsätten och göra allt utifrån strategiska riktlinjer: bygga en stad där en fullmäktigeledd representativ demokrati och mångsidig närdemokrati och demokrati fungerar tillsammans på ett nytt sätt.

Invånarnas möjligheter att delta ska vara verkliga, effektiva och enkla för invånarna att ta i bruk. De inkluderar både regional och operativ närdemokrati och deltagande; ansikte mot ansikte, i folkomröstningar och på nätet samt påverkan på annat sätt.

Användning av dem, med beaktande av metropolområdets flerspråkighet, förutsätter att man i ett flertal ärenden kan delta på nationalspråken och även på flera andra språk som stadens invånare talar.

Nackdelen – eller risken – är att invånarna blir oengagerade eller besvikna om den regionala och operativa närdemokratin inte stärks betydligt jämfört med nuläget.

17 Språkliga rättigheter i metropolstaden

Nuförtiden är offentliga tjänster kundorienterade och människor upplever att de är konsumenter av tjänster och aktiva aktörer. Behovet att utveckla tjänsterna tillsammans med klienterna har därmed ökat. I översynen av kommunallagen fästs speciell uppmärksamhet vid förstärkning av närdemokratin och utvecklingen av nya former av deltagande. Detta gäller även utvecklingen av service för olika språkgrupper.

17.1 Förverkligande av de svenskspråkigas språkliga rättigheter i metropolstaden

I metropolstaden bor en tredjedel av landets svenskspråkiga befolkning. Detta innebär bättre möjligheter att samla och koordinera de svenskspråkiga tjänsterna och se till att de håller jämn kvalitet och är högklassiga på hela metropolstadens område. Enligt språkbarometern är användare av service på svenska i huvudstadsregionen framförallt missnöjda med tillgängligheten för social- och hälsovårdstjänster på svenska. När man vill trygga servicen på svenska vore det bra att svenskspråkiga så långt som möjligt kan besluta om sina tjänster.

Eftersom antalet svenskspråkiga och deras relativa andel av befolkningen varierar kraftigt inom metropolområdet, argumenterar flera utredningar (bl.a. Tammenmaa 2014, Henricson 2013) för behovet att koordinera svenskspråkiga tjänster på området via en gemensam nämnd eller något annat organ.

Särskilda behov har identifierats i social- och hälsovården. I den parlamentariska beredningen av vårdreformen har man för svenskspråkiga vårdområden, bl.a. det södra, skissat på en beställarfunktion för svenskspråkig service, t.ex. som en nämnd under vårdområdets förvaltning. Likaledes ska en nämnd e.d. för svenskspråkig service tillsättas i offentliga producentorganisationer.

Det behövs även koordinering av andra svenskspråkiga tjänster i de fall där integration av tjänster inte kommer i fråga.

17.2 Förverkligandet av språkliga rättigheter för personer med ett främmande modersmål i metropolstaden

På metropolstadens område finns ca 72 000 personer med svenska som modersmål och ca 128 000 personer med annat modersmål än finska eller svenska (2013). År 2013 var deras andel av befolkningen följande: Helsingfors 12,1 %, Esbo 11,0 %, Vanda 11,6 %, Grankulla 4,5 % och Sibbo 3 %.

Den nya kommunen bör förbereda sig på att antalet personer med främmande modersmål fördubblas till nästan 200 000 fram till 2030.

Snabb integration av befolkningen med främmande modersmål är ett villkor för metropolområdets framgång. Väsentligt vid integrationen är intensiva studier i något av nationalspråken för alla intresserade kombinerat med genomgång av kulturen och lagstiftningens grunder. Efter integrationsskedet tillhandahålls invånare med främmande modersmål samma tjänster som talare av nationalspråken, dock med hjälp av tolk e.d.

17.3 Slutsatser

Fördelen med tanke på de svenskspråkigas rättigheter är att det skapas ett starkt befolkningsunderlag för att kunna tillhandahålla god svenskspråkig service. Rekrytering av svenskspråkig personal, personalpooler och administrativ sammanslagning av svenskspråkig service stärker tjänsternas tillgänglighet. När en nämnd e.d. för svenskspråkig service tillsätts i offentliga organisationer för produktion av social- och hälsovårdstjänster tryggas tillhandahållandet av tjänsterna bättre än i dag.

Att tillhandahålla tjänster för invånare med främmande modersmål underlättas genom att tjänster integreras och digitaliseras på hela metropolstadens område. Integration av invandrare och flyktingar stöds med samordnad bostadspolitik.

En möjlig nackdel är att servicen för svenskspråkiga riskerar att försämras i en storstad, om det saknas stark planering och verkställighet. Utan effektiv organisering och verksamhet kan integrationen av personer med främmande modersmål misslyckas, vilket leder till ökad utslagning och tillhörande problem.

18 Sammanslagning i förhållande till samverkan

Bildandet av metropolstaden skulle innebära betydande förändringar i samverkan mellan kommunerna och minska behovet av många existerande samsamarbetsstrukturer. Ömsidiga avtal om samverkan mellan de kommuner som går samman upphör när sammanslagningen träder i kraft, om inte något annat avtalas separat på en viss punkt. Sammanslagningstyrelsen har till uppgift att förhandla om de avtal och arrangemang som Esbo, Helsingfors, Grankulla, Sibbo och Vanda har med andra kommuner och parter.

De nya arrangemangen berör bl.a. Nylands förbund, samkommunerna Helsingforsregionens miljötjänster och Helsingforsregionens trafik, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt, räddningsverk, samkommuner som är huvudmän för yrkeshögskolor och bolag samt samkommuner inom yrkesutbildning och socialsektorn. Nuläget för kommunernas samverkan beskrivs i kapitel 6.

Förändringen av kommunstrukturen förutsätter ändringar i samkommunernas grundavtal samt omstrukturering av kommunala och intressebolag samt i vissa fall lagändringar och statsrådets beslut om ändringar i regionindelningen. Bildandet av metropolstaden påverkar även församlingsförvaltningen eftersom församlingsindelningen följer kommunindelningen.

19 Sammanslagning i förhållande till behovet av en metropolförvaltning

I princip innebär bildandet av metropolstaden att behovet av en separat metropolförvaltning minskar. Merparten av de problem som man försöker lösa med en metropolförvaltning kan lösas inom den nya kommunen och med avtalsbaserat samarbete med grannkommunerna. Läget skulle förtydligas ytterligare om Mellersta Nylands stad bildas enligt förslaget i de mellannyländska kommunernas sammanslagningsutredning.

Det aktuella metropollagprojektet förordar ett geografiskt stort område, begränsade uppgifter och samkommunförvaltning (se även 1.3.3). Även detta alternativ skapar förpliktelser för metropolförvaltningens medlemskommuner som påverkar deras beslutsfattande, förvaltning och ekonomi. Effekterna beror dock på hurdan metropolförvaltningens verksamhet faktiskt blir och kommunernas överenskommelse om ordnandet och finansieringen av metropolförvaltningen i samkommunens grundavtal. Även om metropolförvaltningens beslut är bindande för kommunerna beror de faktiska effekterna även i fortsättningen på enskilda kommuners lösningar och hur de regionalt samordnade och gemensamma principerna och besluten på strategisk nivå kommer att genomföras av kommunerna på lokal nivå. Den valda lösningen minskar därmed inte behovet att slå samman kommuner, såsom även metropollagarbetsgruppen anger i sin halvtidsrapport.

Enligt riktlinjerna vid budgetmanglingen begränsas metropolförvaltningens uppgifter i huvudsak till markanvändning, boende och miljö. Metropolstaden skulle möjliggöra enhetlig utveckling av markanvändningen på ett område som tar emot 4/5 av hela Helsingforsregionens befolkningstillväxt. Där får en hållbar utveckling av samhällsstrukturen störst effekt på grund av den kraftiga tillväxten och där har man även de största möjligheterna att minska bl.a. mobilitetsbehovet. Den nya kommunens skapar bättre förutsättningar att effektivisera markanvändningen och stärka en flerkärnig stadsstruktur på regionens kärnområde än en metropolförvaltning. I boendet är problemet framförallt bristen på skäligt prissatta hyresbostäder, såsom beskrivs i 2.2.3. Sammanslagning av kommunerna skulle möjliggöra samling av de resurser som finns hos de nuvarande kommunala bostadsbyggarna och ge mångsidigare alternativ för investeringar i bostadsproduktion. I utveckling av trafiksystemet och trafikinvesteringarna skulle bildandet av metropolstaden underlätta prioritering av olika utvecklingsbehov och förtydliga samarbetet med HRT och statens trafikmyndigheter.

Käällförteckning:

- Alanen, J-P. (2009). Helsinki. Kansakunnan pääkaupunki - ihmisten metropoli. Kunnallissalan kehittämissäätiön Polemia-sarjan julkaisu nro 74.
- Alanen, O., Hautamäki, A., Kasinen, T., Kuittinen, O., Laitio, T., Mokka, R., Neuvonen, A., Oksanen, K., Onnela, S., Rissanen, M., Vassinen, S., & V. Viljanen (2010). Metropolin hyvinvointi. Demos Helsinki & Jyväskylän yliopisto. Erweko, Helsinki.
- Andersson, R. (1998). Socio-spatial dynamics: ethnic division of mobility and housing in post-Palme Sweden. *Urban Studies* 35: 3, 397–428.
- Andersson, R., Dhalman, H., Holmqvist, E., Kauppinen, T., Magnusson, T., Skifter Andersen, H., Söholt, S., Vaattovaara, M., Vilka, K., Wessel, T., Yousfi, S. (2010). Immigration, housing and segregation in the Nordic welfare states. Department of Geosciences and Geography C2, Helsingin yliopisto.
- Aro, T. & A. Laiho (2014). Metropolialueen demografinen kilpailukykyanalyysi. Metropolialueen alueellinen ja väestöllinen kilpailukyky muuttoliikkeen näkökulmasta vuosina 2000 – 2013. Valtiovarainministeriö.
- Aronen, K. (2013). Kuntauudistus kokonaisuuden hyväksi - tutkimuksen puheenvuorot toistaiseksi vinoutuneita. *Talous ja yhteiskunta* 2/2013.
- Arviointi maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta 2013 (2014). Suomen Ympäristö 1:2014.
- Asikainen, J., Paqvalin, R., Mononen, K., Tuimala, A., Turunen, J. & P. Myllyniemi (2013). Metropoli meille kaikille. Metropolialueen esiselvitys - selvityshenkilöiden suositukset ja ehdotukset, Valtiovarainministeriö.
- Bernelius, V. (2013). Eriytyvät kaupunkikoulut: Helsingin peruskoulujen oppilaspohtjan erot, perheiden kouluvalinnat ja oppimistuloksiin liittyvät aluevaikutukset osana kaupungin eriytymiskehitystä. Helsingin kaupungin tietokeskus. 2013:1.
- Delgado, M., Ketels, C., Porter, M. E. & Stern, S. (2012). The Determinants of National Competitiveness. *NBER Working Papers*, 18249.
- Dhalman, H. (2011). Yhden uhka, toisen toive? Somalien ja venäläisten asumistoiveet etnisen segregaatiokehityksen valossa. Unigrafia, Helsingin yliopisto.
- Elinvoimainen metropoli tulevaisuuden tekijät 2025 -kilpailukykystrategia. http://www.kuuma.fi/files/320/Liite_5_Elinvoimainen_metropoli2025.pdf
- Espoo-Kauniainen- Kirkkonummi-Vihti -selvitys. Toimintaympäristön tila ja kehitys -raportti. Tammikuu 2014.
- Espoo-Kauniainen- Kirkkonummi-Vihti -selvitys, Tietohallinto ja tietohallintoryhmän loppuraportin liitemateriaali 2014. <https://wiki.julkict.fi/julkict/Kuntauudistus/ict-muutostuki-1/seutujen-loppuraportit/espoo-kauniainen-kirkkonummi-vihti-ekkv/selvitysaihe>

- Espoo-Kauniainen- Kirkkonummi-Vihti -selvitys, Tietohallintoryhmän loppuraportin liitemateriaali 2014. <https://wiki.julkict.fi/julkict/Kuntauudistus/ict-muutostuki-1/seutujen-loppuraportit/espoo-kauniainen-kirkkonummi-vihti-ekkv/selvitysvaihe>
- ETLA/ Castrén, L., Kauhanen, A., Kulvik, M., Kulvik-Laine, S., Lönnqvist, A., Maijanen, S., Martikainen, O., Palvalin, M., Peltonen, I., Ranta, P., Vuolle, M., Zhan, Y. (2013). ICT ja palvelut. Näkökulmia tuottavuuden kehittämiseen. ETLA B 259
- ETLA/Koski, H. (2011). Does Marginal Cost Pricing of Public Sector Information Spur Firm Growth? Keskusteluaiheita, Discussion Papers 1260.
- Euroopan komissio (2013). Towards knowledge driven reindustrialisation. European Competitiveness Report 2013. Commission Staff Working Document SWD.
- FCG Konsultointi Oy, toimintaympäristö, talous ja henkilöstö.
- FCG Konsultointi Oy (2014). Metropolikaupungin kuntatalouden tarkastelu.
- Glaeser, E. (2011). Triumph of the City. How our greatest invention makes us richer, smarter, greener, healthier, and happier. 338 s. The Penguin Press, New York.
- Hautamäki, A. (2010). Elinvoimainen metropoli. Analyysi kilpailukyyn uudesta perustasta ja sen merkityksestä metropolialueelle. Agora Center, Jyväskylän yliopisto.
- Helminen, V., Kosonen, P., Kalenoja, H., Ristimäki, M., Tiitu, M., Tiikkaja, H. (2014). Helsingin metropolialueen yhdyskuntarakenne – Alakeskukset ja liikkuminen. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 18/2014.
- Helsingin seudun asuntoraportti (2012). Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä. HSY:n julkaisuja 1/2013.
- Helsingin seudun MAL-aiesopimuksen seuranta (2014). MAL-aiesopimuksen sihteeristö. <http://www.ara.fi/download/noname/%7B57D7C48F-E8C0-498E-9F8F-D30D550EAB9D%7D/99243>
- Helsingin seudun kehityskuva 2050 "Rajaton metropoli" MAL neuvottelukunnan puheenvuoro. Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskuksen julkaisuja 3/2011.
- Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma HLJ 2011. Edita Prima Oy, Helsinki 2011
- Helsingin seudun maankäyttösuunnitelma 2050, MASU 2050 (luonnos 2014).
- Helsingin seudun asuntostrategia 2025 (luonnos 2014).
- Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma, HLJ 2015 (luonnos 2014).
- Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2013 – 2030 (2013). Helsingin kaupungin tietokeskus. Tilastoja 5/2013.
- Helsingin yleiskaava (2013a). Suurkaupungistumisen kaupunkitalouden vaikutus yleiskaavan visioon 2050. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2013:14
- Helsingin yleiskaava (2013b). Kansainvälinen Helsinki. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2013:16.
- Helsingin seudun yhteistyökokous 5.11.2009. Helsingin seudun visio.

- Helsinki – Vantaa -selvitys. http://www.helsinginseutu.fi/hki/HS/Helsingin+Seutu/Yhteisty_elimet/Seutuselvitykset/Helsinki-Vantaa+selvitys
- Henricson, M. (2013). Metropolialueen ruotsinkielisten palvelujen hallintomalli. Loppuraportti. Suomen Kuntaliitto.
- Herberts, K. (2012). Kielibarometri. Suomen Kuntaliitto
- Helsingin Sanomat HS 8.3.2014. Uudenmaan työttömyyskehitys ansaitsee huolta ja huomiota.
- IMD (2014). IMD World Competitiveness Yearbook. Institute for Management Development.
- Itä-Uudenmaan kuntien (Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Pornaisten, Porvoon ja Sipoon yhdistymisselvityksen) väliraportti. http://www.sipoo.fi/easydata/customers/sipoo/files/2011_hallinto/iu-selvitys/valiraportti/ita-uudenmaan_yhdistymisselvityksen_valiraportti_18.3.2014.pdf
- Kainulainen, S. (2013). Segregaatio metropolialueella. Metropolilain työryhmän työpaperi. Valtiovarainministeriö.
- Kavavagh (2009). Social Sustainability & High Density Development. PIA Conference Paper. PAD
- Keski-Uudenmaan kuntien yhdistymisselvitys. Väliraportti. [http://www.kuuma.fi/files/976/K-U_VALIRAPORTTI_paivitetty_10_01_2014_\(2\).pdf](http://www.kuuma.fi/files/976/K-U_VALIRAPORTTI_paivitetty_10_01_2014_(2).pdf)
- Keski-Uudenmaan ICT-muutostukiselvitys (2014). VM <https://wiki.julkict.fi/julkict/Kuntaudistus/ict-muutostuki-1/seutujen-loppuraportit>
- Kielibarometri (2012). Samforsk/Herbert, K. Kuntaliitto, oikeusministeriö, Svenska kulturfonden ja hankkeeseen osallistuvat kunnat. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/ruotsinkielinen-toiminta/projektit/kielibarometri/Sivut/default.aspx>
- Korkman, S. (2011) Onko hyvinvointivaltiolla tulevaisuutta? EVA raportti. Yliopistopaino, Helsinki
- Korkman, S. (2012). Talous ja utopia. Docendo, Jyväskylä
- Kuntalaki HE-luonnos 8.5.2014
- Kuntarakennelaki 29.12.2009/1698
- Laakso, S. (2013). Muuttoliikkeen vaikutuksista väestön tulotasoon Helsingissä ja Helsingin seudulla. Helsingin kaupunki, Tietokeskus. Tutkimuksia 2013: 2.
- Laakso, S. (2014). Helsingin seudun toimialakatsaus (7.4.2014). Kauppakamari 1/14.
- Laakso, Seppo & Moilanen, Paavo (2011). Yritystoiminnan sijoittuminen ja työpaikkakeskittymien muodostuminen monikeskuksisessa aluerakenteessa. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 5/2011. http://www.kaupunkitutkimusta.fi/wp-content/uploads/2013/12/4712_SETU_5-2011.pdf
- Lehtonen, S., Lyytikäinen, T. & A. Moisio (2008). Kuntien valtionosuuskriteerit tarkastelussa: esi- ja perusopetus, päivähoido, kirjastot ja kultuuritoimi. VATT-Keskustelualoitteita 451.

- Loikkanen, H. & I. Susiluoto (2011). Kasautuminen, tiheys ja tuottavuus kaupunki-alueilla. Teoksessa Schulman, H. & P. Mäenpää (toim.) Kaupungin kuumat lähteet. Helsingin metropolialueen innovaatioympäristöt. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki 2011.
- Lönnqvist, H. & S. Laakso (2012). Kaupunkialueen maankäyttö metropolialueella. Teoksessa Loikkanen, H., Laakso, S. & I. Susiluoto (toim. 2012). Metropolialueen talous. Näkökulmia kaupunkitalouden ajankohtaisiin aiheisiin. Helsingin kaupunki, Tietokeskus, Kaupunkitutkimus ja metropolipolitiikka.
- Martikainen, J., Lahtinen, J. & S. Somerpalo (2012) Uudenmaan keskusverkko. Uudenmaan liitto. Linea Konsultit Oy & Gispositio Oy 21.3.2012.
- McKinsey & Company (2010). Työtä, tekijöitä, tuottavuutta. Suomen prioriteetit seuraavalle vuosikymmenelle 2010.
- Metropolikaupungin ICT-muutostukiselvitys (2014). VM. <https://wiki.julkict.fi/julkict/Kuntauudistus/ict-muutostuki-1/seutujen-loppuraportit>
- Metropolilainsäädäntöä valmistelevan työryhmän väliraportti 1.4.2014. Valtiovarainministeriö 2014. http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/Metropolilainsdntryhm_Vliraportti_010414_final.pdf
- Mustajoki, M. (2009). Svenskans ställning i metropolen. Språkkonsekvenser av samarbetslösningar i huvudstadsregionen, Magma-studie 3: 2009.
- Nikula, S. (2014). Missä kulttuuri luuraa? Kvartti 1/2014.
- Nilsson, T. (2014). Staden mellan vågorna. Stockholmspolitik i brytningstider 1945–2014. Monografier utgivna av Stockholms stad 241.
- Nordregio (2011). European cities and towns. <http://www.nordregio.se/en/Maps--Graphs/08-Urban-and-regional-divisions/European-cities-and-towns/>
- Partners. <http://www.planning.org.au/documents/item/1177>
- Pajarinen, M. & P. Rouvinen (2014). Kilpailukyky à la IMD ja WEF. Helsinki: Taloustieto (ETLA B263).
- Pihlaja, R. & S. Sandberg (2012). Alueellista demokratiaa? Lähidemokratian toimintamallit Suomen kunnissa. Valtiovarainministeriön julkaisuja 27/2012.
- Porter, M. (1990). The Competitive Advantage of Nations. MacMillan.
- Porter, M. (1991). Kansakuntien kilpailuetu. Otava.
- Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta 2007, työryhmä 14, painamaton raportti.
- Rissanen, R., Rehunen, A., Kalenoja, H., Ahonen, O., Mäkelä, T., Rantala J & M. Pöllänen (2013). ALLI-kar tasto. Suomen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuvan pohjustus. Ympäristöministeriö.
- Ristimäki, M., Kalenoja, H. & M. Tiitu (2011). Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet. Vyöhykkeiden kriteerit, alueprofiilit ja liikkumistottumukset. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 15/2011.

- Ristimäki, M., Tiitu, M., Kalenoja, H., Helminen, V. & P. Söderström (2013). Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet Suomessa. Jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiden kehitys vuosina 1985–2010. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 32: 2013.
- Sankala, I. (2013). Metropolialueiden suunnittelu- ja hallintamallit. Kansainvälinen kartoitus. MAL-verkosto.
- Stockholms stad (2014). Organisation. <http://www.stockholm.se/OmStockholm/Forvaltningar-och-bolag/>
- Strafica/Pesonen, H. (2012a). Uudenmaan kaupan palveluverkko. Liikenteellinen arviointi. Uudenmaan liitto. http://www.uudenmaanliitto.fi/files/4734/Kaupan_liikennearviointi_Tiivistelma_7_5_2012.pdf
- Strafica/ Moilanen, P & O. Salomaa (2012b). Yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen analyysin hyödyntäminen kuntarakenteen määrittelyssä. Liikenne - ja viestintäministeriö. http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1986559&name=DLFE-14039.pdf&title=Yhdyskuntarakenteen_ja_liikkumisen_analyysi_kuntarakenteen_maarittelyssa
- Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731
- SYKE (2012). Yhdyskuntarakenteen toiminnalliset alueet Suomessa. SYKE rakennetun ympäristön yksikkö.
- Sosiaali- ja terveys uudistus. Järjestämislain keskeinen sisältö (2014). http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=10386860&name=DLFE-31225.pdf
- Söderström, P., Schulman, H. & M. Ristimäki (2014). Pohjoiset suurkaupungit. Yhdyskuntarakenteen kehitys Helsingin ja Tukholman metropolialueilla. SYKEN julkaisu 2.
- Söderström, P. (2014). Helsingin ja Tukholman kaupunkiseutujen vertailu. Väestön ja työpaikkojen sijoittuminen yhdyskuntarakenteen vyöhykkeille. Teoksessa Söderström, P., Schulman, H. & M. Ristimäki (2014). Pohjoiset suurkaupungit. Yhdyskuntarakenteen kehitys Helsingin ja Tukholman metropolialueilla. SYKEN julkaisu 2.
- Tammenmaa, C. 7.3.2014. Muistio: Ruotsinkielisten palveluiden turvaaminen Metropolissa.
- Tammenmaa, C. Metropolihallintolakityöryhmä 11.3.2014. Esitys: Ruotsinkielisten palveluiden turvaaminen Metropolissa.
- THL (2013). Sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksen tuulet. Metropolin sote-haasteista ja tulevaisuudesta. Ylijohtaja Marianna Erholan esitys 12.12.2013.
- Tiitu, M. (2014). Rakennetun alueen laajeneminen Suomen kaupunkiseuduilla – Kehitys vuosina 2000–2012. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 30/2014.
- Uudenmaan ELY-keskus, työttömyys- ja työnhakijatilastot helmikuu 2014.
- Valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimus 2012–2015.

- Valtioneuvosto (2013). Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko: kestäväällä kasvulla hyvinvointia. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 18/2013.
- WEF (2013). The Global Competitiveness Report 2013–2014. World Economic Forum.
- Vaattovaara, M. & Kortteinen, M. (2012). Avauksia asuntopolitiikkaan maakuntakaavan avulla? Keskustelunavauksia maakuntakaavasta. Uudenmaan liitto. http://www.uudenmaanliitto.fi/index.phtml?8317_a=comments&8317_m=8352&s=1512.
- Valtioneuvoston kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta (2013). Oikeusministeriö.
- Valtioneuvoston periaatepäätös (2012). Kansalliskielistrategia. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 4:2012.
- Valtionosuusjärjestelmän kokonaisrakenne. https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20140417Uusiva/Uusi_valtionosuusjaerjestelmae.pdf
- Vilkama, K. (2011). Yhteinen kaupunki- eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. Helsingin tietokeskus, tutkimuksia 2011:2.
- Vilkama, K., Lönnqvist, H., Väliniemi-Laurson, J. & M. Tuominen (2014). Erilaistuva pääkaupunkiseutu. Sosioekonomiset erot alueittain 2002 – 2012. Helsingin kaupungin tietokeskus 2014: 1.
- Virtanen, H. (2005). Monietnistyvät lähiöt - Etnisen segregaaion syitä ja seurauksia Suomessa. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Yhdyskuntatieteiden laitos, Tampereen yliopisto.
- Virtanen, H. (2007). Monietnistyvät lähiöt – suomalaisten asuinalueiden etninen erilaistumiskehitys ja siihen vaikuttavat tekijät. Yhdyskuntasuunnittelu 45: 3, 6–19.
- VM (2012a). Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne. Kunnallishallinnon rakennetyöryhmän selvitys. Osa I, selvitysosa. VM 5a/2012.
- VM (2012b). Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne. Kunnallishallinnon rakennetyöryhmän selvitys. Osa II, Alueellinen tarkastelu. VM 5a/2012.
- Väärälä (2014). Sosiaalinen kaupunkistrategioissa. Asukkaiden kaupunki vai globaalin kilpailun näyttämö? Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 10/2014.
- Westman, J. (2011). Språket på agendan i metropolen – med service på svenska i fokus. Magma-studie 6: 2011.

Bilagor till kapitel 13. Källa: FCG 2014.

Bilaga 1. Kommunernas skatteinkomster 2001–2013

Tabell 1. Kommunernas inkomstskatter, 1 000 euro

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Metropolstaden	2 758 839	2 903 588	2 928 444	2 881 763	3 025 396	3 004 796	3 454 064	3 686 346	3 779 675	3 874 770	4 064 722	4 232 716	4 485 241
Esbo	709 873	718 088	710 650	706 004	763 001	822 860	888 610	952 702	966 040	1 000 318	1 023 609	1 067 500	1 129 132
Helsingfors	1 498 093	1 600 528	1 642 981	1 600 484	1 646 157	1 747 909	1 861 375	1 975 053	2 028 024	2 064 235	2 218 061	2 306 394	2 442 087
Grankulla	41 101	32 939	36 131	31 703	39 273	38 009	43 936	45 958	43 968	45 212	48 347	50 512	52 278
Sibbo	42 840	47 795	48 923	51 582	52 344	56 905	60 892	68 226	70 716	67 941	64 536	69 203	75 308
Vanda	466 932	504 238	489 759	491 990	524 621	559 113	599 251	644 407	670 927	697 064	71 0169	739 107	786 436

Tabell 2. Kommunernas fastighetsskatteinkomster, 1 000 euro

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Metropolstaden	165 461	171 822	181 595	198 374	207 582	214 754	245 390	253 581	264 233	313 784	317 503	324 911	338 120
Esbo	28 131	30 165	31 483	40 403	42 691	45 171	52 473	48 051	50 063	63 003	63 312	65 694	69 053
Helsingfors	108 735	112 171	113 859	115 227	119 854	122 412	138 396	148 963	155 679	184 548	186 509	188 746	195 275
Grankulla	1 141	1 150	1 243	1 286	1 333	1 699	2 053	2 039	2 146	2 627	2 705	2 740	2 790
Sibbo	2 117	2 240	2 296	2 365	2 447	2 614	3 003	3 189	2 901	4 319	5 121	6 027	6 449
Vanda	25 337	26 096	32 714	39 093	41 257	42 858	49 465	51 339	53 444	59 287	59 856	61 704	64 553

Tabell 3. Kommunernas andelar av samfundsskatteintäkterna, 1 000 euro

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Metropolstaden	949 950	478 451	348 938	352 731	380 200	397 122	468 226	499 511	372 589	431 543	552 121	440 211	445 711
Esbo	179 100	142 498	81 357	97 937	117 091	123 851	142 783	147 485	110 045	120 446	144 527	116 129	108 968
Helsingfors	671 648	277 003	226 752	211 328	216 178	222 672	261 898	288 092	219 295	257 147	334 903	263 398	268 546
Grankulla	1 985	869	628	646	723	872	1 035	1 168	1 100	1 150	1 278	922	906
Sibbo	3 824	2 171	1 407	1 556	1 894	2471	3 391	3936	2 900	4 434	5 838	3 496	3 105
Vanda	93 393	55 910	38 794	41 264	44 314	47 256	59 119	58 830	39 249	48 366	65 575	56 266	64 246

Bilaga 2. Metropolkoncernens balansräkning

Metropolkoncernens balansräkning milj. €	2011	2012	2013
AKTIVA			
Bestående aktiva	19 481	20 033	20 836
Uppdragsmedel	399	445	417
Rörliga aktiva			
Omsättningstillgångar	196	188	146
Fordringar	957	1 024	950
Finansiella värdepapper	1 292	1 110	1 017
Kassa och bank	694	775	1 268
AKTIVA tot.	23 018	23 575	24 634
PASSIVA			
Grundkapital	4 265	4 864	4 870
Fonder	3 927	4 044	4 070
Ackumulerade överskott	3 303	2 760	2 987
Eget kapital tot.	11 494	11 668	11 927
Minoritetsandelar	137	135	142
Avskrivningsdifferens och reserver	996	1 044	1 066
Avsättningar	286	271	262
Uppdragskapital	695	725	550
Främmande kapital	9 411	9 732	10 687
PASSIVA tot.	23 018	23 575	24 634

Bilaga 3. Kalkylerat tryck på kommunens ekonomi

Tabell 3.1. Kalkylerat tryck med gängse priser för Esbo. Kalkylen visar bara trenden och beaktar t.ex. inte genomförda eller planerade anpassningsåtgärder, förändringar i produktivitet eller möjlig minskning av kommunernas uppgifter.

Esbo	2013bs	2017ep	2021p	2025p	2029p
Invånarantal	260 753	276 800	284 893	295 688	304 902
Skattesats	17,75	18,00	18,00	18,00	18,00
Skattesatsintäkter	63 613	70 633	91 701	107 156	124 362
Nettokostnader					
Dagvård och förskoleundervisning	204 354	231 837	266 735	304 808	343 733
Grundläggande utbildning och gymnasiet	296 928	345 926	401 493	456 231	515 974
Äldrevård	160 885	210 960	282 327	396 866	501 656
Primärvård, öppenvård	101 303	121 102	144 722	171 778	201 896
Specialiserad sjukvård	241 471	294 041	359 491	436 867	522 355
Övriga uppgifter (inkl. understöd)	199 168	232 027	272 748	318 612	369 775
Engångsposter					
Verksamhetsbidrag	-1 245 301	-1 313 891	-1 727 517	-2 085 162	-2 455 389
Inkomster 1000 €					
Kommunalskatt	1 129 132	1 271 400	1 650 611	1 928 804	2 238 515
Fastighetsskatt	69 053	99 500	101 549	118 625	137 674
Samfundsskatt	108 968	114 900	135 769	158 599	184 067
Statsandelar	40 485	500	4 933	6 486	9 536
Inkomster totalt	1 347 638	1 486 300	1 892 862	2 212 514	2 569 791
Finansiella kostnader och intäkter totalt 1 000 €	62 437	13 966	64606	64659	63520
Årsbidrag	164 774	186 375	229 952	192 011	177 923
Avskrivningar	108 677	137 779	137 669	154 947	174 395
Räkenskapsperiodens resultat	56 097	48 596	92 283	37 064	3 528
Förändring i avsättningar, avskrivnings-differens och fonder	-606				
Under-/överskott	55 491	48 629	92 283	37 064	3 528
Ackumulerat under-/överskott	366 060	574 300	856 124	1 114 817	1 196 000
Ackumulerat under-/överskott €/invånare	1 404	2 105	3 005	3 770	3 923
Årsbidragsmål, 100 % av avskrivningar	108 677	137 779	137 669	154 947	174 395
Differens mot målet	56 097	48 596	92 283	37 064	3 528
Tryck på skattesatsen (1)	0	0	0	0	0
Skattesats i balans	17,75	18,00	18,00	18,00	18,00
Nettoinvesteringar	179 423	238 948	268 938	302 692	340 683
Förändring i lånebestånd	146 478	52 573	38 986	110 681	162 760
Lånebestånd	338 665	736 767	919 886	1 219 221	1 766 103
Lånebestånd €/invånare	1 299	2 662	3 229	4 123	5 792
Årsbidragsmål, 100 % av nettoinvesteringar, 1000 €					
Differens mot målet	-14 649	-52 573	-38 986	-110 681	-162 760
Tryck på skattesatsen (2)	+0,2	+0,7	+0,4	+1	+1,3
Skattesats i balans	17,95	18,70	18,40	19,00	19,30

Tabell 3.2. Kalkylerat tryck med gängse priser för Helsingfors. Kalkylen visar bara trenden och beaktar t.ex. inte genomförda eller planerade anpassningsåtgärder, förändringar i produktivitet eller möjlig minskning av kommunernas uppgifter.

Helsingfors	2013bs	2017ep	2021p	2025p	2029p
Invånarantal	612664	636874	651869	670781	688100
Skattesats	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Skattesatsintäkter	132 005	145 189	182 940	211 429	244 169
Nettokostnader					
Dagvård och förskoleundervisning	353 358	399 009	463 466	529 712	595 051
Grundläggande utbildning och gymnasiet	456 790	527 286	620 648	716 980	815 242
Äldrevård	549 195	651 408	808 570	1 067 756	1 304 653
Primärvård, öppenvård	307 175	359 462	423 350	496 229	578 174
Specialiserad sjukvård	612 951	726 006	870 309	1 041 892	1 232 880
Övriga uppgifter (inkl. understöd)	418 842	484 325	563 184	652 258	753 077
Engångsposter					
Verksamhetsbidrag	-2 772 299	-3 267 832	-3 749 527	-4 504 827	-5 279 077
Inkomster 1 000 €					
Kommunalskatt	2 442 087	2 686 000	3 384 392	3 911 439	4 517 122
Fastighetsskatt	195 275	231 000	279 657	323 888	373 951
Samfundsskatt	268 546	283 000	330 986	383 335	442 587
Statsandelar	275 737	244 000	278 964	363 636	531 844
Inkomster totalt	3 181 645	3 444 000	4 273 999	4 982 298	5 865 504
Finansiella kostnader och intäkter totalt 1 000 €	62 888	58237	51840	40030	21283
Årsbidrag	472 234	234 405	576 312	517 500	607 709
Avskrivningar	403 088	370 831	510 620	574 707	646 838
Räkenskapsperiodens resultat	147 063	-136 426	65 692	-57 207	-39 128
Förändring i avsättningar, avskrivningsdifferens och fonder	11 971				
Under-/överskott	159 034	14 441	65 692	-57 207	-39 128
Akkumulerat under-/överskott	2 907 440	3 254 390	3 414 655	3 431 625	3 238 954
Akkumulerat under-/överskott €/invånare	4 746	5 158	5 238	5 116	4 707
Årsbidragsmål, 100 % av avskrivningar	403 088	370 831	510 620	574 707	646 838
Differens mot målet	69 146	-136 426	65 692	-57 207	-39 128
Tryck på skattesatsen (1)	0	+0,9	0	+0,3	+0,2
Skattesats i balans	18,50	19,40	18,50	18,80	18,70
Nettoinvesteringar	634 072	606 619	682 755	768 447	864 894
Förändring i lånebestånd	289914	372 214	106 443	250 947	257 184
Lånebestånd	1 498 566	2 822 822	3 780 137	4 494 917	5 511 179
Lånebestånd €/invånare	2 446	4 432	5 799	6 701	8 009
Årsbidragsmål, 100 % av nettoinvesteringar, 1000 €					
Differens mot målet	-161 838	-372 214	-106 443	-250 947	-257 184
Tryck på skattesatsen (2)	+1,2	+2,6	+0,6	+1,2	+1,1
Skattesats i balans	19,70	21,10	19,10	19,70	19,60

Tabell 3.3 Tryckkalkyl med gängse priser för Grankulla. Kalkylen visar bara trenden och beaktar t.ex. inte genomförda eller planerade anpassningsåtgärder, förändringar i produktivitet eller möjlig minskning av kommunernas uppgifter.

Grankulla	2013bs	2017ep	2021p	2025p	2029p
Invånarantal	9101	9518	10024	10506	10929
Skattesats	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50
Skattesatsintäkter	3 168	3 576	4 563	5 389	6 298
Nettokostnader					
Dagvård och förskoleundervisning	6 760	7 805	9 287	10 768	12 194
Grundläggande utbildning och gymnasiet	19 274	20 817	23 328	26 263	29 458
Äldrevård	10 164	12 545	16 210	20 933	25 108
Primärvård, öppenvård	4 545	5 416	6 538	7 822	9 257
Specialiserad sjukvård	7 843	9 513	11 817	14 454	17 352
Övriga uppgifter (inkl. understöd)	3 351	3 940	4 671	5 510	6 451
Engångsposter					
Verksamhetsbidrag	-53 444	-58 300	-71 849	-85 749	-99 820
Inkomster 1000 €					
Kommunalskatt	52 278	59 000	75 285	88 912	103 912
Fastighetsskatt	2 790	3 800	4 136	4 879	5 713
Samfundsskatt	906	800	1 138	1 343	1 572
Statsandelar	3 112	-2 100	371	492	730
Inkomster totalt	59 086	61 500	80 930	95 626	111 927
Finansiella kostnader och intäkter totalt 1 000 €	435	380	471	490	510
Årsbidrag	6 077	3 580	9 551	10 367	12 617
Avskrivningar	7 062	6 800	8 946	10 069	11 332
Räkenskapsperiodens resultat	-985	-3 220	606	298	1 284
Förändring i avsättningar, avskrivningsdifferens och fonder	0				
Under-/överskott	-985	-3 219	606	298	1 284
Ackumulerat under-/överskott	39 362	30 954	25 727	27 535	30 700
Ackumulerat under-/överskott €/invånare	4 325	3 252	2 567	2 621	2 809
Årsbidragsmål, 100 % av avskrivningar	7 062	6 800	8 946	10 069	11 332
Differens mot målet	-985	-3 220	606	298	1 284
Tryck på skattesatsen (1)	+0,3	+0,9	0	0	0
Skattesats i balans	16,80	17,40	16,50	16,50	16,50
Nettoinvesteringar	6 111	6 767	7 616	8 572	9 648
Förändring i lånebestånd	0	3 187	-1 935	-1 795	-2 969
Lånebestånd	1 000	7 374	9 878	2 418	-7 109
Lånebestånd €/invånare	110	775	985	230	-650
Årsbidragsmål, 100 % av nettoinvesteringar, 1000 €					
Differens mot målet	-34	-3 187	1 935	1 795	2 969
Tryck på skattesatsen (2)	0	+0,9	0	0	0
Skattesats i balans	16,50	17,40	16,50	16,50	16,50

Tabell 3.4. Tryckkalkyl med gängse priser för Sibbo. Kalkylen visar bara trenden och beaktar t.ex. inte genomförda eller planerade anpassningsåtgärder, förändringar i produktivitet eller möjlig minskning av kommunernas uppgifter.

Sibbo	2013bs	2017ep	2021p	2025p	2029p
Invånarantal	18914	20950	21284	22329	23226
Skattesats	19,25	19,25	19,25	19,25	19,25
Skattesatsintäkter	3 912	4 244	5 728	6 751	7 872
Nettokostnader					
Dagvård och förskoleundervisning	14 517	17 315	20 646	24 039	27 255
Grundläggande utbildning och gymnasiet	24 887	29 016	33 860	39 133	45 311
Äldrevård	15 161	19 374	24 295	32 717	40 348
Primärvård, öppenvård	7 262	8 817	10 587	12 642	14 936
Specialiserad sjukvård	19 233	23 902	29 362	36 067	43 537
Övriga uppgifter (inkl. understöd)	9 040	10 672	12 671	14 962	17 516
Engångsposter					
Verksamhetsbidrag	-93 949	-91 200	-131 422	-159 559	-188 903
Inkomster 1000 €					
Kommunalskatt	75 308	81 700	110 267	129 947	151 533
Fastighetsskatt	6 449	8 500	9 768	11 534	13 503
Samfundsskatt	3 105	3 100	3 908	4 614	5 402
Statsandelar	16 669	14 200	17 311	23 006	34 119
Inkomster totalt	101 531	107 500	141 254	169 101	204 556
Finansiella kostnader och intäkter totalt 1 000 €	-694	-960	-1758	-2691	-4062
Årsbidrag	6 888	15 340	8 074	6 851	11 591
Avskrivningar	9 193	9 200	11 645	13 107	14 752
Räkenskapsperiodens resultat	-2 305	6 140	-3 571	-6 256	-3 161
Förändring i avsättningar, avskrivningsdifferens och fonder	388				
Under-/överskott	-1 917	8 098	-3 571	-6 256	-3 161
Ackumulerat under-/överskott	9 227	21 589	30 642	10 987	-7 846
Ackumulerat under-/överskott €/invånare	488	1 070	1 440	492	-338
Årsbidragsmål, 100 % av avskrivningar	9 193	9 200	11 645	13 107	14 752
Differens mot målet	-2 305	6 140	-3 571	-6 256	-3 161
Tryck på skattesatsen (1)	+0,6	0	+0,6	+0,9	+0,4
Skattesats i balans	19,85	19,25	19,85	20,15	19,65
Nettoinvesteringar	18 067	19 365	21 795	24 531	27 610
Förändring i lånebestånd	1756	4 025	13 722	17 680	16 018
Lånebestånd	52 810	64 372	99 865	162 668	230 065
Lånebestånd €/invånare	2 792	3 073	4 692	7 285	9 905
Årsbidragsmål, 100 % av nettoinvesteringar, 1000 €					
Differens mot målet	-11 179	-4 025	-13 722	-17 680	-16 018
Tryck på skattesatsen (2)	+2,9	+0,9	+2,4	+2,6	+2
Skattesats i balans	22,15	20,15	21,65	21,85	21,25

Tabell 3.5. Tryckkalkyl med gängse priser för Vanda. Kalkylen visar bara trenden och beaktar t.ex. inte genomförda eller planerade anpassningsåtgärder, förändringar i produktivitet eller möjlig minskning av kommunernas uppgifter.

Vanda	2013bs	2017ep	2021p	2025p	2029p
Invånarantal	208 098	218 228	227 731	235 966	242 939
Skattesats	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Skattesatsintäkter	41 391	45 947	58 746	68 452	79 291
Nettokostnader					
Dagvård och förskoleundervisning	135 008	155 255	180 321	206 057	231 689
Grundläggande utbildning och gymnasiet	179 941	210 621	245 329	280 466	319 112
Äldrevård	130 035	172 955	229 843	321 131	403 159
Primärvård, öppenvård	84 397	101 935	122 256	145 442	171 169
Specialiserad sjukvård	205 644	251 780	307 599	373 301	444 947
Övriga uppgifter (inkl. understöd)	227 353	271 341	318 475	371 409	430 377
Engångsposter					
Verksamhetsbidrag	-976 586	-1 077 996	-1 403 823	-1 697 805	-2 000 453
Inkomster 1000 €					
Kommunalskatt	786 436	873 000	1 116 167	1 300 588	1 506 534
Fastighetsskatt	64 553	80 000	95 085	110 889	128 494
Samfundsskatt	64 246	67 000	79 925	93 210	108 008
Statsandelar	147 059	161 000	154 921	203 346	298 490
Inkomster totalt	1 062 294	1 181 000	1 446 098	1 708 032	2 041 526
Finansiella kostnader och intäkter totalt 1 000 €	22 739	-5983	14496	6418	-6010
Årsbidrag	108 447	97 021	56 771	16 644	35 062
Avskrivningar	72 751	101 399	92 159	103 726	116 744
Räkenskapsperiodens resultat	35 595	-4 378	-35 387	-87 081	-81 682
Förändring i avsättningar, avskrivnings-differens och fonder	-368				
Under-/överskott	35 227	-3 990	-35 387	-87 081	-81 682
Ackumulerat under-/överskott	376 801	439 275	360 520	115 583	-221 942
Ackumulerat under-/överskott €/in-vånare	1 811	2 012	1 583	490	-914
Årsbidragsmål, 100 % av avskrivningar	72 751	101 399	92 159	103 726	116 744
Differens mot målet	35 696	-4 378	-35 387	-87 081	-81 682
Tryck på skattesatsen (1)	0	+0,1	+0,6	+1,3	+1
Skattesats i balans	19,00	19,10	19,60	20,30	20,00
Nettoinvesteringar	163 489	107 214	120 670	135 815	152 862
Förändring i lånebestånd	43735	10 193	63 899	119 171	117 799
Lånebestånd	996 877	1 104 733	1 252 917	1 619 057	2 092 997
Lånebestånd €/invånare	4 790	5 062	5 502	6 861	8 615
Årsbidragsmål, 100 % av nettoinvesteringar, 1000 €					
Differens mot målet	-55 042	-10 193	-63 899	-119 171	-117 799
Tryck på skattesatsen (2)	+1,3	+0,2	+1,1	+1,7	+1,5
Skattesats i balans	20,30	19,20	20,10	20,70	20,50

Bilaga 4. Kostnadsnivåjämförelser med olika städers kostnadsnivå

Tabell 4.1. Kommunernas förhandsuppgifter, euro/enhet

	Enhet/ fördelning	Nettokostnader per enhet, kommunernas förhandsuppgifter, €				
		Esbo 2013	Helsingfors 2013	Grankulla 2013	Sibbo 2013	Vanda 2013
Eventuellt beroende av kommunstrukturen:						
Allmän förvaltning	€/inv.	184	222	116	222	133
Dagvård och förskoleundervisning	€/0-6år	8132	8134	10496	8286	7241
Egen grundläggande utbildning	€/elev	9863	10668	7916	8624	7695
Egen gymnasieutbildning	€/elev	7139	7740	8891	8820	5551
Medborgarinstitut	€/inv.	25	26	53	36	12
Grundläggande konstundervisning	€/inv.	19	0	48	31	18
Bibliotek	€/inv.	75	59	108	77	46
Idrott och motion	€/inv.	117	135	239	114	70
Ungdomsarbete	€/0-29år	82	154	177	88	99
Museer och utställningar	€/inv.	45	22	0	0	25
Teater-, dans- och cirkusverksamhet	€/inv.	13	21	0	0	1
Musikverksamhet	€/inv.	28	18	11	0	5
Övrig kulturverksamhet	€/inv.	28	52	55	0	15
Undervisnings- och bildningsväsen- dets förvaltning	€/inv.	8	1	77	48	1
Samhällsplanering	€/inv.	59	96	-238	111	40
Byggnadstillsyn	€/inv.	-4	0	14	12	-2
Trafikleder	€/tätortsinv	235	128	267	150	182
Parker och allmänna områden	€/tätortsinv	70	44	121	27	40
Miljövård	€/inv.	10	16	15	19	7
Totalt						
Inte direkt beroende av kommunstrukturen:						
Vårdens behovsstandardiserade utgifter*	€/inv.	2201	2746	2552	2405	2392
Övrigt som överförs till vårdområdet:						
Miljöhälsövård	€/inv.	5	3	7	20	7
Övriga vårdutgifter som överförs**	€/inv.	111	177	72	107	64
Utkomststöd	€/inv.	185	259	56	55	242
Räddningsväsendet	€/inv.	67	65	99	116	48
Yrkesutbildning + yhsk	€/inv.	3	182	0	8	157
Övrig driftsekonomi***	€/inv.	-14	1	354	-127	-15
DRIFTSEKONOMI TOTALT exkl. affärsverk	€/inv.	5432	5648	6648	5453	5037

Tabell 4.2. Metropolstadens kostnader på Esbo stads kostnadsnivå

	Nettokostnader Esbonivå, M€					
	Esbo 2013	Helsingfors 2013	Grankulla 2013	Sibbo 2013	Vanda 2013	Totalt 2013
Eventuellt beroende av kommunstrukturen:						
Allmän förvaltning	47,9	112,5	1,7	3,5	38,2	203,7
Dagvård och förskoleundervisning	204,4	353,3	5,2	14,2	151,6	728,8
Egen grundläggande utbildning	257,3	358,3	13,4	23,9	200,5	853,4
Egen gymnasieutbildning	42,0	63,4	4,6	2,3	30,2	142,7
Medborgarinstitut	6,6	15,4	0,2	0,5	5,2	28,0
Grundläggande konstundervisning	5,0	11,7	0,2	0,4	4,0	21,1
Bibliotek	19,6	46,0	0,7	1,4	15,6	83,3
Idrott och motion	30,6	71,9	1,1	2,2	24,4	130,2
Ungdomsarbete	8,3	17,9	0,3	0,5	6,4	33,5
Museer och utställningar	11,7	27,5	0,4	0,8	9,3	49,8
Teater-, dans- och cirkusverksamhet	3,5	8,2	0,1	0,3	2,8	14,9
Musikverksamhet	7,2	16,9	0,3	0,5	5,7	30,6
Övrig kulturverksamhet	7,2	16,9	0,3	0,5	5,7	30,6
Undervisnings- och bildningsväsen- dets förvaltning	2,1	4,9	0,1	0,2	1,7	8,9
Samhällsplanering	15,4	36,2	0,5	1,1	12,3	65,6
Byggnadstillsyn	-1,1	-2,6	0,0	-0,1	-0,9	-4,8
Trafikleder	61,0	144,1	2,1	3,6	48,8	259,7
Parker och allmänna områden	18,1	42,8	0,6	1,1	14,5	77,2
Miljövård	2,5	5,9	0,1	0,2	2,0	10,6
Totalt	749,3	1351,3	31,9	57,2	578,3	2767,9

Tabell 4.3. Metropolstadens kostnader på Helsingfors stads kostnadsnivå

	Nettokostnader Helsingforsnivå, M€					
	Esbo 2013	Helsingfors 2013	Grandulla 2013	Sibbo 2013	Vanda 2013	Totalt 2013
Eventuellt beroende av kommunstrukturen:						
Allmän förvaltning	57,8	135,8	2,0	4,2	46,1	245,9
Dagvård och förskoleundervisning	204,5	353,4	5,2	14,3	151,7	729,0
Egen grundläggande utbildning	278,3	387,5	14,5	25,9	216,9	923,0
Egen gymnasieutbildning	45,6	68,8	5,0	2,5	32,8	154,7
Medborgarinstitut	6,7	15,8	0,2	0,5	5,4	28,6
Grundläggande konstundervisning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bibliotek	15,4	36,1	0,5	1,1	12,3	65,4
Idrott och motion	35,1	82,6	1,2	2,5	28,0	149,5
Ungdomsarbete	15,5	33,5	0,5	1,0	11,9	62,4
Museer och utställningar	5,7	13,3	0,2	0,4	4,5	24,1
Teater-, dans- och cirkusverksamhet	5,4	12,8	0,2	0,4	4,3	23,2
Musikverksamhet	4,7	11,0	0,2	0,3	3,7	19,9
Övrig kulturverksamhet	13,4	31,6	0,5	1,0	10,7	57,2
Undervisnings- och bildningsväsen- dets förvaltning	0,2	0,5	0,0	0,0	0,2	0,9
Samhällsplanering	25,1	58,9	0,9	1,8	20,0	106,7
Byggnadstillsyn	0,1	0,3	0,0	0,0	0,1	0,5
Trafikleder	33,3	78,6	1,2	2,0	26,6	141,5
Parker och allmänna områden	11,3	26,8	0,4	0,7	9,1	48,2
Miljövård	4,2	10,0	0,1	0,3	3,4	18,1
Totalt	762,3	1357,0	32,9	58,9	587,7	2798,9

Tabell 4.4. Metropolstadens kostnader på Vanda stads kostnadsnivå

	Nettokostnader Vandanivå, M€					
	Esbo 2013	Helsingfors 2013	Grankulla 2013	Sibbo 2013	Vanda 2013	Totalt 2013
Eventuellt beroende av kommunstrukturen:						
Allmän förvaltning	34,8	81,8	1,2	2,5	27,8	148,1
Dagvård och förskoleundervisning	182,0	314,6	4,7	12,7	135,0	648,9
Egen grundläggande utbildning	200,7	279,5	10,5	18,7	156,5	665,9
Egen gymnasieutbildning	32,7	49,3	3,6	1,8	23,5	110,9
Medborgarinstitut	3,1	7,2	0,1	0,2	2,5	13,1
Grundläggande konstundervisning	4,7	11,1	0,2	0,3	3,8	20,1
Bibliotek	11,9	28,0	0,4	0,9	9,5	50,7
Idrott och motion	18,4	43,2	0,6	1,3	14,7	78,2
Ungdomsarbete	10,0	21,5	0,3	0,6	7,7	40,1
Museer och utställningar	6,5	15,4	0,2	0,5	5,2	27,9
Teater-, dans- och cirkusverksamhet	0,4	0,9	0,0	0,0	0,3	1,6
Musikverksamhet	1,3	2,9	0,0	0,1	1,0	5,3
Övrig kulturverksamhet	3,9	9,1	0,1	0,3	3,1	16,5
Undervisnings- och bildningsväsen- dets förvaltning	0,4	0,9	0,0	0,0	0,3	1,6
Samhällsplanering	10,5	24,7	0,4	0,8	8,4	44,8
Byggnadstillsyn	-0,5	-1,1	0,0	0,0	-0,4	-2,0
Trafikleder	47,1	111,1	1,7	2,8	37,6	200,2
Parker och allmänna områden	10,3	24,4	0,4	0,6	8,3	43,9
Miljövård	1,7	4,1	0,1	0,1	1,4	7,4
Totalt	579,9	1028,6	24,5	44,2	446,0	2123,2

FINANSMINISTERIET
PB 28, 00023 STATSRÅDET
Telefon 0295 16001
www.finansministeriet.fi

ISBN 978-952-251-628-2 (pdf)

Skärskild kommunindelingsutredning för metropolområdets nio kommuner

